

Aalto-yliopisto
Insinöörیتieteiden
korkeakoulu

Tielautakuntien tehtävien siirto Maanmittauslaitokselle

Diplomityö
Rakennetun ympäristön laitos
Insinöörیتieteiden korkeakoulu
Aalto-yliopisto

Espoo, tammikuu 2017

Maanmittausinsinööri (YAMK)
Tero Väyrynen

Valvoja: Professori Ari Ekroos
Ohjaajat: DI Sakari Haulos, TkL Jani Hokkanen

Tekijä Tero Väyrynen

Työn nimi Tielautakuntien tehtävien siirto Maanmittauslaitokselle

Koulutusohjelma Kiinteistötalous

Pää-/sivuaine Kiinteistötetekniikka

Koodi M3007

Työn valvoja Professori Ari Ekroos

Työn ohjaajat DI Sakari Haukos, TkL Jani Hokkanen

Päivämäärä 5.1.2017

Sivumäärä 95 + 3

Kieli Suomi

Tiivistelmä

Yksityistielakiin on tekeillä kokonaisuudistus, jonka yhteydessä kuntien tielautakunnat on tarkoitus lakkauttaa ja siirtää niiden toimitustehtävät Maanmittauslaitokselle. Tuolloin Maanmittauslaitos saa suoritettavakseen tehtäviä, joita sillä ei ole ennen ollut vastuullaan. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Maanmittauslaitokselle siirtyvien toimitustehtävien sisältö ja määrä sekä se, mitä osaamista Maanmittauslaitoksen tulisi hankkia ennen tehtävien siirtoa.

Toimitustehtävien sisältöä tutkittiin yksityistielain, sen valmistelutöiden sekä aihetta käsittelevän kirjallisuuden avulla. Lisäksi tutkimuksessa kerättiin aineisto, josta tutkittiin niin toimitustehtävien sisältöä kuin niiden määrää. Aineisto koostui tielautakuntien toimituspöytäkirjoista sekä tielautakuntien toimitusratkaisuja käsittelevistä maaoikeuksien tuomioista. Maanmittauslaitoksen osaamistarvetta tutkittiin kyselyllä, jolla selvitettiin toimitusinsinöörien koulutustarve sekä tarve asiantuntijapalveluille.

Tutkimuksen lopputuloksena todettiin, että Maanmittauslaitokselle siirtyviä toimitustehtäviä on yksityistielain mukaan lukuisia. Kuitenkin vain osa niistä tulee käytännössä tehtäväksi. Pääasiassa tehtävät koskevat tiekunnan perustamista tai muuttamista tai tiekunnan menettelystä tehtyä valitusta. Maanmittauslaitokselle siirtyvien toimitustehtävien määräksi arvioitiin suuntaa-antavasti noin 500 toimitusta vuodessa. Toimitustehtävät vaihtelevat niin sisällöltään kuin määrältään Maanmittauslaitoksen perustoimitusprosessin eri vastualueiden välillä. Määritetty toimitustehtävien sisältö oli luotettava ja sitä voidaan pitää tulevien toimenpiteiden pohjana. Arvioituun toimitusmäärään kohdistui useita epävarmuustekijöitä. Siksi Maanmittauslaitoksen tulisi olla maltillinen niissä resursseihin kohdistuvissa toimenpiteissä, joihin se on ryhtymässä siirtyvien toimitustehtävien vuoksi. Määrää voidaan ennustaa kuntiin suuntautuvalla viranomaisyhteistyöllä, josta annettiin toimenpidesuositus.

Maanmittauslaitoksen osaamistarve riippuu toimitusinsinöörien koulutustarpeesta, joka vaihtelee toimitusinsinööriryhmittäin. Siirtyvät toimitustehtävät tulisi antaa ensisijaisesti yksityistietoimituksia tekevien perustoimitusprosessin toimitusinsinöörien suoritettavaksi tai toissijaisesti arviointitoimitus- tai tilusjärjestelyprosessin toimitusinsinöörien suoritettavaksi. Näiden toimitusinsinöörien koulutustarve kohdistuu lähinnä muutoksenhakua sekä tienpidon ja -käytön erimielisyyttä koskeviin toimitustehtäviin. Muiden tehtävien suorittamiseksi riittää ohjeistusten laatiminen. Osaamistarve on mahdollista poistaa osittain tienpitoon ja sen kustannuksiin liittyvillä asiantuntijapalveluilla, joiden järjestämisestä annettiin toimenpidesuositus.

Avainsanat tiekunta, yksityistielaki, yksityistietoimitus, kiinteistötoimitus, toimitustehtävä, toimitusinsinööri, asiantuntija, osaamistarve, koulutustarve

Author Tero Väyrynen

Title of thesis Transfer of the Tasks of the Road Boards to the National Land Survey of Finland

Degree programme Real Estate Economics

Major/minor Land Management

Code M3007

Thesis supervisor Professor Ari Ekroos

Thesis advisors M.Sc. (Tech.) Sakari Haulos, Lic.Sc. (Tech.) Jani Hokkanen

Date 5.1.2017

Number of pages 95 + 3

Language Finnish

Abstract

An overall reform of the Private Roads Act is under way, in connection of which the road boards are to be abolished and the tasks executed by them will be passed on to the National Land Survey of Finland (NLS). The NLS will thereby assume tasks for which it has never been responsible before. The aim of this study was to determine the contents and number of tasks, and what kind of know-how the NLS should acquire.

The contents of the tasks were studied by means of the Private Roads Act, the preparatory work for the act, and literature on the topic. The contents and number of the tasks were also studied from the data collected as part of the study. This data consisted of the records of road board survey tasks and of the judgments by Land Courts on the road boards' decisions. The need for know-how at the NLS was studied by means of an inquiry to establish the need for training among cadastral surveyors and the need for expert services.

It was noted in conclusion that there are numerous tasks that will be transferred to the NLS according to the Private Roads Act. However, only some of them will need to be executed in practice. They are mainly related to the establishment of or changes to a private road maintenance association or complaints on the proceedings of a private road maintenance association. The number of tasks to be transferred to the NLS was estimated at about 500 per year. The task vary in both content and number in different parts of the country. The defined content of the tasks was reliable and can be used as a basis for forthcoming measures. The estimated number of tasks was uncertain, so the NLS should be moderate in terms of measures subject to available resources. The number of tasks can be predicted through cooperation with authorities in the municipalities.

The need for know-how at the NLS is dependent on the need for training among the cadastral surveyors, which varies depending on the group of surveyors. The transferred tasks should be primarily allocated to cadastral surveyors involved in private road surveys, or secondarily, to cadastral surveyors involved in valuations or land consolidations. The need to train these surveyors only affects a limited part of the tasks. The cadastral surveyors are capable of executing some of the tasks by following instructions. The need for know-how can be partly removed through expert services.

Keywords private road maintenance association, Private Roads Act, private road survey, land survey, survey task, cadastral surveyor, expert, know-how need, training need

Alkusanat

Kirjoittaessani näitä alkusanoja on diplomityöni aiheen valinnasta kulunut lähes kaksi vuotta. Hain alkuvuodesta 2015 opiskelemaan Aalto-yliopistoon ja tutkimusaihe tuli ilmoittaa hakemuksessa. Tiedustelin sopivaa aihetta Sakari Haulokselta, joka ehdotti muiden ohella tämän tutkimuksen aihetta. Valitsin aiheen yksityisteihin tuntemani kiinnostuksen sekä yksityistietoimitusten toimitusinsinöörinä hankkimani työkokemuksen vuoksi. Valittuani aiheen tiedustelin Jani Hokkaselta, olisiko Maanmittauslaitos kiinnostunut olemaan diplomityöni toimeksiantajana. Vastaus oli myönteinen.

Tutkimuksen tekeminen oli mielenkiintoinen ja useissa kohdin myös haastava prosessi. Työhistoriani auttoi tutkimuksen tekemistä, sillä tunsin ennestään Maanmittauslaitoksen organisaation sekä yksityistielainsäädäntöä kattavasti. Kuitenkaan tietoni eivät olleet kattavat tielautakuntien tehtävien tai varsinkaan kuntaorganisaation osalta, minkä vuoksi en päässyt tutkimuksessa lainkaan helpolla. Suurimmaksi haasteeksi ja samalla työläimmäksi tehtäväksi osoittautui tielautakuntien käytännön toimitustehtävien sisällön ja määrän arviointi. Läpi tutkimusprosessin olen tähdännyt laadukkaaseen raporttiin ja luotettaviin tutkimustuloksiin. Toivon suuresti, että Maanmittauslaitokselle on hyötyä tutkimustuloksista.

Tein diplomityöni pääasiassa Maanmittauslaitoksen rahoituksella, mistä haluan lausua parhaimmat kiitokseni. Lisäksi haluan kiittää esimiestäni Hannu Pasasta, joka mahdollisti opiskeluni Aalto-yliopistossa ja siten myös tämän diplomityön tekemisen. Työni ohjausryhmään kuuluivat valvojana professori Ari Ekroos sekä ohjaajina Sakari Haulos ja Jani Hokkanen. Myös Seija Kotilainen oli mukana työni alkuvaiheen ohjauksessa. He kaikki auttoivat minua tutkimukseni tekemisessä, mistä haluan lausua suuret kiitokseni. Useat henkilöt Maanmittauslaitoksessa ovat auttaneet minua tutkimusprosessin eri vaiheissa. Haluan kiittää Petri Notkoa perustoimitusten tulosityksikön toimintaa koskevan aineiston lähettämisestä, Tuomo Ylikangasta kiinteistörekisteriin liittyvien paikkatietojen koostamisesta, Mirja Uotista työssä tehdyn kyselyn teknisestä toteuttamisesta sekä Maanmittauslaitoksen käännöspalveluja työn ruotsinkielisen kyselyn laatimisesta. Kiitokseni kuuluvat myös niille kuntien virkamiehille ja lisäksi maa- ja metsätalouden insinööreille, jotka lähettivät aineistoa tutkimustani varten sekä Maanmittauslaitoksen toimitusinsinööreille, jotka vastasivat kyselyyni. Lopuksi haluan kiittää opiskelutovereitani Juho Tuomea sekä Janne Tuomistoa. He ovat auttaneet työni oikolukuprosessissa, mikä on ollut suuri apu työni viime metreillä.

Oulussa tammikuussa 2017

Tero Väyrynen

Sisällysluettelo

Tiivistelmä

Abstract

Alkusanat

Sisällysluettelo

Hallituksen esitykset, säädökset ja lyhenteet

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuksen tausta ja tutkimusongelma.....	1
1.2	Tutkimuksen tavoite ja rajaukset	3
1.3	Tutkimuksen rakenne ja tutkimusaineisto.....	4
1.4	Tutkimusmenetelmät.....	6
2	Yksityisten teiden tehtävien hoitaminen.....	8
2.1	Järjestäytymätön tie ja tiekunta	8
2.2	Tielautakunnat.....	10
2.2.1	Tielautakuntien toiminta ja toimitus	10
2.2.2	Toimituksen tehtävät yksityistielain mukaan	13
2.3	Maanmittauslaitoksen tietehtävät.....	23
2.3.1	Tietehtävien järjestäminen.....	23
2.3.2	Yksityistietoimitus ja muiden toimitusten tietehtävät	26
3	Tielautakuntien toimitustehtävien määrittäminen.....	32
3.1	Tutkimusaineistot.....	32
3.1.1	Tielautakuntien tietehtävät käytännössä	32
3.1.2	Tielautakuntien toimituksia koskevat maa- oikeuksien tuomiot.....	39
3.2	Käytännön toimitustehtävien analysointi.....	41
3.2.1	Tielautakunnissa tapahtunut toimituskäsittely.....	41
3.2.2	Havaintoja maa- oikeuteen edenneistä toimituksista	45
3.3	Toimitusmäärien muodostaminen.....	47
3.3.1	Vastanneiden tielautakuntien päätoimitusten erottelu	47
3.3.2	Vuotuisten toimitusmäärien muuntaminen	49
4	Maanmittauslaitoksen osaamistarpeen määrittäminen	55
4.1	Määrittämisen lähtökohdat.....	55
4.2	Tutkimusaineisto	60
4.3	Osaamistarpeen analysointi.....	64
4.3.1	Analysointi koulutustarpeen perusteella.....	64
4.3.2	Asiantuntijoiden käyttöä koskeva analysointi	67
5	Toimitustehtävien siirtyminen Maanmittauslaitokselle.....	69
5.1	Toimitustehtäviin ja osaamistarpeeseen kohdistuvat epävarmuustekijät.....	69
5.2	Siirtyvien tehtävien sisältö ja määrä sekä työmenekin harkinta	75
5.3	Maanmittauslaitoksen osaamistarve.....	79
5.4	Maanmittauslaitos toimitustehtävien vastaanottajana ja tulevaisuudennäkymä ...	81
6	Johtopäätökset ja toimenpidesuosituksset	84
7	Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimusehdotukset.....	86
7.1	Tutkimuksen arviointi	86
7.2	Jatkotutkimusehdotukset	88
8	Yhteenvedo	90
	Lähteet	92
	Liitteet	
	Liite 1 Maanmittauslaitokselle suunnatun kyselyn kysymykset	3 s.

Hallituksen esitykset

HE 36/1961 vp.	Hallituksen esitys Eduskunnalle yksityisiä teitä koskevan lainsäädännön uudistamiseksi
HE 227/1994 vp.	Hallituksen esitys Eduskunnalle kiinteistönmuodostamista koskevan lainsäädännön uudistamisesta
HE 166/2000 vp.	Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi yksityisistä teistä annetun lain ja yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta
HE 163/2002 vp.	Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta
HE 265/2009 vp.	Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kiinteistönmuodostamislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Säädökset

HallintoL	Hallintolaki 434/2003
KaivosL	Kaivoslaki 621/2011
KalastusL	Kalastuslaki 379/2015
KMA	Kiinteistönmuodostamisasetus 1189/1996
KML	Kiinteistönmuodostamislaki 554/1995
KuntaL	Kuntalaki 410/2015
MaantieL	Maantielaki 503/2005
MaastoliikenneL	Maastoliikennelaki 1710/1995
LunL	Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta 603/1977
NaapL	Laki eräistä naapuruussuhteista 26/1920
RataL	Ratalaki 110/2007
TieliikenneL	Tieliikennelaki 267/1981
TilusTL	Laki tilusteistä 167/1927
TukemisL	Laki uusjakojen tukemisesta 1423/2014
UlkoiluL	Ulkoilulaki 606/1973
VeroTPL	Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 706/2007
YksTA	Valtioneuvoston asetus yksityisistä teistä 1267/2000
YksTL	Laki yksityisistä teistä 358/1962

Lyhenteet

ARTO	Maanmittauslaitoksen arviointitoimitusprosessi
LVM	Liikenne- ja viestintäministeriö
MMM	Maa- ja metsätalousministeriö
PETO	Maanmittauslaitoksen perustoimitusprosessi
RETI	Maanmittauslaitoksen säädösperusteisten rekisterien ylläpitoprosessi
TEM	Työ- ja elinkeinoministeriö
TIETO	Maanmittauslaitoksen tietopalvelut-prosessi
TJ	Maanmittauslaitoksen tilusjärjestelyprosessi
TMK	Toimitusmenettelyn käsikirja

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta ja tutkimusongelma

Suomen itsenäisyyden ajan ensimmäinen vain yksityisiä teitä koskeva säännös oli vuonna 1920 säädetyt eräistä naapuruussuhteista annetun lain (26/1920, NaapL) 15 §. Sen mukaan oli mahdollista perustaa kiinteistön ulospääsytie lähimmälle käytössä olevalle yleiselle tielle tai vesikulkuväylälle. Säännöksen tarkoittama oikeus syntyi ensi sijassa kiinteistönomistajien välisellä sopimuksella tai erimielisyystilanteessa tuomioistuinmenettelyssä. (Markkula 2005, s. 27–28; Wiiala 1962, s. 35–36; Wirilander 1979, s. 222–224.) Säännös oli tarpeellinen, sillä se mahdollisti ensimmäisenä tien saamisen pakolla toisen maiden poikki. Toisaalta säännös oli myös puutteellinen, sillä se ei mahdollistanut kiinteistön eri osien välistä tarpeellista kulkuyhteyttä. Puute korjattiin, kun NaapL 15 §:n rinnalle tuli jo vuonna 1927 laki tiilusteistä (167/1927, TilusTL). (Noponen 1931, s. 115–116.) TilusTL 10 §:n nojalla tieoikeus syntyi ensisijaisesti kiinteistönomistajien välisen sopimuksen perusteella. Jos sopimusta ei muodostunut, perustettiin tieoikeus paikalla pidettävässä tielautakunnan toimituksessa. TilusTL mahdollisti TilusTL 22 §:n nojalla myös tieoikeuden lakkauttamisen, siirtämisen tai muun tieoikeuden sisällön muuttamisen. (Manner 1928, s. 77–78; Noponen 1931, s. 131; Wirilander 1979, s. 224.)

Olosuhteiden kehittyttyä yksityisteiden merkitys kasvoi huomattavasti, jolloin tuli tarve myös TilusTL:n säännösten tarkistamiselle ajan tarpeita vastaavaksi. Lisäksi TilusTL:ssa oli useita puutteita, jotka vaativat korjaamista. TilusTL ei esimerkiksi tuntenut elintä, joka olisi voinut edustaa tieosakkaita ulospäin ja tielautakuntien perustamista tieoikeuksista ei laadittu karttoja. Todettuihin ja muihinkin puutteisiin haettiin ratkaisua säätämällä vuonna 1963 voimaantullut yksityisistä teistä annettu laki (358/1962, YksTL), joka samalla lakkautti NaapL 15 §:n ja TilusTL:n. YksTL:ssa mahdollistettiin tieosakkaita edustava tiekunta ja tielautakunnan tehtäviä siirrettiin suoritettavaksi YksTL:n mukaiseen tietöimitukseen eli yksityistietöimitukseen. Tielautekunnille jätettiin ennestään olevia teitä koskevia tehtäviä, lähinnä asioiden joustavan käsittelyn ja tielautakuntien 30 vuoden aikana tieasioista keräämän kokemuksen vuoksi. (Komiteamietintö 1957, s. 31–33, 52; Pietilä 1962, s. 591; Wiiala 1962, s. 38.) YksTL:n mukaisista tieoikeuksista päätetään tiekuntien kokousten päätöksillä, tielautakuntien toimituksissa sekä yksityistietöimituksessa. Asianosaisten sopimus ei pääsääntöisesti¹ ole YksTL:n aikana voinut olla tieoikeuden syntyperusteena, sillä YksTL 21 §:n nojalla sopimukseen perustuva oikeus tehdä tie tai käyttää ennestään olevaa tietä sitoo vain sopimuksen tehneitä, sen hyväksyneitä sekä näiden perillisiä. (Repo 1995, s. 43, 74, 76–78, 81–84.)

Kuten edellä selostetusta voidaan havaita, on YksTL:a edeltänyt tielainsäädäntö kehittynyt vaihteittain. Myös YksTL:a on kehitetty yli 50-vuotisen voimassaolonsa aikana, sillä siihen on tehty 27 osauudistusta. YksTL:a ollaan uudistamassa jälleen. Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM) on katsonut YksTL:n vanhentuneeksi, joten se on tehnyt joulukuussa 2015 YksTL:n kokonaisuudistusta koskevan säädöshankepäätöksen. Uuden lain on tarkoitus astua voimaan vuoden 2018 alusta. (LVM 2015, s. 1–2.) LVM:n päätöksen taustalla on vuonna 2014 valmistunut yksityistielain uudistamistarpeita läpikäyvä raportti, jossa ehdotetaan

¹ Revon (1995, s. 161–163) mukaan poikkeuksen edellä todettuun pääsääntöön lausuu YksTL 16.2 §, jonka nojalla tieoikeus voi syntyä tien parantamista varten tarpeelliseen lisäalueeseen, joka kiinteistön omistajan suostumuksella on otettu käyttöön.

muun muassa tielautakuntien lakkauttamista ja niiden toimitustehtävien siirtämistä Maanmittauslaitokselle. Syynä ehdotukselle ovat osin tielautakuntien toimintaan liittyvät ongelmat. Niitä ovat muun muassa jääviysongelmat, sillä lautakunnan jäsenet saattavat olla usein kuntalaisille tuttuja sekä osaamista koskevat ongelmat, sillä tielautakunnissa toimivilla ei useinkaan ole mahdollista ylläpitää riittävää ammattitaitoa toimitusratkaisujen tekemiseen. Kuitenkin toimitustehtävien siirtämisellä olisi myös varjopuolensa, sillä tielautakunnat ovat kuntalaisia lähellä ja omaavat paikallistuntemusta. Lisäksi tielautakuntien toimituskustannukset ovat alhaiset.² (Hämäläinen 2014, s. 3, 35.)

LVM:n säädöshankepäätöstä ja ehdotusta tielautakuntien lakkauttamisesta ovat kannattaneet lausunnoissaan muun muassa työ- ja elinkeinoministeriö (TEM 2015, s. 1, 3), maa- ja metsätalousministeriö (MMM 2015b, s. 1, 6) sekä Kuntaliitto (2015, s. 1, 3). Toistaiseksi ei kuitenkaan ole varmuutta siitä, mitkä tehtävät Maanmittauslaitokselle siirtyvät. Tielautakunnat käsittelevät toimituksissaan tiekuntien ratkaisuihin tehtyjä muutoksenhakuja, joiden siirtymisen osalta on esitetty eri vaihtoehtoja. Muutoksenhakua koskevat tehtävät voivat siirtyä joko Maanmittauslaitokselle tai käräjäoikeuksille, joskin myös muut mahdollisuudet on pidetty avoimena. (LVM 2015, s. 2; 2016, s. 1–2.) Markkulan mukaan muutoksenhaku voisi tapahtua paikallisille käräjäoikeuksille tehtävällä moitekanteella tai vaihtoehtoisesti muutoksenhakuasiat voitaisiin käsitellä hallintoasioina tulevilla itsehallintoalueilla. Muutoksenhakuasiat eivät kuulu Maanmittauslaitokselle käsiteltäviksi. (Markkula 2016b, s. 2.)

Tielautakuntien toimitustehtävien siirto Maanmittauslaitokselle näyttäisi olevan toteutuksessa ainakin osittain. Tehtävien siirtoon liittyy ongelma, sillä Maanmittauslaitos on saamassa suoritettavakseen tehtäviä, joita sillä ei ole ennen ollut vastuullaan. Tehtävien sisältö on yleisesti tiedossa, sillä YksTL luettelee tielautakuntien tehtävät kuudennessa luvussaan. Kuitenkaan toistaiseksi ei ole tiedossa, mitkä tehtävistä tulevat tielautakunnille käytännössä suoritettavaksi. Tiedossa ei ole myöskään sitä, miten paljon eri tehtäviä tulee tielautakuntiin käsiteltäväksi tai sitä, eroavatko tehtävämäärät toisistaan eri osissa Suomea. Näistä seikoista johtuen Maanmittauslaitoksella ei tiedetä, miten siirtyvien toimitustehtävien suorittamiseen tulisi valmistautua.

Toimitustehtävien siirtoon liittyvä ongelma on niin tuore, ettei tutkimusta sen selvittämiseksi ole toistaiseksi tehty. Kuitenkin tutkimuksen taustalla on useita eri aikakausien teoksia, joista osa käsittelee tielautakuntien toimintaa ja tehtäviä. Niissä tutkitaan tavallisesti sitä, minkälaisia toimitustehtäviä tielautakunnilla on, tehtävien asiasisältöä ja suorittamisedellytyksiä. Osa teoksista käsittelee yksityistielakia ja yksityistietoimitusta tai, teoksesta riippuen, kiinteistönmuodostamislain tai muun lainsäädännön mukaisten tietehtävien käsittelyä. Jotkin teokset käsittelevät samalla useiden edellä todettujen lainsäädäntöjen mukaisia tietehtäviä. Sellaista teosta, joka käsitelisi tielautakuntien toimitustehtävien määrää tai Maanmittauslaitosta tielautakuntien tehtävien suorittajana, ei ole. Kuitenkin Kuntaliitto on teettänyt tutkimusongelmaan läheisesti liittyvän tuoreen selvityksen, jossa on käsitelty muun ohella tie-

² Tutkimuksessa niin tielautakuntien kuin Maanmittauslaitoksen virkamiehillä oli mahdollisuus kommentoida tielautakuntien tehtävien siirtoa Maanmittauslaitokselle. Tielautakunnan virkamiehistä 31 ja Maanmittauslaitoksen toimitusinsinööreistä kuusi otti asiaan kantaa. Tielautakuntien osalta 23 oli siirron kannalla, kolme vastusti siirtoa ja loput viisi vastaajista olivat neutraaleja kommentissaan. Vastaajien perustelut mukailivat edellä todettuja Hämmäläisen kommentteja. Maanmittauslaitoksen osalta kaikki olivat siirron kannalla. Perusteena he käyttivät sitä, että tielautakuntien osaaminen ei heidän kokemustensa perusteella riitä yksityistietehtävien hoitamiseen.

lautakuntien toimitustehtävien määrää ja sisältöä sekä tielautakuntien virkamiesten mielipiteitä toimitustehtävien siirrosta. Selvitystä koskeva loppuraportti ei ehtinyt tähän tutkimukseen käytettäväksi, joten selvitykseen ei oteta tutkimuksessa tämän enempää kantaa.

1.2 Tutkimuksen tavoite ja rajaukset

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää Maanmittauslaitokselle siirtyvien toimitustehtävien sisältö ja määrä sekä se, mitä osaamista Maanmittauslaitoksen tulisi hankkia ennen tehtävien siirtoa. Tutkimusongelmaan haetaan vastausta seuraavilla kysymyksillä:

- Millaisia siirtyvät toimitustehtävät ovat sisällöltään?
- Kuinka paljon tehtäviä on, eli määrällinen arvio siirtyvistä tehtävistä?
- Millaista osaamista toimitustehtävien tekemiseksi tarvitaan varsinkin, jos osaaminen eroaa nykyisestä?

Vastaavaa tutkimusta ei ole toistaiseksi tehty, joten tutkimustulos helpottaa Maanmittauslaitosta niissä toimenpiteissä, joita tarvitaan tielautakunnilta siirtyvien toimitustehtävien vastaanottamiseksi. Maanmittauslaitos saa mahdollisuuden arvioida toimitustehtävien tekemiseen tarvittavia resursseja sekä sitä, minkä tulosyksikön toimitusinsinööreille siirtyvät toimitustehtävät annetaan suoritettavaksi. Lisäksi Maanmittauslaitos saa mahdollisuuden suunnitella tarpeellinen koulutus tehtävien vaatiman osaamisen varmistamiseksi sekä hankkia tehtävien suorittamisen mahdollisesti vaatimat asiantuntijapalvelut.

Tutkimuksessa tielautakuntien toimitustehtäviä tarkastellaan nykyisen YksTL:n lähtökohdista oletuksella, että kaikki toimitustehtävät tulevat siirtymään Maanmittauslaitokselle. Näin tehdään, vaikka tutkimuksessa tarkasteltavat säännökset ja tietotehtävät tulevat muuttumaan YksTL:n kokonaisuudistuksessa. Osa tehtävistä jäänee myös pois tehtävien harvalukuisuudesta johtuen³ ja tielautakuntien tehtävät saattavat siirtyä Maanmittauslaitokselle ilman muutoksenhakuun liittyviä tehtäviä. Nämä muuttuvat tekijät on otettava huomioon, kun tutkimusta sovelletaan käytäntöön.

Siirtyvät tielautakuntien toimitustehtävät on selostettu YksTL:n kuudennessa luvussa. Jäljempänä tutkimuksessa selostettavalla tavoin tielautakunnat käsittelevät sisäisissä kokouksissaan myös kunnan tieavustuksiin liittyviä asioita. Samoin tielautakunnat voivat käsitellä tieliikennelaki (267/1981, TieliikenneL) 51.2 §:n mukaisesti liikenteen ohjauslaitteen asettamista koskevaa lupaa⁴. Nämä tielautakuntien käsittelemät muut kuin YksTL kuudennen luvun tarkoittamat toimitustehtävät rajataan tutkimuksen ulkopuolelle, koska ne eivät ole siirtymässä Maanmittauslaitokselle.

Tutkimuksessa tarkastellaan tielautakuntien ja Maanmittauslaitoksen toimituksia niiden viireilletulosta lopettamiseen asti, koska vain toimituksissa ratkaistavana olevilla tehtävillä on merkitystä tutkimusongelmaan vastaamisen kannalta. Lopettamisen jälkeiset muutoksenhaku- ja täytäntöönpanotehtävät sekä mahdollinen virheidenkorjausmenettely rajataan tutkimuksen ulkopuolelle. Tutkimuksessa ei käsitellä myöskään toimitustehtävien ratkaisujen merkitsemistä kiinteistö- ja yksityistierekisteriin tai tielautakuntien velvollisuutta ilmoittaa

³ Tällainen tehtävä on Hämläisen (2014, s. 10) mukaan muun muassa tienpidon osittelu tienjaon perusteella, joka on myös tutkimuksen selvitysten perusteella harvoin, jos koskaan suoritettava tehtävä.

⁴ Lupa voi tulla käsiteltäväksi esimerkiksi YksTL 101 a §:n nojalla tilanteessa, jossa kunta antaa YksTL 96.1 §:ssä tarkoitetun suostumuksen kieltää tai rajoittaa tienkäyttöä huolimatta tielle myönnetystä kunnanavustuksesta.

toimitusratkaisuistaan Maanmittauslaitokselle. Toimitustehtävistä rajataan pois asianosaisten edunvalvontakuluja koskevat tehtävät, sillä edunvalvontakuluja ei pääsääntöisesti määrätä kiinteistötoimituksessa, toimituksen virallisperiaatteesta johtuen (TMK 1.19).⁵ Maanmittauslaitoksen tiettehtävistä rajataan pois kiinteistönmuodostamislaki (554/1995, KML) 154.1,11 §:n tarkoittama rasitteena perustettavaa kulkuyhteyttä koskeva tehtävä, koska se ei kuulu tielautakuntien toimitustehtäviin.

Tielautakunnilta siirtyvät tehtävät tulevat suoritettavaksi todennäköisesti yksityistietoimituksessa (Markkula 2016a). Jäljempänä luvussa 2.3.2 selostettavalla tavoin yksityistietoimituksista, kuten myös muista kiinteistötoimituksista, ovat vastuussa toimitusten toimitusinsinöörit. Siirtyvät toimitustehtävät tulevat siten heidän suoritettavikseen. Näitä seikkoja pidetään tutkimuksen oletuksena ja mahdolliset muut vaihtoehdot siirtyvien tielautakuntien toimitustehtävien suorittamiseksi rajataan tutkimuksen ulkopuolelle. Tästä johtuen myös Maanmittauslaitoksen osaamistarpeen oletetaan olevan riippuvainen toimitusinsinöörien osaamisesta.

Tutkimuksen ulkopuolelle rajataan Ahvenanmaan maakunta, sillä Ahvenanmaalla on oma yksityistielakinsa, landskapslag om enskilda vägar i landskapet Åland (59/2008), eikä YksTL:n kokonaisuudistus siksi koske Ahvenanmaata. Tutkimus ei koske myöskään entisen kalastuslaki 22 §:n tarkoittamia kulkuoikeuksia, joita tielautakunnilla on ollut mahdollisuus aiemmin antaa. Vuoden 2016 alusta voimaan tulleen uuden kalastuslain (379/2015, KalastusL) nojalla mahdollisuus on poistunut.⁶ Lisäksi maastoliikennelain (1710/1995, MaastoliikenneL) mukainen moottorikelkkailureittitoimitus ja ulkoilulain (606/1973, UlkoiluL) mukainen ulkoilureittitoimitus rajataan tutkimuksen ulkopuolelle. Vaikka molemmissa noudatetaan soveltuvien osin YksTL:n säännöksiä, ei toimitusten tarkoituksena suoranaisesti ole yksityistiehen kohdistuvien oikeuksien käsittely.⁷

1.3 Tutkimuksen rakenne ja tutkimusaineisto

Tutkimus rakentuu kahteen osaan, teoriaosaan ja ongelmanratkaisuosaan. Teoriaosa koostuu tutkimuksen toisesta luvusta, jossa selvitetään tutkimusongelman taustat. Ensin selostetaan järjestäytymätöntä tietä ja tiekuntaa, sillä ne ovat perustana niin tielautakuntien kuin Maanmittauslaitoksen toimitustehtäville. Tuon jälkeen syvennyttään tielautakuntien toimintaan ja toimitukseen, jolloin pääpaino on tutkimusongelmaan vaikuttavien toimitustehtävien selostamisessa. Maanmittauslaitoksen tiettehtävien osalta selostetaan ensin niiden järjestäminen Maanmittauslaitoksessa. Tässä vaiheessa tulee selvyys niistä tulosityksiköistä, joille tielautakunnan toimitustehtäviä on mahdollisesti siirtymässä. Lisäksi saadaan vertailupohjaa tielautakuntien ja Maanmittauslaitoksen toimintatapaeroille, joilla on vaikutusta tutkimusongelman ratkaisussa. Maanmittauslaitoksen tiettehtäviä koskevassa osuudessa saadaan kokonaiskuva tiettehtäviä käsittelevistä kiinteistötoimituksista sekä siitä, ketkä toimituksia tekevät. Tiettehtävien selostuksessa pääpaino on yksityistietoimituksen tarkastelussa.

⁵ Tielautakunnat ovat käsitelleet joissakin toimituksissaan edunvalvontakuluja ja niitä tulee asianosaisten vaatimuksesta käsittelyyn myös yksityistietoimituksissa.

⁶ Kuitenkin uuden KalastusL 136 §:n nojalla entisen kalastuslain nojalla saadut kulkuoikeudet jäävät voimaan sopimuksen mukaisina.

⁷ MaastoliikenneL 17.3 §:n ja UlkoiluL 15 §:n mukaisesti todetuissa reittitoimituksissa noudatetaan soveltuvien osin YksTL:a. Säännösten nojalla reittitoimituksissa saattaa tulla käsiteltäväksi reittialueeseen kohdistuvien aiemmin perustettujen tieoikeuksien lakkauttaminen tai siirtäminen (TMK 20.5.10).

Tutkimuksen teoriaosassa on käytetty pääaineistona voimassa olevia YksTL:n ja tarkasteltavien muiden lakien säännöksiä. Lisäksi tielautakuntien toimitustehtävien osalta on käytetty YksTL:n ja sen muutosten säätämisperusteena olevia hallituksen esityksiä (HE). Tiekuntien toimintaa sekä tielautakuntien toimintaa ja toimitustehtäviä käsittelevissä luvuissa on käytetty lisäksi aihetta käsittelevää kirjallisuutta. Maanmittauslaitoksen tietotehtävien järjestämisestä koskevassa luvussa on käytetty aineistona lisäksi Maanmittauslaitoksen internet- ja intranet-sivustoilta kerätyjä dokumentteja. Niissä on mukana Maanmittauslaitoksen ajantasaisia strategioita, selvityksiä, ohjeistuksia, tilastoja ja koulutusmateriaalia. Yksityistietoitusta ja muiden toimitusten tietotehtäviä käsittelevässä luvussa on käytetty aineistona lisäksi aihetta käsittelevää kirjallisuutta ja artikkeleita, kiinteistötoimituksia koskevia ohjeistuksia, ministeriöiden strategioita sekä Maanmittauslaitoksen internet-sivuilta saatuja dokumentteja. Mukana aineistossa on myös maanmittauslaitoksen edustajien kanssa käydyistä sähköpostikeskusteluista saatuja tietoja.

Tutkimuksen ongelmanratkaisuosaa koostuu pääluvuista 3–6. Luvuissa kolme ja neljä eritellään tutkimuksessa kerätyt empiiriset aineistot, käydään läpi tutkimustulosten muodostaminen sekä tutkimustulokset. Niiden muodostamisessa nousi esille useita epävarmuustekijöitä, jotka analysoidaan yksityiskohtaisesti luvun viisi alussa. Tuon jälkeen luvussa viisi analysoidaan tutkimustulokset sekä esitetään tuloksiin liittyvää pohdintaa. Tulosten perusteella kuudennessa luvussa tehdään johtopäätökset sekä annetaan toimenpidesuosituksia ja esitetään niihin liittyvää pohdintaa. Varsinaisen ongelmanratkaisuosan jälkeen luvussa seitsemän arvioidaan tutkimusta kokonaisuutena sekä annetaan tutkimuksen suorittamisen yhteydessä esiin nousseet jatkotutkimusehdotukset. Luvussa kahdeksan on tutkimuksen yhteenveto.

Tutkimuksen ongelmanratkaisuosan aineisto koostui kolmesta osasta. Ensimmäinen osa koostui tielautakuntien käytännön tehtävien selvittämisestä varten sähköpostitse kerätystä aineistosta. Sitä voidaan pitää ongelmanratkaisuosan pääaineistona. Tutkimuksen oletuksena oli, että tielautakunnat käsittelevät tietotehtäviä niin toimituksissa kuin niiden ulkopuolella. Toimitustehtävien sisällön ja määrän selvittämisestä varten tielautakuntia pyydettiin lähettämään pitämiensä toimitusten pöytäkirjoja tai antamaan vastaus taulukkomuodossa tai sanallisesti.⁸ Toimitusten ulkopuolella käsiteltävien tietotehtävien selvittämiseksi pyydettiin pelkästään sanallista vastausta. Näitä tietotehtäviä selvitettiin, koska niitä saattaa tulla siirron jälkeen yksityistietoitimuksissa käsiteltäväksi. Toimitustehtävien selvittämisen lisäksi tiedusteltiin tielautakuntien arvioita erityisosaamisestaan sekä tielautakuntien käyttämistä asiantuntijoista. Nämä tiedot kerättiin Maanmittauslaitoksen osaamistarpeen selvittämistä koskevaksi taustatiedoksi. Toinen osa ongelmanratkaisuosan aineistosta koostui niistä maa- ja metsäoikeuksien tuomioista, joita on annettu tielautakuntien toimitusratkaisuista. Maa- ja metsäoikeuksien aineisto kerättiin sähköpostitse ja sitä käytettiin kaikkien tutkimuskysymysten ratkaisussa. Kolmas osa ongelmanratkaisuosan aineistosta koostui Maanmittauslaitoksen tuotannon tuloksikköjen toimitusinsinööreille suunnatun Webropol-kyselyn vastauksista, joita käytettiin vain Maanmittauslaitoksen osaamistarpeen selvittämisessä.

Tielautakuntien ja maa- ja metsäoikeuksien aineisto kerättiin aikaväliltä 1.1.2012–31.5.2016, josta muodostui tutkimuksen tielautakunnan tietotehtäviä koskeva tarkasteluajanjakso. Aikaväliksi valittiin useampi vuosi, jotta saataisiin selville mahdollinen toimitusmäärien vuotuinen vaih-

⁸ Taulukkovastaus oli mahdollista antaa täyttämällä käsitellyt toimitukset ja niiden sisältämät tehtävät esitetyntyyntaulukkoon. Sanallinen vastaus oli mahdollista antaa joko taulukkovastausta vastaavalla tavalla eritellen tai ilmoittamalla pelkästään vuotuiset toimitusmäärät.

telu. Lisäksi tietoa haluttiin mahdollisimman tuoreista toimituksista, joten päädyttiin keräämään tietoa myös alkuvuodesta 2016. Saadusta tielautakuntien aineistosta tarkastettiin, ettei osittainen vuosi 2016 aiheuta vääristyneisyyttä aineiston vuotuisiin toimitusmääriin. Lopputuloksena todettiin, ettei näin ollut vaan alkuvuoden 2016 toimituskertymä oli koko Suomen tasolla muita vuosia vastaava⁹. Tielautakuntien aineisto pyrittiin keräämään kaikilta Manner-Suomen kunnilta, sillä tavoitteena oli mahdollisimman kattavan ja edustavan aineiston saaminen.

1.4 Tutkimusmenetelmät

Tielautakuntien toimitustehtävien sisältöä tutkittiin osin laadullisena kirjallisuustutkimuksena, jossa teoriataustasta valikoiduille teoksille ja YksTL:n eri säännöksille ja HE:lle suoritettiin sisällönanalyysi. Tuolloin saatiin selville YksTL:n tielautakunnille asettamat toimitustehtävät. Lisäksi toimitustehtävien sisältöä tutkittiin tielautakunnilta ja maa- ja metsätalouden kerätystä aineistosta niin laadullisesti kuin määrällisesti, jolloin molempiin aineistoihin suoritettiin sisällönanalyysi sekä tielautakuntien aineistoon lisäksi määrällinen erittely. Tuolloin saatiin selville tielautakuntien käytännön toimitustehtävät sekä eri tehtävien esiintyvyys aineistossa. Toimitustehtävien sisällön osalta lähestymiskulmana oli tutkia mitä ja minkälaisia tehtävät ovat. Tarkoituksena ei ollut tutkia sitä, miten ja millä edellytyksin tiettyjä tehtäviä suoritetaan.

Toimitustehtävien määrien tutkiminen suoritettiin taulukoimalla tielautakuntien lähettämä aineisto. Tuolloin selvitettiin aluksi vastanneiden kuntien käytännön toimitustehtävien määrät koko tutkimuksen tarkasteluajanjaksolla 1.1.2012–31.5.2016. Tuon jälkeen toimitustehtävät ryhmiteltiin pää- ja sivutoimituksiin ja selvitettiin vastanneiden kuntien koko tarkasteluajanjakson päätoimitusten määrät. Lopulta selvitettyjen päätoimitusten määrät muunnettiin vastanneiden kuntien tarkasteluajanjakson määristä koko Maanmittauslaitosta koskeviksi vuotuisiksi määriksi. Lisäksi päätoimitusten määrät muunnettiin perustoimitusten (PETO) tulosityksikön vastuualueita koskeviksi määriksi, koska siirtyvät toimitustehtävät tulevat oletettavasti PETO-tulosityksikön toimitusinsinööreille yksityistietoimituksiin käsiteltäväksi. Päätoimitusten määrien muunnon jälkeen oli mahdollista määrittää lopulliset Maanmittauslaitokselle siirtyvien toimitustehtävien määrät. Toimitustehtävien määrien tutkimisen yhteydessä aineistolle, joka koski tielautakuntien toimitustensa ulkopuolella käsittelemiä tiettyjä tehtäviä, suoritettiin vastaavat toimenpiteet, kuin varsinaisia toimitustehtäviä koskevalle aineistolle.

Maanmittauslaitoksen osaamistarve tutkittiin Maanmittauslaitoksen kaikkien tuotannon tulosityksikköjen toimitusinsinööreille suunnatun kyselyn avulla. Tutkimusmenetelmä oli pääasiassa laadullinen mutta vastauksia eriteltiin myös määrällisesti. Kyselyssä selvitettiin toimitusinsinöörien osaamista siirtyvien toimitustehtävien osalta sekä toimitusinsinöörien toimitustehtävissään käyttämiä asiantuntijapalveluita. Osaaminen selvitettiin kaikkien niiden toimitustehtävien osalta, joita YksTL asettaa tielautakunnille tehtäväksi. Kullekin toimitus-

⁹ YksTL 65.1 §:n mukaisesti tiekunnan vuosikokous on pidettävä kunakin vuonna ennen kesäkuun loppua. Edelleen YksTL 70 §:n mukaisesti muutosta tiekunnan kokouksessa tehtyyn päätökseen on haettava 30 päivän kuluessa päätöksen tekemisestä. Muutoksenhakuasioita saattaa siksi tulla käsiteltäväksi loppuvuodesta alkuvuotta enemmän, mistä johtuen alkuvuoden 2016 aineisto saattoi aiheuttaa vääristymän koko aineistoon. Selvityksen mukaisesti näin ei kuitenkaan ole. Tämä johtunee siitä, että useat tielautakunnat keräävät jopa yli vuoden takaa vireille tulleita toimituksia samalle päivälle, jolloin myös muutoksenhakuasiat saattavat tulla käsiteltäväksi alkuvuodesta.

tehtävien määrällisessä erittelyssä muodostetulle päätoimitusryhmälle laadittiin osaamiskuvaus ja vaativuuskuvaus sekä niitä taustoittamaan tehtäväkuvaukset. Osaamiskuvausten ja tehtäväkuvausten perusteella laadittiin kysymykset, joihin saatujen vastausten perusteella laadittiin koulutustarveluokat. Niiden ja vaativuuskuvausten avulla oli mahdollista päätellä se koulutus tai tarvittava ohjeistus, jota eri toimitusinsinööriryhmät tarvitsevat siirtyvien toimitustehtävien suorittamiseksi. Lisäksi oli mahdollista päätellä ne toimitusinsinööriryhmät, joiden suoritettavaksi siirtyvät toimitustehtävät on suositeltavaa antaa. Kyselyn vastauksista eriteltiin myös toimitusinsinöörien käytännöt asiantuntijapalveluiden hyödyntämisessä. Erittelyn ansiosta oli mahdollista päätellä ne toimitustehtävät, joiden suorittamista varten on suositeltavaa käyttää myös asiantuntijapalveluita. Osaamistarve ja asiantuntijapalveluiden käyttö selvitettiin toimitusinsinöörien näkökulmasta, sillä he arvioivat itse osaamistaan ja ilmoittivat käyttämänsä asiantuntijapalvelut.

Tutkimustulosten muodostamisen yhteydessä selvitettiin eri syitä, joilla saattaa olla merkitystä tielautakunnilta Maanmittauslaitokselle siirtyvien toimitustehtävien sisällön ja määrän sekä Maanmittauslaitoksen osaamistarpeen määrittämisessä. Selvittämistä varten hankittiin tietoa kuntien ja kuntaliiton internet-sivustoilta sekä läpikäydystä tielautakuntien ja maa-oikeuksien aineistosta. Selvityksessä otettiin huomioon muun muassa tielautakuntien toimistensa ulkopuolella käsittelemät tietehtävät, tielautakuntien käytännöt toimituskustannusten määrittämisessä, tielautakuntien toimitusten kohdeteiden osakaskiinteistöjen ja tiekuntien määrät, kuntien tieavustuskäytännöt, kuntaliitokset sekä tielautakuntien virkamiesten osaaminen ja tottumukset asiantuntijapalveluiden käyttämisessä.

2 Yksityisten teiden tehtävien hoitaminen

2.1 Järjestäytymätön tie ja tiekunta

Tieosakkaita ovat YksTL 22 §:n mukaisesti tiehen oikeuden saaneet, YksTL 10.1 §:n nojalla tietä käyttävät sekä ne kiinteistöt, jotka kokonaan tai osaksi ovat tien vaikutusalueella. Tieosakkaat päättävät yhdessä tiensä tienpidosta, eli YksTL 6.1 §:n tarkoittamasta tien tekemisestä ja kunnossapidosta. Tienpitoon liittyvä päätöksenteko on mahdollista hoitaa joko järjestäytymättömästi tai järjestäytyneesti eli tiekuntana. Näihin järjestäytymismuotoihin liittyvä päätöksenteko eroaa toisistaan. Järjestäytymättömän tien osakkaiden on YksTL 71 §:n nojalla oltava yksimielisiä tienpitoa koskevasta toimenpiteestä, jotta asiat hoituisivat. Lisäksi tietä koskevasta sopimuksesta ja sitoumuksesta ovat vain sen tehneet vastuussa. Järjestäytymätön tie ei ole myöskään oikeushenkilö, joten se ei voi esiintyä oikeudessa kantajana ja vastaajana vaan tieosakkaat esiintyvät oikeudessa YksTL 72 §:n pääsäännön mukaan yhdessä¹⁰. Sen sijaan tiekunnallisen tien päätökset tehdään enemmistöperiaatteella¹¹ ja tiekunta voi YksTL 62.1 §:n nojalla tehdä myös tarpeelliset sitoumukset sekä kantaa ja vastata. (Fagerlund 2001, s. 22, 79; Hämäläinen 2013, s. 17, 19.)

Tiekunta perustetaan tavallisimmin tielautakunnan toimituksessa mutta se voidaan perustaa myös yksityistietoimituksessa. Kun tiekunta perustetaan, sille annetaan samalla YksTL 50.2 §:n nojalla nimi sekä määrätään toimielin, joka voi olla joko toimitsijamies tai kolmijäseninen hoitokunta. YksTL 58.2 §:n nojalla toimielin valitaan enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan. Toimielin huolehtii tiekunnan käytännön asioista sekä kirjoittaa YksTL 62 §:n nojalla tiekunnan nimen, edustaa tiekuntaa viranomaisissa ja toimii tiekunnan yhteyshenkilönä¹². Lisäksi toimielin kutsuu tiekunnan vuosikokoukseen YksTL 65.1 §:n tarkoittamalla tavoin¹³. (Fagerlund 2001, s. 26–27, 45; Hämäläinen 2013, s. 19–20.)

Luettelo muista kuin edellä mainituista toimielimen tehtävistä on otettu YksTL 67.1 §:ään, jonka mukaan *”Toimitsijamiehen tai hoitokunnan tehtävänä on*

- 1) käyttää joko itse tai valtuuttamansa asiamiehen kautta tiekunnan puhevaltaa tuomioistuimessa ja viranomaisen luona sekä edustaa muutoin tiekuntaa;*
- 2) pitää tiliä tiekunnan tuloista, menoista, varoista ja veloista sekä esittää tarkastettavaksi tilitys edelliseltä varainhoitokaudelta;*
- 3) valmista ehdotus tiekunnan talousarvioksi seuraavaa varainhoitokautta varten ja esittää se tiekunnan kokouksessa vahvistettavaksi;*
- 4) laatia tiekunnan kokouksen vahvistettavaksi ehdotus tieyksikköjen tai käyttömaksujen muutoksiksi taikka niiden uudelleen määrittämiseksi 23, 25 ja 26 §:ssä sekä 28–30 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa;*
- 5) valmista tiekunnan kokouksen vahvistettavaksi maksuunpanoluettelo, joka osoittaa tieyksikköä vastaavan tiemaksun suuruuden, kunkin tieosakkaan suoritettavaksi*

¹⁰ Kuitenkin YksTL 72 §:ssä on pääsäännön poikkeus, jonka mukaan yksi osakas voi ajaa kannetta kaikkien osakkaiden hyväksi.

¹¹ Erimielisyyden vallitessa tiekunnan kokouksessa suoritetaan äänestys YksTL 66.1 §:n ohjeistuksen mukaisesti.

¹² YksTL 62.2–3 § ohjeistuksen mukaisesti tiekunnan nimen kirjoittaa toimitsijamies tai hänen varamiehensä tai kaksi hoitokunnan jäsentä yhdessä. Viranomaisissa tiekuntaa voi edustaa toimitsijamies, hoitokunnan jäsen tai näiden varamies, kukin yksin. Myös viranomaisten tiedoksiannot lähetetään edellä todetuille henkilöille.

¹³ YksTL 65 §:n mukaan tiekunnan kokouksen kutsuu koolle toimitsijamies tai hoitokunnan puheenjohtaja tai näiden varamies. Säännöksessä on myös yksityiskohtaiset ohjeet tiedottamistavasta ja ajasta.

tieyksikköjen perusteella lasketun tiemaksun määrän, koottavien tiemaksujen yhteismäärän ja niiden suorittamisajan, sekä samoin valmistaa, jos on perittävä 23, 25 ja 26 §:ssä mainittuja käyttömaksuja, niistä maksuunpanoluettelo;

- 6) huolehtia vahvistettujen tie- ja käyttömaksujen perimisestä sekä hoitaa muutoinkin tiekunnan taloutta ja varoja;*
- 7) ilmoittaa Maanmittauslaitokselle 51 a §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetut tiedot, kun tiekunta on tehnyt kokouksessaan asiaa koskevan päätöksen;*
- 8) kieltää toistaiseksi tai määräajaksi tiellä tai sen osalla, joka roudan sulamisen tai sateen vuoksi taikka muusta sellaisesta syystä on rakenteeltaan heikentynyt, tien kuntoa vaarantava käyttö tai rajoittaa sitä;*
- 9) määrätä, milloin siihen katsotaan olevan syytä, sillan tai lautan suurin sallittu kuormitus;*
- 10) antaa, tarvittaessa määräämillään ehdoilla lupa 80 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tien tilapäiseen käyttämiseen tai sillan tai lautan sallitun kuormituksen ylittämiseen taikka muuhun erityiseen kuljetukseen, joka saattaa vaurioittaa tietä; sekä*
- 11) huolehtia siitä, että tie pidetään kunnossa, sekä muista, yhteistä tienpitoa koskevista tehtävistä ja asioista tämän lain ja tiekunnan kokouksessa ehkä annettujen ohjeiden mukaan.”¹⁴*

Varsinaiset päätökset tiekunta tekee kokouksessaan. YksTL 64.1 §:n mukaisesti kokouksessa on päätettävä tienpidosta ja muista tiekuntaa koskevista asioista. YksTL 64.2 §:ssä on luettelo tiekunnan kokouksessa päätettävistä asioista.¹⁵ Säännöksen mukaan ”*Tiekunnan kokouksessa on erityisesti päätettävä*

- 1) tieoikeuden antamisesta 9 §:n 1 momentin mukaisesti tai oikeuden myöntämisestä elinkeinon harjoittajalle käyttää tietä 10 §:n 1 momentin mukaisesti sekä 28 §:n 2 momentissa tarkoitettujen oikeuksien lakkauttamisesta ja siitä johtuvasta tienpito-velvollisuudesta vapauttamisesta;*
- 2) tieyksikköjen ja käyttömaksujen määräämisperusteista sekä niiden määräämisestä ja muuttamisesta 23 ja 26 §:n, 28 §:n 1 momentin sekä 29 ja 30 §:n mukaisesti samoin kuin 23 §:n 5 momentissa ja 26 §:ssä tarkoitettua käyttömaksua koskevasta sopimuksesta;*
- 2a) edellä 24 §:ssä tarkoitettua korvauksesta sekä 32 a §:ssä tarkoitettua liittymää koskevasta asiasta, jos siitä syntyy erimielisyyttä;*
- 3) talousarvion vahvistamisesta seuraavaa varainhoitokautta varten;*
- 4) tie- ja käyttömaksujen maksuunpanoluettelon vahvistamisesta;*
- 5) rahalainan ottamisesta noudattamalla, mitä 76 §:ssä on säädetty;*
- 6) tieoikeuden sekä 12 ja 13 §:ssä tarkoitettujen oikeuksien hankkimisesta ja tietoimituksen hakemisesta muutoinkin samoin myös 103 a §:n 1 momentissa tarkoitettun määräyksen pyytämisestä ja kiinteistönmuodostamislain 103 §:n 2 momentissa tarkoitettun rajankäynnin hakemisesta, milloin se on tienpitoa varten tarpeen, sekä kaikista edellä tarkoitetuista toimenpiteistä aiheutuvien kustannusten suorittamisesta ja, milloin syytä on, tienpitoa koskevien ohjeiden antamisesta toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle;*

¹⁴ Hämäläinen ja Markkula toteavat, että toimielimen tärkein tehtävä on huolehtia tien kunnossapidosta tiekunnan kokouksen päättämän talousarvion ja sovitun kunnossapitotason mukaisesti. Kunnossapito on suoritettava taloudellisesti ja samalla tehokkaasti. (Hämäläinen 2013, s. 42–43; Markkula 2005, s. 72.)

¹⁵ Markkula (2005, s. 81) toteaa, että luettelo ei ole tyhjentävä vaan tiekunnan kokouksessa voidaan päättää muistakin tienpitoon liittyvistä asioista.

- 7) saadaanko ja millä ehdoin tiekunnan tiehen liittyvän tien kunnossapito osaksi tai kokonaan ottaa tiekunnan toimesta hoidettavaksi;
- 8) toimitsijamiehen ja tämän varamiehen tai hoitokunnan jäsenten ja varajäsenten valitsemisesta taikka toimielimen muuttamisesta toiseksi;
- 8a) onko kuljetuksesta metsätiellä tiemaksujen asemesta perittävä käyttömaksua sekä niiden perusteista ja niihin tehtävistä muutoksista 25 ja 27 §:n mukaisesti;
- 9) tiekunnan varainhoitokauden alkamis- ja päättymisajasta;
- 10) tilityksen tarkastamisesta ja hyväksymisestä edelliseltä varainhoitokaudelta, jollei tilitystä asioiden laajuuden vuoksi tai muusta syystä voida kokouksessa tarkastaa tai siinä hyväksyä, kahden henkilön määräämisestä ennakolta ja jäljestäpäin tarkastamaan tilitys ja antamaan kokoukselle selostus tarkastuksen tuloksesta; sekä
- 11) 80 §:n 1 momentissa tarkoitettuun säännölliseen toimintaan tarvittavan luvan antamisesta sekä sellaisen kiellon antamisesta, josta säädetään 80 §:n 3 momentissa.”

YksTL 65 §:n mukaisesti tiekunnan kokous on pidettävä pääsääntöisesti vuosittain ennen kesäkuun loppua. Tie kunta voi pitää kokouksen harvimminkin, kuitenkin kokous on pidettävä vähintään joka neljäs vuosi. Toisaalta tie kunta voi pitää kokouksia myös useamman vuodessa¹⁶. Kokouksesta pidetään pöytäkirjaa, jonka kokous voi hyväksyä tai sitten sen allekirjoittavat puheenjohtaja ja pöytäkirjan tarkastajat. Tieosakkaalla, joka on tyytymätön tiekunnan kokouksen päätöksiin, on YksTL 70 §:n nojalla oikeus saattaa asia tielautakunnan ratkaistavaksi. Tuosta oikeudesta käytetään nimitystä muutoksenhaku, vaikka kysymys ei ole muutoksenhausta viranomaisen päätökseen vaan tiekunnan päätöksen moittimisesta. Oikeus on soveltuvien osin myös muulla asianosaisella. Tiekunnan kokouksen päätökset ovat pääsääntöisesti täytäntöönpanokelpoisia välittömästi kokouksen jälkeen, huolimatta mahdollisesta muutoksenhausta¹⁷. Tästä johtuu, että esimerkiksi kokouksessa vahvistetut tie- ja käyttömaksut voidaan panna maksuun heti kokouksen jälkeen. Jos tieosakas ei suostu maksamaan maksuja, ne voidaan periä ulosottoteitse. (Fagerlund 2001, s. 38, 42, 53–54; Hämäläinen 2013, s. 29, 33–34, 39; Markkula 2005, s. 90.)

2.2 Tielausakunnat

2.2.1 Tielausakuntien toiminta ja toimitus

Tielautakunta on kunnan organisaatioon kuuluva lautakunta, jonka tehtäviä ovat muun ohella YksTL 6 luvussa säännelty toimitustehtävät. YksTL 6 a §:n mukaan kunnassa tulee olla YksTL:ssa tarkoitettujen tehtävien suorittamista varten toimielin, joka ei kuitenkaan saa olla kunnanhallitus¹⁸. Fagerlundin mukaan kunnat ovat usein järjestäneet tielausakuntien tehtävät antamalla ne teknisen lautakunnan tai muun vastaavan lautakunnan hoidettavaksi. Kuntalaki (410/2015, KuntaL) antaa kunnille varsin vapaat kädet hallintonsa järjestämiseen. Tästä johtuen kunnat voivat antaa viranomaistehtäviä, kuten tielausakunnan sihteerin tehtävän, toisen kunnan hoidettavaksi tai hoitaa tehtävät usean kunnan kesken. Tehtäviä ei kuitenkaan ole mahdollista antaa muiden ulkopuolisten, kuten Maanmittauslaitoksen tai tieisännöitsijän, hoidettavaksi. Sen sijaan teknistä apua tai asiantuntijalausunto näiltä ulkopuolisilta

¹⁶ Hämäläinen toteaa, että tuolloin kyse on tiekunnan ylimääräisistä kokouksista. Ne koskevat usein tien parantamista tai tieyksiköinnin uusimista. (Hämäläinen 2013, s. 21.)

¹⁷ YksTL 90.2 §:n nojalla tiekunnan kokouksessa tehty päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, ellei tielausakunta toisin määrää.

¹⁸ YksTL 53.1 §:n nojalla tielausakunnalle kuuluvat toimitusasiat kuuluvat sen tielausakunnan suoritettavaksi, jossa tie tai suurin osa tiestä on. Jos asia koskee pelkästään toisen kunnan alueella suoritettavaa erillistä toimenpidettä, asia käsitellään kuitenkin tuon kunnan tielausakunnassa.

tahoilta on mahdollista pyytää, kunhan päätöksenteko säilyy lautakunnassa. Tielautakunnan tulee olla monijäseninen toimielin, jonka jäsenien lukumäärää ei kuitenkaan ole säädetty.¹⁹ (Fagerlund 2005, s. 13–14; Hyvönen 2001, s. 550; Markkula 2005, s. 354.)

Tielautakunnalla voi olla kahdenlaisia tehtäviä. Lautakunta voi hoitaa kunnallispoliittisia asioita, kuten tieavustusten jako, jolloin toimintaan sovelletaan KuntaL:a. Lisäksi lautakunnalla voi olla YksTL:n mukaisia toimitustehtäviä, jolloin toimintaan sovelletaan YksTL:a.²⁰ Näiden kahden eri lain mukaiset menettelyt poikkeavat toisistaan paljon. KuntaL 101 §:n nojalla muiden kunnan toimielinten kuin valtuuston kokoukset ovat tavallisesti julkisia vain, jos toimielin niin päättää, eli kokoukset pidetään yleisöltä suljettuna. Jäsenten lisäksi kokouksessa ovat läsnä vain ne, jotka suorittavat kokoustehtäviä tai ovat hallintosäännön nojalla oikeutettuja luottamushenkilöitä ja viranhaltijoita. Kuitenkin YksTL 53.2 §:n nojalla tielautakunnan tiettehtävät käsitellään ja ratkaistaan tielautakunnan toimituksessa, jossa pidetään yksi tai useampi toimituskokous. Niissä tulee voida olla läsnä ainakin toimituksen asianosaiset, joiden on annettava lausua mielipiteensä käsiteltävästä asiasta. Tästä johtuen toimituksesta on tiedotettava yksityistielain mukaisesti ja toimituksessa annettavista ratkaisuista myös valitetaan yksityistielain mukaisesti.²¹ (Fagerlund 2005, s. 14, 20; Markkula 2005, s. 355.)

Tielautakunnan toimituksen vireilletulotapoja on useita. Toimitus voi tulla vireille asianosaisen hakemuksesta YksTL 39 §:n nojalla²². Käsiteltävä tehtävä voi tuolloin koskea niin järjestäytymätöntä tietä kuin tiekunnallista tietä. Kyseessä voi olla myös tiekunnan perustaminen järjestäytymättömälle tielle. Tiekuunnan tien osalta hakijana voi olla niin yksittäinen tieosakas kuin tiekunta. Toimitus voi tulla vireille myös tieosakkaan valituksesta. Se voi olla tiekunnan kokouksesta YksTL 70 §:n nojalla jätetty muutoksenhaku tai YksTL 88 §:n nojalla jätetty perustevalitus. Viimeksi mainittu koskee laittoman maksuunpanon perusteella tehtävää valitusta. Tielautakunta voi pitää toimituksen poikkeuksellisesti myös hakemuksetta, oma-aloitteisesti. Tämän vireilletulotavan eri tilanteet on mainittu erikseen yksityistielaisissa. Niitä ovat esimerkiksi YksTL 52.1,6 §:n nojalla suoritettavat tiekunnan perustaminen

¹⁹ Tutkimuksessa vastanneiden kuntien tielautakuntana on tavallisimmin tie- tai toimitusjaosto, jossa on kolme jäsentä. Jaosto toimii yleisimmin teknisen lautakunnan alaisuudessa. Jotkin kunnat ovat järjestäneet tielautakunnan toiminnan usean kunnan yhteisellä lautakunnalla, joka voi olla esimerkiksi ympäristölautakunta. Osa kunnista ostaa tielautakunnan palvelut naapurikunnasta. Tielautakunnan toimitukset valmistelee tavallisesti yksityistieasioihin erikoistunut kunnan virkamies, joka toimii samalla usein lautakunnan esittelijänä ja sihteerinä. Vastaajien joukossa on myös kuntia, jotka käyttävät apuna tielautakuntien toiminnassa tieasioihin erikoistunutta yritystä.

²⁰ Kuitenkin tielautakunnan on YksTL 54.3 §:n nojalla sovellettava asian käsittelyssä, päätöksenteossa sekä päätöksessä KuntaL:a, ellei YksTL:n säännöksistä muuta johdu.

²¹ Tutkimusaineistosta käy ilmi, että tielautakunnat käsittelevät tiettehtävät tavallisesti suoraan toimituskokouksessa. Kuitenkin tielautakunnilla on myös muita menettelytapoja. Jos tielautakunnan toiminta on järjestetty esimerkiksi teknisen lautakunnan alaisuudessa toimivalla tiejaostolla, tapana on usein käsitellä hakemus tai muutoksenhaku ensin lautakunnan sisäisessä kokouksessa. Siinä ratkaistaan, käsitelläänkö asia tiejaoston toimituksessa vai jätetäänkö käsittely suorittamatta. Syynä suorittamatta jättämiseen voi olla esimerkiksi myöhässä tehty muutoksenhaku. Tutkimusaineistosta on myös pääteltävissä, että lupamenettelyn kaltaiset asiat, kuten YksTL 58.3 §:n tarkoittama määräys toimielimen vaalien pitämiseen, pidetään tavallisesti KuntaL:n mukaisissa sisäisissä kokouksissa.

²² YksTL 39 §:n nojalla hakijana voi olla kiinteistön omistaja ja yhteisomistaja, yhteisen alueen osakas, tiekunta ja kunta sekä tietyissä tilanteissa myös kiinteistöön kohdistuvan erityisen oikeuden haltija. Hakijajoukko laajenee YksTL 2 §:n nojalla, sillä se rinnastaa määräalan, yhteismetsän, kaivoksen sekä toisen maalla olevan pysyväksi tarkoitetun rakennuksen tai laitoksen kiinteistöön. Edelleen säännöksen mukaan omistajaan rinnastetaan kiinteistön haltija, jos hänellä on määräämättömän ajan jatkuva hallintaoikeus kiinteistöön.

sekä tiekunnan tiestön ja hallinnon muutoksiin tähtäävät toimenpiteet. Tielautakunta voi toimia oma-aloitteisesti myös YksTL 58.3 §:n tarkoittamassa tilanteessa, jossa tiekunta ei ole kykenevä itse valitsemaan toimielintä. (Fagerlund 2005, 22–25; Markkula 2005, s. 363–364.)

Tielautakunnan toimituksen tiedottaminen tapahtuu YksTL 43 ja 54 §:n sekä KML 168–171 §:n nojalla. Tiedottamisen pääsääntö on lausuttu KML 168.1 ja 169.2 §:ssä, joiden mukaisesti tiedottaminen suoritetaan vähintään 10 päivää ennen kokousta lähetettävillä kutsukirjeillä toimituksen asianosaisille. YksTL 39.2 §:n mukaan asianosainen tietoitutuksessa on hakija sekä muukin henkilö, jonka oikeutta tai etua toimitus välittömästi koskee.

YksTL 54 §:n mukaan tielautakunnan toimitus on pidettävä kysymyksessä olevalla paikalla, jos se asian selvittämiseksi on tarpeellista. Tarvittaessa lautakunnan puheenjohtaja voi määrätä pidettäväksi paikalla etukäteen katselmuksen. Se on osa tielautakunnan toimitusta ja katselmukseen tulee siksi kutsua myös asianosaiset. Katselmusmenettelyn tarkoituksena on varsinaisen tietoitutuksen helpottaminen ja nopeuttaminen. Katselmusmenettelyyn sovelletaan hallintolaki (434/2003, HallintoL) 38 §:n mukaisia menettelytapoja, eli asianosaisia on kuultava ja katselmuksesta on laadittava katselmuspöytäkirja, josta ilmenee viranomaisen keskeiset havainnot ja asianosaisten esittämät huomautukset. Toisaalta toimituksessa voidaan tehdä selvitys maastossa virallista katselmusta pitämättä HallintoL 31 §:ään perustuvaan viranomaisen selvitysvetvöllisyyteen nojautuen tai jos asialla on kiire, esimerkiksi YksTL 31 §:n mukaisessa tien vaurioitumistapauksessa. (Fagerlund 2005, s. 27, 30; Hyvönen 2001, s. 551; Markkula 2005, s. 365.)

Tielautakunta voi suorittaa ennen varsinaista toimituskokousta KuntaL:n mukaisen valmistelukokouksen, joka on tielautakunnan sisäinen kokous, eikä siihen kutsuta asianosaisia. Kokouksessa valmistellaan itse tielautakunnan toimitusta ja se pidetään yleensä samalla kertaa, kun tielautakunta kokoontuu käsittelemään muita kunnan sisäisiä asioita. Kokouksessa käsitellään saapunutta hakemusta tai valitusta, päätetään katselmusten tarpeellisuudesta sekä muista toimenpiteistä tulevaa toimitusta silmällä pitäen. (Fagerlund 2005, s. 32.)

Tielautakunnan kokouksessa käsiteltävät ja pöytäkirjaan merkittävät asiat sekä samalla kokouksen kulku käyvät selville valtioneuvoston yksityisistä teistä antaman asetuksen (1267/2000, YksTA) 5.2 §:stä. Sen mukaan *”Toimituksen pöytäkirjaan tai sen liitteisiin on muun ohella merkittävä*

- 1) *toimituksen aika ja paikka;*
- 2) *miten toimituksesta on tiedotettu;*
- 3) *saapuvilla olevat lautakunnan jäsenet;*
- 4) *saapuville tulleet asianosaiset ja heidän asiamiehensä;*
- 5) *kiinteistöt, joita asia koskee;*
- 6) *asianosaisten vaatimukset ja muiden lausumien sisältö;*
- 7) *sopimukset;*
- 8) *lautakunnalle esitetyt ja lautakunnan toimesta esitetyt selvitykset;*
- 9) *lautakunnan ratkaisut ja niiden perustelut; sekä*
- 10) *muut toimituksen kannalta merkitykselliset asiat, jos ne eivät sisälly muuhun toimituksen asiakirjaan.”*

Päätöksenteko tielautakunnan toimituksessa tapahtuu YksTL 54.3 §:n nojalla lähinnä KuntaL 104 §:n²³ mukaisesti ja päätökset esitetään asianosaisille YksTA 6 §:n mukaisesti. Käytännössä tietoitimituksen päätökset valmistellaan hyvin pitkälle tietoitimitusta varten ja valmistelija esittelee asian tielautakunnan jäsenille.²⁴ Päätökset tehdään toimituksessa asianosaisten kuulemisen jälkeen, yleensä asianosaisista erillään. Päätöksenteon jälkeen päätös julistetaan asianosaisille perusteluineen²⁵. Päätöksen julistamisen jälkeen puheenjohtaja lopettaa toimituksen sekä ilmoittaa YksTL 55 §:n mukaisesta muutoksenhakuoikeudesta ja -menetelystä. Toimituksen asiakirjoista on annettava YksTL 56 §:n nojalla asianosaisille tietoja, otteita ja jäljennöksiä. (Fagerlund 2005, s. 78–80.)

Pääasian lisäksi tielautakunnan toimituksessa päätetään toimituskustannuksista YksTL 52.3 §:n sekä 54.2 §:n nojalla²⁶. Tielautakunnan toimituskustannuksiin kuuluu YksTA 7 §:n mukaan matkakustannusten korvaukset, päivärahat, kokous- ja katselmuspalkkiot sekä muut tehtävän suorittamisen kannalta tarpeelliset menot. Niitä ovat Fagerlundin mukaan toimituksen tiedottamisesta johtuvat välttämättömät kustannukset sekä tieoikeuden selvittämisestä aiheutuvat kustannukset, kuten Maanmittauslaitoksen tieoikeuksista antama lausunto. Sen sijaan esimerkiksi YksTL 103 a §:n tarkoittama asiantuntijalausunto ei kuulu näihin kustannuksiin.²⁷ (Fagerlund 2005, s. 82.)

2.2.2 Toimituksen tehtävät yksityistielain mukaan

Tielautakunnan toimituksessa käsiteltävät tehtävät on lueteltu YksTL 52 §:ssä. Tielautakunta päättää säännöksessä luetelluista tehtävistä, jos kyse on ennestään olevasta tiestä, asianosaiset eivät ole heidän määrättävissä olevista asioista päässeet sopimukseen, eikä asiasta ole päätettävä yksityistietoitimituksessa. Tehtäviä löytyy YksTL 52.1,12 §:n ohjeistamana myös muualta YksTL:sta kuin sanotun säännöksen luettelosta. (Markkula 2005, s. 358.) YksTL 52 §:n mukaiset sekä myös muualta YksTL:sta löytyvät tielautakunnan tehtävät on ryhmitelty seuraavana saman tyyppisiksi kokonaisuuksiksi, niin toimituksessa vastaan tulevien käytännön tehtävien kuin lainsäädännön edellyttämän harkinnan perusteella. Kunkin tehtäväryhmän osalta on mainittu se YksTL 52.1 §:n kohta, jonka nojalla tehtävät kuuluvat tielautakunnan toimituksessa käsiteltäväksi. Lisäksi on lueteltu ryhmän tehtävät sekä selostettu niiden sisältöä ja sidoksia muihin tehtäviin. Luvun lopuksi on läpikäyty myös tehtäviä, jotka eivät kuulu tielautakunnan toimivaltaan.

²³ KuntaL 104 § sääntelee toimituksessa tapahtuvasta äänestyksestä tilanteessa, jossa tielautakunta ei ole yksimielinen ratkaistavasta asiasta ja valmistelijan ehdotukseen tehtyä vastaehdotusta on kannatettu.

²⁴ Tutkimuksessa läpikäydystä aineistosta ja vastaajien kommentteista selvisi, että kuntien virkamiehet valmistelevat toimitukset usein hyvin pitkälle ennen kokouksia. Toimituksen laadusta riippuen asianosaisilta pyydetään lausuntoja ja vastineita, jolloin itse toimituksessa asianosaisten mielipiteet ovat usein jo selvillä. Läpikäytyjen kokouspöytäkirjojen perusteella kokoukset ovat tästä johtuen tavallisesti lyhyitä. Lähes puolet tutkituista toimituksista kestivät alle puoli tuntia ja noin kolmasosa toimituksista puolesta tunnista tuntiin.

²⁵ HallintoL 45.1 §:n mukaisesti päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. Kuitenkin HallintoL 45.2 § lausuu edellä todetusta pääsäännöstä poikkeuksia.

²⁶ YksTL 54.2 §:n mukaan tielautakunnan toimituskustannuksista on voimassa, mitä 47 §:ssä säädetään yksityistietoitimituksesta. Yksitystietoitimituksen toimituskustannukset tulevat YksTL 47 §:n nojalla pääsääntöisesti hakijan suoritettavaksi. Toimituksen laadusta riippuen kustannuksia voidaan ositella myös muulle tieosakkaalle tai sellaiselle asianosaiselle, joka ei ole tieosakas sekä tiekunnalle. Fagerlund (2005, s. 82) on sitä mieltä, että hakijan tulee lähtökohtaisesti maksaa tielautakunnan toimituksen kustannukset.

²⁷ Huomionarvoista on, ettei YksTA 7 §:n tarkoittamiin kustannuksiin suoranaisesti kuulu tielautakunnan toimitusta valmistelevan ja yleensä toimituksen sihteerinä toimivan virkamiehen työajasta aiheutuvat kustannukset.

Tieoikeus ja tilapäiset käyttöoikeudet (YksTL 52.1 § 1, 1 a, 11 ja 12 kohdat)

- 9.1 § - Lisätieoikeuden perustaminen kiinteistölle.
- 9 b § - 9.1 §:n mukaisen tieoikeuden perustaminen määräaikaisena.
- 10.1 § - Lisätieoikeuden perustaminen elinkeinonharjoittajalle.
- 11 § - 9.1 ja 10.1 §:n mukaisten tieoikeuksien perustaminen rajoitettuna.
- 22 § - Tienpitovelvollisuuteen perustuva tieoikeus.
- 28.2 § - Tieoikeuden lakkauttaminen vapauttamalla tienpitovelvollisuudesta.
- 80.1–3 § - Tilapäinen tienkäyttöoikeus ennestään olevaan tiehen.
- 81 § - Tilapäinen tieoikeus uutta tietä varten ja alueen määräaikainen käyttäminen.
- 82.1 § - Väliaikainen kulkuoikeus (esimerkiksi vuokralaiselle).
- 82 a.2 § - Väliaikainen kulkuoikeus lisätieoikeutta perustettaessa.

Tämän ryhmän tehtävät koskevat tieoikeuden syntymistä ennestään olevaan tiehen sekä tieoikeuden lakkaamista. Syntyminen voi tapahtua lisätieoikeuden perustamisen tai tienpitoon velvoittamisen kautta ja lakkaaminen tienpidosta vapauttamisen kautta. Lisäksi ryhmään kuuluvat tilapäiset käyttöoikeudet, sillä YksTL 81 §:n tarkoittaman tilapäisen tieoikeuden ja 82 §:n tarkoittaman väliaikaisen kulkuoikeuden perustamisedellytykset ovat samat kuin lisätieoikeudella²⁸. Lisäksi YksTL 82 a.2 §:n tarkoittama väliaikainen kulkuoikeus tulee perustettavaksi lisätieoikeuden yhteydessä.

Lisätieoikeus tiehen perustetaan tavallisesti hakemuksesta joko kiinteistölle YksTL 9.1 §:n nojalla tai elinkeinonharjoittajalle, kuten ratsutallille, YksTL 10.1 §:n nojalla. Tarvittaessa kiinteistön lisätieoikeus voidaan perustaa myös määräaikaisena YksTL 9 b §:n nojalla esimerkiksi alueelle tulevan kaavatien vuoksi. Perustamisen yhteydessä kiinteistön tai elinkeinonharjoittajan tieoikeutta voidaan rajoittaa esimerkiksi määrätynlaisiin kuljetuksiin YksTL 11 §:n nojalla. Hakemuksen lisäksi tieoikeus voidaan perustaa tienpitovelvollisuuteen perustuen YksTL 22 §:n nojalla niin kiinteistölle kuin elinkeinonharjoittajalle. Jos tieosakas on tienpitovelvollinen, saa hän samalla YksTL 16.1 §:n nojalla oikeuden ylläpitämäänsä tiehen. Ennestään olevan tieosakkaan tieoikeus voidaan lakkauttaa YksTL 28.2 §:n nojalla, jolloin tieosakas vapautuu samalla tienpitovelvollisuudesta. (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 63–65, 67–68; Fagerlund 2005, s. 44–48; HE 36/1961; 227/1994; 265/2009.)

Yleensä tiekunnan kokous päättää lisätieoikeuden myöntämisestä ja tienpitovelvollisuudesta vapauttamisesta oman tiestönsä osalta. Kuitenkin hakemus toimenpiteiden suorittamiseksi voidaan osoittaa myös suoraan tielautakunnalle. Lisätieoikeuden myöntämisen yhteydessä tulee suorittaa tienpidon osittelu YksTL 23 §:n mukaisesti sekä jo toteutuneiden rakentamiskustannusten korvaaminen YksTL 24 §:n mukaisesti. Viimeksi mainittu toimenpide suoritetaan vain entisten tieosakkaiden vaatimuksesta. Lisäksi toimituksessa voi tulla käsiteltäväksi YksTL 73.2 §:n tarkoittama tienpitoa koskevan veloitteen jakaminen uudelle tieosakkaalle. Lisätieoikeuden myöntämisen yhteydessä on käsiteltävä myös YksTL 33 §:n tarkoittamat korvaukset. (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 63–65, 67–68; Fagerlund 2001, s. 30; 2005, s. 44–48.)

²⁸ YksTL 81.3 §:n mukaan oikeus voidaan myöntää YksTL 8 §:ssä säädetyin edellytyksin. YksTL 82.1 § viimeisen lauseen mukaan edellytyksenä oikeuden perustamiselle on kulkuyhteyden välttämättömyys sekä YksTL 8 ja 9 §:ssä tarkoitettu haitattomuus. Niin YksTL 8 § kuin 9 § lausuvat tieoikeuden perustamisedellytyksiksi tieoikeuden tärkeyden sekä sen, ettei tieoikeudesta aiheudu huomattavaa haittaa.

YksTL 80 § säättää muun kuin tieosakkaan tilapäisestä tienkäytöstä. Tienkäyttöön tarvitaan tieosakkaiden tai tiekunnan antama lupa, jos käytöstä aiheutuu vähäistä suurempaa haittaa. Asia tulee tielautakunnan ratkaistavaksi erimielisyystilanteissa. Tuolloin on käsiteltävä tarvittaessa myös tienkäytöstä määrättävä käyttömaksu. Tilapäisen tienkäyttöoikeuden käsitelyssä tulee ottaa huomioon mahdollisesti tiekunnalle tai tieosakkaille yhteisesti annetut YksTL 96 §:n mukaiset tieavustukset²⁹. YksTL 81 §:n nojalla annetaan tilapäinen tieoikeus, jos tietä ei esimerkiksi tietyön vuoksi voida käyttää tarkoitukseensa. Lisäksi säännöksen nojalla annetaan oikeus toisen alueen määräaikaiseen käyttämiseen esimerkiksi puutavaran talviaikaista kuljettamista varten. YksTL 82.1 §:n mukaisesti annetaan väliaikainen kulkuoikeus tiehen tai muutoin toisen alueen kautta sille, joka hallitsee määrättyä aluetta sitä omistamatta. Kyse on tuolloin tavallisesti vuokraoikeuden haltijasta. Edellä YksTL 81 ja 82.1 §:ssä tarkoitettut oikeudet antaa tielautakunta, jos asianosaiset eivät asiasta ole päässeet sopimukseen. Sen sijaan pelkästään tielautakunnan ratkaistavaksi kuuluu YksTL 82 a.2 §:n mukaisen väliaikaisen kulkuoikeuden antaminen tilanteessa, jossa tielautakunnan lisätieoikeudesta antama ratkaisu ei ole vielä lainvoimainen. Tilapäisten ja väliaikaisten kulkuoikeuksien yhteydessä on käsiteltävä aina korvaukset YksTL 83 §:n mukaisesti. (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 89–96; Fagerlund 2005, s. 68–72; HE 36/1961; 166/2000; 163/2002.)

Tieoikeuden liitännäisoikeudet ja -kiellot (YksTL 52.1 § 1 ja 2 kohdat)

- 17.1–2 § - Luonnonesteiden poistaminen tieoikeuden alueelta ja sen ulkopuolelta.
- 18 § - Sulkulaitteen (veräjä, puomi) pitämisen kieltäminen.
- 19 § - Rakentamisen kieltäminen tiealueen varressa.
- 20 § - 18 ja 19 §:ien mukaisen kiellon kumoaminen.

Ryhmän tehtävät koskevat tieoikeuden liitännäisoikeuksia ja -kielloja. Tieoikeuteen sisältyy YksTL 17.1–2 §:n mukainen oikeus tienpitoa haittaavien luonnonesteiden poistamiseen tiealueelta sekä liikenneturvallisuuden vaarantuessa myös tiealueen ulkopuolelta. YksTL 18 §:n nojalla tiellä voidaan kieltää pitämästä veräjää tai puomia, jos se on liikenteen takia tarpeellista. Kieltoa harkitessa on otettava huomioon kunnan- ja valtionavustusta koskeva YksTL 96 § sekä metsätien sulkemista koskeva MaastoliikenneL 24 §³⁰. Tielautakunta voi YksTL 19 §:n nojalla kieltää rakentamasta rakennuksen, aidan tai muun pysyvän laitteen tien läheisyyteen erityisesti tilanteessa, jossa yksityistien odotetaan muuttuvan yleiseksi tieksi. Tästä kiellosta on ilmoitettava kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle. Edellä todetut kiellot voidaan kumota kokonaan tai osittain YksTL 20 §:n nojalla. Liitännäisoikeuksien ja -kieltojen käsittelyn yhteydessä on määrättävä YksTL 33 §:n tarkoittamat korvaukset. (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 68, 71, 73–74; Fagerlund 2005, s. 49–52; HE 36/1961; 166/2000.)

Korvaukset (YksTL 52.1 § 3 ja 11 kohdat)

- 33 § - Korvaukset maan luovuttamisesta sekä vahingosta, haitasta ja kustannuksista.

²⁹ YksTL 96 §:n mukaan muun kuin tieosakkaan hyväksi tapahtuvaa liikennettä ei saa estää ajanjaksona, jolloin valtio tai kunta avustaa tiekuntaa tai tieosakkaita yhteisesti tien kunnossapidossa. Jos avustus koskee tien rakentamista tai peruskorjausta, on vastaava voimassa 10 vuoden ajan avustuksen saamisesta. Säännös lausuu myös poikkeuksia todetuista ehdoista.

³⁰ MaastoliikenneL 24 § antaa tietyin edellytyksin mahdollisuuden metsätien sulkemiseen YksTL 96 §:n estämättä.

- 83 § - Korvaukset 81, 82.1 ja 82 a.2 §:n tarkoittamista oikeuksista.

Ryhmä sisältää tehtävät koskien korvauksia. Ne tulevat tielautakunnan käsiteltäväksi lähinnä edellä läpikäytyjen kahden ryhmän sisältämissä tilanteissa. YksTL 33 §:n mukaiset korvaukset määrätään kiinteistön omistajalle tai elinkeinon harjoittajalle maan luovuttamisesta sekä vahingosta, haitasta ja kustannuksista. Nämä korvaukset koskevat soveltuvin osin kaikkia edellä luvussa selostettuja oikeuksia ja kieltoja. YksTL 83 §:ssä on erikseen korostettu vahingon korvaamista YksTL 81, 82 ja 82 a §:n mukaisista tilapäisistä oikeuksista. YksTL 33 §:n tarkoittamien korvausten määräämisessä on otettava huomioon YksTL 34 §:n mukaisesti kiinteistöön kohdistuvien nautinta-, rasite- tai muiden käyttöoikeuksien haltijat. Korvausten suorittaminen tapahtuu YksTL 35–37 §:n mukaisesti. (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 103–106; Fagerlund 2005, s. 53–54, 68; HE 36/1961; 166/2000; 163/2002.)

Tienpidon kustannukset (YksTL 52.1 § 3, 4, 5, 8 ja 12 kohdat)

- 23.1–3 § - Tienpidon osittelu (eli tieyksikköjen vahvistaminen).
- 23.4–5 § - Tieosakkaan tilapäisten kuljetusten käyttömaksu sekä muuhun kuin YksTL:in perustuvan tienkäyttöoikeuden käyttömaksu.
- 24 § - Korvaus ennestään olevan tien tekemisen kustannuksista lisätieoikeutta perustettaessa.
- 25 § - Metsätien käyttömaksu.
- 26 § - Muun kuin tieosakkaan tilapäisen tienkäytön käyttömaksu.
- 29 § - Olosuhteiden muutoksen vaikutus tienpidon osittelun suorittamiseen.
- 30 § - Käyttömaksujen määräämisperusteiden muuttumisen vaikutus.
- 32 § - Tienjaon suorittaminen.

Ryhmän tehtävät liittyvät kaikkien säännösten osalta tien tekemisen ja kunnossapidon kustannusten määrään ja ositteluun. Lisäksi säännökset käsittelevät kustannusten määräämistä joko tie- tai käyttömaksuna. Kustannukset voivat olla jo toteutuneita tai vasta tulevia kustannuksia.

Tielautakunnan on suoritettava tienpidon osittelu YksTL 23.1–3 §:n tarkoittamalla tavoin, eli sen hyödyn mukaisesti, jonka tie osakkaillaan tuottaa. Osittelu tapahtuu vahvistamalla osakkaille tieyksiköt, joiden perusteella määrätään tiemaksut. Niiden lisäksi voidaan määrätä kaikille tieosakkaille saman suuruinen perusmaksu hallinnollisia kuluja kattamaan. Tienpidon osittelu on suoritettava, jos tielautakunta on perustanut aiemmin selostetun lisätieoikeuden tai jäljempänä selostettavissa YksTL 50 ja 69 §:n mukaisissa tilanteissa. Tienpidon osittelu voi tulla suoritettavaksi myös omana tehtävänä, erityisesti jos ennestään oleva tieyksikköjen jako ei enää vastaa tieosakkaiden tiestä saamaa hyötyä. Tilannetta käsittelevä säännös on YksTL 29 §. Tielautakunta voi pyytää asiantuntijalausunnon³¹ tieyksikköjen vahvistamista koskevassa tehtävässä YksTL 103 a §:n nojalla. (Fagerlund 2005, s. 55–58; HE 166/2000.)

Tieyksikköjen vahvistaminen tehdään joko muuttamalla entistä tieyksikkölaskelmaa tai vahvistamalla kokonaan uusi laskelma. Tieyksikkölaskelman laadinnassa käytetään yleisesti ohjeistuksena Maanmittauslaitoksen julkaisua ”Käsikirja yksityisteiden tienpidon osittelusta”, jonka viimeisin päivitys on vuodelta 2016. Todettu ohjeistus ei ole tieosakkaita velvoittava,

³¹ Asiantuntijalla tarkoitetaan säännöksessä lähinnä Maanmittauslaitosta mutta myös maanmittausalan konsulttitoimistoa (HE 166/2000).

joten osakkaat ovat voineet jakaa tienpitovelvollisuutensa esimerkiksi suhdelukujen mukaisesti. YksTL 107.3 §:n mukaisesti tieyksikkölaskelman päivittäminen on tehtävä tuolloin tieosakkaiden omaan järjestelmään. Toimituksessa on kuitenkin huolehdittava, että järjestelmä täyttää YksTL 23 §:n edellytykset. (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 76; Fagerlund 2005, s. 55–58; Maanmittauslaitos 2016a, s. 3.)

Tielautakunta voi velvoittaa lisätieoikeuden perustamisen yhteydessä uuden tieosakkaan maksamaan kohtuullisen korvauksen tien tekemisen kustannuksista tieosakkaille tai tiekunnalle yhteisesti. Tämä tapahtuu YksTL 24 §:n nojalla. Korvausta ei määrätä viran puolesta vaan sitä on entisen tieosakkaan erikseen vaadittava.³² (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 75–76; Fagerlund 2005, s. 76–77; HE 166/2000; 163/2002.)

Tielautakunnan on asianosaisten ehdotuksesta päätettävä siitä, onko metsätiellä tapahtuvasta kuljetuksesta perittävä YksTL 25 §:n nojalla tiemaksun sijasta käyttömaksu sekä käyttömaksun perusteista. Myös tiekunta voi tehdä asiasta päätöksen. Käyttömaksujen perusteet voidaan määritellä vastaavalla tavalla kuin tieyksikötkin. YksTL 26 §:n nojalla tielautakunta ratkaisee tilapäisen tienkäytön käyttömaksua koskevan asian, jos osapuolet eivät asiasta pääse sopimukseen. YksTL 23.4–5 §:n mukaisesti tienkäytön käyttömaksu voi tulla käsiteltäväksi myös tilanteessa, jossa tieosakkaan tienkäyttö poikkeaa tiemaksujen määräämisperusteista huomattavasti tai tilanteessa, jossa tienkäyttöoikeus perustuu muuhun lakiin kuin yksityistielakiin.³³ YksTL 30 §:n mukaan käyttömaksuja voidaan muuttaa, jos siihen on erityistä aihetta maksujen määräämisperusteiden muuttumisen vuoksi. (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 85–87; Fagerlund 2005, s. 63–64; HE 166/2000.)

YksTL 32 §:n nojalla tienpito suoritetaan yhteiseen lukuun. Saman säännöksen mukaisesti tienpito voidaan toteuttaa myös tienjaon perusteella³⁴. Tienjaosta sopivat tieosakkaat tai tiekunta. Tielautakunta voi suorittaa tienjaon vain heidän hakemuksestaan. Jos joku osakkaista laiminlyö tienosansa tienpidon on asiassa sovellettava YksTL 89 §:ää. (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 79–80; Fagerlund 2005, s. 58–59.)

Tienpidon ja -käytön erimielisyydet (YksTL 52.1 § 3, 10, 10 a ja 11 kohdat)

- 31 § - Tie- tai käyttömaksujen määräämisperusteista poikkeavasta liikenteestä johtuva tien kuluminen tai vaurioituminen sekä siitä aiheutuva korvaus.
- 32 a § - Yksityistien liittymänpidon laiminlyönti ja siitä määrättävä korvaus.
- 52.1, 10 a § - Tieoikeuden oikean suunnan, leveyden ja tason ratkaisu sekä tieoikeuden tai muun YksTL:n mukaisen oikeuden käyttöä koskeva ratkaisu.
- 71 § - Järjestäytymättömän tien osakkaiden tienpidon erimielisyyksien ratkaisu.

³² Tutkimuksessa läpikäydyistä maa- ja vesioikeusjutuista Vantaan käräjäoikeuden 14.12.2015 antamassa tuomiossa diaarinumero M15/9316 on käsitelty YksTL 24 §:ää. Jutussa oli kysymys siitä, onko myös rasisetun kiinteistön omistajan otettava osaa rakentamiskustannuksiin takautuvasti YksTL 24 §:n nojalla alkaessaan käyttämään tietä sen rakentamisen jälkeen. Maa- ja vesioikeus totesi YksTL 24 §:n alkuperäisen sananmuodon perusteella, että rasisetun kiinteistön omistajan on otettava osaa kustannuksiin. Kuitenkin korvausta on vaadittava ensimmäisen tiemaksun yhteydessä, jos kyse on tiekunnallisesta tiestä. Jos kyse on järjestäytymättömästä tiestä, tulee korvausvaatimus tehdä kohtuullisessa ajassa siitä, kun osakkaat havaitsivat tien käytön alkaneeksi. Erimielisyys-tilanteessa asian käsittely kuului tielautakunnalle.

³³ YksTL 23.4 § säätelee käyttömaksun määräämisestä tilanteessa, jossa tieosakkaan liikenne on muuttunut. Tieosakas on saattanut esimerkiksi ryhtyä myymään kiviainesta tien vaikutuspiiristä. YksTL 23.5 § säätelee puolestaan muusta kuin yksityistielakiin perustuvasta liikenteestä. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta on lunastajalle annettu oikeus voimansiirtolinjan lunastusta koskevassa lunastuspäätöksessä. (HE 166/2000.)

³⁴ Fagerlund (2005, s. 59) toteaa tienjakoon perustuvan tienpidon olevan varsin harvinaista.

- 80.4 § - Luvattomasta liikenteestä johtuva tien vaurioituminen ja siitä aiheutuva korvaus.

Tämän ryhmän tehtävät ovat lähtökohtaisesti erimielisyyteen perustuvia. Tielautakuntaan ne päätyvät yleensä vain, jos asianosaiset eivät ole tehtävästä voineet sopia. Toki on mahdollista, että tielautakunta toimii vain neuvonantajana ja valvojana. Ryhmän tehtävät koskevat pääasiassa tien tai sen liittymän rakennetta ja kuntoa, joskin YksTL 52.1,10 a § voi koskea pelkästään tien- tai muun YksTL:n mukaisen oikeuden käyttöä.³⁵

Tienpidon erimielisyydet voivat koskea YksTL 31 §:n tarkoittamaa tilannetta, jossa tieosakas tai käyttömaksun maksanut on käyttänyt tietä tavalla, jota ei ole otettu huomioon tie- tai käyttömaksua vahvistettaessa ja käytöllään rikkonut tien. Erimielisyys seuraa yleensä myös YksTL 80.4 §:n tarkoittamaa tilannetta, jossa tie on vaurioitunut luvattomasti tapahtuneesta liikenteestä. YksTL 32 a § säätelee puolestaan erimielisyytilanteesta, jossa yksityiseen tiehen liittyjä laiminlyö tienpidollisia velvollisuuksiaan³⁶. Näissä kaikissa tilanteissa tielautakunta voi käsitellä erimielisyydet ja määrätä aiheutuneet kunnostamiskustannukset vahingon aiheuttajan tai tienpidon laiminlyöneen vastattavaksi. Tielautakunta voi määrätä rahakorvauksen, jota tien korjaamisen tai liittymän kunnostamisen kustannukset vastaavat. Kuitenkin tien rikkojalle tai tienpidon laiminlyöneelle on varattava mahdollisuus suorittaa tarvittavat toimenpiteet rahakorvauksen välttämiseksi. (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 106–107; Fagerlund 2005, s. 52–53; HE 166/2000; 163/2002.)

Tielautakunnan on YksTL 52.1,10 a §:n mukaan ratkaistava myös erimielisyys siitä, *”onko tie tehty perustetun tieoikeuden mukaisesti ja kunnoltaan oikean tasoisena taikka käytetäänkö tieoikeutta tai muuta tämän lain nojalla myönnettyä oikeutta sillä tavalla kuin oikeutta perustettaessa on päätetty, jos asiasta on epäselvyyttä tai erimielisyyttä”*³⁷. Säännös koskee niin tieoikeutta kuin muuta YksTL:n nojalla perustettua oikeutta, kuten autopaikka- ja venevalkamaoikeutta. Tieoikeutta koskeva erimielisyys voi liittyä myös ojiin ja liittymärumpuihin. Ohje oikeaan kuntotasoon löytyy joko tietoitimituksen päätöksestä tai YksTL 7 §:stä. (Fagerlund 2005, s. 67–68; HE 166/2000.)

Edellä todetut tehtävät voivat koskea niin järjestäytymätöntä kuin tiekunnallista tietä. Kuitenkin tielautakunnan käsiteltäväksi voi tulla pelkästään järjestäytymättömän tien tienpitoa koskeva erimielisyys YksTL 71.3 §:n nojalla. Tuolloin kyse voi olla edellä kuvatuista tienpitoa koskevista erimielisyyksistä tieosakkaiden välillä mutta myös siitä, tuleeko tieosak-

³⁵ Tienpidon erimielisyyttä ratkaistaessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että kyse on YksTL 6 §:n tarkoittamasta tienpitoa koskevasta asiasta. Muutoin tielautakunta ei ole toimivaltainen ratkaisemaan asiaa. Esimerkiksi tienvierojien kaivaminen saattaa olla vesilain mukainen maan kuivatukseen liittyvä asia, eikä tienpitoon liittyvä asia. (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 87–88; Fagerlund 2005, s. 66–67.)

³⁶ YksTL 32 a §:n mukaan tiehen liittyjä on velvollinen tekemään ja pitämään liittymänsä kunnossa. Jos hän laiminlyö velvollisuutensa ja siitä on ilmeistä vaaraa yksityistien liikenteelle tai tien kunnossapidolle, voivat tieosakkaat tai tiekunta teettää laiminlyödyn työn tiehen liittyjän kustannuksella. Kuitenkin liittyjää on ensin kehoitettava itse suorittamaan työt. HE:n (166/2000) mukaan vaaraa liikenteelle voi aiheutua esimerkiksi liittymärummun jääytymisestä, joka estää sulamisvesien virtaamisen tienvieriojassa.

³⁷ Suoritetun tutkimuksen perusteella tyypillisimmin YksTL 52.1,10 a § tulee sovellettavaksi tilanteessa, jossa yksityistietoitimituksessa on siirretty tie kulkemaan uutta suuntaa ja jätetty uuden suunnan rakentaminen asianosaisille myöhemmin tehtäväksi. Tielautakunta ratkaisee tien rakentamisen jälkeen, onko uusi tie tehty yksityistietoitimituksen ratkaisun mukaisesti. Yleensä asianosaiset ovat käsittelyssä eri mieltä uuden tien tason riittävydestä.

kaan osallistua tienpidon kustannuksiin, jos toinen tieosakas on jo suorittanut tienpidon. Tielautakunnan on tuolloin tarvittaessa ositeltava tienpidosta aiheutuneita kustannuksia myös muille osakkaille hyödyn mukaisesti. (HE 36/1961.)

Tienpidon teettäminen (YksTL 52.1 § 12 kohta)

- 89 § - Tienpidon laiminlyönnistä johtuva tienpidon teettäminen, kun tienpito perustuu tienjakoon.
- 89 a § - Tienpidon laiminlyönnistä johtuva tienpidon teettäminen, kun tienpitovelvollisuus perustuu yksityistietoimituksen ratkaisuun.

Ryhmä sisältää tehtävät koskien tilanteita, joissa laiminlyödään velvollisuutta tehdä tai kunnossapitää tietä. YksTL 89 § tulee harkittavaksi tilanteessa, jossa tienpito perustuu tienjakoon ja tieosakas laiminlyö tienosansa tienpidon. Tuolloin tielautakunta voi määrätä joko toimitsijamiehen tai hoitokunnan suorittamaan tietyön. Järjestäytymättömällä tiellä oikeus määrätä tieosakkaalle. YksTL 89 a § tulee harkittavaksi tilanteessa, jossa yksityistietoimituksessa on annettu määräaika tienpitoa koskevan toimenpiteen suorittamiseen.³⁸ Jos tienpitoon velvoitettu ei kehotuksesta huolimatta ryhdy toimenpiteeseen, voi tielautakunta määrätä tilanteesta riippuen uskotun miehen, tieosakkaan tai tiekunnan teettämään tietyön tienpitovelvollisen kustannuksella. Milloin tietyön kustannuksiin tarvitaan etukäteen varoja, tulee tielautakunnan vahvistaa tarvittava määrä ottaen huomioon YksTL 38.4 §:ssä³⁹ tarkoitettu kustannusarvio. (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 97–102; Fagerlund 2005, s. 73–74; HE 265/2009.)

Velat ja velvoitteet (YksTL 52.1 § 12 kohta)

- 73.3 § - Tienpidosta johtuvan velvoitteen jakaminen lisätieoikeuden saajalle.
- 77 § - Uskotun miehen määrääminen, kun tiekunta on laiminlyönyt velan suorituksen.
- 79 § - Velan tai velvoitteen vakuutta tai ennakkosuoritusta koskeva ratkaisu.

Ryhmän tehtävät koskevat tieosakkaiden tai tiekunnan suoritettavaksi tulleita velvoitteita. Tienpidosta johtunut velvoite on jaettava YksTL 73.3 §:n nojalla uudelle tieosakkaalle tilanteessa, jossa tiehen tulee uusi tienpitovelvollinen tielautakunnan ratkaisusta. YksTL 79 §:n mukainen tehtävä voi tulla tielautakunnan ratkaistavaksi YksTL 70 §:n tarkoittaman muutoksenhaun yhteydessä. Muutoksenhaku koskee tuolloin tilannetta, jossa tiekunta on kokouksessaan määrännyt tieosakkaalle vakuuden tai ennakkosuorituksen tienpidosta johtuneen velvoituksen suorittamiseen. YksTL 77 §:n mukaista uskotun miehen määräämistä koskeva tehtävä voi tulla tielautakunnan ratkaistavaksi, jos velkoja vaatii tiekunnalta selvän ja maksettavaksi erääntyneen velan suoritusta. Velaksi luetaan tuolloin myös tietoimituksen kustannukset. Uskottu mies on määrättävä, jos toimitsijamies tai hoitokunta laiminlyö velvollisuutensa ryhtyä toimenpiteisiin velan suorittamista varten. (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 65–66, 96–97; Fagerlund 2005, s. 72–73; HE 36/1961.)

³⁸ Fagerlundin (2005, s. 74) mukaan YksTL 89 a §:n mukainen menettely on kokonaisuutena hankala ja työläs, mistä johtuen sitä onkin käytetty verrattain harvoin.

³⁹ YksTL 38.4 §:n mukaan, jos yksityistietoimituksessa on annettu tien tekemiseen velvoittava ratkaisu, on tien tekemistä varten laadittava tarvittaessa kustannusarvio. Jos tien tekemiselle annetaan määräaika, on kustannusarvio aina laadittava.

Tiekunta (YksTL 52.1 § 6, 7 ja 12 kohdat)

- 50 § - Tiekunnan perustaminen.
- 58.3 § - Tiekunnan toimielimen määrääminen.
- 65.3 § - Tiekunnan kokouksen koollekutsuvaltuuden antaminen.
- 69 § - Tien tai sen osan liittäminen tiekunnan tiehen tai erottaminen siitä, tiekuntien yhdistäminen sekä tiekunnan jakaminen ja lakkauttaminen.

Ryhmän tehtävät liittyvät tiekuntaan ja sen toimintaan. YksTL 50 §:n mukainen tiekunnan perustaminen tulee yleensä käsiteltäväksi hakemuksen perusteella, jolloin syynä voi olla esimerkiksi tieavustusten saaminen⁴⁰. Tie­kunnan perustaminen voi tulla vastaan myös lisätieoikeuden perustamisen yhteydessä, jolloin perustamistehtävä on käsiteltävä viran puolesta. Tielautakunta voi käsitellä tiekunnan perustamistehtävän myös omasta aloitteesta. Tuolloin syynä voi olla järjestäytymättömän tien osakkaiden jatkuvat erimielisyydet, joita he toistuvasti saattavat tielautakunnan ratkaistavaksi YksTL 71 §:n nojalla.⁴¹ (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 80–81; Fagerlund 2001, s. 26–27; 2005, s. 59–60; HE 36/1961.)

YksTL 69 §:n tarkoittamat toimenpiteet, eli tien tai tienosan liittäminen tiekunnan tiehen tai erottaminen tiekunnan tiestä samoin kuin tiekuntien yhdistäminen, tiekunnan jakaminen tai lakkauttaminen, tulevat yleensä käsiteltäväksi tielautakunnan toimituksessa. Mainittu toimitus voi tulla vireille joko tieosakkaiden tai tiekunnan hakemuksesta mutta myös tielautakunnan omasta aloitteesta, esimerkiksi kunnan tieavustuksiin liittyvien ehtojen vuoksi. Samalla kun tiekunta lakkautetaan, on käsiteltävä mahdollinen tiekunnan ylijäämän jakaminen, mahdollisten velkojen maksaminen sekä käyttämättä olevan valtion- ja kunnanavustuksen palauttaminen YksTL 84.4–5 §:n tarkoittamalla tavoin.⁴² (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 82–83; Fagerlund 2001, s. 71–72, 150–151; 2005, s. 60–61.)

Mikäli tiekunta laiminlyö velvollisuutensa valita toimielimen jäsenet voi tielautakunta YksTL 58.3 §:n nojalla määrätä ajan, jonka kuluessa tieosakkaiden on toimitettava vaalit. Jos vaaleja ei määräyksestä huolimatta pidetä, voi tielautakunta toimituksessaan määrätä toimielimen jäsenet. Käytännössä nämä tehtävät tulevat käsiteltäväksi tilanteessa, jossa tiekunta ei kokouksessaan kykene toimielintä valitsemaan tai toimielin irtisanoutuu kesken toimikauden, eikä uutta toimielimen valintaa koskevaa kokousta saada pidetyksi. Vaalien määräämistä koskeva ratkaisu voidaan suorittaa tielautakunnan KuntaL:n mukaisessa sisäisessä kokouksessa viemättä asiaa tielautakunnan toimitukseen. Sen sijaan toimielimen määrääminen on suoritettava tietoisuudessa. YksTL 65.3 §:n mukainen kokouskutsuvaltuus annetaan sitä hakevalle tilanteessa, jossa toimielin laiminlyö tiekunnan koollekutsumisen. (Aalto-

⁴⁰ YksTL 93 §:n tarkoittamat valtion avustukset annetaan vain järjestäytyneille teille. Fagerlundin (2001, s. 27) mukaan kunnat voivat avustaa myös järjestäytymättömiä teitä mutta noudattavat kuitenkin usein YksTL 93 §:n ehtoja.

⁴¹ Aalto-Setälä & Aalto-Setälä (1981, s. 80) sekä Fagerlund (2001, s. 27) tuovat esille, etteivät kaikki tiekunnat ole muodostuneet perustamalla tiekunta. YksTL 105 §:n nojalla ne entiset kunnan- ja kylätiet, jotka eivät ole yleisistä teistä annetun lain voimaannpanosta vuonna 1954 annetun lain nojalla muuttuneet paikallisteiksi, ovat säännöksessä todettu edellytyksin muuttuneet tiekunnan teiksi. Säännöksessä todetulla tavoin tielautakunnan on viivytyksettä kutsuttava asianosaiset tietoisuuteen, jos kunnantie muuttuu yksityiseksi tieksi. Toimituksessa päätetään tienpitoa koskevista kysymyksistä.

⁴² Fagerlund toteaa, että tiekunnan lakkauttamisia tehdään harvoin. Lähinnä ne liittyvät tilanteisiin, jolloin osakkaita ei ole enää riittävästi tai kun tieoikeus lakkaa asemakaava-alueella. (Fagerlund 2005, s. 61.)

Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 83, 99–100; Fagerlund 2005, s. 62, 74–75; Markkula 2005, s. 371–372.)

Muutoksenhaku: (YksTL 52.1 § 9 ja 12 kohdat)

- 70 § - Muutoksenhaku tiekunnan kokouksen päätökseen.
- 88 § - Perustevalitus tie- ja käyttömaksun laittomasta maksuunpanosta.

Tieosakkaalla tai muulla asianosaisella on YksTL 70 §:n nojalla oikeus saattaa tiekunnan kokouksen päätös tielautakunnan ratkaistavaksi. Tuolloin puhutaan muutoksenhausta, vaikka kysymys ei ole muutoksenhausta viranomaisen päätökseen. Tieosakkaan tai kokouksessa läsnä olleen on tehtävä muutoksenhaku 30 päivässä päätöksen tekemisestä ja sen, joka ei ole tieosakas eikä ole ollut tiekunnan kokouksessa läsnä, 30 päivässä päätöksen tiedoksi-saannista. Jos muutosta ei ole haettu sanotussa määräajassa voi tielautakunta ratkaista hake-muksen tutkimatta jättämisen tietoisuudesta pitämättä KuntaL:n mukaisessa sisäisessä ko-kouksessaan. YksTL 88 §:n nojalla tielautakunnalta voidaan hakea muutosta tie- ja käyttö-maksuun, jos katsotaan, että maksuunpano on laiton. Kyseessä on tuolloin perustevalitus, jota koskeva muutoksenhakuaika on viisi vuotta. (Markkula 2005, s. 90, 371–372.)

Tielautakunnan toimitukset koskevat usein tiekunnan kokouksesta YksTL 70 §:n nojalla teh-tyä muutoksenhakua. Tielautakunnan on tuolloin harkittava sitä, onko tiekunnan kokouksen päätös tehty laillisessa järjestyksessä ja lain mukaisesti sekä loukkaako päätös muutoksen-hakijan oikeutta tai tieosakkaiden yhdenvertaisuutta. Säännöksen mukaiset laillisuusasiat tarkoittavat ensiksi sen tutkimista, onko tiekunnan kokouksen päätös tehty menettelyltään oikein. Toiseksi on tutkittava, onko päätös asiallisesti lain mukainen. Tuolloin on tutkittava myös, onko tiekunta tehnyt päätöksen toimivaltansa rajoissa. Jos päätös on asiallisesti oi-kein, ei menettelyvirhe välttämättä anna oikeuta kumota päätöstä. YksTL 70 §:n lausuma muutoksenhakijan oikeus voi koskea esimerkiksi tapausta, jossa tienmutkaa päätetään tien kunnostus- eli perusparannushankkeessa⁴³ oikaista ilman rasitetun kiinteistön omistajan suostumusta. Osakkaiden yhdenvertaisuutta puolestaan käsitellään tavallisesti tienpidon osittelua vahvistettaessa. (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 108–110; Fagerlund 2005, s. 64–67.)

Tielautakunta voi antaa YksTL 70 §:n tarkoittaman ratkaisun edellä luetelluissa asioissa. Kuitenkin osa tiekunnan kokouksessa käsiteltävistä asioista on yksinomaan tiekunnan pää-tettävissä olevia tarkoituksenmukaisuusasioita, eikä tielautakunta niistä voi ratkaisua antaa. Tielautakunnan toimivaltaan kuulumattomia tarkoituksenmukaisuusasioita ovat tyypillisim-min kunnossapitourakoitsijan valinta, tienpitoaineen myyjä, toimieliimen valinta, perusmak-sun käyttöönotosta päättäminen, tilinpäätöksen hyväksyminen, tilikauden pituuden päättä-minen, kokouspöytäkirjan hyväksyminen tai sen jäljennösten lunastusmaksun suuruudesta päättäminen.⁴⁴ (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 108–110; Fagerlund 2005, s. 64–67.)

YksTL 88 §:n tarkoittama perustevalitus koskee laittomasti maksuunpantua tiemaksua ja käyttömaksua sekä niiden erääntymispäivästä suoritettavaa vuotuista korkoa. Valituksen voi tehdä ainoastaan tiekunnan osakas, sillä järjestäytymättömän tien osalta tiemaksuja ei voida

⁴³ Perusparannushankkeessa huonoon kuntoon päässyt tie tai sen osa, esimerkiksi silta tai rumpu, kunnostetaan perusteellisesti.

⁴⁴ Tutkimuksessa läpikäydyistä maaoikeusjutuista useat käsitelivät sitä, onko jutussa kyse YksTL 70 §:n tar-coittamasta asiasta vai tielautakunnan toimivaltaan kuulumattomasta tarkoituksenmukaisuusasiasta.

ulosmitata. Perustevalituksen voi tehdä, jos maksu on määrätty tai maksuunpantu virheellisesti lakia soveltaen tai, jos asian käsittelyssä on tapahtunut ratkaisuun vaikuttanut virhe. Myös menettelyvirhe voi olla perustevalitusperusteena. Menettelyvirheen on kuitenkin tullut vaikuttaa asian ratkaisuun menestyäkseen tielautakunnassa. Sen sijaan perustevalitusperusteena ei voida pitää asiaa, josta on haettava muutosta YksTL 70 §:n nojalla. Usein tällainen asia on tieyksikköjen suuruuden määrittäminen⁴⁵. Samalla kun tieosakas tekee perustevalituksen, voi hän hakea täytäntöönpanon keskeytystä. Tuolloin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain (706/2007, VeroTPL) 12 §:n mukaan tielautakunnan on viipymättä annettava keskeytysmääräys, jollei vaatimus ole aiheeton. Asian kiireellisyyden vuoksi käsittelyä ei ole tarpeen tehdä toimituksessa vaan tielautakunta voi käsitellä asian myös sisäisessä kokouksessaan. (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 113–118; Aalto-Setälä ym. 1975, s. 22–28; Markkula 2005, s. 93, 117, 372–373.)

Tielautakunnan toimivaltaan kuulumattomat tehtävät

Tielautakunnalla ei välttämättä ole toimivaltaa käsitellä kaikkia asianosaisten tielautakuntaan saattamia tehtäviä. YksTL 52.1 §:n nojalla tielautakunta voi käsitellä vain tehtävää, joka koskee ennestään olevaa tietä. Se on tie, jossa on ennestään esimerkiksi yksityistietoimituksessa perustettu tai TilusTL 21 §:n nojalla syntynyt tieoikeus. Jos kyseessä ei ole tällainen tie, on tehtävä saatettava yksityistietoimituksessa käsiteltäväksi. Poikkeuksen tästä pääsäännöstä tekevät edellä luvussa käsitellyt tieoikeuden liitännäisoikeudet ja -kiellot sekä tilapäiset käyttöoikeudet. (Aalto-Setälä 1971, s. 44–45, 49; Fagerlund 2005, s. 37–38.)

Tielautakunnan toimivallassa on lisäksi vain niiden tehtävien käsittely, jotka perustuvat yksityistielakiin. Jos tehtävä koskee tiettyjä sopimusoikeudellisia tai yksityisoikeudellisia riitoja tai kyse on rikosoikeudellisesta asiasta, on asia jätettävä käsittelemättä ja ohjattava asianosaiset kärjäoikeuteen. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi tiekunnan toimielimen ja tiekunnan välinen vahingonkorvausasia, tien kunnossapidon laiminlyönnistä aiheutunut vahingonkorvausasia, YksTL 75 §:n mukainen entisen ja uuden kiinteistönomistajan välinen tiemaksua koskeva riitatilanne sekä YksTL 80.5 §:n mukainen rangaistusvaatimusasia, joka on seurausta tien luvattoman käytön aiheuttamasta tien rikkoutumisesta. Toisinaan asia saattaa kuulua ympäristöviranomaisen käsiteltäväksi. Tällaisia voivat olla esimerkiksi tien ojitusta⁴⁶ sekä sillan tai rummun rakentamista koskeva asia. Tielautakunta ei voi myöskään antaa päätöksiä, jotka velvoittavat asianosaisen tekemään jotain, esimerkiksi kuntoon panemaan rikkomansa tien. Sen sijaan tielautakunta voi kehottaa tieosakasta ryhtymään tien kuntoonpa-

⁴⁵ Aalto-Setälä & Aalto-Setälän mukaan tähän asiaan tulee kiinnittää huomiota. Tieosakkaat pyrkivät usein muuttamaan aiemmin jo lainvoiman saanutta tieyksikkölaskelmaa tekemällä perustevalituksen huolimatta siitä, että laskelma itsessään ja myös laskelman vahvistamismenettely olisivat täysin virheettömiä. Vastaava pyrkimys koskee usein maksuunpanoluettelon vahvistamista. (Aalto-Setälä & Aalto-Setälä 1981, s. 117.) Tutkimuksessa läpikäydyistä maa- ja metsätalouden oikeusjutuista Pohjois-Savon kärjäoikeuden 15.4.2015 antamassa tuomiossa diaarinumero M14/9944 oli kyse Aalto-Setälä & Aalto-Setälän tarkoittamasta tilanteesta. Juttua on käsitelty lisää tutkimuksen kohdassa 3.2.2.

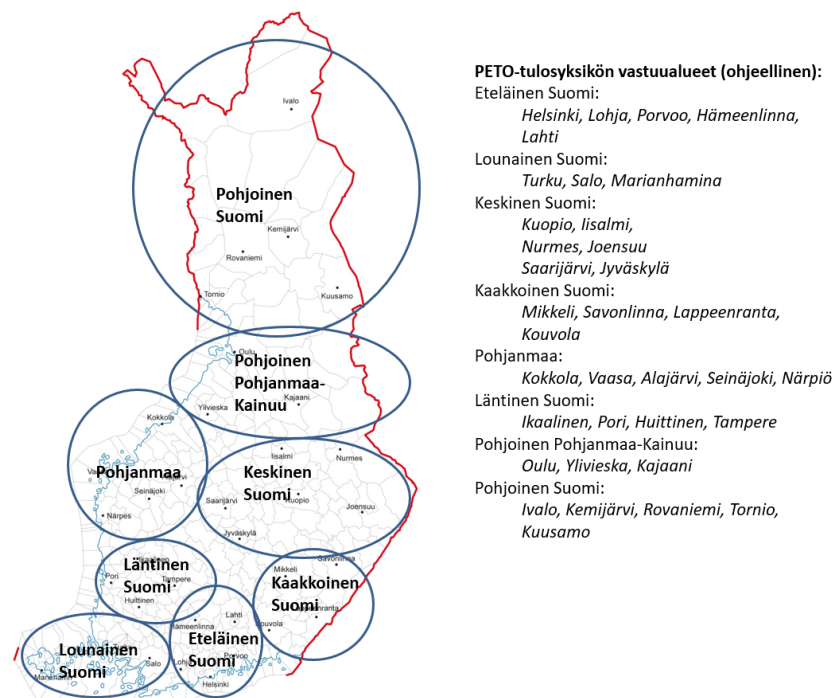
⁴⁶ Tutkimuksessa läpikäydyistä maa- ja metsätalouden oikeusjutuista Pohjois-Savon kärjäoikeuden 3.7.2015 antamassa tuomiossa diaarinumero M14/10327 oli kyse ojien kaivamisesta tien varteen ja asian tarkastelemisesta YksTL 52.1,10 §:n tarkoittamana tienpitoa koskevana riita-asiana. Maa- ja metsätalouden oikeuden tuomion mukaan jutussa ei ollut kyse YksTL:n soveltamisalaan kuuluvasta asiasta vaan siitä, oliko ojien kaivaja loukannut tieoikeuden haltijoiden oikeutta. Asia ei kuulunut tielautakunnan tai maa- ja metsätalouden oikeuden toimivaltaan.

noa koskeviin toimenpiteisiin uhalla, että tieosakas joutuu muutoin maksamaan kuntoonpanosta aiheutuvat kustannukset. Tielauslaskun päätöksentekovalta on näin välillistä, eikä velvoite kuntoonpanoon sido osakasta.⁴⁷ (Fagerlund 2005, s. 37–43, 68.)

2.3 Maanmittauslaitoksen tietehtävät

2.3.1 Tietehtävien järjestäminen

Maanmittauslaitoksen tietehtävät käsitellään pääsääntöisesti kiinteistötoimituksissa. Ne ovat Maanmittauslaitoksella valtakunnallisen tuotantotoimintayksikön, jäljempänä tuotannon, tehtävänä. Tuotannosta vastaa seitsemän tulossyksikköä, jotka ovat samalla ydinprosesseja. Kiinteistötoimitukset on kohdennettu perustoimitus- (PETO), arviointitoimitus- (ARTO) ja tilusjärjestely- (TJ) tulossyksiköille. Tuotannon toiminnan edellytys on toimituksiin kohdistuva neuvonta, asiakaspalautteen välittäminen sekä toimitushakemusten vastaanotto. Siten todettujen tulossyksiköiden tukena tuotannossa toimii tietopalvelut- (TIETO) tulossyksikkö, joka vastaa Maanmittauslaitoksen ulkopuolisille asiakkaille tarjottavasta tietopalveluista. Tuotannossa toimii myös säädöspäätösten rekisterien (RETI) tulossyksikkö, jonka tehtävänä on huolehtia muun muassa kiinteistörekisterinpitäjän tehtävistä. Kaikki Maanmittauslaitoksen tulossyksiköt on jaettu maantieteellisiin vastuualueisiin. Maanmittauslaitoksessa on tällä hetkellä 35 toimipistettä, joista on saatavissa lähtökohtaisesti kaikki Maanmittauslaitoksen palvelut. Toimipisteet näkyvät jäljempänä kuvassa 4.⁴⁸ (Korpinen 2016, s. 14–15, 19; Maanmittauslaitos 2016h; Maanmittauslaitos 2016f, s. 9; Varonen ym. 2011, s. 3.)

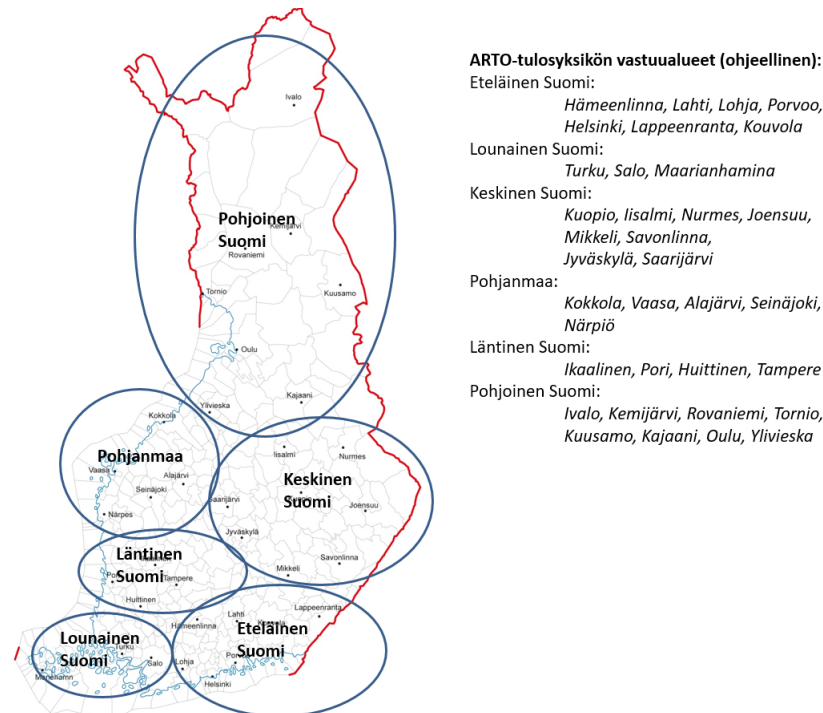

Kuva 1. PETO-tulossyksikön ohjeelliset vastuualueet toimipisteineen (Maanmittauslaitos 2016h).

⁴⁷ Tutkimuksessa läpikäytyistä maa- ja metsäoikeusjutuista Varsinais-Suomen käräjäoikeuden 15.10.2015 antamassa tuomiossa diaarinumero M15/8083 oli kyse toimituksesta, jossa tielauslaskun antanut tien rikkajalle yksityiskohtaisen teettämismääräyksen. Maa- ja metsäoikeuden mukaan näin ei olisi tullut menetellä. Tapausta on käsitelty lisää jäljempänä tutkimuksen kohdassa 3.2.2.

⁴⁸ Kappaleessa lueteltujen tulossyksiköiden lisäksi tuotannosta vastaavat kirjaamisasioiden sekä maastotietojen tuotannon tulossyksiköt (Korpinen 2016, s. 15–19).

PETO-tulosityksikkö vastaa koko maan perustoimituksista. Ne ovat kiinteistötoimituksia, joiden päätarkoitus on toteuttaa asianosaisten välisiä kiinteistöä koskevia sopimuksia⁴⁹. Samassa yhteydessä tai omana toimituksenaan ratkaistaan kiinteistöjen välisiä oikeuksia tai kiinteistöjen ulottuvuuksiin liittyviä asioita. Tavallisia perustoimituksia ovat muun muassa lohkominen, yksityistietoimitus ja rajankäynti. Vuonna 2014 Maanmittauslaitoksessa on loppuunsaatettu lohkomisia 14156 kappaletta, yksityistietoimituksia 1629 kappaletta sekä rajankäyntejä 903 kappaletta. PETO-tulosityksikkö on jaettu edellä todetulla tavoin maantieteellisiin vastuualueisiin, joita on kahdeksan. Vastuualueet on esitetty kuvassa 1 ohjeellisilla rajauksilla. Aluerajaukset eivät siis ole pysyviä vaan ne elävät kysynnän mukaisesti⁵⁰. (Korpinen 2016, s. 16; Maanmittauslaitos 2016d, s. 7; 2016h; Notko 2016.)

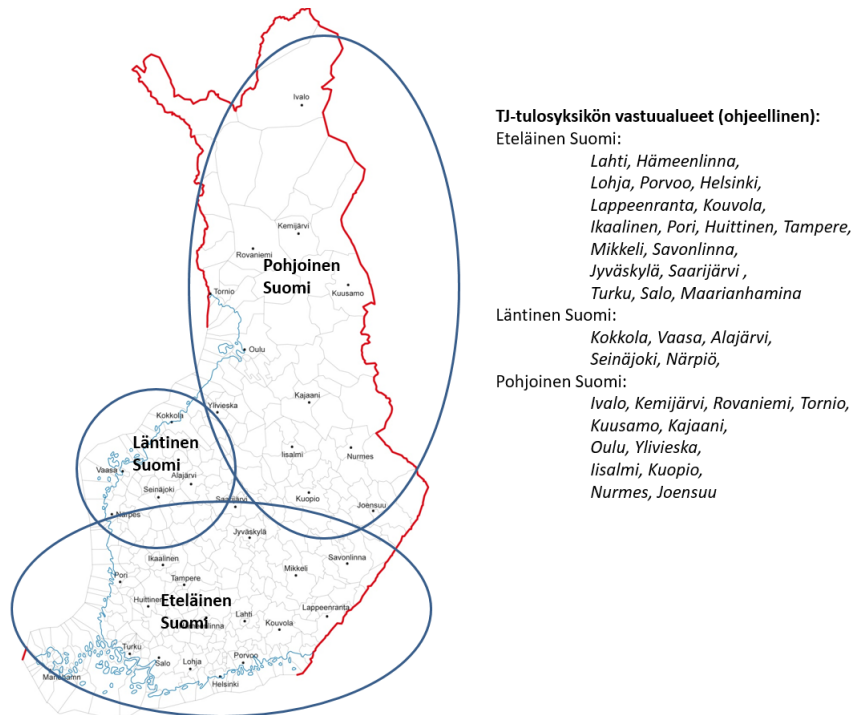
Kuva 2. ARTO-tulosityksikön ohjeelliset vastuualueet toimipisteineen (Maanmittauslaitos 2016h).

ARTO-tulosityksikkö vastaa maan laajuisesti arviointitoimituksista. Ne ovat kiinteistötoimituksia, joiden keskeinen sisältö on kiinteistöarviointi sekä asianosaisten välisten korvausten määrittäminen. Pääsääntöisesti toimitukset eivät perustu asianosaisten sopimukseen. Arviointitoimituksiin kuuluvat muun muassa halkomiset, lunastustoimitukset sekä maantie- ja rata-toimitukset. Vuonna 2014 Maanmittauslaitoksessa on loppuunsaatettu 216 halkomista, 152 lunastustoimitusta, 322 maantietoimitusta ja kahdeksan ratatoimitusta. ARTO-tulosityksikkö on jaettu kuuteen vastuualueeseen, jotka näkyvät kuvassa 2. Myös ne ovat ohjeellisia.⁵¹ (Korpinen 2016, s. 16; Maanmittauslaitos 2016d, s. 7; 2016h.)

⁴⁹ Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että toimitukset olisivat aina sopimusperusteisia. Varsinkin yksityistietoimitus on usein erimielisyyteen perustuva toimitus. Tämä käy esille muun muassa Markkulan (2005, s. 316, 335) kommentteissa.

⁵⁰ PETO-prosessi päättää vastuualueiden maantieteellisestä rajauksesta tehdessään vuosisuunnitelmiaan. Siksi kunkin vastuualueen kunnat voivat muuttua vuosittain. (Notko 2016.)

⁵¹ Verrattaessa kuvissa 1 ja 2 esitettyjä ARTO- ja PETO-tulosityksiköiden vastuualueita, voidaan niiden todeta olevan usealta osin yhtenevät.

Kuva 3. TJ-tulosityksikön ohjeelliset vastuualueet toimipisteineen (Maanmittauslaitos 2016h).

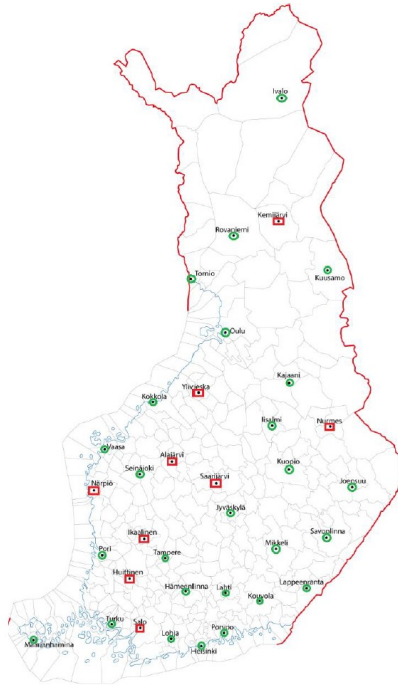
TJ-tulosityksikön vastuuseen kuuluu tilusjärjestelytoiminta. Tulosityksikön toimituksia ovat esimerkiksi uusjaot, hankeuusjaot ja alueelliset tietoitukset. Vuonna 2014 loppuunsaatettiin neljä uusjakoa, seitsemän hankeuusjakoa ja 24 alueellista tietoitusta. Kuvassa 3 näkyvällä tavoin TJ-tulosityksikkö on jaettu kolmeen ohjeelliseen vastuualueeseen.⁵² (Korpinen 2016, s. 17; Maanmittauslaitos 2016d, s. 7; 2016h.)

TIETO-tulosityksikön toiminta on toteutettu asiakaspalvelupistein, joita on kaikissa 35 toimipisteessä. Niistä saa viranomaisneuvontaa, joka käsittää muun muassa yleisen neuvonnan sekä hakemusten vastaanottamisen. Palveluperiaatteeseen kuuluu, että asiakas saa ensimmäisellä käynnillä käynnistetyksi asiansa käsittelyn sekä riittävän tiedon asian etenemisestä. Tarvittaessa paikalle kutsutaan TIETO-tulosityksikön asiantuntija avustamaan tehtävissä. Asiakaspalvelupisteistä saa tietopalvelun lisäksi myös tilaustehtäviä. Niihin kuuluu vielä vuonna 2016 tieyksiköintejä koskeva palvelu. Kuitenkin tuo tilaustehtävä poistuu, jos tie-lautakuntien tehtävien siirto Maanmittauslaitokselle toteutuu. Maanmittauslaitos suorittaa tieyksiköintejä tuon jälkeen vain kiinteistötoimituksissa. (Korpinen 2016, s. 19; Maanmittauslaitos 2016b; Markkula 2016a; Varonen ym. 2011, s. 5.)

TIETO-tulosityksikön toimintaan kuuluu lisäksi muun muassa molemmilla kotimaisilla kielillä toimiva puhelinpalvelu, sähköpostipalvelu sekä eri sähköisiä palveluita. Maanmittauslaitos on uudistanut viimeksi mainittuja palveluita jo vuosien ajan, minkä seurauksena yksinkertaisten asioiden käsittely verkossa tulee lisääntymään ja sähköisestä asioinnista tulee vuorovaikutteista. Lisäksi Maanmittauslaitos kehittää eri prosesseja. Toimitustuotannon prosessin kehittämisen tavoitteena on vähentää asiakkaan tarvetta osallistua prosessiin.

⁵² Verrattaessa kuvassa 3 esitettyjä TJ-tulosityksikön vastuualueita kuvassa 1 esitettyihin PETO-tulosityksikön vastuualueisiin voidaan myös niiden todeta olevan joiltakin osin yhtenevät.

Käyttöön on tarkoitus ottaa muun muassa kokouksettomat toimitukset, kansliapäätösten antaminen sekä sähköisen asiointikanavan hyödyntäminen toimitusten vireillelaitossa, tiedusteluissa, kuulemisissa ja ratkaisujen antamisessa. (Korpinen 2016, s. 5, 10, 25; Varonen ym. 2011, s. 5–6.)

Kuva 4. Palvelupisteselvityksen mukaiset Maanmittauslaitoksen palvelupisteet (Korpinen 2016, s. 24).

MMM on teettänyt Maanmittauslaitoksella palvelupisteselvityksen, joka koskee Maanmittauslaitoksen palvelupisterakennetta 1.1.2017 eteenpäin. Tehdyn selvityksen mukaan ministeriö on päätnyt niin sanottuun Tuotanto-orientoituneeseen palvelupisteverkkoon. Siinä Maanmittauslaitoksen 35 palvelupistettä säilyvät ennallaan mutta osa nykyisten toimipisteiden asiakaspalvelutoiminnoista lakkautetaan. Lakkautettavat asiakaspalvelut on esitetty kuvassa 4 punaisella ja säilyvät virheällä merkinnällä. (Korpinen 2016, s. 2, 21, 24–26; Maanmittauslaitos 2016g.)

RETI-tulosityksiköllä on vastuullaan tietettäväksi luettava KML 165.1 §:n tarkoittama tieoikeuden lakkauttaminen. Säännöksen mukaan kiinteistörekisterin pitäjä voi ratkaista päätöksellään tieoikeuden poistamisesta tai sen käyttämistä koskevan määräyksen muuttamisesta, mikäli asianosaiset ovat sopineet asiasta, eikä asian käsittely yksityistietoimituksessa ole erityisestä syystä tarpeen. Erityinen syy voi olla esimerkiksi asianosaisten sopimuksen tulkinnanvaraisuus tai sopimuksessa oleva muu epäselvyys, joka vaatii maastokatselmusta. (HE 265/2009; Maanmittauslaitos 2016f, s. 30.)

2.3.2 Yksityistietoimitus ja muiden toimitusten tietettävät

Yksityistietoimituksen sekä muut kiinteistötoimitukset suorittavat toimitusmiehet⁵³, eli toimitusinsinööri ja kaksi uskottua miestä. Uskottujen miesten käytön pakollisuus vaihtelee

⁵³ Tätä nimitystä käyttävät muun muassa KML 4 §:ssä ja YksTL 40 §:ssä. Sen sijaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977, LunL) 12 § käyttää nimitystä lunastustoimikunta.

toimituslajista riippuen mutta toimitusinsinööri voi suorittaa pääosan KML:n mukaisista toimituksista sekä YksTL:n mukaisen toimituksen ilman uskottuja miehiä⁵⁴. Päävastuussa toimituksesta on aina toimitusinsinööri. Hän vastaa toimituksesta prosessina siitä lähtien kun toimitus on hänelle määrätty kiinteistönmuodostamisasetus (1189/1996, KMA) 10 §:n mukaisesti ja päättää muun muassa yksin teknisten tehtävien suorittamisesta KML 173 §:n mukaisesti.⁵⁵ Lisäksi toimitusinsinööri vastaa toimituksessa tehtävistä ratkaisuksista, jos hän on toimitusmiehistön ainoa jäsen. Sen sijaan, jos toimitusmiehistöön kuuluu toimitusinsinöörin lisäksi myös uskotut miehet, kuuluvat toimituksessa tehtävät ratkaisut KML 175.1 §:n nojalla toimitusmiehille yhteisesti⁵⁶. (Hyvönen 1998, s. 282, 288–289, 299–301, 384; Majamaa & Markkula 2001, s. 24; TMK 1.5; 1.10.)

KML:n mukaisen toimituksen toimitusmiehet voivat KML 13 §:n nojalla kutsua tarvittaessa toimituksessa käytettäväksi asiantuntijoita. Lisäksi toimituksessa voidaan KMA 5 §:n mukaisesti pyytää lausunto erityistä asiantuntemusta edustavalta virastolta, laitokselta tai yhteisöltä⁵⁷. KML 13 §:ää vastaava säännös on YksTL 42 §⁵⁸, jonka nojalla toimitusmiehet voivat kutsua asiantuntijan avustamaan määrättyjen kysymysten käsittelyä myös yksityistietoimituksessa. (Hyvönen 1998, s. 302–305; Majamaa & Markkula 2001, s. 27.) KML:n mukaisia toimituksia koskevan ohjeistuksen (TMK 1.10.3.3; 8.1.6) mukaan asiantuntijoita voi olla tarpeen käyttää esimerkiksi tien perusparannushankkeiden suunnittelussa, tien rakentamiskustannusten määrittämisessä sekä mukauttamistoimenpidesuunnitelmien⁵⁹ laatimisessa. Lisäksi Majamaa & Markkula (2001, s. 27) toteavat, että metsäteitä koskevassa yksityistietoimituksessa käytetään monissa tapauksissa asiantuntijan laatimaa tiesuunnitelmaa ja tieyksikkölaskelmaa.

⁵⁴ KML 4 §:n mukaan kiinteistötoimituksen suorittavat toimitusinsinööri ja kaksi uskottua miestä. Kuitenkin muun toimituksen kuin yhteisen alueen jakamisen, uusjaon ja rakennusmaan järjestelyn toimitusinsinööri voi suorittaa yksin, jos uskottujen miesten käyttäminen ei ole tarpeen eivätkä asianosaiset sitä vaadi. YksTL 40 §:n mukaan yksityistietoimituksen suorittavat toimitusinsinööri ja kaksi uskottua miestä. Kuitenkin toimitusinsinööri voi suorittaa toimituksen yksin, jos uskottujen miesten käyttäminen ei ole tarpeellista, eivätkä asianosaiset käyttämistä vaadi. (Hyvönen 1998, s. 282, 288–289.) Sen sijaan esimerkiksi LunL:n mukaisissa toimituksissa uskottuja miehiä on aina käytettävä, sillä LunL 12 §:n mukaan lunastustoimituksen suorittaa jo edellä todettu lunastustoimikunta, johon kuuluu toimitusinsinööri ja kaksi uskottua miestä.

⁵⁵ Lisäksi KML:ssa ja KMA:ssa on useita säännöksiä, jotka velvoittavat toimitusinsinöörin huolehtimaan toimituksesta. Niiden mukaan toimitusinsinööri muun muassa kutsuu uskotut miehet toimitukseen, aloittaa toimituksen toimien samalla kokouksen puheenjohtajana, lopettaa toimituksen ilmoittaen asianosaisille muutoksenhakuoikeudesta, allekirjoittaa toimituksen asiakirjat ja päättää virheenkorjaamisasian käsittelemisestä. (KMA 41 §; KML 8 §, 173 §, 187 §, 190 §, 273 §.) Vastaavat säännökset koskevat myös yksityistietoimitusta ja lunastustoimitusta, sillä YksTL 51 §:n ja LunL 16 §:n nojalla toimituksissa noudatetaan KML:n menettelysäännöksiä. Maantielaki (503/2005, Maantiel) 53 §, ratalaki (110/2007, RataL) 43 § ja kaivoslaki (621/2011, KaivosL) 77 § viittaavat menettelyn osalta LunL:n säännöksiin, joten myös niissä noudatetaan KML:n mukaista menettelyä.

⁵⁶ Jos toimitusmiehet eivät ole ratkaistavasta asiasta yksimielisiä he suorittavat ratkaisun KML 175.3 §:n mukaisesti äänestämällä. Äänestyksessäkin toimitusinsinööri on johtavassa asemassa, sillä hän selostaa uskotuille miehille asiassa esiin tulleet kysymykset ja sovellettavat säännökset sekä kertoo ensin näkemyksensä asian ratkaisuksi. (TMK 1.10.)

⁵⁷ Hyvönen toteaa, että KMA 5 §:n tarkoittamissa tapauksissa lausunto arvioinnista tai suunnittelusta annetaan säännönmukaisesti kirjallisena (Hyvönen 1998, s. 305).

⁵⁸ Lisäksi vastaava säännös on LunL 12.2 §. Sen sijaan muun muassa Maantiel 53 § ja RataL 43 § viittaavat toimitusmenettelyn osalta LunL:in.

⁵⁹ Mukauttamistoimenpiteillä uusjakoalueen vanha kiinteistörunko eli uusjakoalueen tiestö ja kuivatusverkko mukautetaan vastaamaan uusjaossa muodostettavaa uutta kiinteistöjaotusta (Hiironen 2012; Vitikainen 2003, s. 1, 24).

Maanmittauslaitoksen tietehtävien pääasiallinen toimitus on yksityistietoimitus. Se nojautuu YksTL:in, joka on ainoa pelkästään yksityisiä teitä koskeva säädös. Yksityistietoimituksen toimitusmenettelyssä noudatetaan YksTL 51 §:n nojalla soveltuvin osin KML:n menettelysäännöksiä.⁶⁰ Yksityistietoimituksessa voidaan perustaa uusia tieoikeuksia tai muotoilla vanhoja, jolloin kyse on konstitutiivisesta toimituksesta. Yksityistietoimitus voi olla myös oikeuksia todentava eli deklaratiivinen toimitus tai esimerkiksi jäljempänä selostettava alueellinen tietoimitus. (Markkula 2005, s. 315–318.)

Yksityistietoimitus tulee vireille tavallisesti kiinteistön omistajan hakemuksesta⁶¹. Tuon jälkeen toimitukselle määrätään KMA 10 §:n nojalla toimitusinsinööri, joka valmistelee toimituksen. Valmisteluun kuuluvat tavallisesti arkistotutkimukset sekä muut toimituksen kannalta tarpeelliset selvitykset, kuten omistusoikeuksien ja kaavoitustilanteen selvitys sekä korvausten määräämistä varten tehtävät selvitykset. Seuraavana toimitus tiedotetaan KML:n säännösten mukaisesti asianosaisille⁶². Yksityistietoimituksen laadusta riippuen sen asiat käsitellään ja ratkaistaan yhdessä tai useammassa kokouksessa. KML 173 §:n mukaan toimitus katsotaan aloitetuksi, kun toimitusinsinööri on aloittanut ensimmäisen kokouksen. Kokouksessa käsiteltäviä asioita sääntelee KML:n lisäksi KMA 41 §, jonka mukaan toimitusinsinöörin on muun muassa selostettava toimituksessa käsiteltävät asiat, kuultava asianosaisia ja tehtävä käsiteltävää asiaa koskevia ratkaisuehdotuksia sekä annettava asianosaisille tarvittaessa aikaa neuvotteluihin ja sopimuksen tekemiseen. Kokouksista pidetään pöytäkirjaa⁶³, jonka lisäksi toimituksessa laaditaan toimituksen laadusta riippuen myös muita asiakirjoja, kuten toimituskartta⁶⁴. Toimituksessa suoritetaan tarvittaessa maastokatselmuksia⁶⁵ ja maastotöitä, joita tehdessään toimitusmiehet ja heidän avustajansa voivat liikkua toimitusalueella YksTL 46.1 §:n mahdollistamana⁶⁶. Kun kaikki toimitukseen liittyvät asiat on käsitelty toimitusinsinööri lopettaa toimituksen KML 190 §:n mukaisesti sekä ilmoittaa asianosaisille heidän muutoksenhakuoikeudestaan⁶⁷. KML 191 §:n nojalla toimituksen asiakirjojen on oltava luovutettavissa asianosaiselle 14 vuorokauden kuluessa siitä päivästä, kun asianosainen niitä pyytää. (Maanmittauslaitos 2007, s. 2–7, 21, 26–27; TMK 1.1–1.12.)

Yksityistietoimituksen toimituskustannukset tulevat YksTL 47 §:n pääsäännön mukaan hakijan suoritettavaksi. Toimituksen laadusta riippuen kustannuksia voidaan ositella myös

⁶⁰ YksTL 51 §:n mukaan toimitusmenettely suoritetaan KML:n mukaisesti muun kuin YksTL:ssa nimenomaisesti säännellyn menettelyn osalta.

⁶¹ Hakijaa on käsitelty tarkemmin alaviitteessä 22.

⁶² Tiedottamista ja asianosaisia on käsitelty tarkemmin luvussa 2.2.1. Lisäksi yksityistietoimituksessa on otettava huomioon YksTL 44 §. Sen nojalla eri viranomaisilla on mahdollisuus antaa lausuntonsa toimialaansa kuuluvan asian käsittelystä, joten myös heille on annettava ilmoitus toimituksen suorittamisesta.

⁶³ Pöytäkirjaan kirjataan KML 187 §:n mukaan asianosaisten vaatimukset, muut lausumat ja sopimukset, toimitusmiesten ratkaisut perusteluineen sekä muut toimituksen kannalta merkittävät asiat.

⁶⁴ YksTL 38.4 §:n mukaan toimituskartta on laadittava aina, jos toimituksessa tehtävän ratkaisun seurauksena rakennetaan uusi tie.

⁶⁵ Maastokatselmuksella on keskeinen rooli asiallisten edellytysten arvioinnissa sekä korvausarvioinnissa. Lisäksi on tärkeää, että asianosaiset osallistuvat katselmukseen. Tuolloin he voivat täydentää jo antamia lausuntoja sekä antaa mahdolliset uudet lausunnot. (TMK 18.8.)

⁶⁶ KML 173 §:n nojalla ennen toimitusta toimitusalueella voidaan lisäksi suorittaa teknisiä tehtäviä.

⁶⁷ KML 190 §:n mukaisesti toimitusinsinööri antaa heti suullisen valitusosoituksen sekä myös kirjallisen valitusosoituksen sitä pyytävälle asianosaiselle. Kuitenkin kirjallinen valitusosoitus liitetään aina pöytäkirjaan.

muulle tieosakkaalle tai sellaiselle asianosaiselle, joka ei ole tieosakas sekä tiekunnalle. Toimituskustannukset jäävät vain poikkeustapauksessa valtion varoista maksettavaksi⁶⁸. (Maanmittauslaitos 2007, s. 25; TMK 18.16.) Kiinteistötoimitukset ovat osin kiinteähintaisia, osin aikaveloitteisia. Yksityistietoimitus luetaan jälkimmäiseen ryhmään. Yksityistietoimituksen keskimääräinen toimituskustannus on tällä hetkellä noin 1500 euroa. (Maanmittauslaitos 2016c, s. 2–10; Notko 2016.)

Yksityistietoimituksessa käsiteltävät ja ratkaistavat asiat on lueteltu YksTL viidennen luvun 38.1 §:ssä. Sen mukaan ”Tietoimituksessa on asian laadun mukaan käsiteltävä ja ratkaistava seuraavat asiat

- 1) tämän lain 8 §:ssä tarkoitetun tieoikeuden antaminen;
- 2) tieoikeuden perustaminen sellaiseen tiehen, johon muulla kuin kiinteistön omistajalla tai haltijalla ei ole pysyvää oikeutta;
- 3) 9 §:n 2 momentissa, 9 a §:ssä, 10 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 11, 12 ja 13 §:ssä tarkoitetut asiat;
- 4) mikä on ennestään olevan tien asema ja leveys ja onko jollakin oikeus tiehen tai vastaava muuhun lakiin perustuva pysyvä käyttöoikeus, milloin niistä on epätietoisuutta;
- 5) ketkä ovat tieosakkaita;
- 6) tieyksiköiden sekä käyttömaksujen ja niiden perusteiden vahvistaminen;
- 7) minkä ajan kuluessa tie on tehtävä valmiiksi, jos määräjajan asettaminen katsotaan tarpeelliseksi;
- 8) onko ja minkä laajuisena annettava 17 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu oikeus tai 18 §:n ja 19 §:n 1 momentissa mainittu kielto;
- 9) kuinka toimituskustannukset on jaettava asianosaisten kesken;
- 10) korvaukset; sekä
- 11) muut tämän lain mukaisesti käsiteltävät asiat, jollei niitä säädetä muussa järjestyksessä ratkaistaviksi.”

YksTL viidennen luvun eri säännösten mukaan yksityistietoimituksessa on käsiteltävä myös muita tietettäviä, toimituksen laadusta riippuen. YksTL 38.2 §:n nojalla, jos yksityistietoimitus on tullut vireille 38.1 §:n jonkin kohdan perusteella, voidaan toimituksen kohteena olevan tien osalta ratkaista myös muut YksTL:n mukaiset asiat. YksTL 38.3–4 §:n nojalla toimituksessa voidaan käsitellä YksTL 69 §:ssä tarkoitettuja tiekunnan muuttamiseen tai lakkauttamiseen tähtääviä toimenpiteitä sekä kustannusarvion tekeminen. Jos kustannusarvio tehdään, on YksTA 2 §:n mukaan laadittava tarvittaessa myös tiesuunnitelma. Se voidaan tarpeen vaatiessa laatia myös muulloinkin. Lisäksi YksTL 38 b §:n nojalla yksityistietoimituksessa käsitellään tieoikeuden siirtäminen sekä YksTL 50 §:n nojalla tiekunnan perustaminen.

YksTL viidennessä luvussa mainittujen tietettävien lisäksi yksityistietoimituksessa voidaan ratkaista myös muut YksTL:n mukaiset asiat, sillä YksTL 38.1, 11 §:n sekä 38.2 §:n lausumien nojalla yksityistietoimituksen toimivalta on yleinen. Poikkeuksena ovat kuitenkin

⁶⁸ Tuolloin on kyse esimerkiksi YksTL 41.3 §:n nojalla hakemuksetta vireille tulleesta toimituksesta, joka tehdään KML 283 §:n mukaisesti kiinteistörekisterin selvytyden ja luotettavuuden parantamiseksi. Toimituskustannukset jäävät tuolloin KML 212 §:n nojalla tapauksesta riippuen valtion tai kunnan varoista maksettavaksi. (TMK 18.16.)

asiat, jotka ovat nimenomaisesti säädetty muussa järjestyksessä, kuten pelkästään tielautakunnan ratkaisulla, ratkaistavaksi.⁶⁹ (HE 227/1994; 166/2000; Markkula 2005, s. 316, 336.) Tästä johtuen yksityistietoimituksessa käsitellään esimerkiksi YksTL 9.1 §:n tarkoittamia lisätieoikeuksia, vaikka niitä ei ole mainittu YksTL 5 luvussa ja ne ovat YksTL 52.1,1 §:n nojalla tielautakunnan tai YksTL 64.2,1 §:n nojalla tiekunnan päätettävissä olevia tietettäviä (Maanmittauslaitos 2007, s. 9–10).

Yksityistietoimituksen alalaji on alueellinen yksityistietoimitus, josta sääntelee YksTL 38 c §. Alueellinen yksityistietoimitus mahdollistaa alueeltaan rajatun mutta yhden tien vaikutus- aluetta laajemman alueen tieoikeuksien järjestelyn vallitsevaa maankäyttöä ja sen liikenne- tarpeita vastaavaksi. Toimituksessa tutkitaan kokonaisvaltaisesti koko toimitusalueen tie- oikeuksien tarpeellisuus ja tarkoituksenmukaisuus, jolloin tavoitteena on saada aikaiseksi alueen kaikkia kiinteistöjä tarkoituksenmukaisesti palveleva tieverkko. Toimituksessa teh- dään selvityksiä, kuullaan sidosryhmiä⁷⁰ sekä asianosaisia, millä perustein tavallisesti lak- kautetaan valtaosa toimituksen kohdealueen tieoikeuksista yleismaininnalla⁷¹ ja perustetaan tilalle uudet tarkoituksenmukaiset tieoikeudet. Lisäksi toimituksessa suoritetaan muut yksi- tyistietoimitukseen kuuluvat tehtävät soveltuvin osin⁷². Menettelyltään alueellinen yksityis- tietoimitus on normaalin yksityistietoimituksen kaltainen, joskin toimitusalueen laajuudesta ja toimituksen tavoitteista johtuen menettelyllisiä eroavuuksia löytyy. Niitä on muun muassa toimitusprosessissa, tehtävissä selvityksissä ja asiakirjoissa, sidosryhmäyhteistyössä sekä suoritettavissa kuulemisissa⁷³. Lisäksi YksTL 38 c §:n nojalla eroavuuksia normaaliin yksi- tyistietoimitukseen löytyy toimituksen vireilletulosta, toimituskustannusten osittelusta ja korvauskäsittelystä⁷⁴. (Hyvönen 2001, s. 543–544; Markkula 2005, s. 319; TMK 19.)

Maanmittauslaitoksessa suoritetaan tietettäviä yksityistietoimituksen lisäksi lukuisissa muissakin toimituslajeissa. Tietettäviä tulee käsiteltäväksi sivutoimituksina KML:n mukai- sissa toimituksissa, joita ovat muun muassa lohkominen, halkominen, tilusvaihto, uusjako ja yhteismetsän muodostaminen. Perusteena käsittelylle on usein KML 165 §, jonka mukaan KML:n 14 luvussa tarkoitettut tehtävät voidaan käsitellä muun kiinteistötoimituksen yhtey-

⁶⁹ HE (227/1994) lausuu YksTL 38.2 §:stä ”*tarkoituksenmukaista on, että samassa toimituksessa voidaan kä- sitellä kaikki sellaiset samaa tietä koskevat asiat, jotka kuuluvat tietoimituksessa ratkaistaviksi*” sekä HE (166/2000) YksTL 38.1,11 §:stä ”*tietoimituksen toimivalta olisi yleinen eli nimenomaisesti lueteltujen asioiden lisäksi tietoimituksessa ratkaistaisiin tämän lain mukaisesti käsiteltävät asiat, jollei niitä ole säädetty muussa järjestyksessä, kuten esimerkiksi tielautakunnassa ratkaistaviksi*”.

⁷⁰ TMK (19.4.3) listaa sidosryhmiin kuuluvaksi muun muassa Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenne ja infrastruktuuri vastuualueen sekä ympäristö ja luonnonvarat vastuualueen, Liikenneviraston, Met- säkeskuksen, kunnat, Maakuntaliiton ja suuret yksittäiset maanomistajat.

⁷¹ YksTL 38 c.2 §:n nojalla alueellisen tietoimituksen kohdealueen tarpeettomat tieoikeudet voidaan lakkauttaa selvittämättä niihin oikeutettuja kiinteistöjä. Säännöksen mahdollistamana toimituksessa voidaan mainita, että muut kuin toimituskarttaan merkityt entiset tieoikeudet lakkautetaan (TMK 19.6.4).

⁷² Tehtäviin kuuluu muun muassa tarvittavat tienpidon osittelut, tiekuntien perustamiset sekä korvauskäsittely (TMK 19.7).

⁷³ Normaalin ja alueellisen yksityistietoimituksen menettelyerojen määrä riippuu toimitusten laajuudesta. TMK:n (19.1) mukaan pienempiä alueita ja riidattomia toimituksia voidaan toteuttaa tiiviimmässä prosessissa kuin laajoja ja riitaisia. Viimeksi mainituissa voidaan jopa hakea muutosta järjestelysuunnitelman vahvista- mista koskevaan päätökseen toimituksen kestäessä.

⁷⁴ YksTL 38 c §:n mukaan alueellinen yksityistietoimitus voi tulla vireille tietyin edellytyksin maantien- tai radanpitäjän hakemuksesta sekä yleisen edun niin vaatiessa myös hakemuksetta. Jos toimitus on tullut vireille maantien- tai radanpitäjän hakemuksesta, tulevat korvaukset pääsääntöisesti hakijan maksettavaksi. Jos toimi- tus on kokonaan tai osittain yleisen edun vaatima, voidaan toimituskustannukset tai osa niistä maksaa valtion varoista.

dessä. Tavallisesti KML 14 luvun mukainen käsittely koskee joko ennestään olevan tieoikeuden kohdentamista toimituksessa muodostettaville kiinteistöille KML 159 §:n nojalla tai uuden tieoikeuden perustamista KML 156.3 §:n nojalla. KML 159 §:n mukaan toimituksessa, jossa muodostetaan uusia kiinteistöjä tai vaihdetaan alueita tai liitetään alueita kiinteistöön, on määrättävä ennestään olevaan tieoikeuteen oikeutettu kiinteistö. KML 156.3 § velvoittaa järjestämään jokaiselle kiinteistölle ja palstalle kulkuyhteyden kadulle, maantielle tai tiekunnalliselle yksityistielle pääsemiseksi. Uutta kulkuyhteyttä järjestettäessä on KML 158.2 §:n nojalla suoritettava tienpidon osittelu, jos kyse on tien tekemisestä. Tieoikeuskäsittelyyn kuuluvista korvauksista sääntelee KML 162 §. KML 165.2–3 § puolestaan ohjeistaa tieoikeuskäsittelystä asemakaava-alueella ja uusjaossa. (Hyvönen 2001, s. 211, 513, 566–567, 572–574; TMK 1.14; 2.12; 2.13; 4.5.27; 8.1.16.)

KML 14 luvussa tarkoitettujen tietehtävien lisäksi KML:n säännökset ohjaavat tietehtävien suorittamista halkomisessa ja uusjaossa. KML 54.1 §:n mukaan halkomisessa on laadittava jakosuunnitelma, jossa on esitettävä muiden asioiden ohella muodostettavien tilojen tieoikeudet. Uusjakoa koskien vastaava säännös on KML 88.1,2 §. Sen mukaan uusjaossa on laadittava uusjakosuunnitelma, jossa on esitettävä uusjaossa muodostettavien kiinteistöjen tieoikeudet. Lisäksi KML 88.1,1 §:n mukaan uusjakosuunnitelmassa on esitettävä tehtävät tiet ja kuivatustyöt niihin liittyvine suunnitelmineen. (Hyvönen 2001, s. 258–259, 376; TMK 4.5.21.1; 8.1.16.) Uusjakosuunnitelman sisältämä teiden tekeminen ja kuivatustyöt ovat aiemmin luvussa selostettuja mukauttamistoimenpiteitä, joihin kuuluvat myös tarvittavien suunnitelmien laatiminen ja toteuttamisesta huolehtiminen. Näistä tehtävistä vastaavat uusjaon toimitusmiehet.⁷⁵ (Majamaa & Markkula 2001 s. 105–106; TMK 8.1.11.)

YksTL:n ja KML:n mukaisten toimitusten lisäksi Maanmittauslaitoksessa suoritetaan tietehäviä myös muiden säädösten mukaisesti. Lunastustoimituksessa on LunL 26 §:n mukaan käsiteltävä lunastuksen vuoksi katkenneesta kulkuyhteydestä johtuvat kysymykset. Käsittely suoritetaan YksTL:n säätämässä järjestyksessä, jolloin voi tulla kysymykseen esimerkiksi uuden tieoikeuden perustaminen (Kuusiniemi & Peltomaa 2000, s. 232–233; TMK 14.21.2). Myös maantietoimituksessa suoritetaan YksTL:n mukaisia tieoikeusjärjestelyjä sivutoimituksena, sillä Maantiel 69 §:n mukaan maantien rakentamisen tai liittymäkieltojen vuoksi tehdään tarpeelliset tieoikeusjärjestelyt⁷⁶. Ne voidaan suorittaa myös YksTL 38 c §:n tarkoittamassa alueellisessa yksityistietoimituksessa. (TMK 15.5.3.1.) Maantiel 69 §:ää vastaavat säännökset löytyvät ratatoimituksen osalta RataL 59 §:stä sekä kaivostoimituksen osalta KaivosL 87 §:stä. Niiden nojalla suoritettavien yksityistiejärjestelyjen menettely on soveltuvien osin maantietoimitusta vastaava (TMK 16.5.3.1; 17.5.8.2).⁷⁷

⁷⁵ MMM:n (2015a, s. 9–10, 14) tilusjärjestelystrategian mukaan uusjaoissa voidaan tukea mukauttamistoimenpiteiden toteuttamista niiltä osin, mikä on välttämätöntä. Uusjakojen tukemisesta annetun lain (1423/2014, TukemisL) 3 §:n mukaista kustannustukea, eli investointitukea, myönnetään vain uusjaossa suoritettavasta tien rakentamisesta tai kuivatustyöstä aiheutuviin kustannuksiin. Saman lain 6 §:n mukaan tuen edellytyksenä on toimenpiteen suorittaminen uusjakotoimituksessa.

⁷⁶ Maantiehankkeessa yksityisjärjestelyt ovat mukana jo ennen varsinaista maantietoimitusta tiesuunnitelman laatimisvaiheessa. Kotilainen syventyy artikkelissaan muun ohella yksityistiejärjestelyihin maantien suunnittelussa todeten, että Maanmittauslaitoksen osallistuminen yksityistiejärjestelyihin on hyödyllistä jo maantien tiesuunnitelmaa laadittaessa. (Kotilainen 2007.)

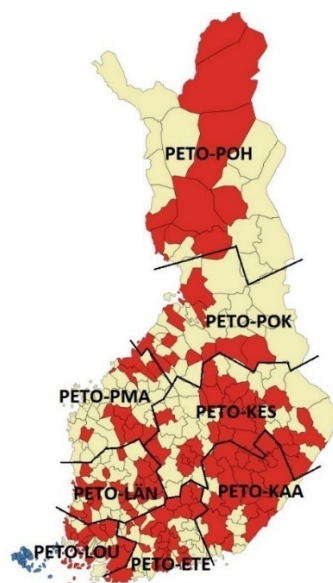
⁷⁷ Maantietoimituksen ja ratatoimituksen menettely on ohjeistettu toisiaan vastaavasti. Kaivostoimituksen menettely on edellisistä jonkin verran poikkeava. Maantie- ja ratatoimitukset koskevat tie- tai ratasuunnitelmaan perustuvia väylähankkeita, joiden tiejärjestelyt on osoitettu suunnitelmissa. Sen sijaan kaivostoimitus koskee kaivoslupa perustuvaa alueellista toimitusta, jonka yksityistiejärjestelyt voidaan osoittaa kaivosluvassa. (TMK 15.5.3.1; 16.5.3.1; 17.5.8.2.)

3 Tielahtakuntien toimitustehtävien määrittäminen

3.1 Tutkimusaineistot

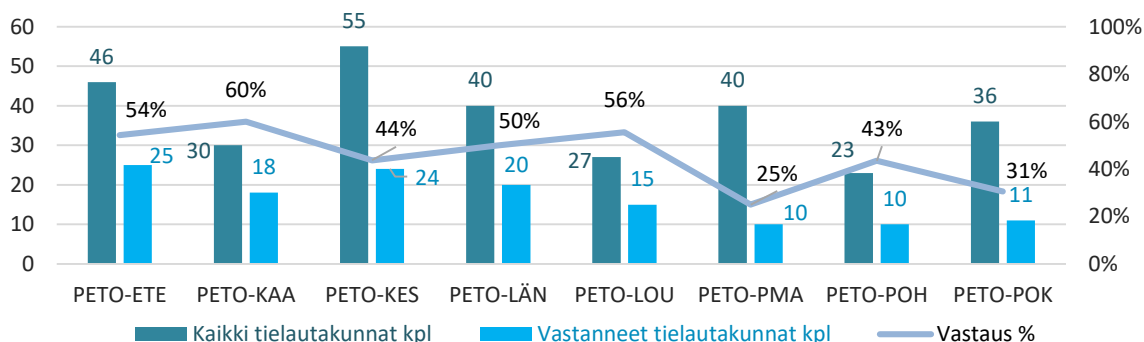
3.1.1 Tielahtakuntien tietehtävät käytännössä

Tielahtakuntien käytännön tietehtäviä tutkittiin tielahtakunnilta kerätystä aineistosta. Kerääminen kohdistettiin kaikkiin Manner-Suomen kuntiin, joita on 297 kappaletta. Aineistoa lähetti 133 tielahtakuntaa⁷⁸, jolloin koko maata koskevaksi vastausprosentiksi muodostui 45 %. Kunnat, joista vastattiin kyselyyn, on esitetty kuvassa 5. Tavoitteena kyselyssä oli vastausprosentti 30 %, jonka katsottiin riittävän luotettavaan toimitustehtävien määrälliseen arviointiin. Tavoitteeseen päästiin, joten kyselyä voidaan pitää onnistuneena.

Kuva 5. Kunnat, joista vastattiin kyselyyn, punaisella osoitettuna.

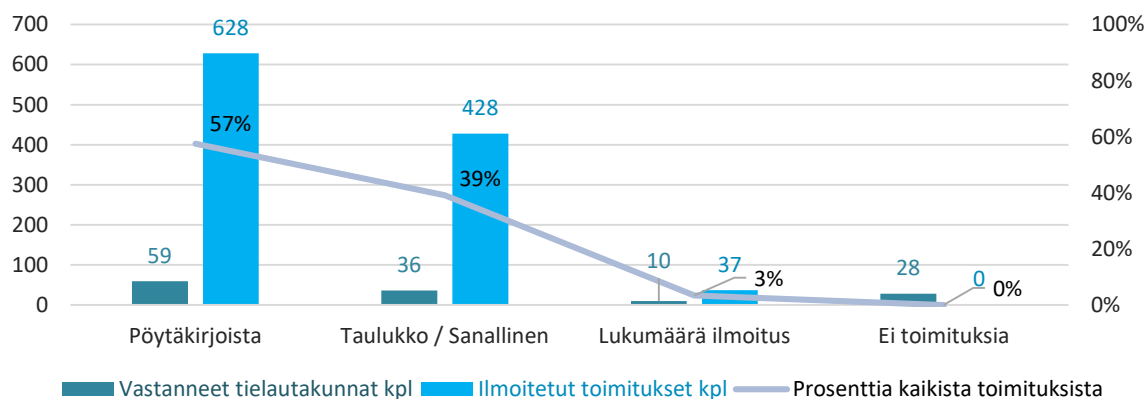
PETO-vastuualueittaiset vastausprosentit nousivat pääasiassa edellä todetulle tavoitteelliselle tasolle, lukuun ottamatta PETO-Pohjanmaata. Pohjanmaan rannikolla on useita enemmistökieliltään ruotsinkielisiä kuntia, eivätkä tielahtakuntien virkamiehet vastanneet suomenkielillä lähetettyyn kyselyyn. Tämä on varsin ymmärrettävää ja kyselyä lähetettäessä olisikin tullut harkita lähettämistä myös toisella kotimaisella kielellä. Vastanneiden tielahtakuntien lukumäärät ja vastausprosentit PETO-vastuualueittain näkyvät kuvassa 6.

Kuva 6. Vastanneet tielahtakunnat suhteessa kaikkiin tielahtakuntiin vastuualueittain.

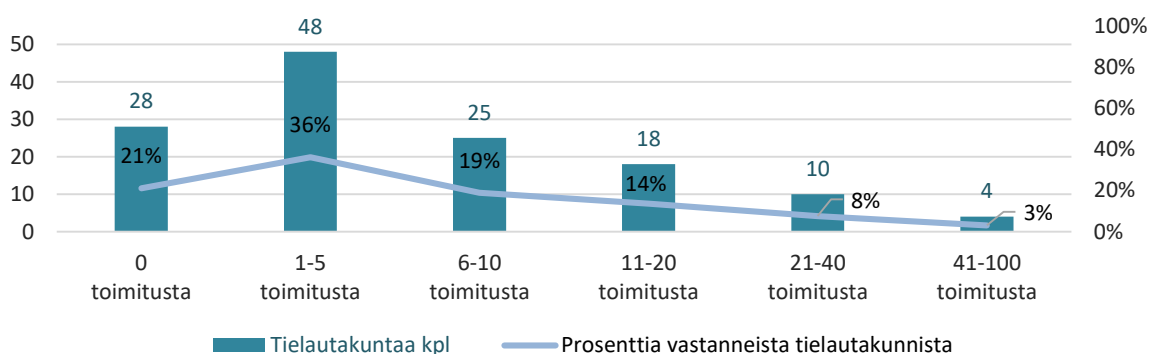
⁷⁸ Lisäksi viisi tielahtakuntaa vastasi siten puutteellisesti, ettei vastausta voitu hyödyntää tutkimuksessa.

Toimitustehtävistä saatiin vastauksia pöytäkirjojen, taulukkovastausten ja sanallisten vastausten muodossa. Kaikkiaan vastaukset tuottivat tietoa 1093 kappaleesta tielautakuntien toimituksia tarkasteluajanjaksolla 1.1.2012–31.5.2016. Toimitusmääriä ja -tehtäviä koskevat eri vastausmuodot ovat nähtävissä kuvassa 7. Kuten kuvasta näkyy, suurin määrä vastauksista koostui lähetetyistä pöytäkirjoista ja seuraavaksi suurin määrä toimituksia koskevista taulukoista tai sanallisista vastauksista. Näin ollen toimitusmääristä ja toimitusten tehtävistä saatiin tietoa yhteensä 1056 toimituksen osalta. Kyselyssä annettiin mahdollisuus myös vain toimitusten lukumäärää koskevaan vastaukseen. Näitä vastauksia annettiin 37 toimituksen osalta, jolloin niistä ei ollut mahdollista eritellä toimitustehtäviä. Tielautakuntien edustajista 28 ilmoitti, ettei tietotoimituksia ole käsitelty tutkimuksen tarkasteluajanjaksolla⁷⁹.

Kuva 7. Tietotoimituksia koskevat tielautakuntien vastaustavat.

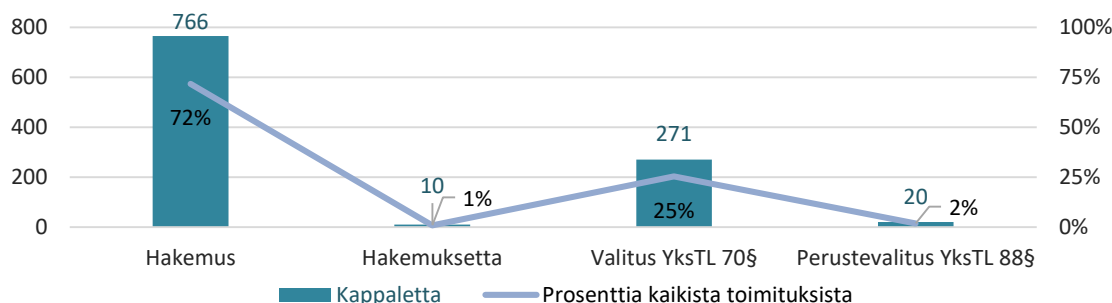
Tielautakunnilta kerätty aineisto taulukoitiin, jolloin se eriteltiin kunnittain ja PETO-vastuualueittain. Tässä vaiheessa tarkasteltavana olivat toimitukset sekä niiden sisältämät toimitustehtävät niin sisällöllisesti kuin määrällisesti. Taulukoinnin yhteydessä todettiin, että vastanneiden tielautakuntien tarkasteluajanjakson 1.1.2012–31.5.2016 toimitusmäärät vaihtelivat välillä 0–91 toimitusta. Tielautakunnat on esitetty kuvassa 8 toimitusmäärien mukaan ryhmitellen. Keskimäärin tielautakunnat tekivät koko tarkasteluajanjaksolla kahdeksan toimitusta ja toimitusmäärien tarkasteluajanjakson mediaani oli viisi toimitusta.

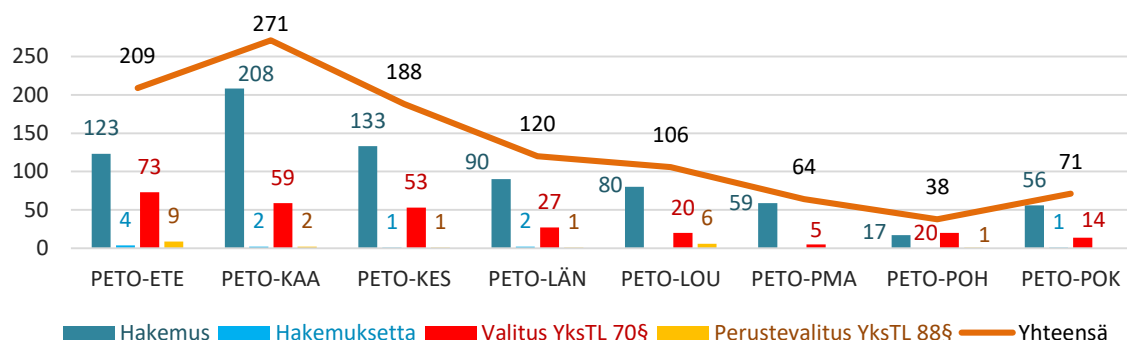
Kuva 8. Vastanneet tielautakunnat tarkasteluajanjakson toimitusmäärien mukaan lajitellen.

⁷⁹ Osa näiden kuntien edustajista totesi, että Maanmittauslaitos tekee toimitukset tarvittaessa.

Todetulla tavoin toimitustehtävät oli mahdollista eritellä vastauksien perusteella 1056 toimituksesta. Nämä toimitukset eriteltiin vireilletulotavan mukaan hakemusperusteisiin ja valitusperusteisiin toimituksiin. Kuvassa 9 näkyy koko maan toimitukset sekä kunkin vireilletuloperusteiden suhteellinen osuus kaikista toimituksista. Toimitukset on lajiteltu PETO-vastuualueittain kuvassa 10. Siinä on esitetty toimitukset vireilletulotapansa mukaan eriteltynä sekä kunkin vastuualueen yhteistoimitusmäärät.⁸⁰

Kuva 9. Vastanneiden tielautakuntien toimitusmäärät vireilletulotavan mukaan lajitellen ajalla 1.1.2012–31.5.2016, koko maan laajuisesti.

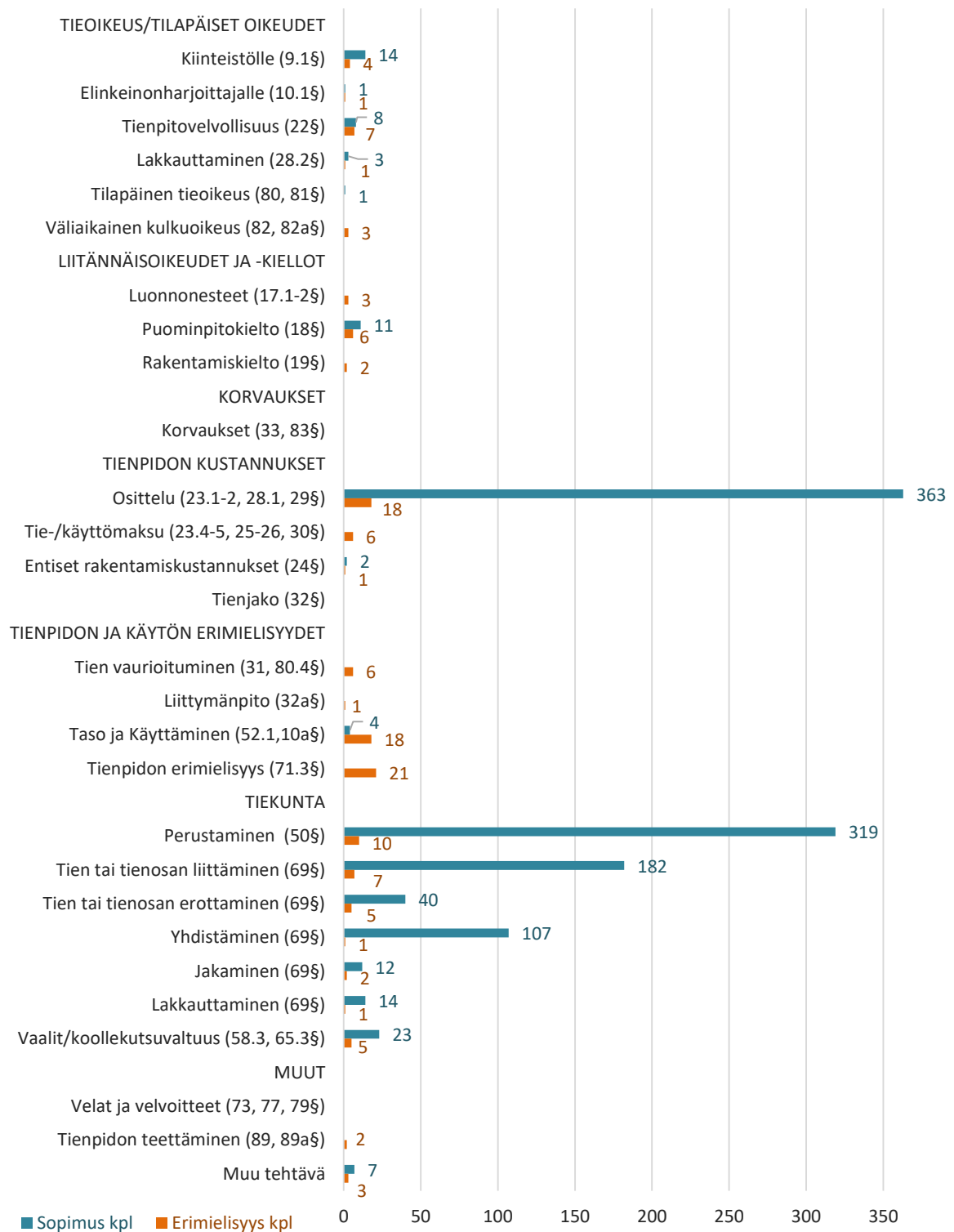
Kuva 10. Vastanneiden tielautakuntien toimitusmäärät (kpl) vireilletulotavan mukaan lajitellen ajalla 1.1.2012–31.5.2016, PETO-vastuualueittain.

Taulukoinnissa toimituksista eriteltiin lisäksi eri toimitustehtävät⁸¹, jotka ryhmiteltiin edellä luvussa 2.2.2 suoritettua ryhmittelyä vastaavasti. Lisäksi hakemusperusteisten toimitusten tehtävät eriteltiin sopimusperusteisiin ja erimielisyyteen perustuviin tehtäviin. Kuvassa 11 tehtävät ovat hakemusperusteisia ja pitävät sisällään niin hakemukseen perustuvien kuin tielautakunnan itsensä vireille laittamien toimitusten tehtävät. Niistä 1111 kappaletta on sopimukseen ja 134 kappaletta erimielisyyteen perustuvaa tehtävää. Yhteensä tehtäviä on 1245 kappaletta.⁸²

⁸⁰ Taulukoista yhteenlasketut kappalemäärät eivät täysin täsmää edellä todettuihin vastausmääriin, sillä vastauksissa oli yksittäisiä toimituksia, joiden tehtäviä ei ollut mahdollista eritellä. Syynä tähän oli esimerkiksi se, ettei vastaajan lähettämä tiedosto syystä tai toisesta avautunut. Toisaalta joissakin tielautakunnan toimituksissa oli käsitelty samanaikaisesti hakemukseen ja valitukseen perustuvia tehtäviä.

⁸¹ Taulukoinnissa toimitusten tehtävämäärät käsiteltiin PETO-vastuualuejaottelun mukaisina kokonaisuuksina. Toimitusten ja niiden tehtävien välillä ei pidetty tässä vaiheessa määrällistä yhteyttä, eikä kunkin toimituksen vireilletuloperusteena ollut tehtävä käynyt taulukoinnissa selville. Sen sijaan kunkin toimituksen osalta taulukoitiin kaikki käsitellyt tehtävät, myös toimituksen vireilletulon jälkeen käsiteltäviksi otetut tehtävät.

⁸² Kappalemäärät kertovat kunkin tehtävän esiintyvyyden läpikäydyissä toimituksissa koko tarkasteluajanjaksoilla 1.1.2012–31.5.2016. Kussakin toimituksessa on voinut olla käsiteltävänä useita eri tehtäviä, kuten tielautakunnan perustaminen ja tienpidon osittelu. Tästä johtuen kappalemäärät eivät täsmää läpikäytyihin toimitusmääriin.

Kuva 11. Vastanneiden tielautakuntien hakemusperusteisten toimitusten tehtävät ajalla 1.1.2012–31.5.2016.

Kuvassa 12 tehtävät ovat valitusperusteisia ja pitävät sisällään niin YksTL 70 §:n kuin 88 §:n mukaan vireille tulleiden toimitusten tehtävät. Valitusperusteisia tehtäviä on yhteensä 543 kappaletta.

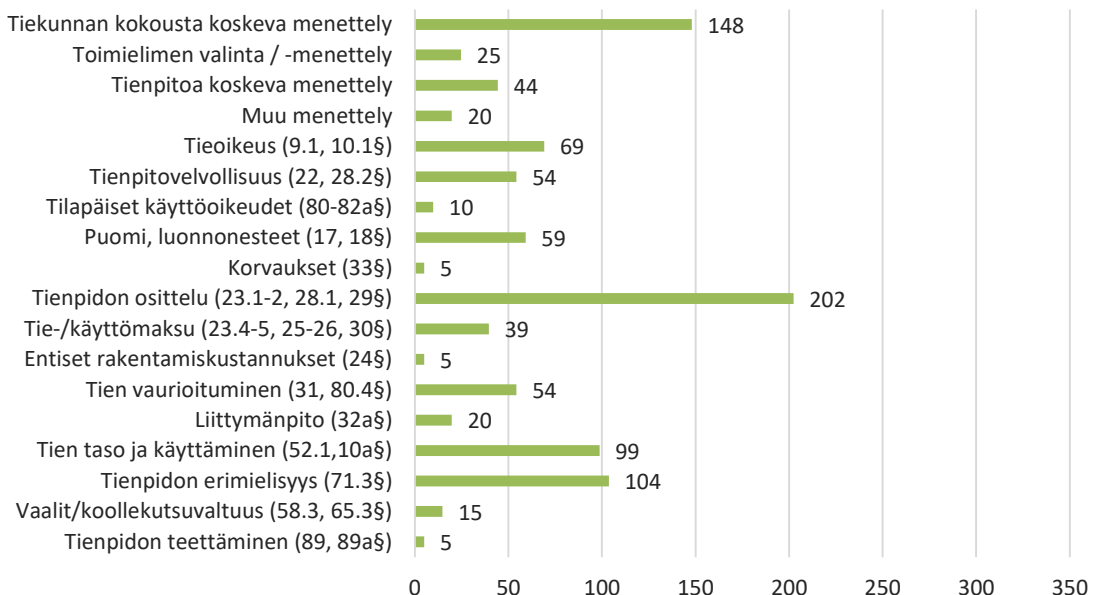

Kuva 12. Vastanneiden tielautakuntien valitusperusteisten toimitusten tehtävät (kpl) ajalla 1.1.2012–31.5.2016.

Tietoimituksia koskevan erittelyn yhteydessä taulukoitiin myös toimitusmenettelyn ulkopuolisista tietotehtävistä saatu tieto. Vastanneista tielautakuntien virkamiehistä 80 ilmoitti suo-

rittavansa tietehtäviä myös toimitusten ulkopuolella. Jotkin virkamiehistä ilmoittivat toimivansa aktiivisesti siten, että riita-asiat eivät menisi toimituksiin asti käsiteltäväksi. Asianosaisten välien sovittelua varten saatettiin järjestää neuvotteluja tai tielautakunta suoritti erimielisyyden kohteena olevalla tiellä katselmuksen⁸³. Jos neuvottelussa tai katselmuksessa päästiin yksimielisyyteen, jätettiin varsinainen toimitus pitämättä. Tielauskuntien virkamiehet olivat lisäksi osallistuneet tiekunnan toimintaa tukevana tehtävänä YksTL 65.3 §:n tarkoittamiin niin sanottuihin tiekunnan herättämistä koskeviin kokouksiin.

Ilmoitustensa mukaan virkamiehet käsitelivät aikavälillä 1.1.2012–31.5.2016 tietehtäviä yhteensä 977 kappaletta siten, että varsinainen tietoisuus jäi suorittamatta käsittelyn seurauksena. Vastauksissaan he ilmoittivat myös käsiteltyjen tehtävien sisällön. Niin tehtävien määrää kuin sisältöä koskevat ilmoitukset perustuivat vastaajien arvioihin, jotka annettiin vastausten sanallisuudesta johtuen useilla eri tavoin. Tämä laski tutkimuksessa suoritettua sisällöllisen ja määrällisen erittelyn tarkkuutta, mistä johtuen toimitusten ulkopuolella käsitellyt tietehtävät pidettiin erillään varsinaisista toimitustehtävistä, eikä tehtäviä eritelty yhtä tarkoin kuin varsinaisia toimitustehtäviä.⁸⁴ Kuvassa 13 on esitetty käsitellyiksi ilmoitetut tehtävät suhteutettuna ilmoitettuun 977 kappaleen kokonaismäärään.

Kuva 13. Toimitusmenettelyn ulkopuolella käsitellyt tietehtävät (kpl) ajalla 1.1.2012–31.5.2016.

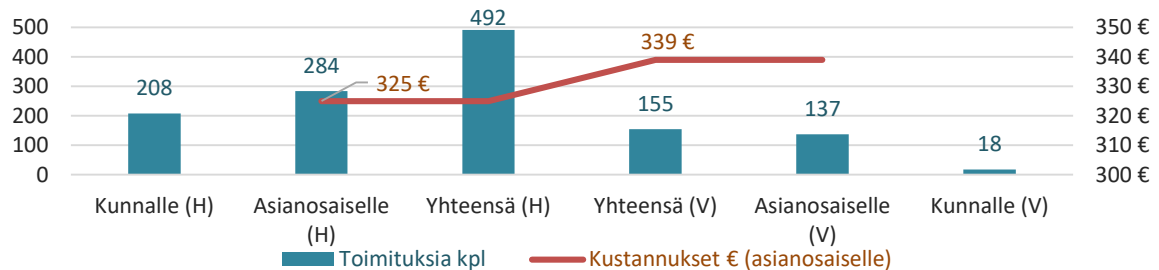
Tielautakuntien toimitustehtävien määrittämisen yhteydessä tielautakuntien toimituspöytäkirjoista tutkittiin sitä, koskivatko toimitukset järjestäytymätöntä vai tiekunnallista tietä sekä toimitusten kohdetiestön osakaskiinteistöjen ja tiekuntien määrää. Näitä tietoja käytettiin taustatietona tutkimuksessa suoritettavaa toimitusmäärien muuntoa varten sekä toimitusten vaativuuden arvioinnissa. Tutkimus oli mahdollista tehdä 59 tielautakunnan toimitusten

⁸³ Tielauskuntien lähettämästä aineistosta paljastui, että katselmus voi olla myös YksTL 54 §:n nojalla suoritettu katselmus, josta laaditaan pöytäkirja. Katselmuksessa käsiteltävä asia käydään läpi ja annetaan suositukset katselmuksen aiheena olevan asian ratkaisemiseksi, varsinaisia päätöksiä kuitenkaan antamatta.

⁸⁴ Toimitusten ulkopuolisista tehtävistä annetut vastaukset sisälsivät vuosittain käsitellyt tehtävämäärät sekä tehtävien sisällön kokonaisuutena arvioiden. Vastauksissa ei ollut eriteltyä määriä tehtävittäin. Tästä johtuen eri tehtävien määrät jouduttiin arvioimaan tutkimuksessa. Arviointi suoritettiin jakamalla ilmoitetut vuotuiset kokonaistehtävämäärät eri tehtävämääriksi sen mukaan, kuinka usein eri tehtävät esiintyivät vastauksissa.

osalta. Lopputuloksena voitiin todeta, että 83 % toimituksista koski tiekunnallista tietä ja vain 17 % järjestäytymätöntä tietä. Tämä johtui siitä, että hakemuserusteisista toimituksista suurin osa perustui YksTL 50 ja 69 §:ään, joissa käsitellään tiekunnan tiestöä. Valitusperusteiset toimitukset puolestaan koskevat aina tiekunnan tietä. Osakaskiinteistöjen ja tiekuntien määrää koskevat lisäpäätelmät tuodaan esille jäljempänä luvussa 3.2.1.

Läpikäydyistä toimituspöytäkirjoista tarkasteltiin myös niitä käytäntöjä, joita tielautakunnilla oli toimituskustannusten määrittämisessä. Tiedolla oli mahdollista arvioida tielautakuntien toimitusten kustannusten ja yksityistietoimitusten kustannusten eroa sekä sen mahdollista vaikutusta Maanmittauslaitokselle siirtyviin toimitusmääriin. Tarkastelu oli mahdollista 42 tielautakunnan tekemien 647 toimituksen osalta, joista 492 toimitusta oli hakemuserusteista ja 155 toimitusta valitusperusteista. Kuvassa 14 on esitetty tarkasteltujen toimitusten kustannusten jakoa koskevat ratkaisut sekä asianosaisille määrättyjen keskimääräisten toimituskustannusten määrät. Ne vaihtelivat välillä 50–1850 euroa ja niiden mediaani oli hakemuserusteisten toimitusten osalta 343 euroa ja valitusperusteisten toimitusten osalta 326 euroa. Yli 500 euron toimituskustannuksia määräsi tutkituista 11 tielautakuntaa, jolloin keskiarvokustannus oli 962 euroa ja mediaanikustannus 640 euroa.

Kuva 14. Toimituskustannusten jakautuminen ja määrä hakemuserusteisten (H) ja valitusperusteisten (V) toimitusten osalta.

Asianosaisille määrätty toimituskustannukset koostuivat pääasiassa toteutuneista kokouspalkkiosta, matkakorvauksista sekä kokouskuluista, kuten postituskuluista. Virkamiesten työajasta aiheutuvat kustannukset sisältyivät erittäin harvoin toimituskustannuksiin. Jotkin tielautakunnat eivät määränneet toimituskustannuksia lainkaan. Vastauksissaan kuntien virkamiehet kiinnittivät huomiota toimituskustannusten suuruuden ja toimitusmäärien väliseen yhteyteen. Heidän mukaansa toimitusmäärät tulevat laskemaan tielautakuntien tehtävien siirron jälkeen, mikäli toimituskustannukset samalla nousevat.

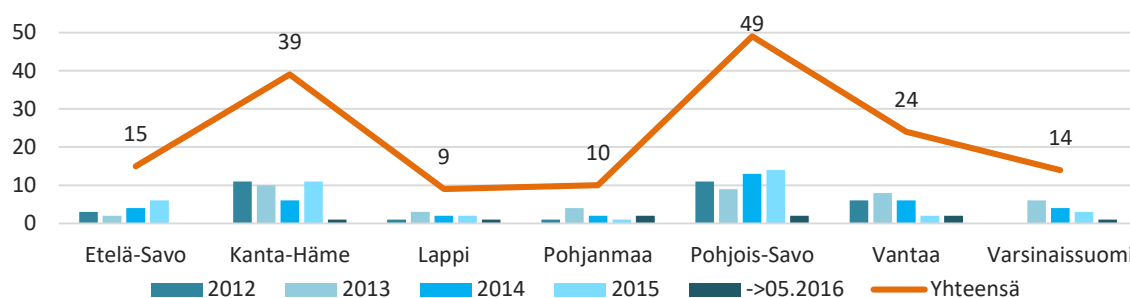
Maanmittauslaitoksen osaamistarvetta taustoittamaan tutkittiin tielautakuntien virkamiesten osaamista ja asiantuntijoiden käyttöä, mikä oli mahdollista tehdä yhteensä 74 vastanneen kunnan osalta. Tutkiminen tehtiin tielautakuntien virkamiesten vastausten, läpikäytyjen pöytäkirjojen ja osin kuntien internet-sivustoilta saatujen tietojen avulla. Osaamista koskevan tutkimuksen perusteena oli virkamiesten toimenkuva. Se vaihteli suuresti mutta suurin yhtenäinen ryhmä oli maanmittausalan virkamiehet 35 %:n osuudella ja seuraavaksi suurin kadun- tai tienrakennuspuolen virkamiehet 11 %:n osuudella. Tutkituista tielautakunnista 15 osalta selvisi, että niiden virkamiehet käyttävät kuntansa organisaatiossa olevaa asiantuntemusta apuna toimitustehtävissään. Tuo apu koostui yhdeksän tielautakunnan osalta kadun- tai tienrakennuspuolen ammattilaisten avusta ja kuuden osalta muusta avusta, kuten lakimiesavusta. Lisäksi 31 tielautakunnan osalta selvisi, että tielautakunnat käyttävät kuntaorganisaation ulkopuolisia asiantuntijoita apuna toimitustehtävissään. Näistä tielautakunnista 13 käytti Suomen tieyhdistyksen palveluja ja seitsemän tieisännöitsijöiden palveluja. Loput

11 käyttivät Maanmittauslaitoksen tai Kuntaliiton neuvonantoa sekä lisäksi tieyksikkölas-
kelmien laadinnassa OTSO-Metsäpalveluita, alueellisia metsänhoitoyhdistyksiä ja yksityisiä
yrityksiä. Osa virkamiehistä ilmoitti pärjäävänsä omalla asiantuntemuksellaan, eivätkä käyt-
täneet kuntaorganisaation sisäistä tai ulkopuolista asiantuntija-apua tiet tehtävissään.

Useiden tielautakuntien virkamiehet ilmoittivat palvelevansa toimitusten ulkopuolisten tie-
tehtävien lisäksi kuntalaisia yksityistieasioissa usealla eri tavoin. Jotkin vastaajat ilmoittivat
yksityistieasioihin liittyvän asiakaspalvelun vievän merkittävän osan heidän työajastaan.
Asiakaspalveluun huomiota kiinnittävien huolena oli, kuinka kuntalaisille yksityistieasioissa
annettavan palvelun käy tiet tehtävien siirtyessä Maanmittauslaitokselle.

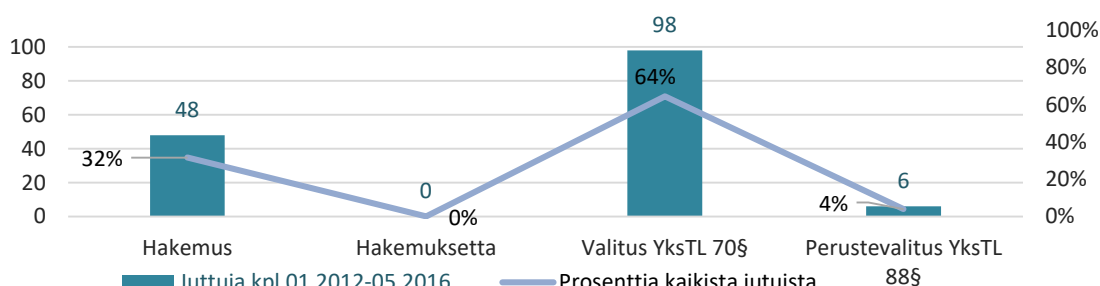
3.1.2 Tielautakuntien toimituksia koskevat maa- ja metsäoikeuksien tuomiot

Tielautakuntien toimitustehtävistä kerättiin tietoa myös niistä maa- ja metsäoikeuksien tuomioista,
joita on annettu tielautakuntien toimitusratkaisuista. Tuomioiden kerääminen koski kaikkia
maa- ja metsäoikeuksia. Aineiston keruu onnistui hyvin, sillä kaikki maa- ja metsäoikeudet lähettivät pyydetyn
aineiston. Kuvassa 15 on esitetty maa- ja metsäoikeuksien aikavälillä 1.1.2012–31.5.2016 käsitte-
mien juttujen jakautuminen tuomiopiireittäin. Maa- ja metsäoikeudet ovat käsitelleet sanotulla aika-
välillä juttuja yhteensä 160 kappaletta 94 kunnan osalta. Niistä 54 on sellaista kuntaa, joiden
tielautakunnat eivät vastanneet tutkimuksen yhteydessä tielautakunnille tehtyyn kyselyyn.

Kuva 15. Maa- ja metsäoikeuksien tuomioiden määrät (kpl) aikavälillä 1.1.2012–31.5.2016.

Maa- ja metsäoikeuksien käsittelemät jutut taulukoitiin tuomiopiireittäin ja eriteltiin tielautakunnan
toimituksen vireilletulotavan perusteella. Erittely näkyy kuvassa 16. Siinä näkyy myös kun-
nin vireilletuloperusteen osuus suhteessa kaikkien juttujen vireilletuloperusteisiin.⁸⁵

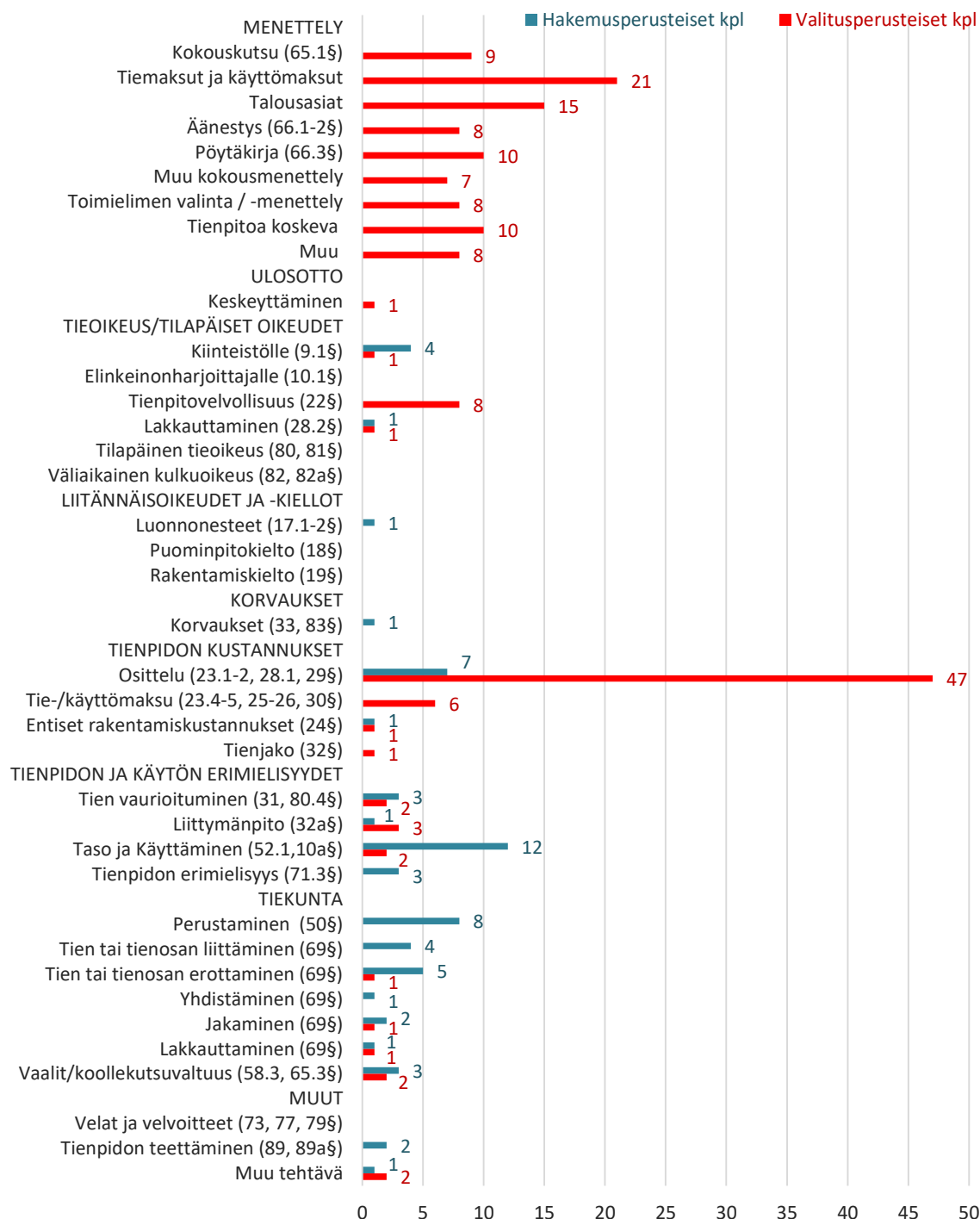

Kuva 16. Maa- ja metsäoikeuksien jutuissa käsiteltyjen tietöimitusten vireilletuloperuste.

Taulukoinnin yhteydessä myös maa- ja metsäoikeuksien jutuissa käsitellyt toimitustehtävät eriteltiin
sen mukaisesti, mikä tietöimitusten vireilletuloperuste on ollut tielautakunnassa. Eritellyt
tehtävät on esitetty kuvassa 17. Valitusperusteisten juttujen tehtävissä on mukana niin

⁸⁵ Kuvassa 16 esitetyt kappalemäärät eivät täysin täsmää kuvassa 15 esitettyjen kappalemäärien kanssa, koska
kaikista maa- ja metsäoikeuskäsittelyistä ei tule esille toimituksen vireilletuloperuste tielautakunnassa.

YksTL 70 kuin 88 §:n nojalla tielautakunnassa vireille tulleiden toimitusten tehtävät. Tehtävät on ryhmitelty luvussa 2.2.2 suoritettua ryhmittelyä vastaavasti. Tehtäviä on yhteensä 237 kappaletta, joista 61 hakemuserusteisten ja 176 valitusperusteisten toimitusten tehtävää. Kuvassa on esitetty vain maa- ja metsätalouden jutuissa ratkaistut tiettehtävät, ei mahdollisia muita tielautakunnan toimituksissa käsiteltyjä tehtäviä.

Kuva 17. Maa- ja metsätalouden jutuissa käsiteltyjen tiettoimitusten tehtävät ajalla 1.1.2012–31.5.2016.

Maa- ja metsätaloukselta saadusta aineistosta saatiin toimitustehtävien sisällön lisäksi selville, mitkä toimitustehtävistä olivat vahvimmin asianosaisten intressissä tekemällä intressivertailu. Tätä

tietoa käytettiin tutkimuksessa eri toimitustehtävien vaativuuden arvioinnissa. Lisäksi vahvimmin intressissä olevat tehtävät tulevat todennäköisimmin toimituskäsittelyyn tielautakuntien tehtävien siirron jälkeen. Intressivertailu on selostettu tarkemmin luvussa 4.1.

3.2 Käytännön toimitustehtävien analysointi

3.2.1 Tielautakunnissa tapahtunut toimituskäsittely

Tielautakunnan käytännön toimitustehtävien sisältö tutkittiin suorittamalla tielautakunnilta kerättyyn toimitusaineistoon laadullinen analysointi, jossa selvitettiin eri tehtäväryhmien esiintyvyyttä koko aineistossa sekä tehtävien sisältöä ja liitoksia toisiinsa. Lisäksi selvitettiin eri tehtäväryhmien tiekunta- ja tieosakasmääriä, tehtävien riittäisyyttä sekä syitä tehtävien vireilletuloon. Analysoidut toimitustehtävät esitetään seuraavana sanallisesti selostaen sekä taulukkomuodossa. Tehtävät on ryhmitelty luvussa 2.2.2 laadittua ryhmittelyä noudatellen. Sanallisessa selostuksessa tielautakuntien aineiston tehtäväryhmät käydään läpi esiintyvyytensä mukaisessa suuruusjärjestyksessä, suurimmasta ryhmästä alkaen. Taulukossa 1 hakemusperusteiset tehtävät on eritelty sopimukseen ja erimielisyyteen perustuviin tehtäviin, joista on esitetty kappalemäärät, yhteenlasketut määrät sekä kunkin tehtävän prosenttiosuus suhteessa kaikkiin hakemusperusteisiin tehtäviin. Valitusperusteisista tehtävistä on esitetty tehtävien määrät sekä kunkin tehtävän prosenttiosuus kaikista valitusperusteisista tehtävistä.

Hakemusperusteiset tehtävät: tiekunta

Hakemukseen perustuvat toimitukset ovat pääasiassa sopimusperusteisia ja koskevat 59 %:sti tiekuntaa. YksTL 50 §:n mukaiset tiekunnan perustamista sekä YksTL 69 §:n mukaiset tiekunnan muuttamista koskevat tehtävät olivat tavallisesti sopimukseen perustuvia ja rutiiinomaisia. Toisinaan tehtävät olivat riittäisiä, jolloin asianosaiset olivat erimielisiä lähinnä ehdotetun uuden tiekunnan eri tienosien tason riittävydestä. Tiekuunta tuli tavallisesti lakkautettavaksi yksityistien muuttuessa kaduksi tai, jos kunta otti yksityistien tienpidon hoidettavakseen. Tiekuunnan lakkauttamiseen kuuluu YksTL 84.4–5 §:ien mukaan myös tiekunnan varojen ja velkojen käsittely, joka tuli tielautakuntien käsittelyyn harvoin. Tiekuunnan varat ja velat käsiteltiin toisinaan myös tiekuntien yhdistämistä ja jakamista koskevissa toimituksissa. YksTL 58.3 ja 65.3 §:n mukaisia tiekunnan toimintaa tukevia eri tehtäviä oli kerätyn aineiston perusteella suoritettavana yhtä paljon. Tiekuunnan perustamista sekä tien tai sen osan liittämistä ja erottamista koskevissa toimituksissa oli 27 %:ssa alle viisi tieosakasta, 39 %:ssa viidestä kymmeneen tieosakasta, 26 %:ssa 11–20 tieosakasta ja 8 %:ssa yli 20 tieosakasta. Tiekuuntien yhdistäminen koski yleisimmin kahta tiekuntaa mutta enimmillään yhdistämisissä oli jopa seitsemän tiekuntaa samanaikaisesti. Tiekuunnan jakaminen ja lakkauttaminen koskivat tavallisimmin yhtä tiekuntaa.

Hakemusperusteiset tehtävät: tienpidon kustannukset

Tienpidon kustannuksia koskevan ryhmän tehtävät ovat noin 32 % hakemusperusteisten toimitusten tehtävistä. Tehtävistä suurin osa koskee YksTL 23.1–2 §:n tarkoittamaa tienpidon osittelu, joka tehtiin tavallisesti tiekuunnan perustamista ja muuttamista koskevien toimitusten yhteydessä. Siksi toimenpide oli tavanomaisesti myös sopimukseen perustuva. Tielautakunnat eivät laatineet kaikissa tapauksissa tieyksikkölaskelmaa itse vaan toisinaan käytettiin esimerkiksi Maanmittauslaitoksen tai tieisännöitsijän laatimaa laskelmaa. YksTL 29 §:n tarkoittamaa tieyksikköjaon uusimista ei esiintynyt toimituksissa.

Taulukko 1. Vastanneiden tielautakuntien hakemus- ja valitusperusteiset toimitukset.

Toimituksissa käsitellyt tehtävät	Hakemus				Valitus	
	Sopimus kpl	Erimieli- syys kpl	Yht	%	Kpl	%
ajanjaksolla 1.1.2012–31.5.2016						
Kokouskutsu (65.1§)	-	-	-	-	52	9,6
Tiemaksut ja käyttömaksut / menettely	-	-	-	-	77	14,2
Talousasiat	-	-	-	-	33	6,1
Äänestysmenettely (66.1-2§)	-	-	-	-	37	6,8
Pöytäkirjaa koskeva menettely (66.3§)	-	-	-	-	39	7,2
Muu kokousmenettely	-	-	-	-	43	7,9
Toimielimen valinta / -menettely	-	-	-	-	22	4,1
Tienpitoa koskeva menettely	-	-	-	-	23	4,2
Muu menettely	-	-	-	-	12	2,2
Ulosoton keskeyttäminen	-	-	-	-	5	0,9
Tieoikeus kiinteistölle (9.1§)	14	4	18	1,4	2	0,4
Tieoikeus elinkeinonharjoittajalle (10.1§)	1	1	2	0,2	2	0,4
Tienpitovelvollisuus (22§)	8	7	15	1,2	13	2,4
Tieoikeuden lakkauttaminen (28.2§)	3	1	4	0,3	6	1,1
Tilapäinen tieoikeus (80, 81§)	1	-	1	0,1	1	0,2
Väliaikainen kulkuoikeus (82, 82a§)	-	3	3	0,2	-	-
Luonnonesteet (17.1-2§)	-	3	3	0,2	4	0,7
Puominpitokielto (18§)	11	6	17	1,4	7	1,3
Rakentamiskielto (19§)	-	2	2	0,2	-	-
Korvaukset (33, 83§)	-	-	-	-	1	0,2
Tienpidon osittelu (23.1-2, 28.1, 29§)	363	18	381	30,6	110	20,3
Tie-/käyttömaksu, suuruus (23.4-5, 25-26, 30§)	-	6	6	0,5	22	4,1
Entiset rakentamiskustannukset (24§)	2	1	3	0,2	1	0,2
Tienjako (32§)	-	-	-	-	-	-
Tien vaurioituminen (31, 80.4§)	-	6	6	0,5	3	0,6
Liittymänpito (32a§)	-	1	1	0,1	3	0,6
Tien taso ja tieoikeuden käyttäminen(52.1,10a§)	4	18	22	1,8	18	3,3
Tienpidon erimielisyys (71.3§)	-	21	21	1,7	-	-
Tiekunnan perustaminen (50§)	319	10	329	26,4	-	-
Tien tai tienosan liittäminen (69§)	182	7	189	15,2	-	-
Tien tai tienosan erottaminen (69§)	40	5	45	3,6	-	-
Tiekuntien yhdistäminen (69§)	107	1	108	8,7	-	-
Tiekunnan jakaminen (69§)	12	2	14	1,1	-	-
Tiekunnan lakkauttaminen (69§)	14	1	15	1,2	1	0,2
Vaalit/koollekutsuvaltuus (58.3, 65.3§)	23	5	28	2,2	5	0,9
Velat ja velvoitteet (73, 77, 79§)	-	-	-	-	-	-
Tienpidon teettäminen (89, 89a§)	-	2	2	0,2	1	0,2
Muu tehtävä	7	3	10	0,8	-	-

Muut kuin tienpidon osittelua koskevat tehtävät ovat lähes poikkeuksetta erimielisyyteen perustuvia. Käyttömaksuun liittyvät käsittelyt koskivat lähes yksinomaan tiekunnan ulkopuolisen yrityksen liikennettä YksTL 26 §:n tarkoittamalla tavoin. Toisinaan käsittelyn aiheena oli myös YksTL 23.4 §:n tarkoittama tieosakkaan liikenne, jota ei oltu otettu huomioon tieyksikköjä määrättäessä. Käyttömaksut liittyivät vähemmistönä YksTL 23.5, 25 tai 30 §:ään. YksTL 24 §:n tarkoittamat tehtävät olivat sopimukseen perustuvia, mikäli kyse oli samalla tiekunnan perustamisesta ja muissa tapauksissa erimielisyyteen perustuvia. YksTL 32 §:n tarkoittamaa tienjakoa ei esiintynyt toimitusaineistossa.

Hakemusperusteiset tehtävät: tienpidon ja -käytön erimielisyydet

Tienpidon ja -käytön erimielisyyttä koskevan ryhmän tehtävät ovat 4 % hakemusperusteisista toimituksista. Tehtävät koskivat tavallisesti järjestäytymätöntä tietä, jolloin tiessä oli yleensä alle viisi osakasta. Tien tason käsittely kohdistui myös tiekunnallisiin teihin. YksTL 52.1, 10 a §:n tarkoittamat tehtävät koskivat yhtä tapausta lukuun ottamatta tien tasoa. Tavallisesti oli erimielisyys yksityistieoimituksessa siirretyn tieoikeuden tasosta mutta tien tasosta riideltiin myös tiekunnan perustamista tai muuttamista koskevissa toimituksissa. Joissakin toimituksissa oli annettu yksityiskohtaiset tien tasoa koskevat määräykset mutta pääasiassa käsittelyssä oli vain todettu tie tason riittävyys. YksTL 71.3 §:n tarkoittamat erimielisyydet koskivat usein tienpidon osittelua, jolloin kaikki osakkaat eivät halunneet ottaa osaa jo suoritettujen tienpidon kustannuksiin. Myös tienpidollisten toimenpiteiden tarpeellisuus aiheutti erimielisyyttä. Vähemmistöksi tästä ryhmästä jäivät YksTL 31 §:n mukainen tieosakkaan liikenteestä tapahtunut tien rikkoutuminen sekä tieliittymää koskevat YksTL 32 a §:n mukaiset tehtävät.

Hakemusperusteiset tehtävät: tieoikeudet ja tilapäiset käyttöoikeudet

Tieoikeuksia ja tilapäisiä käyttöoikeuksia koskeva ryhmä on suuruudeltaan noin 3 % hakemusperusteisista toimituksista. Jos ryhmän tehtävät olivat toimituksen päätehtävänä, koskivat ne useammin tiekunnallista kuin järjestäytymätöntä tietä. Järjestäytymättömässä tiessä oli tavallisimmin 5–10 osakasta. YksTL 9.1 §:n tarkoittama lisätieoikeuden perustaminen liittyi pääasiassa tiekunnan vaikutusalueajaukseen tiekunnan perustamisen tai muuttamisen yhteydessä mutta myös päätehtävänä olevia käsittelyjä esiintyi. Ensiksi mainitut tehtävät olivat rutiininomaisia sopimukseen perustuvia toimenpiteitä, jälkimmäiset olivat toisinaan myös riitaisia. YksTL 10.1 §:n tarkoittama elinkeinonharjoittajan tieoikeus käsiteltiin tavallisesti toimituksen päätehtävänä. YksTL 22 §:n tarkoittama tienpitoon velvoittaminen käsiteltiin niin tiekunnan perustamista ja muuttamista koskevien tehtävien yhteydessä kuin hakemukseen perustuvana päätehtävänä. YksTL 28.2 §:n tarkoittama tienpidosta vapauttaminen ja siten tieoikeuden lakkauttaminen tuli esille niin sopimukseen kuin erimielisyyteen perustuvana. Tilapäiset käyttöoikeudet koskivat useammin YksTL 82 ja 82 a §:n mukaista väliaikaista kulkuoikeutta kuin YksTL 80 ja 81 §:n mukaista tilapäistä tieoikeutta ja olivat tavallisesti erimielisyyteen perustuvia.

Hakemusperusteiset tehtävät: tieoikeuden liitännäisoikeudet ja -kiellot

Tieoikeuden liitännäisoikeudet ja -kiellot ovat hakemusperusteisten tehtävien 2 %:n suuruisen ryhmä, joka koski useammin tiekunnallista kuin järjestäytymätöntä tietä. Jos tie oli järjestäytymätön, oli tiessä tavallisimmin 5–10 osakasta. Pääasiassa tehtävät koskivat YksTL 18 §:n tarkoittamaa puominpitokieltoa, joka annettiin tavallisesti tiekunnan perustamisen

yhteydessä rutiininomaisena toimenpiteenä. Erimielisyyteen perustuvat tapaukset käsiteltiin yleensä toimituksen päätehtävänä. YksTL 17 ja 19 §:n tarkoittamat tehtävät olivat poikkeuksetta erimielisyyteen perustuvia. Ensiksi mainitun säännöksen tarkoittamat tehtävät koskivat joko tiealueella olevaa puustoa ja oksia tai tiealueen ulkopuolella olevaa puustoa. Toiseksi mainitun säännöksen tarkoittamat tehtävät koskivat tien vierellä jo olevaa tai tien vierelle rakennettavaa aitaa.

Muut hakemuserusteiset tehtävät

Tielautakuntien käsittelemät muut kuin edellä läpikäydyt hakemuserusteiset tehtävät ovat yksittäisiä tehtäviä noin 1 %:n osuudella. Aineiston ”Muu tehtävä”-kohta pitää sisällään yksittäisiä ja muista tehtäväryhmistä irrallisia tehtäviä, kuten yhden nyt jo kumotun kalastuslaki 22 §:n tarkoittaman kulkuoikeuskäsittelyn.

Valitusperusteiset tehtävät: tiekuntien menettely

Tielautakuntien valitusperusteisten toimitusten pääryhmäksi muodostuu tiekuntien menettelyä koskevat tehtävät noin 62 %:n osuudella. Syynä tähän on se, että tiekunnan kokoukseen tyytymätön tieosakas valitti usein pienimmästäkin tiekunnan menettelyssä olleesta virheestä, vaikka kaikki valituksenalaiset tehtävät eivät itse valituksen pääasiaan liittyneetkään. Tämä nosti tiekunnan menettelyä koskevien tehtävien osuutta.

Tie- ja käyttömaksuista sekä niihin liittyvästä menettelystä tehdyt valitukset koskivat pääasiassa YksTL 68 §:n mukaista maksuunpanoluettelon nähtävillä pitoa mutta myös maksuunpanoluettelon vahvistamista koskeva menettely ja perusmaksun suuruus olivat valituksen aiheina. YksTL 65.1 §:n selostaman kokouskutsuun liittyvän menettelyn osalta oli tavallisesti erimielisyyttä kokouskutsun sisällöstä sekä siitä, onko kutsu lähetetty kaikille tiekunnan osakkaille. YksTL 66.3 §:n tarkoittaman pöytäkirjaa koskevan menettelyn osalta valitukset kohdistuivat yhtä suurin osuuksin pöytäkirjan tarkastamiseen ja hyväksymiseen, pöytäkirjan nähtävillä pitoon ja luovutukseen sekä myös itse pöytäkirjaan, joka ei valittajan mielestä vastannut kokouksen kulkua. YksTL 66.1–2 §:n ohjeistaman äänestysmenettelyn osalta valitettiin muun muassa niin sanotusta äänileikkurista, äänestyksessä käytetyistä valtakirjoista sekä itse äänestysmenettelystä. Tiekunnan talousasioihin liittyvän menettelyn osalta valitettiin muun muassa YksTL 64.1,10 §:n tarkoittamasta tiliasioihin ja YksTL 64.1,3 §:n tarkoittamasta talousarvioon liittyvästä menettelystä. Tiekunnan muuta kokousmenettelyä koskevat valitukset liittyivät useisiin erityyppisiin kokousmenettelyllisiin asioihin, kuten kokouksen puheenjohtajan, pöytäkirjan tarkastajien ja äänenlaskijoiden esteellisyyteen.

Toimielimeen kohdistuvat valitukset koskivat toimielimen vastuuvapautta, toimielimen valintaa sekä toimielimen menettelyä tienpidollisissa asioissa mutta myös toimielimelle maksettavia palkkioita ja korvauksia. Tienpidollisia asioita koskevat valitukset liittyivät tavallisesti peruskorjaushankkeisiin ryhtymiseen ja menettelyyn peruskorjaushankkeissa, joskin myös kunnossapidon taso ja tieosakkaiden yhdenvertaisuus kunnossapidossa olivat valituksen aiheena. Muut valituksenalaiset menettelylliset asiat olivat yksittäisiä, kuten YksTL 64.1,6 §:n mukainen tiekunnan päätös yksityistietoitituksen hakemisesta.

Valitusperusteiset tehtävät: tienpidon kustannukset

Tienpidon kustannuksia koskeva ryhmä on noin 25 %:n suuruinen valitusperusteisissa toimituksissa. Tiemaksujen osalta ryhmän tehtävät koskivat suurimmassa osassa tapauksista

YksTL 23.1–2 §:n tarkoittamaa tienpidon osittelua, jolloin tarkasteltavana oli tieyksikkölaskelman laatiminen. Kuitenkin myös tieyksikköjen jakoon YksTL 29 §:n nojalla tehtävät muutokset sekä tieosakkaiden yhdenvertaisuus tieyksikkölaskelman laadinnassa olivat valitusten aiheena. Käyttömaksuja koskevat valitukset liittyivät noin puolessa tapauksista YksTL 23.4 §:ään. Tuolloin käsittely kohdistui joko siihen, onko tieosakkaan liikenne otettu huomioon jo tiemaksuissa vai tulisiko osakkaalle lisäksi määrätä käyttömaksu tai siihen, tuleeko liikennelajiltaan muista poikkeavan osakkaan maksut periä kokonaisuudessaan tiemaksun sijaan käyttömaksuna. Valitukset liittyivät käyttömaksujen osalta myös YksTL 26 §:n tarkoittamaan muun kuin tieosakkaan liikenteeseen, jolloin kyse oli usein metsästysliikenteestä, sekä myös käyttömaksun suuruuteen. Käyttömaksua koskevat valitukset liittyivät harvemmin YksTL 23.5, 25 tai 30 §:ään. Valitusperusteisissa toimituksissa ei esiintynyt YksTL 32 §:n tarkoittamaa tienjakoa koskevaa käsittelyä.

Valitusperusteiset tehtävät: tieoikeus ja tilapäiset käyttöoikeudet

Tieoikeutta ja tilapäisiä käyttöoikeuksia koskeva ryhmä on suuruudeltaan noin 5% valitusperusteisista toimituksista. YksTL 9 ja 10 §:n tarkoittamat lisätieoikeudet tulivat valituksen kohteeksi joko tiekunnan evättyä haetun tieoikeuden tai myönnettyä oikeuden, jolloin joku tieosakkaista ei hyväksynyt tehtyä ratkaisua. YksTL 28.2 §:n tarkoittama tienpitovelvollisuudesta vapauttaminen perustui poikkeuksesta tieosakkaan hakemaan vapautukseen tilanteessa, jossa hän oli rakentanut korvaavan kulkuyhteyden. YksTL 22 ja 28.1 §:n tarkoittamaa tienpitovelvollisuutta koskevat valitukset liittyivät joko tiekunnan tien vaikutusalueajaukseen tai osalle tietä tehtävään peruskorjaukseen, jolloin kaikki tieosakkaista eivät halunneet ottaa osaa peruskorjattavan tienosan korjauskustannuksiin. Tilapäiset oikeudet olivat tämän ryhmän vähemmistötehtävinä.

Valitusperusteiset tehtävät: tienpidon erimielisyys

Tienpidon erimielisyyksiä koskeva ryhmä esiintyy läpikäydyssä aineistossa noin 5 %:n osuudella. Tämän ryhmän tehtävistä YksTL 31 §:n tarkoittamat tien vaurioitumista sekä YksTL 32 a §:n tarkoittamat liittymänpitoa koskevat käsittelyt olivat säännösten sisällön mukaisia. YksTL 52.1,10 a §:n tarkoittamat käsittelyt liittyivät lähes poikkeuksetta siihen, onko tie rakennettu perustetun tieoikeuden mukaisesti tai oikean tasoisena. Kuitenkin myös tieoikeuden käyttöön liittyvä käsittely oli aineistossa mukana.

Muut valitusperusteiset tehtävät

Tieoikeuden liitännäisoikeuksia ja kieltoja koskevien tehtävien ryhmä esiintyi valitusperusteisissa toimituksissa 2 %:n osuudella. Ryhmän tehtävät olivat YksTL 17–18 §:n tarkoittamia. YksTL 88 §:n tarkoittamaan perustevalitukseen liittyvä ulosoton keskeyttämistä koskeva käsittely esiintyy valitusperusteisissa toimituksissa noin 1 %:n osuudella. Käsittelyissä tielautakunnan viranomaiset olivat antaneet VeroTPL 12 §:n nojalla ulosoton keskeyttämismääräyksen. Määräystä ei annettu kaikissa perustevalitustapauksissa vaan pelkästään niissä, jotka perustuivat selvästi laittomaan maksuunpanoon. Muut tarkastelun kohteena olevat tie-tehtävät koostavat noin 1 %:n osuuden valitusperusteisten toimitusten käsittelyistä.

3.2.2 Havaintoja maa-oikeuteen edenneistä toimituksista

Maa-oikeuksilta kerättyyn aineistoon suoritettiin myös analysointi, joskin suppeampana kuin tielautakuntien aineistoon. Tarkoituksena oli syventää tielautakuntien aineistosta analysoitua tietoa, lähinnä maa-oikeuksien tuomioiden perusteluiden avulla. Maa-oikeuskäsittelyyn

edenneet tehtävät on esitetty taulukossa 2 vastaavan kaltaisesti eritellen kuin tielautakuntien toimitustehtävät edellä taulukossa 1.

Taulukko 2. Maa- ja metsätalouden jutuissa käsiteltyjen tietojen tehtävät.

Maa- ja metsätalouden jutuissa käsiteltyjen tietojen tehtävät	Hakemuseruste		Valitusperuste	
	Kpl	%	Kpl	%
ajanjaksolla 1.1.2012–31.5.2016				
Kokouskutsu (65.1§)	-	-	9	5,6
Tiemaksut ja käyttömaksut / menettely	-	-	21	13,0
Talousasiat	-	-	15	9,3
Äänestysmenettely (66.1-2§)	-	-	8	5,0
Pöytäkirjaa koskeva menettely (66.3§)	-	-	10	6,2
Muu kokousmenettely	-	-	7	4,3
Toimielimen valinta / -menettely	-	-	8	5,0
Tienpitoa koskeva menettely	-	-	10	6,2
Muu menettely	-	-	8	5,0
Ulosoton keskeyttäminen	-	-	1	0,6
Tieoikeus kiinteistölle (9.1§)	4	4,7	1	0,6
Tieoikeus elinkeinonharjoittajalle (10.1§)	-	-	-	-
Tienpitovelvollisuus (22§)	-	-	8	5,0
Tieoikeuden lakkauttaminen (28.2§)	1	1,2	1	0,6
Tilapäinen tieoikeus (80, 81§)	-	-	-	-
Väliaikainen kulkuoikeus (82, 82a§)	-	-	-	-
Luonnonesteet (17.1-2§)	1	1,2	-	-
Puominpitokielto (18§)	-	-	-	-
Rakentamiskielto (19§)	-	-	-	-
Korvaukset (33, 83§)	1	1,2	-	-
Tienpidon osittelu (23.1-2, 28.1, 29§)	7	8,1	47	29,2
Tie-/käyttömaksu, suuruus (23.4-5,25-26,30§)	-	-	6	3,7
Entiset rakentamiskustannukset (24§)	1	1,2	1	0,6
Tienjako (32§)	-	-	1	0,6
Tien vaurioituminen (31, 80.4§)	3	3,5	2	1,2
Liittymänpito (32a§)	1	1,2	3	1,9
Tien taso ja tieoikeuden käyttäminen(52.1,10a§)	12	14,0	2	1,2
Tienpidon erimielisyys (71.3§)	3	3,5	-	-
Tiekunnan perustaminen (50§)	8	9,3	-	-
Tien tai tienosan liittäminen (69§)	4	4,7	-	-
Tien tai tienosan erottaminen (69§)	5	5,8	1	0,6
Tiekuntien yhdistäminen (69§)	1	1,2	-	-
Tiekunnan jakaminen (69§)	2	2,3	1	0,6
Tiekunnan lakkauttaminen (69§)	1	1,2	1	0,6
Vaalit/koollekutsuvaltuus (58.3,65.3§)	3	3,5	2	1,2
Velat ja velvoitteet (73, 77, 79§)	-	-	-	-
Tienpidon teettäminen (89, 89a§)	2	2,3	-	-
Muu tehtävä	1	1,2	2	1,2

Verrattaessa maaoyikeuksilta kerättyä aineistoa tielautakunnilta kerättyyn aineistoon, voidaan toimitusten tehtävissä todeta määrällisiä eroja. Kuitenkin asiasisällöltään näiden kahden eri aineiston toimitustehtävät vastaavat paljolti toisiaan. Suurin ero aineistojen välillä on tienpidon osittelua koskevan tehtävän liitos muihin tehtäviin. Tehtävä suoritettiin tielautakunnilta kerätyn aineiston toimituksissa tavallisesti toisen tehtävän yhteydessä, kun maaoyikeudessa tehtävä käsiteltiin 60 %:ssa jutuista ainoana asiana.

Maaoyikeuksien tuomioista paljastuu, että tielautakunnat ovat yksittäisissä tapauksissa käsitelleet toimivaltaansa kuulumattomia tehtäviä. Tällaisia tapauksia tulee esille muun muassa kolmessa YksTL 31 §:n tarkoittamassa tien vaurioitumistapauksessa. Kahdessa tielautakunta on käsitellyt tienvieriojien kaivuuta koskevan erimielisyyden tienpidollisena tehtävänä, vaikka kyse on ollut ojien kaivamisesta pellon kuivattamisen vuoksi. Kolmannessa tapauksessa tiekunta on antanut yksityiskohtaisen tien korjaamista koskevan teettämismääräyksen. Kuitenkin maaoyikeuden mukaan tielautakunta voi määrätä vain mahdollisista korvauksista ja kustannuksista, joita tien korjaamisesta aiheutuu sekä antaa tien rikkojalle määräjän, mihin mennessä tie on korjattava välttyäkseen määrätyiltä kustannuksilta. Tielautakunta oli käsitellyt toimivaltaansa kuulumattoman tehtävän myös eräässä perustevalitustapauksessa. Maaoyikeuden perustelujen mukaan tehtävä olisi tullut jättää käsittelemättä, sillä käsillä olleissa olosuhteissa YksTL 88 §:ssä käytettyä ilmaisua laittomasta maksuunpanosta tuli tulkita suppeasti, eikä perustevalitus voinut kohdistua jo lainvoiman saaneisiin tieyksiöihin. Valitus olisi voinut kohdistua vain siihen, onko maksuunpanoluettelo vahvistettu tieyksiöihin perustuen sekä onko maksuunpanot suoritettu muutoin lainmukaisesti.

Tielautakuntien valitusperusteisia toimituksia koskevat maaoyikeuskäsittelyt toivat esille myös YksTL 70 §:n soveltamisen. Epäselvyytenä oli, onko kyse säännöksen tarkoittamista asioista vai tiekunnan itsensä harkintaan kuuluvista tarkoituksenmukaisuusasioista. Epäselvyys koski lähinnä sitä, onko kyse valittajan etua ja osakkaiden yhdenvertaisuutta koskevasta vai tarkoituksenmukaisuutta koskevasta asiasta. Lisäksi maaoyikeuksien jutuista tulee esille, ettei YksTL:ssä ole säännöksiä koko tiekunnan toimintaa kattavasti YksTL 70 §:n tarkoittamien tehtävien osalta. Sen sijaan maaoyikeudet ovat soveltaneet jutuissaan myös muita säädöksiä kuin YksTL:a. Muun muassa tiekunnan äänestystä koskevaan valitukseen oli sovellettu eräistä yhteisomistussuhteista annettua lakia tapauksessa, jossa mukana oli yhteisesti omistettu kiinteistö.

3.3 Toimitusmäärien muodostaminen

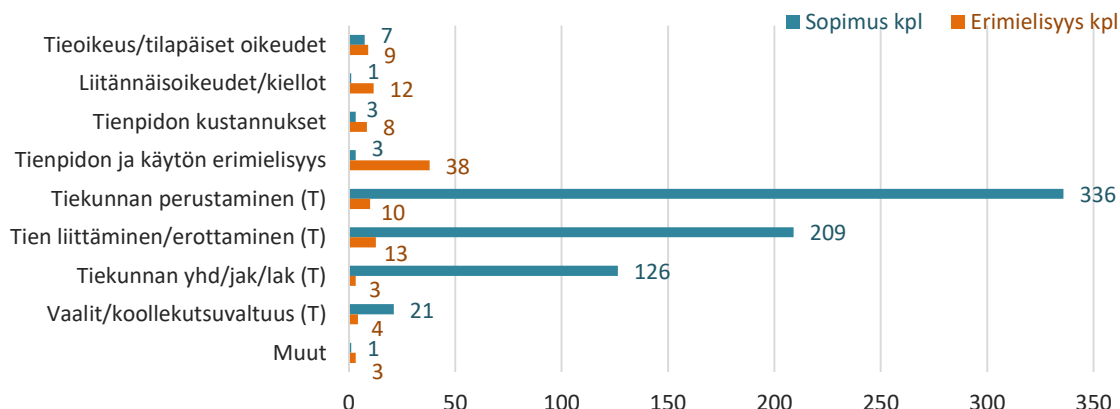
3.3.1 Vastanneiden tielautakuntien päätoimitusten erottelu

Toimitustehtävien analysoinnin jälkeen tehtävät eroteltiin pää- ja sivutoimituksiin, mikä mahdollisti Maanmittauslaitokselle siirtyvien toimitusmäärien laskemisen.⁸⁶ Hakemusperusteiset päätoimitukset sisälsivät ne tehtävät, jotka olivat olleet toimitusten vireilletuloperusteena ja tarkoittivat siksi yhtä vireilletulevaa toimitusta. Sivutoimitukset sisälsivät ne tehtävät, jotka oli suoritettu päätoimitusten yhteydessä ja joilla ei ollut merkitystä toimitusmäärien suhteen. Valitukseen perustuvissa toimituksissa ei niiden luonteen vuoksi oltu otettu käsiteltäväksi muita kuin valituksessa ilmoitettuja tehtäviä. Siksi yksi valitus tarkoitti aina

⁸⁶ Tutkimuksessa ei ollut mahdollista eritellä pää- ja sivutoimituksia suoraan tielautakuntien lähettämästä aineistosta vaan kaikkien toimitusten käsitellyt tietehvät oli ensin tarkasteltava kokonaisuutena. Tämä johtuu siitä, että kaikista läpikäydyistä pöytäkirjoista ei käynyt yksiselitteisesti selville toimituksen vireilletuloperustetta. Myöskin taulukkovastauksista ja sanallisista vastauksista vireilletuloperuste jäi osin epäselväksi.

yhtä päätoimitusta. Kuitenkin myös valitusperusteisissa toimituksissa katsottiin parhaaksi eritellä erityyppiset päätoimitukset.

Kaikkia päätoimitustyypppejä ei tuotu omana kokonaisuutenaan esille vaan toimituksia ryhmiteltiin vastaavin periaattein kuin luvussa 2.2.2 on tehty. Kuitenkin ryhmittelyä tarkennettiin ja tiivistettiin toimitusaineistossa olevien määrien sekä eri tehtävien samankaltaisuuden perusteella. Muodostetut hakemus- ja valitusperusteisten päätoimitusten ryhmät on esitetty kuvissa 18 ja 19. Niistä yhteenlasketut kappalemäärät vastaavat vastanneiden kuntien tarkasteluajanjaksolle 1.1.2012–31.5.2016 ilmoittamien tietotoimitusten kokonaismäärää 1093 kappaletta.⁸⁷ Hakemusperusteisia päätoimituksia on 807 kappaletta sekä valitusperusteisia päätoimituksia 286 kappaletta.

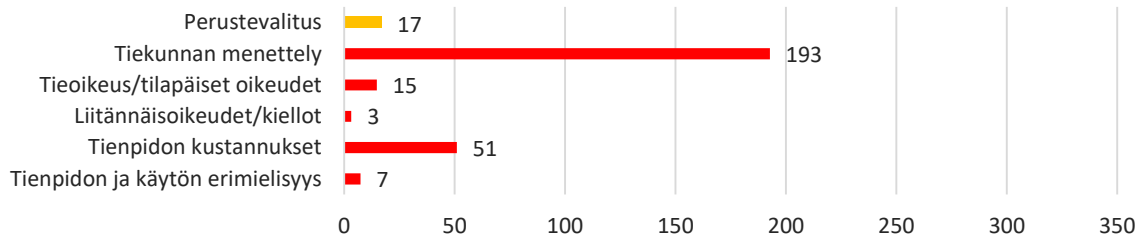
Kuva 18. Vastanneiden tielautakuntien hakemusperusteiset päätoimitukset ajalla 1.1.2012–31.5.2016.

Kuvassa 18 esitettävät tiekuntaa koskevat päätoimitukset (T) muodostavat 89 % kaikista hakemusperusteisista päätoimituksista ja ovat pääasiassa sopimusperusteisia. Tiekunnan perustamista ja muuttamista koskevia päätoimituksia on ryhmitelty useaan osaan, koska kussakin niistä käsitellään tieoikeuksia, tiekunnan hallintoa sekä tiekunnan varoja ja velkoja eri tavoin. Tiekunnan toimielimen vaaleja sekä koollekutsuvaltuutta koskevat päätoimitukset ovat omana osanaan, koska ne liittyvät vain tiekunnan hallinnon järjestämiseen. Sivutoimituksina tiekuntaa koskevissa päätoimituksissa on käsitelty usein tienpidon ositteluja sekä vähäisessä määrin tieosakkaiden tienpitovelvollisuutta, lisätieoikeuden perustamista, liitännäisoikeuksia- ja kielloja sekä tiestön tasoa. Kuitenkaan tiekunnan toimielimen määräämistä ja koollekutsuvaltuutta koskevissa päätoimituksissa ei ole käsitelty sivutoimituksia.

Hakemusperusteisten toimitusten muut päätoimitukset ovat pääasiassa erimielisyyteen perustuvia ja ne on ryhmitelty tienpidon teettämistä koskevaan ryhmään lukuun ottamatta luvussa 2.2.2 selostetuista periaatteista. Tienpidon teettämistä koskevat tehtävät on yhdistetty tienpidon ja -käytön erimielisyyksiä koskevaan päätoimitusryhmään. Siinä ilmenee yksittäisinä sivutoimituksina muun muassa tienpidon ositteluja ja tienpitoon velvoittamista koskevia tehtäviä. Tieoikeutta sekä tilapäisiä käyttöoikeuksia koskevien päätoimituksien ryhmään kuuluu sivutoimituksena lähinnä tienpidon osittelu. Tienpidon kustannuksia koskeva päätoimitusten

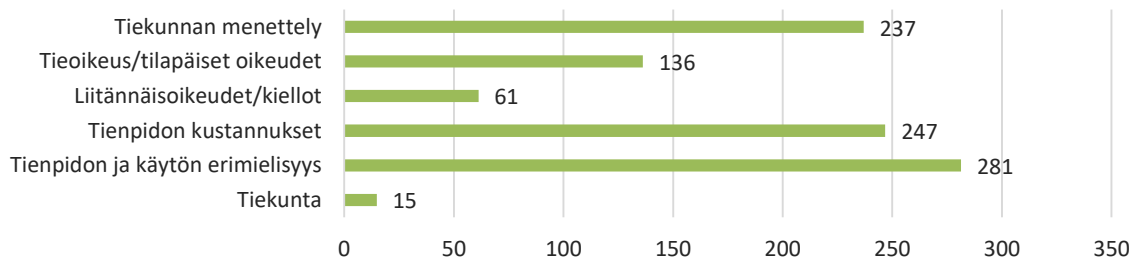
⁸⁷ Läpikäydyssä tielautakuntien aineistossa oli luvussa 3.1.1 selostetulla tavoin yhteensä 1093 toimitusta mutta vain 1056 oli sellaisia, joista oli mahdollista eritellä toimitusten tehtävät. Näiden joukossa oli 18 sanalliseen vastaukseen perustuvaa toimitusta, joiden osalta tehtävät eivät käyneet siinä määrin selville, että pää- ja sivutoimituksen erottelu olisi ollut mahdollista. Näin ollen pää- ja sivutoimitukset oli mahdollista erotella yhteensä 1038 toimituksesta. Esitettävissä kuvissa kappalemäärät on muunnettu tutkituista toimituksista kaikkien vastanneiden kuntien kappalemäärätasolle.

ryhmä sisältää tavallisesti tienpidon osittelua koskevia toimituksia ja vain yksittäisissä tapauksissa käyttömaksuja koskevia toimituksia. Liitännäisoikeuksia ja -kieltoja käsittelevät päätoimitukset koskevat yli puolessa tapauksista puomin pitämistä ja vähemmistönä aidan rakentamista tai puuston poistoa. Viimeksi mainitussa kahdessa ryhmässä ei käsitellä lainkaan sivutoimituksia.

Kuva 19. Vastanneiden tielautakuntien valitusperusteiset päätoimitukset (kpl) ajalla 1.1.2012–31.5.2016.

Kuvassa 19 esitettävistä valitusperusteisista päätoimituksista tiekunnan menettelyä koskeva ryhmä muodostaa 67 % kaikista toimituksista. Menettelyä koskevien tehtävien ohessa on käsitelty muitakin tehtäviä, joista yli puolet koskee tienpidon osittelua sekä tie- ja käyttömaksua. Seuraavaksi suurin päätoimitusten ryhmä koskee tienpidon kustannuksia ja koostuu tienpidon osittelua sekä tie- ja käyttömaksun valintaa tai suuruutta koskevista tehtävistä. Tieoikeutta ja tilapäisiä käyttöoikeuksia, tienpidon ja -käytön erimielisyyttä sekä liitännäisoikeuksia ja -kieltoja koskevat päätoimitusten ryhmät ovat kaikki varsin pieniä. Näistä tieoikeutta ja tilapäisiä käyttöoikeuksia koskevan ryhmän toimituksissa on käsitelty muina tehtävinä jonkin verran tienpidon ositteluja. Perustevalitukset on eritelty omaksi päätoimitusten ryhmäkseen, sillä ne poikkeavat luonteensa puolesta kaikista edellä selostetuista ryhmistä. Näissä päätoimituksissa on käsitelty yleensä tiekunnan kokouksen kutsua tai tie- ja maanpuhdistusta sekä ulosoton keskeyttämistä.

Kuva 20. Vastanneiden tielautakuntien toimitusten ulkopuolella käsittelemät tietehtävä (kpl) päätoimituksia vastaavasti ryhmiteltynä.

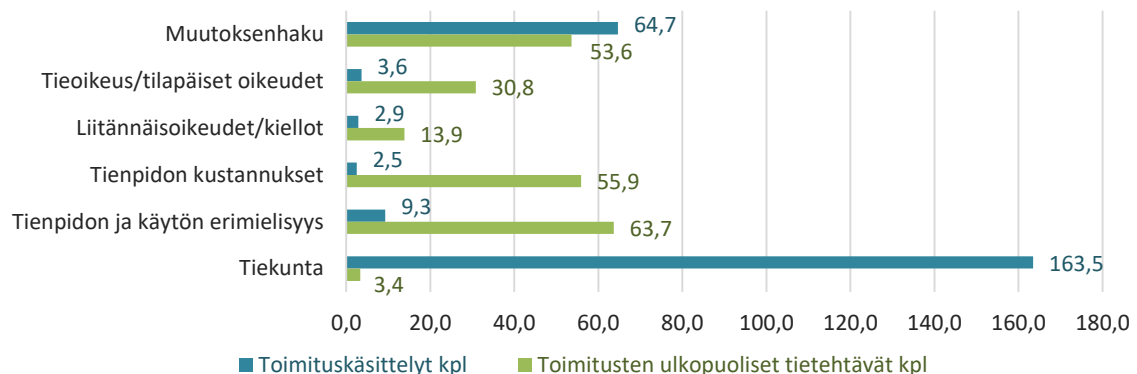
Toimitusten ulkopuolella käsitellyistä tietehtävistä muodostettiin tässä vaiheessa päätoimituksia vastaavat ryhmät. Päätoimituksia vastaavan ryhmittelyn lisäksi luvun 3.1.1 kuvan 13 korvauksia koskevat tehtävät jaettiin tieoikeutta ja tilapäisiä oikeuksia koskevan ryhmän sekä liitännäisoikeuksia ja -kieltoja koskevan ryhmän kanssa. Tienpidon teettämistä koskevat tehtävät luettiin tienpidon ja -käytön erimielisyyttä koskevaan ryhmään. Näin muodostetut toimien ulkopuolisten tehtävien ryhmät on esitetty kuvassa 20. Yhteensä tehtäviä on luvussa 3.1.1 ilmoitettu 977 kappaletta.

3.3.2 Vuotuisten toimitusmäärien muuntaminen

Päätoimitusten muodostamisen yhteydessä saatiin selville vastanneiden kuntien päätoimitusmäärät koko tutkimuksen tarkasteluajanjaksolla 1.1.2012–31.5.2016. Tuosta kokonais-

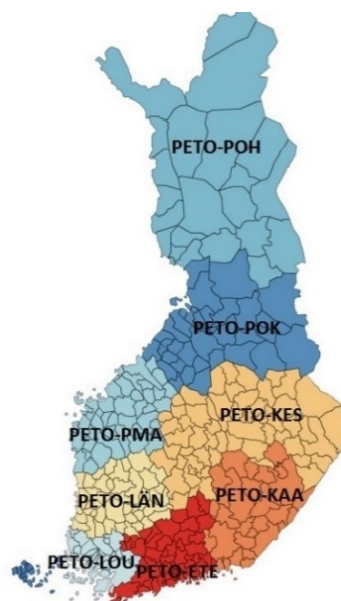
määrästä laskettiin vastanneiden kuntien tarkasteluajanjakson vuotuiset keskiarvomäärät, jakamalla koko tarkasteluajanjakson kappalemäärät tarkasteluajanjakson vuosilla, joita oli 4 5/12. Vastaava laskenta suoritettiin myös toimitusten ulkopuolella käsitellyille tietehtäville.

Laskennan yhteydessä edellä kuvassa 18 esitetyt hakemuserusteiset tiekuntaa koskevat päätoimitukset yhdistettiin kuten myös kaikki kuvan 19 valitusperusteiset päätoimitukset. Hakemuserusteisista päätoimituksista jätettiin ryhmä ”Muut” pois, sillä tuon päätoimitusryhmän toimitukset sisältävät vain satunnaisesti vastaan tulevia tehtäviä. Toimitusten ulkopuolella käsitellyistä tehtävistä edellä kuvassa 20 esitetyt tiekunnan menettelyä koskevat tehtävät nimettiin muutoksenhakua koskeviksi tehtäviksi. Näin määritetyt vastanneiden tielautakuntien vuotuiset päätoimitusmäärät ja toimitusten ulkopuoliset tietehtävien määrät näkyvät päätoimitusryhmittäin eriteltynä kuvassa 21. Yhteensä päätoimituksia on 247 kappaletta ja toimitusten ulkopuolella käsiteltyjä tietehtäviä 221 kappaletta.

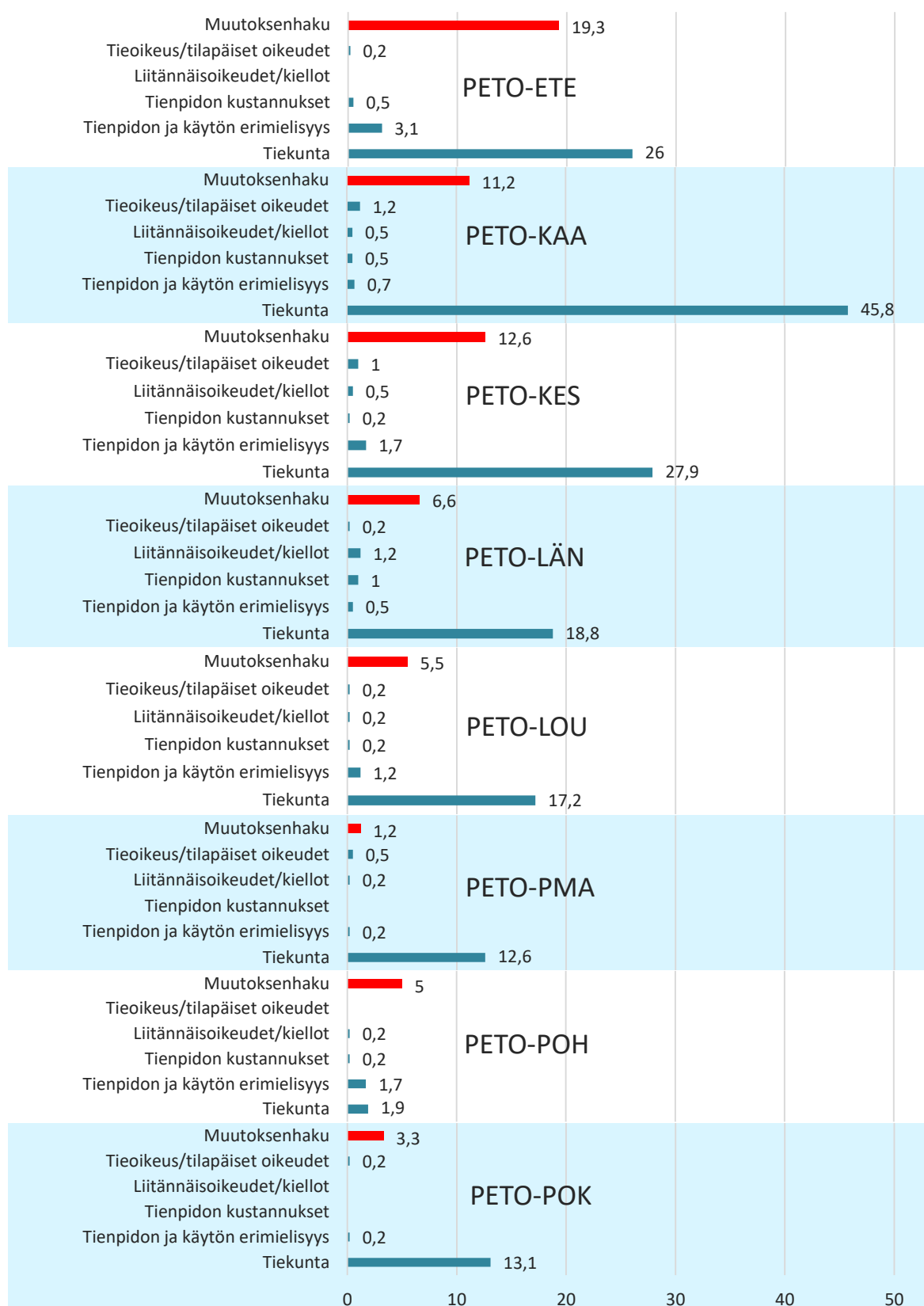

Kuva 21. Kaikkien vastanneiden tielautakuntien päätoimitusten vuotuiset lukumäärät sekä toimitusten ulkopuolella käsitellyt tietehtävät päätoimitusryhmien mukaisesti eriteltynä.

Vastanneiden kuntien vuotuiset toimitusmäärät jaoteltiin lisäksi PETO-vastuualueittain. Niiden maantieteellisenä rajauksena käytettiin PETO-prosessin vuonna 2014 toiminnassaan käyttämää rajausta, joka näkyy kuvassa 22. Vastuualueittain jaotellut toimitusmäärät näkyvät kuvassa 23. Toimitusten ulkopuolisia tehtäviä ei jaoteltu vastuualueittain, tehtävien määrälliseen arviointiin liittyvistä epätarkkuustekijöistä johtuen.

Kuva 22. Tutkimuksessa käytetty PETO-vastuualueiden rajausta.

Kuva 23. Vastanneiden kuntien vuotuiset toimitukset (kpl) päätoimitusryhmien mukaan eriteltynä PETO-vastuualueittain.

Lopuksi vastanneiden kuntien vuotuisista päätoimitusten määristä muunnettiin koko Maanmittauslaitosta ja PETO-vastuualueita koskevat määrät. Muunto oli mahdollista tehdä kolme eri muuntotekijää käyttäen. Yksi muuntotekijä oli kuntien lukumäärä. Sen käyttö perustui olettamukseen, että tielautakuntien, jotka eivät vastanneet, tietehtävien määrät ja sisältö vastasivat keskimäärin vastanneiden tielautakuntien toimituksia. Vastausprosentin korkeudesta ja aineiston kattavuudesta johtuen tätä muuntotekijää oli mahdollista käyttää⁸⁸. Toinen muuntotekijä oli asemakaava-alueen ulkopuolisten tilojen lukumäärä. Tämän tekijän käyttö perustui siihen, että tieoikeudet perustetaan tavallisesti tiloille mutta ei kuitenkaan asemakaava-alueella⁸⁹. Näin ollen tilojen lukumäärä ja tielautakuntien toimitustehtävien lukumäärä saattoivat olla riippuvaisia toisistaan. Siksi tutkimuksessa selvitettiin kaikkien Manner-Suomen kuntien asemakaava-alueiden ulkopuolisten tilojen lukumäärä.⁹⁰ Kolmas muuntotekijä oli Manner-Suomen kuntien alueilla olevien tiekuntien lukumäärät. Tämän tekijän käyttö perustui aineistosta tehtyyn havaintoon, jonka mukaan valtaosa tielautakunnan toimituksista koski tiekunnallista tietä. Siksi toimitustehtävien lukumäärä saattoi olla riippuvainen tiekuntien lukumäärästä, joten niiden kunnittainen lukumäärä selvitettiin kiinteistörekisteristä⁹¹ tutkimuksessa käytettäväksi.

Tilojen ja tiekuntien lukumäärän riippuvuutta tielautakuntien toimitusmäärän kanssa selvitettiin muuntotekijöiden korrelaation avulla. Lisäksi selvitettiin sitä, miten näillä kahdella eri tekijällä lasketut toimitusmäärät eroavat toisistaan kunnittain.⁹² Selvityksen lopputuloksena todettiin, että korrelaatio on vahvaa, sillä tilojen lukumäärä korreloi tielautakuntien toimitusmäärien kanssa kertoimella 0,73 ja tiekuntien lukumäärä kertoimella 0,75. Vastauksen antamatta jättäneiden tielautakuntien toimitusmäärät laskettiin molemmilla tekijöillä, jonka jälkeen laskettuja määriä verrattiin toisiinsa. Vertailussa tielautakuntakohtaiset toimitusmäärät erosivat suurimmillaan prosentteina jopa yli 200 % tielautakuntaa kohden, kun eri muuntotekijöillä laskettujen toimitusmäärien erotus suhteutettiin laskettuun pienempään toimitusmäärään. Todettu ero on suuri. PETO-vastuualuetasolla toimitusmäärien suurin ero oli 28 % PETO-Pohjanmaan osalta, mikä tarkoittaa 15 kappaleen eroa tilojen ja tiekuntien lukumäärällä muunnetuissa koko vastuualueen toimitusmääriissä. Myös tämä ero on merkittävä. Koko Maanmittauslaitoksen tasolla ero oli 4 %, mikä tarkoittaa 20 toimituksen eroa. Se ei ole koko maan toimitusmäärään suhteutettuna merkittävä ero.

⁸⁸ Olettamusta parempaa yhteyttä kuntien lukumäärien ja tielautakuntien toimitusmäärien välillä ei ollut. Kuntien lukumäärä kasvaa aina yhdellä kappaleella yhden kunnan tullessa tarkasteltavaksi. Sen sijaan yhden tielautakunnan toimitusten tullessa tarkasteltavaksi toimitusmäärä voi säilyä ennallaan tai kasvaa tutkimusaineiston perusteella jopa kymmenillä kappaleilla.

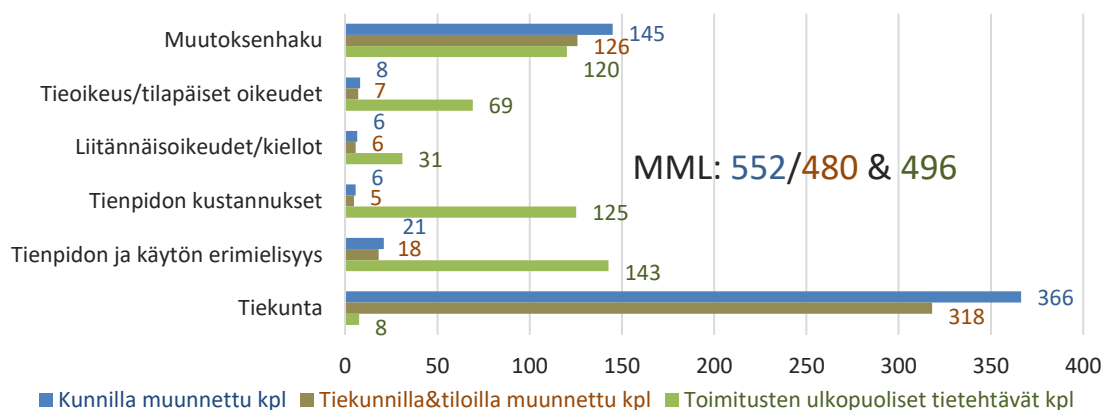
⁸⁹ Markkulan mukaan tieoikeuden kohteena sekä myös haltijana on tavallisimmin tila. Kuitenkin kulku asemakaava-alueella tapahtuu tavallisesti asemakaavan mukaisia katuja pitkin. (Markkula 2005, s. 101–103.)

⁹⁰ Tilojen lukumäärä haettiin kiinteistörekisteristä välillä 26–28.syyskuuta. Osalla tiloista on palstoja niin asemakaava-alueella kuin sen ulkopuolella. Kuitenkin haku koski vain tiloja, joiden alueella ei ollut lainkaan asemakaavaa. Hakua ei ollut mahdollista tehdä tarkemmin rajaten, kuten palstoittain, mikä aikaansai epätarkkuutta.

⁹¹ Usean kunnan alueella sijaitsevat tiekunnat laskettiin kuuluvaksi siihen kuntaan, jossa suurin osa tiestä sijaitsi. Muunnon yhteydessä ei ollut mahdollista ottaa huomioon sitä, oliko tiekunta toimiva vai ei tai sitä, ylläpitääkö kunta alueensa tiekuntien tiestöä. Nämä tekijät saattoivat vääristää muuntotekijällä laskettuja määriä.

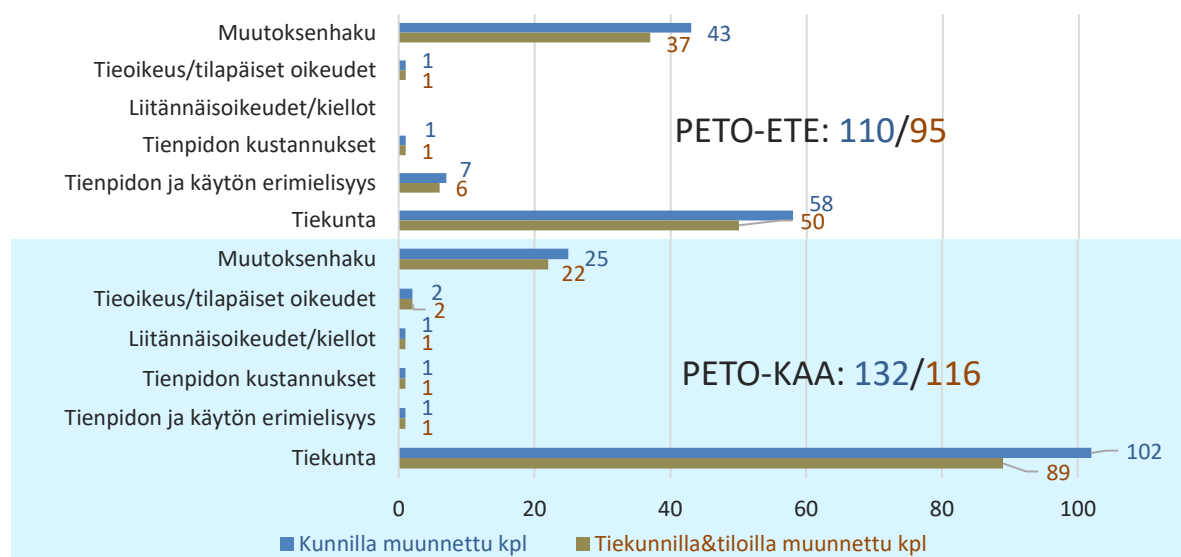
⁹² Korrelaatiota koskeva selvitys tehtiin IBM SPSS Statistics 23 ohjelmiston avulla. Ohjelmistoon syötettiin todetut muuntotekijät ja laadittiin regressiomalli. Tutkimuksen alkuperäisenä tarkoituksena oli käyttää mallia kunnittaisten toimitusmäärien muunnossa. Siitä luovuttiin, vaikka mallin mukautettu selitysaste oli kohtuullinen 57 %. Suurimpana syynä luopumiselle oli se, että malli laski joidenkin vastaamattomien kuntien osalta negatiivisia toimitusmääriä mallin heteroskedastisuudesta johtuen. Regressiomallin määrittämistä varten olisi tarvittu enemmän toimitusmääriä selittäviä tekijöitä, jolloin mallista olisi mahdollisesti saatu käyttökelpoinen.

Toimitusmäärien muunnossa päädyttiin lopulta käyttämään kahta muuntotekijää, koska kaikkiin muuntotekijöihin liittyi epävarmuutta aiheuttavia seikkoja. Kahden tekijän käyttö antoi paremmat lähtökohdat lopullisten määriä koskevien päätelmien tekemiselle, kuin vain yhdellä tekijällä muuntaminen. Ensimmäiseksi tekijäksi valittiin kuntien lukumäärä sekä toiseksi tilojen ja tiekuntien lukumäärällä muunnettujen toimitusmäärien keskiarvo. Sen käyttö vähentää edellisessä kappaleessa todetuista eroavuuksista johtuvaa epävarmuutta. Näin ollen muuntamisessa saatiin kahdet vaihtoehtoiset toimitusmäärät niin koko Maanmittauslaitoksen alueen kuin kunkin PETO-vastuualueen osalta. Koko Maanmittauslaitoksen aluetta koskevat toimitusmäärät on esitetty päätoimitusryhmittäin kuvassa 24. Samalla on esitetty koko Maanmittauslaitoksen alueen toimitusten ulkopuoliset tietehävät, jotka tulevat tehtäväksi varsinaisten toimitusten lisäksi. Ne on muunnettu pelkästään kuntien lukumäärää käyttäen. Lisäksi kuvassa on esitetty niin päätoimitusten kuin niiden ulkopuolisten tietehävien yhteenlasketut määrät.

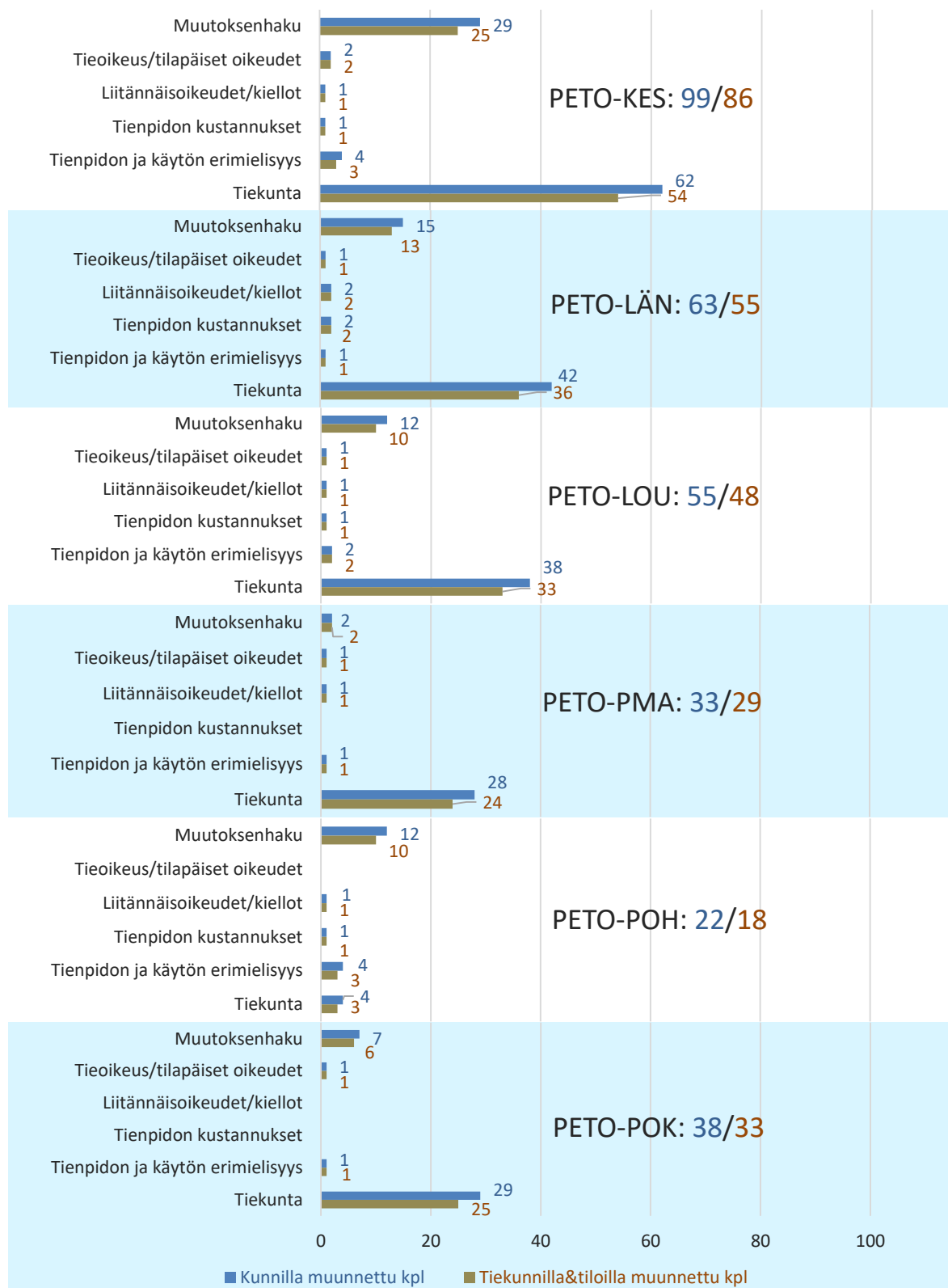

Kuva 24. Tielauslaitosten vuotuiset päätoimitukset sekä toimitusten ulkopuolella käsitellyt tietehävät koko Maanmittauslaitoksen (MML) alueella.

Kuvissa 25 ja 26 on esitetty PETO-vastuualueiden vaihtoehtoiset päätoimitusten määrät toimitusryhmittäin sekä ryhmien määrät yhteenlaskettuna. Arviointiin liittyvistä epävarmuustekijöistä johtuen toimitusten ulkopuolista käsittelyä ei ole jaoteltu vastuualueitasolla.

Kuva 25. Tielauslaitosten vuotuiset päätoimitukset PETO-vastuualueittain kuntien lukumäärällä sekä tiekuntien ja tilojen lukumäärän keskiarvolla muunnettuna.

Kuva 26. Tielautakuntien vuotuiset päätoimitukset PETO-vastualueittain kuntien lukumäärällä sekä tiekuntien ja tilojen lukumäärän keskiarvolla muunnettuna.

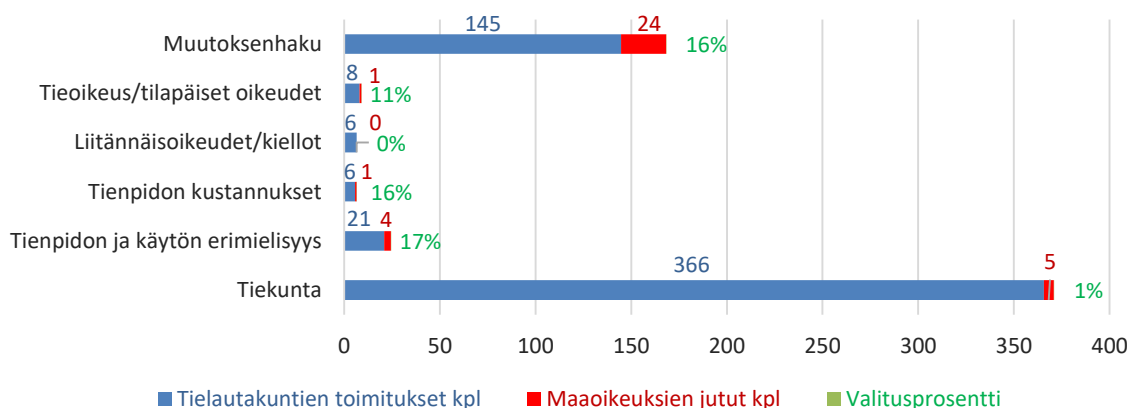
4 Maanmittauslaitoksen osaamistarpeen määrittäminen

4.1 Määrittämisen lähtökohdat

Maanmittauslaitoksen osaamistarve selvitettiin mittaamalla toimitusinsinöörien osaamista kaikkien niiden tiettyjen osalta, joita YksTL asettaa tielautakunnille tehtäväksi. Osaaminen määritettiin Maanmittauslaitoksen uusimman strategian 2016–2020 tavoitteista. Strategian mukaan osaamisen kehittämistä varten käynnistetään osaamiskartoitukset, joista ensimmäinen on tehty keväällä 2016 PETO-Eteläisen Suomen vastuualueelle. Osaamiskartoituksessa tunnistettiin aluksi osaamistarpeet ja laadittiin osaamiskuvaukset, joissa oli kuvattu kunkin tehtävän edellyttämä osaaminen. Tuon jälkeen henkilöstön koulutustarpeet kartoitettiin Webropol-kyselyn avulla, jossa henkilöstö itse arvioi kehitystarpeensa. (Maanmittauslaitos 2016e.)

Tutkimuksessa noudateltiin PETO-Eteläisen Suomen osaamiskartoitusta. Osaaminen selvitettiin päätoimituksittain, joihin vielä sisällyttämättömät luvun 2.2.2 tehtäväryhmien tehtävät koottiin tehtävien sisällön perusteella. Selvittämistä varten laadittiin päätoimitusryhmien osaamiskuvaus ja vaativuuskuvaus, joita taustoittamaan laadittiin lisäksi tehtäväkuvaus. Ne laadittiin luvun 2.2.2 selvityksen, tielautakunnan toimitusten vireilletulotavan, riittäisyyssasteen sekä tielautakuntien ja maa-alueiden aineistoon tehdyn analyysin perusteella. Lisäksi vaativuuskuvauksen laatimista varten tehtiin intressivertailu, jossa määritettiin tielautakuntien päätoimitusten etenevyys maa-alueeseen. Määrittäminen suoritettiin laskemalla valitusprosentti. Mitä suurempi kunkin päätoimitusryhmän valitusprosentti on, sitä syvemmällä sen päätoimitukset ovat asianosaisten intressissä ja sitä vaativampia toimitukset ovat tehdä.

Intressivertailu näkyy kuvassa 27. Siinä maa-alueiden jutuissaan käsittelemät tehtävät on ryhmitelty muodostettuja päätoimitusryhmiä vastaavasti ja tehtävämäärät on muunnettu vuotuisiksi. Jutuista on otettu mukaan vain ne, joista oli mahdollista eritellä toimituksen asiasisältö ja vireilletulotapa tielautakunnassa. Tielauskuntien päätoimituksia koskevat määrät ovat aiemmin kuvassa 24 esitettyjä kuntien lukumäärällä muunnettuja toimitusmääriä. Valitusprosentti on määritetty jakamalla kunkin päätoimitusryhmän vuotuinen maa-alueiden juttumäärä tielauskuntien toimitusmäärällä. Intressivertailuun on otettu kantaa jäljempänä selostettavissa vaativuuskuvauksissa.

Kuva 27. Intressivertailu: vuotuiset Suomen toimitus ja juttumäärät sekä valitusprosentti.

Lopulliset muodostetut vaativuustasot ovat normaalit toimitukset, vaativat toimitukset sekä erikoistoimitukset. Yhtään päätoimitusryhmistä ei luokiteltu helpoksi, koska kaikkiin kuuluu vähäistä enemmän haastavia tehtäviä. Vaativuustasojen kuvaukset kuuluvat:

- Normaalit toimitukset ovat vaativuustasoltaan matalin. Ne sisältävät pääasiassa sopimusperusteisia ja rutiininomaisia tehtäviä, joissa harkintaa ei juuri tarvitse käyttää. Mukana on myös haastavia tehtäviä, jolloin asiaosaiset saattavat olla erimielisiä tai harkintaa on enemmän.
- Vaativat toimitukset ovat vaativuustasoltaan keskitasolla ja perustuvat pääasiassa erimielisyyteen. Syvällistä harkintaa on käytettävä lähes joka kerta. Sopimusperusteisia ja vähän harkintaa vaativia tehtäviä on vain vähän. Mukana on harvoin vastaan tulevia paljon harkintaa vaativia tehtäviä.
- Erikoistoimitukset ovat vaativuustasoltaan korkein. Ne ovat poikkeuksetta riitaisia ja harkintaa on kaikissa tapauksissa paljon. Mukana on harvoin vastaan tulevia tehtäviä, jotka vaativat syvällistä harkintaa.

Seuraavassa on selostettuna muodostettujen päätoimitusryhmien tehtäväkuvaus, osaamiskuvaukset sekä vaativuuskuvaukset:

Normaalit tehtävä: Tiekunta⁹³

Tehtäväkuvaus:

Tehtävissä käsitellään kiinteistökohtaisia tieoikeuksia ja tiekunnan hallintoa. Tehtäviin kuuluu tavallisimmin tiekunnan perustaminen sekä tien tai sen osan liittäminen tiekunnan tiehen tai erottaminen tiekunnan tiestä. Harvemmin tulee käsiteltäväksi tiekuntien yhdistäminen, jakaminen tai lakkauttaminen, jolloin saattaa tulla käsiteltäväksi myös tiekunnan varojen, velkojen sekä tiekunnan saamien avustusten käsittely. Kaikkien edellä läpikäytyjen tehtävien ohella tulee tavanomaisesti tehtäväksi tienpidon osittelu. Harvoin tehtäviin voi sisältyä tiestön eri osien tason määrittäminen. Tehtäväryhmän harvinaisimpia ja vain tiekunnan hallintoa koskevia tehtäviä ovat tiekunnan toimielimen vaaleja sekä koollekutsumista koskevat tehtävät.

Osaamiskuvaukset:

Osaa perustaa tiekunnan ja tuntee tilanteet, joissa tiekunta on perustettava viran puolesta. Osaa liittää tien tai sen osan tiekunnan tiehen sekä erottaa tien tai sen osan tiekunnan tiestä. Osaa käsitellä tiekuntien yhdistämisen, jakamisen ja lakkauttamisen edellyttämät tiekunnan hallintoa sekä tienosien muutoksia koskevat tehtävät. Osaa käsitellä tiekuntaa koskevissa tehtävissä mukana olevien kiinteistöjen tieoikeudet. Ymmärtää, että tiekuntaa koskevat tehtävät voidaan laittaa vireille myös hakemuksetta. Tunnistaa milloin tiekuntaa koskevissa tehtävissä on käsiteltävä tiekunnan varat, velat ja saadut avustukset sekä osaa käsitellä ne. Tunnistaa milloin on määrättävä tiekunnan vaalit toimitettavaksi sekä osaa tarvittaessa määrätä toimielimen jäsenet. Osaa valtuuttaa hakijan kutsumaan tiekunnan kokous koolle.

⁹³ YksTL 50, 58.3, 65.3, 69, 84.4–5 §

Vaativuuskuvaus:

Tehtävät ovat lähes poikkeuksetta asianosaisten väliseen sopimukseen perustuvia. Tehtävistä tiekunnan perustaminen sekä tien tai tienosan liittäminen ja erottaminen ovat toistuvia sekä rutiininomaisia toimenpiteitä. Tehtävät ovat hyvin vähän asianosaisten intressissä, joten tehtävät vaativat pääasiassa vähän harkintaa. Kuitenkin tien tai tienosan liittäminen ja erottaminen saattavat vaatia tiekunnan perustamista enemmän harkintaa. Tie kuntien yhdistäminen, jakaminen ja lakkauttaminen ovat samankaltaisia tehtäviä kuin edelliset mutta voivat vaatia enemmän harkintaa, jos samalla käsitellään tiekunnan varoja, velkoja ja tiekunnan saamia avustuksia. Tien eri osien tason määrittely vaatii enemmän harkintaa mutta tulee harvoin tehtäväksi. Toimituksissa on yleisimmin alle 10 tieosakasta sekä yksi tai kaksi tiekuntaa. Toimielimen vaaleihin ja koollekutsuvaltuuteen liittyvät tehtävät ovat rutiininomaisia tehtäviä.

Normaalit tehtävät: Tienpidon kustannukset⁹⁴

Tehtäväkuvaus:

Päätehtävänä on tienpidon osittelu eli tieyksiköiden laskeminen. Harvoin esiintyy myös tienkäyttömaksun määrääminen sekä sen perusteiden ratkaiseminen eri tilanteissa. Tienjakoa koskevat tehtävät ovat erittäin harvinaisia. Tienpidon kustannuksia koskevat päätoimitusten tehtävät ovat harvoin päätoimituksena. Sen sijaan ne tulevat tavallisesti käsiteltäväksi sivutoimituksena tiekuntaa käsittelevien tehtävien ja toisinaan myös lisätieoikeuden perustamisen yhteydessä. Tuolloin tehtävänä on tavallisesti tienpidon osittelu mutta myös muut tienpidon kustannuksia koskevat tehtävät, kuten tienpidon kustannusten korvaaminen takautuvasti tai tienpidosta johtuvan velan osittelu uudelle tieosakkaalle, voivat tulla käsiteltäväksi.

Osaamiskuvaus:

Osaa suorittaa tienpidon osittelun ja hallitsee Maanmittauslaitoksen tienpidon osittelusta antaman ohjeistuksen käytön. Osaa tehdä tarvittavat muutokset asianosaisten esittämään suhdelukujen mukaiseen ositteluun. Tietää tilanteet, jolloin tienpidon osittelu on suoritettava muun päätoimituksen yhteydessä. Tunnistaa tilanteet, jolloin tieoikeuden käsittelyn yhteydessä on suoritettava entisten rakentamiskustannusten osittelu ja osaa suorittaa osittelun. Tietää eri tilanteet, jolloin tiemaksun sijaan tulee käsiteltäväksi käyttömaksu ja osaa ratkaista maksutavan valinnan. Osaa ratkaista käyttömaksun määräämisen sekä sen perusteet. Tunnistaa tilanteet, jolloin tieyksikköjen jakoa tai käyttömaksuja on muutettava. Osaa määrätä tienpidon tapahtuvaksi tienjaon perusteella. Tunnistaa tilanteet, jolloin on käsiteltävä tienpidosta johtuvan velvoitteen osittelu tieosakkaiden kesken ja osaa suorittaa osittelun.

Vaativuuskuvaus:

Tehtävät ovat päätoimituksena tavallisesti erimielisyyteen perustuvia ja myös syvällä asiaosaisten intressissä. Kuitenkin toimenpiteet koskevat tavallisesti tienpidon osittelua, joka toistuu pääasiassa samankaltaisena ja harkintaa on siksi vähän. Käyttömaksun käsittely sekä rakentamiskustannusten käsittely takautuvasti vaativat harkintaa enemmän mutta tulevat

⁹⁴ YksTL 23–26, 29–30, 32, 73, 107.3 §

vain haroin tehtäväksi. Pääasiassa tehtävät suoritetaan rutiininomaisena toimenpiteenä sopimukseen perustuvan tiekunnan perustamisen yhteydessä, jolloin harkintaa on vähän. Kokonaisuutena vaativuus jää alhaiselle tasolle.

Normaalit tehtävät: Tieoikeus ja tilapäiset käyttöoikeudet⁹⁵

Tehtäväkuvaus:

Tehtävät pitävät sisällään lisätieoikeuden perustamisen niin kiinteistölle kuin elinkeinon harjoittajalle. Lisäksi tehtäviin kuuluu tieoikeuteen velvoittaminen tienpitovelvollisuuden nojalla sekä tieoikeuden lakkauttaminen tienpitovelvollisuudesta vapauttamalla. Tavallisimmin käsittely koskee tieoikeuden perustamista kiinteistölle. Elinkeinoharjoittajan tieoikeus sekä tienpitovelvollisuuteen perustuvat tieoikeudet tulevat harvemmin tehtäväksi. Tehtäviin kuuluu myös tilapäisen tieoikeuden sekä väliaikaisen kulkuoikeuden käsittely. Nämä tehtävät tulevat harvoin suoritettavaksi. Kaikkiin tehtäviin kuuluu korvauskäsittely.

Osaamiskuvaus:

Osaa perustaa lisätieoikeuden ennestään olevaan tieoikeuteen joko kiinteistölle tai elinkeinon harjoittajalle. Tunnistaa tilanteet, jolloin tieoikeus tulee perustaa määräaikaisena tai rajoitettuna. Osaa käsitellä tieoikeuden määräämällä osakas tienpitovelvolliseksi sekä lakkauttaa tieoikeuden vapauttamalla osakas tienpitovelvollisuudesta. Osaa käsitellä muun kuin tieosakkaan tilapäistä tienkäyttöoikeutta koskevan erimielisyyden. Tietää tieavustusten merkityksen tilanteessa. Osaa perustaa tilapäisen tieoikeuden tienkäytön estyessä tai tavaran kuljettamista varten sekä väliaikaisen kulkuoikeuden niin vuokraoikeuden haltijalle kuin lisätieoikeuden perustamisen yhteydessä. Tietää milloin tieoikeuksien ja tilapäisten käyttöoikeuksien käsittelyyn liittyy tienpidon kustannuksia koskevan päätoimitusryhmän tehtäviä. Ymmärtää, että korvaukset on käsiteltävä viran puolesta sekä osaa käsitellä korvaukset niin lisätieoikeuden kuin tilapäisten käyttöoikeuksien perustamisen yhteydessä.

Vaativuuskuvaus:

Tehtävät ovat useammin riitaisia kuin sopimukseen perustuvia. Kaikissa tehtävissä on suoritettava harkintaa ja tehtävät ovat myös asianosaisten intressissä. Kuitenkin käsiteltävät asiat toistuvat samankaltaisina, joten harkinta on vaativuudeltaan keskitasoa. Toimitukset koskevat tavallisesti tiekunnallista tietä. Jos tie on järjestäytymätön, kohdeteissä on tavallisesti viidestä kymmeneen tieosakasta.

Normaalit tehtävät: Tieoikeuden liitännäisoikeudet ja -kiellot⁹⁶

Tehtäväkuvaus:

Tehtävät pitävät sisällään noin puolessa tapauksista puominpitokieltoa käsittelevän tehtävän. Muut tehtävät koskevat luonnonesteiden poistamista tieoikeuden alueelta tai sen ulkopuolelta sekä rakentamiskiellon antamista tien varteen. Kaikkiin tehtäviin kuuluu korvauskäsittely.

⁹⁵ YksTL 9.1, 9 b, 10.1, 11, 22, 28.2, 33–37, 80.1–3, 81, 82.1, 82 a.2, 83, 96 §

⁹⁶ YksTL 17–20, 33–37, 96 §, MaastoliikenneL 24 §

Osaamiskuvaus:

Osaa käsitellä niin tieoikeuden alueella kuin sen ulkopuolella olevan luonnonesteen poistamista koskevan oikeuden. Osaa käsitellä veräjän tai puomin pitämistä koskevan kiellon sekä tietää tieavustusten ja MaastoliikenneL:n merkityksen tilanteessa. Osaa käsitellä kiellon rakentaa pysyvä laite yksityistien varrelle ja tietää mitä viranomaisilmoituksia kieltoon liittyy. Tuntee tilanteet, joissa edellä todetut kiellot on kumottava ja osaa käsitellä kumoamisen. Ymmärtää, että edellä todettuihin oikeuksiin ja kieltoihin liittyy viran puolesta korvauskäsittely ja osaa käsitellä korvaukset.

Vaativuuskuvaus:

Tehtävät ovat lähes poikkeuksetta erimielisyyteen perustuvia, joskin sopimukseen perustuvia tehtäviä esiintyy. Asianosaisten erimielisyydestä huolimatta käsiteltävät asiat toistuvat samanlaisina ja koskevat suppeaa aihepiiriä. Lisäksi tehtävät eivät ole syvällä asianosaisten intressissä. Siksi asian käsittelyyn liittyvä harkinta on keskitasoa. Sovellettavaksi voi tulla YksTL:n lisäksi MaastoliikenneL, mikä ei kuitenkaan nosta vaativuustasoa. Toimitukset koskevat useammin tiekunnallista kuin järjestäytymätöntä tietä. Jos tie on järjestäytymätön, kohdoteissa on tavallisesti viidestä kymmeneen tieosakasta.

Vaativat tehtävät: Tienpidon ja -käytön erimielisyydet⁹⁷

Tehtäväkuvaus:

Tehtävät liittyvät tavallisesti tien tason määrittämiseen tai sen ratkaisemiseen, miten jo tapahtuneen tienpidon kustannukset on jaettava tieosakkaiden kesken. Viimeksi mainituissa tilanteissa tulee toisinaan harkittavaksi myös se, ovatko suoritettujen tienpidollisten toimenpiteiden olleet tarpeellisia. Toisinaan tulee vastaan tieoikeuden käyttöön liittyvien erimielisyyksien ratkaisuja. Harvoin tulee tehtäväksi erimielisyyden ratkaiseminen tilanteessa, jossa tieosakas tai muu tienkäyttäjä on vaurioittanut tietä liikenteellään tai tiehen liittyjä laiminlyö tienpidolliset velvollisuutensa. Vielä harvemmin voi tulla tehtäväksi tienpidon laiminlyönnistä johtuva tienpidon tai sen kustannusten määrääminen joko tilanteessa, jossa tienpito perustuu tienjakoon tai tilanteessa, jossa yksityistietoimituksessa tienpitoon velvoitettu ei suostu täyttämään tienpitovelvoitteitaan.

Osaamiskuvaus:

Tietää tien eri rakenteet ja laitteet sekä hallitsee tieoikeuden oikean tason määrittämisen. Tietää missä eri tilanteissa taso voi tulla ratkaistavaksi. Osaa määrittää sen, käytetäänkö tieoikeutta perustetun oikeuden mukaisesti. Tunnistaa tilanteet, jolloin tie on rikottu joko tieosakkaan normaalista poikkeavan liikenteen seurauksena tai luvattoman tienkäytön seurauksena sekä tilanteet, joissa tiehen liittyjä laiminlyö tienpidollisia velvollisuuksiaan. Osaa määrittää tien tai sen liittymän kunnossapidon ja korjauksen kustannukset. Tunnistaa tilanteet, jolloin jo suoritettujen tienpidon kustannukset on ositeltava tieosakkaiden kesken sekä hallitsee osittelun. Hallitsee edellä kuvattuihin kaikkiin tehtäviin liittyvät erimielisyystilanteet. Osaa määrätä tienosan tienpidon ja kustannukset tilanteessa, jossa tieosakas laiminlyö tienjaossa hänelle määrätyn tienosan tienpidon sekä tilanteessa, jossa yksityistietoimituksessa tienpitoon velvoitettu ei suostu täyttämään tienpitovelvoitteitaan.

⁹⁷ YksTL 31, 32 a, 52.1, 10 a, 71, 80.4, 89, 89 a §

Vaativuuskuvaus:

Tehtävät ovat pääasiassa erimielisyyteen perustuvia, joskin sopimukseen perustuvia tehtäviä esiintyy. Tehtävät vaativat syvällistä harkintaa, etenkin tien rakenteiden määrittämisen osalta. Tehtävät ovat syvällä asianosaisten intressissä, mikä nostaa käsittelyn vaikeusastetta. Toisinaan vaativuutta nostaa epäselvyys siitä, onko kyse YksTL:n soveltamisalaan kuuluvasta tienpidollisesta asiasta vai tuleeko asiassa sovellettavaksi muut säädökset. Tehtävät koskevat pääasiassa järjestäytymätöntä tietä, joskin tien tasoa koskevat tehtävät voivat koskea tiekunnan tietä. Järjestäytymättömässä tiessä on tavallisesti alle viisi tieosakasta.

Erikoistehtävät: Muutoksenhaku ja tiekunnan velka⁹⁸

Tehtäväkuvaus:

Tehtäviin kuuluvat tiekunnan kokouksesta tehtyjen valitusten käsittely. Nämä valitukset koskevat pääasiassa tiekunnan menettelyä mutta voivat koskea kaikkia muitakin tielautakunnan tehtäviä. Muut tehtävät liittyvät ensisijaisesti tienpidon kustannuksiin, mutta myös tieoikeutta ja tilapäisiä käyttöoikeuksia sekä tienpidon erimielisyyttä koskevia tehtäviä tulee käsiteltäväksi. Tiekunnan perustamista ja muuttamista koskevia tehtäviä ei juurikaan esiinny. Toisinaan tehtäviin kuuluu perustevalitusten käsittely, jolloin käsiteltäväksi saattaa tulla myös ulosoton keskeyttäminen. Erittäin harvoin tehtävänä saattaa olla uskotun miehen määrääminen tilanteessa, jossa tiekunnan erääntynyt velka vaaditaan suoritettavaksi.

Osaamiskuvaus:

Osaa käsitellä tiekunnan kokouksesta tehtyä valitusta. Hallitsee siihen liittyvät YksTL:n sekä muut säädökset. Ymmärtää, että valitus voi koskea samalla tiekunnan menettelyä ja ratkaisujen laillisuutta sekä sitä, loukkaavatko ratkaisut valittajan oikeutta tai tieosakkaiden yhdenvertaisuutta. Tunnistaa tiekunnan harkintavallassa olevat tarkoituksenmukaisuusasiat. Tunnistaa tilanteen, jolloin on kyse perustevalituksesta sekä osaa käsitellä perustevalituksen. Hallitsee perustevalitukseen liittyvän ulosoton keskeyttämistä koskevan menettelyn. Osaa määrätä uskotun miehen tilanteessa, jossa velkoja vaatii tiekunnalta maksettavaksi erääntyneen velan suoritusta.

Vaativuuskuvaus:

Tehtävät ovat poikkeuksetta erimielisyyteen perustuvia ja niissä käytetään toisistaan poikkeavissa tilanteissa syvällistä harkintaa. Tiekunnan menettelyä ja tienpidon kustannuksia koskevat tehtävät ovat vahvasti asianosaisten intressissä, mikä nostaa käsittelyn vaikeusastetta. Lisäksi vaativuutta nostaa harkinta laillisuusasian, oikeudenmukaisuus- ja yhdenvertaisuusasian sekä tarkoituksenmukaisuusasian välillä. Harkinnassa tulee sovellettavaksi useita eri säädöksiä. Perustevalitusasioiden vaativuutta nostaa se, että ne tulevat harvoin käsiteltäväksi sekä rajanveto normaalin ja perustevalitusasian välillä.

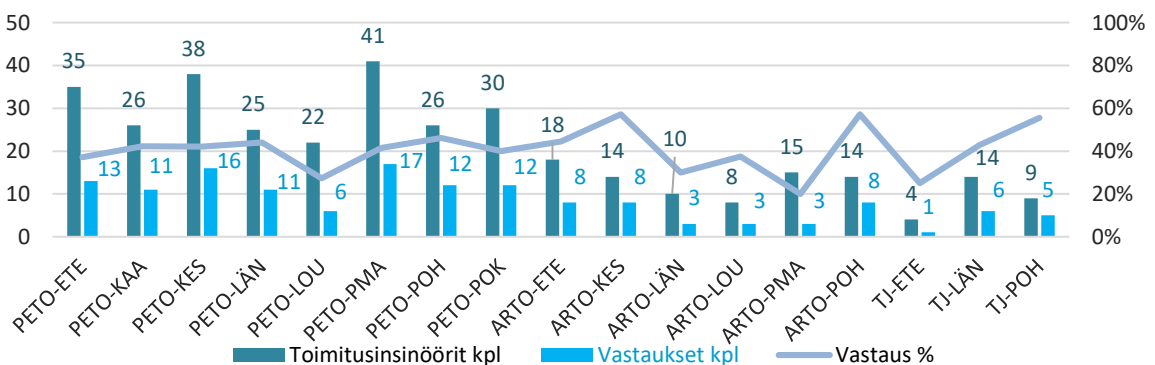
4.2 Tutkimusaineisto

Laadittujen tehtävä- ja osaamiskuvausten avulla suoritettiin kysely, joka lähetettiin molemmilla kotimaisilla kielillä Maanmittauslaitoksen tuotannon PETO- ARTO- ja TJ-tulosyksiköiden 349 toimitusinsinöörille. Kysely kattoi kaikki Manner-Suomen toimipisteet. Kysely

⁹⁸ YksTL 70, 77, 79, 88 §

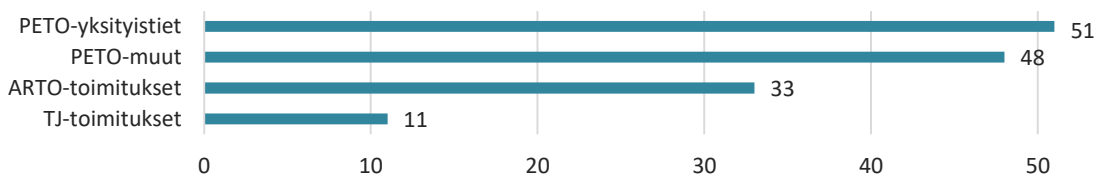
sisälsi kaikkia päätoimitusryhmiä ja niiden eri toimitustehtäviä koskevat kysymykset, joiden avulla oli mahdollista kartoittaa toimitusinsinöörin osaaminen päätoimitusten eri tehtävien osalta. Osaamista koskevien kysymysten lisäksi kyselyssä tiedusteltiin, mitä asiantuntijoita toimitusinsinöörit ovat tottuneet käyttämään erityisosaamista vaativissa tietähtävissään. Kysymykset ovat esitettyinä liitteessä 1.

Kyselyyn vastasi yhteensä 143 toimitusinsinööriä, joten koko Maanmittauslaitoksen vastausprosentiksi muodostui 41 %. Kuvassa 28 on esitetty vastausmäärät ja prosentit tulosityksiköittäin ja vastuualueittain. Kuten kuvasta näkyy, kaikkien vastuualueiden vastausprosentit ovat joko 20 % tai sen yli ja valtaosalla vastuualueita vastausprosentti on noin 40 % tai sen yli. Maanmittauslaitoksen osaamistarpeen selvittämistä ajatellen kyselyä voidaan pitää onnistuneena.

Kuva 28. Vastausmäärät sekä -prosentit tulosityksiköittäin ja vastuualueittain lajitellen.

Kyselyssä toimitusinsinöörejä pyydettiin ilmoittamaan työnkuva, sillä PETO-tulosityksikössä työskentelee eri tehtäviä suorittavia toimitusinsinöörejä. Sama koskee myös joitakin ARTO- ja TJ-tulosityksikköjen toimitusinsinöörejä. Työnkuvalla on merkitystä osaamisen ja asiantuntijoiden käytön tarpeellisuuden kohdistamisessa eri tehtävissä toimiville toimitusinsinööriryhmille. Vastanneet toimitusinsinöörit on esitetty työnkuvan mukaisesti lajitellen kuvassa 29.⁹⁹

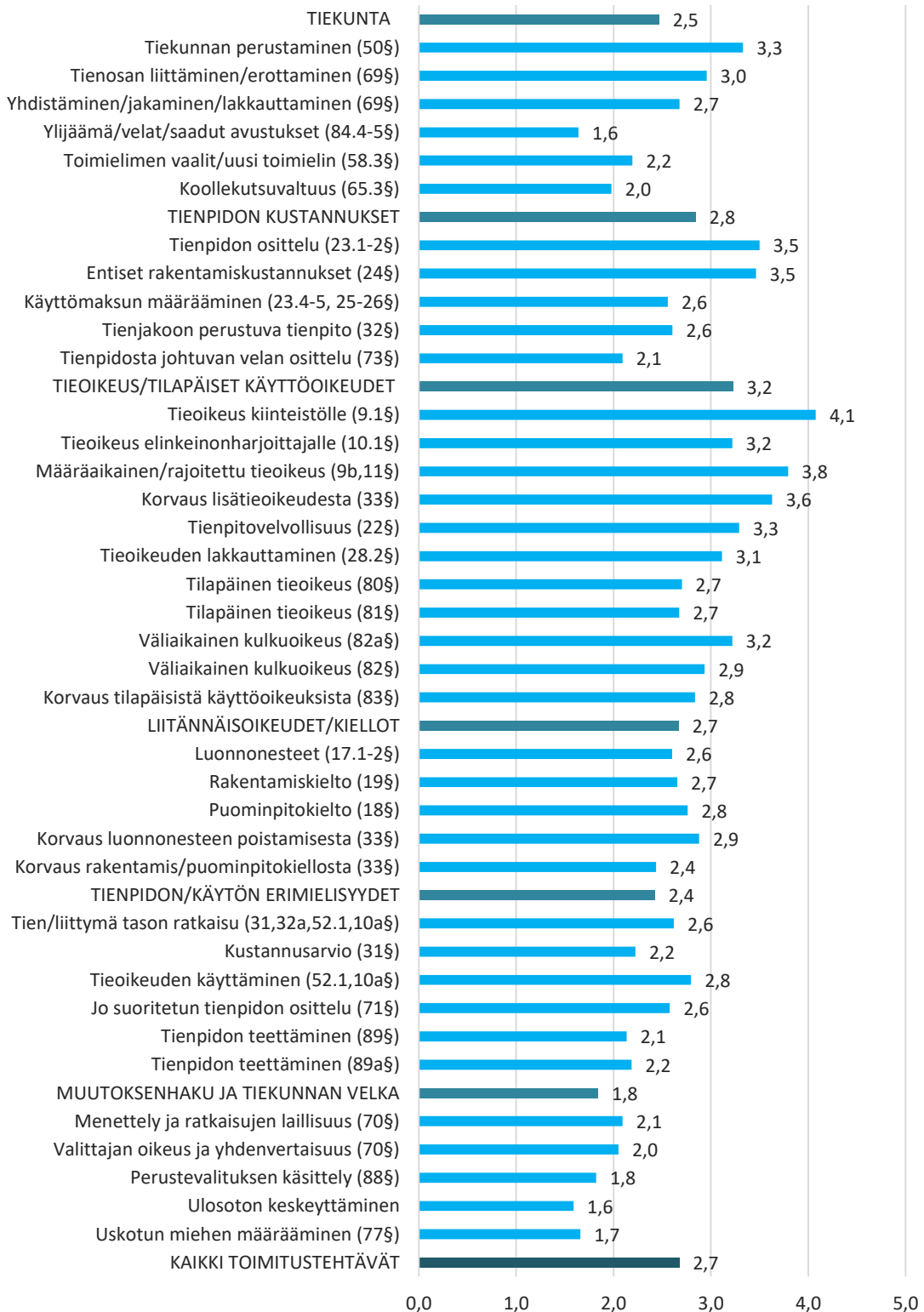
Kuva 29. Vastanneet toimitusinsinöörit (kpl) työnkuvan mukaisesti lajitellen.

Toimitusinsinööreiltä tiedusteltiin osaamista Maanmittauslaitokselle siirtyvissä tielautakuntien toimitustehtävissä viisiportaisella asteikolla. Seuraavana on selostus asteikosta:

- 1 = En osaa, erittäin paljon koulutustarvetta
- 2 = Osaan vähän, paljon koulutustarvetta
- 3 = Melko hyvä osaaminen kokonaisuutena, jonkin verran koulutustarvetta
- 4 = Hyvä osaaminen, vain vähäinen koulutustarve
- 5 = Erittäin hyvä osaaminen: kehittäjä, kouluttaja, uudistaja

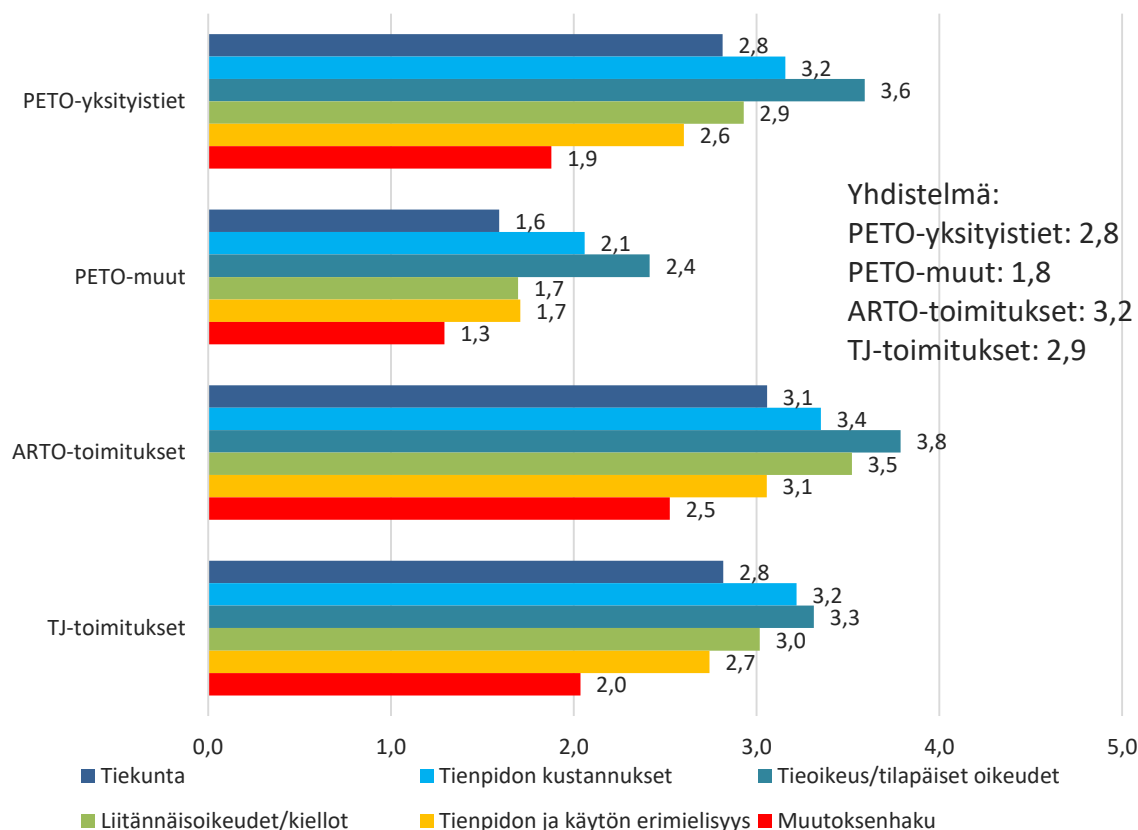
⁹⁹ Toimitusinsinööreistä 10 ilmoitti tekevänsä yksityistietoimitusten lisäksi muitakin perustoimituksia. Nämä toimitusinsinöörit luettiin vastauksissa yksityistietoimituksia tekeviin toimitusinsinööreihin. Kaksi toimitusinsinööriä ilmoitti tekevänsä arviointitoimitusten lisäksi joko yksityistietoimituksia tai tilusjärjestelyjä. Nämä toimitusinsinöörit luettiin arviointitoimituksia tekeviksi toimitusinsinööreiksi.

Osaamista koskevien kysymysten vastaukset eriteltiin toimitustehtävittäin, jolloin mukana olivat niin päätoimitukset kuin niissä käsiteltävät sivutoimitukset. Koko tuotannon tulosityksikköjen toimitusinsinöörien osaamista koskeva erittely näkyy kuvassa 30. Siinä on esitettyä kaikkien osaamista koskevien vastausten keskiarvo niin päätoimitusryhmittäin kuin toimitustehtävittäin.

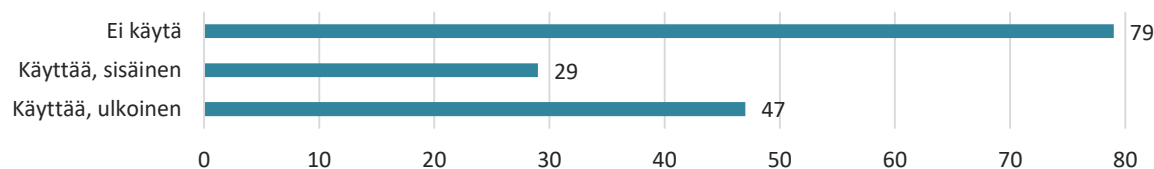
Kuva 30. Tuotannon tulosityksikköjen toimitusinsinöörien osaaminen toimitustehtävittäin.

Toimitusinsinöörin osaamista koskevien kysymysten vastaukset eriteltiin päätoimitusryhmittäin myös toimitusinsinöörin työnkuvan mukaan. Erittely näkyy kuvassa 31. Esitetyt osaamisasteet ovat kunkin ryhmän päätoimitusten keskiarvoja.

Kuva 31. Toimitusinsinöörin osaaminen työnkuvan ja päätoimitusryhmien mukaisesti eritellen.

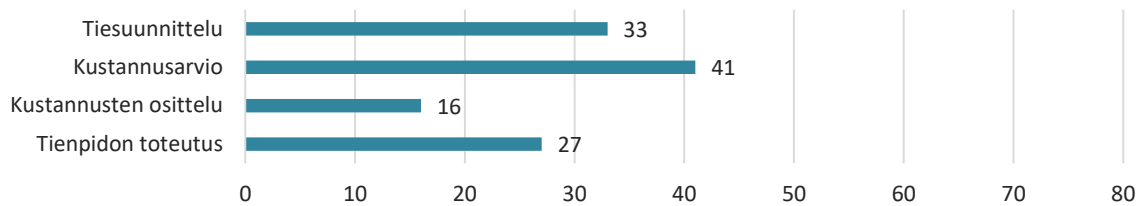
Osaamisen lisäksi kyselyssä tiedusteltiin toimitusinsinöörin yksityistietehtävissään viimeisen viiden vuoden aikana käyttämiä asiantuntijapalveluja. Yksityistietehtävällä tarkoitettiin kysymyksissä tien rakentamiseen, korjaukseen, suunnitteluun tai kustannusarvioon liittyvää tehtävää. Vaihtoehtoina oli vastata kielteisesti tai ilmoittaa käyttävänsä joko Maanmittauslaitoksen sisäistä tai ulkoista asiantuntijaa. Kaikki vastaajat ottivat kysymykseen kantaa. Vastaukset näkyvät kuvassa 32.¹⁰⁰

Kuva 32. Toimitusinsinöörin asiantuntijoiden käyttäminen, vastaukset (kpl).

¹⁰⁰ Vastaajien oli mahdollista valita vastauksessaan useita kohtia.

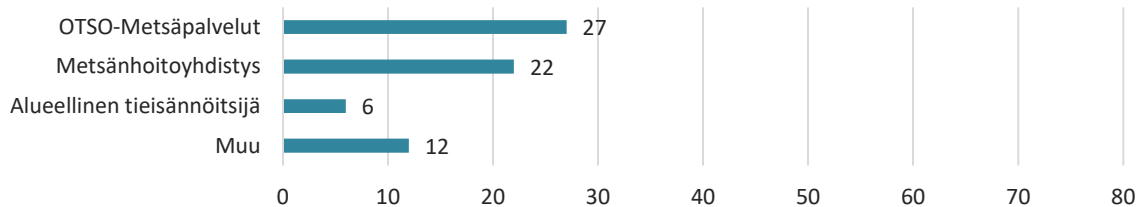
Lisäksi asiantuntijapalveluiden käyttämisen osalta kysyttiin, missä yksityistietehtävissä palveluita oli käytetty. Vastaajista 62 otti kysymykseen kantaa. Vastaukset näkyvät kuvassa 33.¹⁰¹

Kuva 33. Vastaukset (kpl) koskien tehtäviä, joissa asiantuntijoita oli käytetty.

Mikäli vastaajat olivat käyttäneet Maanmittauslaitoksen sisäistä asiantuntijaa, oli heidän mahdollista ilmoittaa käyttämänsä asiantuntijan tulosityksikkö ja työtehtävä. Vastaajista 22 ilmoitti asiantuntijan. Heistä 15 ilmoitti käyttäneensä TJ-Pohjoisen Suomen rakennusmestaria asiantuntijana tietotehtävissään, kaksi ilmoitti käyttäneensä PETO-tulosityksikön yksityistietoimituksia tekeviä toimitusinsinöörejä sekä kolme muita kollegoita. Kaksi vastaajista ilmoitti saaneensa apua yksityistietehtävissään Maanmittauslaitoksen tuotannon tukitiimiltä.

Mikäli vastaajat olivat käyttäneet Maanmittauslaitoksen ulkopuolista asiantuntijaa, oli heidän mahdollista valita asiantuntijan organisaatio etukäteen esitetyistä vaihtoehdoista tai ilmoittaa asiantuntija sekä hänen organisaationsa sanallisesti. Vastaajista 49 otti kantaa kysymykseen. Vastaukset näkyvät kuvassa 34.¹⁰² Kohdan ”Muu” asiantuntijoista ja organisaatioista useimmin toistuivat yksityinen tiensuunnittelu tai tienrakennusyritys, kunnan rakennusmestari sekä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asiantuntija.

Kuva 34. Käytetyt ulkopuoliset asiantuntijat, vastaukset (kpl).

Lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus ilmoittaa muissa kuin kuvassa 33 luetelluissa yksityistietehtävissä käyttämistään asiantuntijapalveluista. Vastaajista kuusi ilmoitti käyttäneensä niitä. Viimeisen viiden vuoden aikana he olivat käyttäneet muun muassa Suomen Tieyhdistyksen, Luonnonvarakeskuksen, paikallisen maanrakennusyrityksen ja kiinteistönvälittäjän neuvoja.

4.3 Osaamistarpeen analysointi

4.3.1 Analysointi koulutustarpeen perusteella

Maanmittauslaitoksen osaamistarpeen analysoinnissa osaamista koskevat vastaukset taulukoitiin, jolloin vastaukset ryhmiteltiin toimitustehtävittäin sekä toimitusinsinöörien työnku-

¹⁰¹ Vastaajien oli mahdollista valita vastauksessaan useita kohtia.

¹⁰² Sama kuin edellisessä alaviittauksessa.

van mukaisesti taulukosta 3 näkyvällä tavoin. Taulukon tehtävissä on mukana kaikki päätoimitukset sekä ne, jotka tulevat tehtäviksi vain sivutoimituksina. Viimeksi mainitut ovat kursivoidulla tekstillä.¹⁰³

Toimitusinsinöörien osaamistaan koskevan arvioinnin perusteella laadittiin toimitusinsinöörien koulutustarvetta kuvaavat luokat, jotka ovat myös nähtävissä taulukossa 3. Luokat kuvattiin väreillä seuraavasti:

- Punainen koulutustarveluokka 1–2,4: selvä koulutustarve.
- Keltainen koulutustarveluokka 2,5–3,5: koulutustarve tai seikkaperäinen ohjeistus.
- Vihreä koulutustarveluokka 3,6–5,0: ei koulutustarvetta, täydentävä ohjeistus.

Koulutustarveluokat laadittiin, koska osaamistarve on poistettavissa toimitusinsinööreille annettavalla koulutuksella. Valittu kolmiportaisuus toi selkeyttä koulutustarpeen harkitsemiseen mutta on kuitenkin karkea jaottelu verrattuna toimitusinsinöörien viisiportaiseen osaamisensa arviointiin. Tästä johtuen koulutustarveluokkien rajatapaukset voitiin harkita kuuluvaksi myös toiseen koulutustarveluokkaan. Rajatapauksiksi voidaan katsoa punaisen ja keltaisen koulutustarveluokkien rajalla olevat osaamistasot 2,4–2,6 sekä keltaisen ja vihreän koulutustarveluokkien rajalla olevat osaamistasot 3,4–3,6.

Eri luokkien koulutustarpeet harkittiin siten, että punaisessa koulutustarveluokassa koulutuksen on oltava vuorovaikutteista ja henkilökohtaista kaikki tietehtävät kattavaa koulutusta. Keltaisessa koulutustarveluokassa ei välttämättä tarvita henkilökohtaista koulutusta vaan koulutus voi tapahtua myös omatoimisesti, esimerkiksi nauhoitettuun koulutusmateriaaliin tutustumalla. Vaihtoehtona koulutukselle voi olla myös seikkaperäinen ja kaikki tietehtävät kattava ohjeistus. Vihreässä koulutustarveluokassa ei ole koulutustarvetta. Kuitenkin osaamista täydentämään on hyvä olla tarvittava ohjeistus, joka on mahdollista laatia esimerkiksi täydentämällä toimitusmenettelyn käsikirjaa (TMK).

Tarkasteltaessa taulukossa 3 esitettyjä koulutustarpeita voidaan todeta, että muita kuin yksityistietoimituksia tekevien PETO-tulosityksikön toimitusinsinöörien (PETO-insinöörien) osaamistaso siirtyvien toimitustehtävien osalta on alhainen. Mikäli tielautakuntien tehtävät siirretään heidän suoritettavakseen, on omatoimisen koulutuksen tai seikkaperäisen ohjeistuksen varaan mahdollista jättää vain lisätieoikeuden perustaminen sekä siihen liittyvät kustannusten osittelua ja korvauksia koskevat tehtävät. Kaikkien muiden toimitustehtävien osalta on selvä koulutustarve.

Yksitystietoimituksia tekevät PETO-insinöörit ovat valmiita suorittamaan täydentävän ohjeistuksen avulla lähinnä kiinteistöä koskevan tieoikeuskäsittelyn sekä siihen liittyvät kustannusten osittelut, korvauskäsittelyn ja väliaikaisen kulkuoikeuden perustamisen. Lisäksi he ovat valmiita perustamaan käsittelemälleen tieoikeudelle tiekunnan. Selvä koulutustarve kohdistuu muutoksenhakua ja tiekunnan velkaa koskevan päätoimitusryhmän tehtäviin sekä yksittäisiin tehtäviin tiekuntaa, tienpidon kustannuksia sekä tienpidon ja -käytön erimielisyyttä koskevien päätoimitusryhmien tehtävistä. Muiden tehtävien osalta yksityistietoimituksia tekeville PETO-insinööreille riittää joko omatoiminen koulutus tai seikkaperäinen ohjeistus.

¹⁰³ Taulukossa sivutoimituksiin luetaan myös määräaikaisen ja rajoitetun tieoikeuden perustaminen, joka ei ole varsinaisen sivutoimitus vaan päätoimituksen liitännäistehtävä.

Taulukko 3. Tuotannon tulosityksikköjen toimitusinsinöörien osaaminen toimitustehtävittäin.

TOIMITUSTEHTÄVÄT	PETO-yks.tiet	PETO-muut	ARTO-toimitukset	TJ-toimitukset
Tiekunta	2,8	1,6	3,1	2,8
Tiekunnan perustaminen (50§)	4,0	2,0	3,9	4,1
Tienosan liittäminen/erottaminen (69§)	3,5	1,8	3,7	3,3
Yhdistäminen/jakaminen/lakkauttaminen(69§)	3,1	1,6	3,4	3,1
<i>Ylijäämä/velat/saadut avustukset (84.4-5§)</i>	<i>1,7</i>	<i>1,2</i>	<i>2,0</i>	<i>1,8</i>
Toimielimen vaalit/uusi toimielin (58.3§)	2,4	1,5	2,7	2,5
Koollekutsuvaltuus (65.3§)	2,1	1,4	2,6	2,1
Tienpidon kustannukset	3,2	2,1	3,4	3,2
Tienpidon osittelu (23.1-2§)	3,9	2,6	4,0	3,9
<i>Entiset rakentamiskustannukset (24§)</i>	<i>3,9</i>	<i>2,6</i>	<i>4,0</i>	<i>3,5</i>
Käyttömaksun määrääminen (23.4-5, 25-26§)	2,7	1,8	3,2	3,1
Tienjakoon perustuva tienpito (32§)	3,0	1,8	3,0	3,1
<i>Tienpidosta johtuvan velan osittelu (73§)</i>	<i>2,2</i>	<i>1,5</i>	<i>2,6</i>	<i>2,5</i>
Tieoikeus/tilapäiset käyttöoikeudet	3,6	2,4	3,8	3,3
Tieoikeus kiinteistölle (9.1§)	4,3	3,7	4,3	4,1
Tieoikeus elinkeinonharjoittajalle (10.1§)	3,4	2,6	3,8	3,4
<i>Määräaikainen/rajoitettu tieoikeus (9b,11§)</i>	<i>4,1</i>	<i>3,3</i>	<i>4,0</i>	<i>3,9</i>
<i>Korvaus lisätieoikeudesta (33§)</i>	<i>4,0</i>	<i>2,9</i>	<i>4,2</i>	<i>3,6</i>
Tienpitovelvollisuus (22§)	3,9	2,1	4,0	3,5
Tieoikeuden lakkauttaminen (28.2§)	3,7	2,0	3,8	3,3
Tilapäinen tieoikeus (80§)	2,9	2,0	3,3	2,8
Tilapäinen tieoikeus (81§)	2,9	2,0	3,2	2,8
Väliaikainen kulkuoikeus (82a§)	3,7	2,3	3,8	3,1
Väliaikainen kulkuoikeus (82§)	3,4	2,0	3,5	3,0
<i>Korvaus tilapäisistä käyttöoikeuksista (83§)</i>	<i>3,3</i>	<i>1,8</i>	<i>3,5</i>	<i>3,0</i>
Liitännäisoikeudet ja -kiellot	2,9	1,7	3,5	3,0
Luonnonesteet (17.1-2§)	2,9	1,5	3,5	3,0
Rakentamiskielto (19§)	2,9	1,7	3,5	3,0
Puominpitokielto (18§)	3,1	1,8	3,6	2,9
<i>Korvaus luonnonesteen poistamisesta (33§)</i>	<i>3,1</i>	<i>1,9</i>	<i>3,7</i>	<i>3,4</i>
<i>Korvaus rakentamis-/puominpitokiellosta (33§)</i>	<i>2,6</i>	<i>1,6</i>	<i>3,4</i>	<i>2,8</i>
Tienpidon ja -käytön erimielisyydet	2,6	1,7	3,1	2,7
Tie/liittymä tason ratkaisu (31,32a,52.1,10a§)	2,8	1,9	3,2	3,0
Kustannusarvio (31§)	2,4	1,6	2,8	2,6
Tieoikeuden käyttäminen (52.1,10a§)	3,0	2,0	3,6	3,1
Jo suoritettua tienpidon osittelu (71§)	2,8	1,7	3,3	2,8
Tienpidon teettäminen (89§)	2,3	1,5	2,5	2,5
Tienpidon teettäminen (89a§)	2,3	1,5	2,9	2,4
Muutoksenhaku ja tiekunnan velka	1,9	1,3	2,5	2,0
Menettely ja ratkaisujen laillisuus (70§)	2,2	1,4	2,9	2,3
Valittajan oikeus ja yhdenvertaisuus (70§)	2,1	1,4	2,9	2,3
Perustevaluksen käsittely (88§)	1,9	1,3	2,4	1,9
<i>Ulosoton keskeyttäminen</i>	<i>1,6</i>	<i>1,2</i>	<i>2,1</i>	<i>1,8</i>
Uskotun miehen määrääminen (77§)	1,6	1,3	2,2	1,9
KAIKKI TOIMITUSTEHTÄVÄT	2,9	1,9	3,3	2,9

TJ-tulosityksikön toimitusinsinöörien (TJ-insinöörien) koulutustarve on hyvin lähellä yksityistietoimituksia tekevien PETO-insinöörien koulutustarvetta. Näiden toimitusinsinööri-ryhmien välillä on eroavuuksia tarvittavan koulutuksen laadussa ja siinä, mihin tehtäviin koulutusta tarvitaan. TJ-insinöörit ovat valmiita tekemään täydentävän ohjeistuksen avulla tehtäviä jonkin verran suppeammin kuin yksityistietoimituksia tekevät PETO-insinöörit. Lisäksi TJ-insinöörit tarvitsevat yksityistietoimituksia tekeviä PETO-insinöörejä enemmän omatoimista koulutusta tai seikkaperäistä ohjeistusta. Kuitenkin TJ-insinöörien selvä koulutustarve on vähäisempi. Se kohdistuu vastaavasti kuin yksityistietoimituksia tekevillä PETO-insinööreillä muutoksenhakua ja tiekunnan velkaa koskeviin tehtäviin mutta muiden ryhmien yksittäiset koulutustarpeet ovat harvemmassa.

Selvästi vähäisin koulutustarve koskee ARTO-tulosityksikön toimitusinsinöörejä (ARTO-insinöörejä). He ovat valmiita suorittamaan samat tehtävät kuin yksityistietoimituksia tekevät PETO-insinöörit ja TJ-insinöörit sekä laajasti myös muitakin tehtäviä, rajatapaukset huomioon ottaen. ARTO-insinöörien selvä koulutustarve on vähäinen kaikissa päätoimintoryhmissä. Pääasiassa omatoiminen koulutus tai seikkaperäinen ohjeistus voidaan katsoa riittäväksi.

4.3.2 Asiantuntijoiden käyttöä koskeva analysointi

Maanmittauslaitoksen osaamistarve voidaan mahdollisesti poistaa osittain asiantuntijoiden käytöllä. Tämän vuoksi suoritettiin asiantuntijoiden käyttöä koskeva analysointi, jota varten luvussa 4.2 selostettu aineisto taulukoitiin taulukossa 4 esitettävällä tavoin. Kuten taulukosta voidaan todeta, vastanneista toimitusinsinööreistä 64 ilmoitti käyttäneensä asiantuntijoita kysytyissä tienpitoon ja sen kustannuksiin liittyvissä tehtävissä ja 79 ilmoitti, ettei käytä asiantuntijapalveluita lainkaan. Vain kuusi toimitusinsinööriä ilmoitti käyttäneensä muita kuin kysytyjä asiantuntijapalveluita.

Toimitusinsinöörit käyttävät tavallisimmin tien kustannusarvioon liittyviä palveluita mutta myös tiesuunnitteluun ja tienpidon toteutukseen liittyviä palveluita käytetään useasti. Toimitusinsinöörit käyttävät harvemmin tienpidon kustannusten ositteluun liittyviä palveluita. Jos toimitusinsinöörit käyttävät Maanmittauslaitoksen sisäistä asiantuntijaa, on hän tavallisimmin TJ-Pohjoisen Suomen rakennusmestari. Maanmittauslaitoksen ulkopuolisista palveluista käytetään tavallisimmin valtakunnallisia toimijoita, OTSO-Metsäpalveluita tai Metsänhoito yhdistystä.¹⁰⁴

Tottuneimpia asiantuntijoiden käyttäjiä ovat TJ-toimitusinsinöörit 91 %:n käyttöasteella. Myös yksityistietoimituksia tekevät PETO-insinöörit sekä ARTO-insinöörit käyttävät usein asiantuntijaa 52 %:n ja 42 %:n käyttöasteilla. Sen sijaan muita kuin yksityistietoimituksia tekevät PETO-insinöörit eivät käytä tavallisesti asiantuntijaa, sillä heidän käyttöasteensa on vain 28 %. Yksityistietoimituksia tekevät PETO-insinöörit sekä ARTO-insinöörit ovat tottuneimpia käyttämään Maanmittauslaitoksen ulkopuolisia asiantuntijapalveluita, joskin myös TJ-insinöörit käyttävät heitä. Maanmittauslaitoksen sisäisiä asiantuntijoita käyttävät lähinnä muita toimituksia kuin yksityistietoimituksia tekevät PETO-insinöörit mutta myös TJ-insinöörit. Sen sijaan yksityistietoimituksia tekevien PETO-insinöörien ja ARTO-insinöörien on tarve käyttää kollegoidensa apua harvemmin. Eri työnkuvissa työskentelevien

¹⁰⁴ Luvussa 2.3.2 todetulla tavoin metsäteitä koskevissa yksityistietoimituksissa käytetään usein asiantuntijan laatimaa tieyksikkölaskelmaa ja tiesuunnitelmaa, mikä selittää osittain asiantuntijapalveluiden käyttämisen. Omalta osaltaan asiantuntijapalveluiden käyttäminen selittyy uusjakoihin liittyvillä mukauttamistoimenpiteillä.

toimitusinsinöörien käytännöt Maanmittauslaitoksen sisäisten ja ulkoisten asiantuntijapalvelujen käytössä eivät poikkea merkittävästi toisistaan.

Taulukko 4. Tuotannon tulosityksikköjen toimitusinsinöörien käytännöt asiantuntijapalveluiden hyödyntämisessä.

TIENPITO JA KUSTANNUKSET	PETO-yks.tiet	PETO-muut	ARTO-toimitukset	TJ-toimitukset	Yhteensä kpl
Asiantuntijoiden käyttäminen	52 %	28 %	42 %	91 %	64
Ei käytä	25	34	19	1	79
Käyttää, sisäinen	7	11	2	9	29
Käyttää, ulkoinen	25	3	12	7	47
Tehtävä, jossa käytti					
Tiesuunnittelu	13	3	7	10	33
Kustannusarvio	20	4	10	7	41
Kustannusten osittelu	5	5	1	5	16
Tienpidon toteutus	13	5	-	9	27
Sisäinen asiantuntija					
TJ-Pohjoisen rakennusmestari	3	4	1	7	15
Kollega PETO-yksityistiet	-	2	-	-	2
Muut kollegat	1	1	-	1	3
Tuotannon tukitiimi	1	1	-	-	2
Ulkopuolinen asiantuntija					
OTSO-Metsäpalvelut	19	1	4	3	27
Metsänhoitoyhdistys	14	1	6	1	22
Tieisännöitsijä	5	1	-	-	6
Muut	3	1	4	4	12
MUUT PALVELUT					
Muut	4	1	1	-	6

5 Toimitustehtävien siirtyminen Maanmittauslaitokselle

5.1 Toimitustehtäviin ja osaamistarpeeseen kohdistuvat epävarmuustekijät

Tutkimuksen edetessä tuloksiin havaittiin liittyvän useita epävarmuustekijöitä, jotka koskevat pääasiassa tielautakuntien toimitustehtävien määrällistä arviointia. Kuitenkin myös tehtävien sisältöön ja Maanmittauslaitoksen osaamistarpeeseen liittyy epävarmuustekijöitä.

Tutkimusmenetelmästä johtuvat epävarmuustekijät

Tielautakuntien toimitustehtävien sisällön ja määrän arviointiin liittyy useita tielautakuntien aineiston keruuta koskevia epävarmuustekijöitä. Keruumenetelmä oli vastaajille työläs pöytäkirjojen lähettämisen osalta, mistä johtuen kaikki pöytäkirjat eivät tulleet lähetetyksi. Tämä havaittiin joidenkin tielautakuntien vastauksista¹⁰⁵. Lisäksi verrattaessa maa- ja metsätalouden saattua aineistoa vastanneiden kuntien lähettämään aineistoon, joidenkin vastaajien osalta havaittiin virheellisiä vastauksia¹⁰⁶. Pöytäkirjojen lisäksi tutkimusaineisto kerättiin osittain tielautakuntien edustajien täyttämistä taulukoista sekä lisäksi ilmoitukseen perustuen. Tältä osin epävarmuutta aiheuttaa, oliko vastaaja ymmärtänyt taulukon täyttöohjeet ja kysymyksenasettelun oikein. Kuitenkaan edellä selostetut epävarmuustekijät eivät muodostu merkittäviksi lähinnä siksi, että koko maan osalta vastausprosentti oli joko hyvä tai kohtalainen. Yksittäiset virheellisuudet eivät vaikuta merkittävästi koko kerättyyn aineistoon. Lisäksi tielautakuntien aineiston keruuseen liittyy epävarmuustekijänä se, että aineisto kerättiin vain toisella kotimaisella kielellä. Tämä laski vastausprosenttia PETO-Pohjanmaan alueella, mistä johtuen tuolta alueelta on saattanut jäädä joitakin oleellisia tutkimukseen vaikuttavia seikkoja huomioon ottamatta. Tämän tekijän merkittävyyttä ei tiedetä.

Toimitustehtävien sisällön arviointiin kohdistuu epävarmuustekijänä lisäksi se, vastaako tielautakuntien aineistosta määritetyt toimitusten tehtävät myös vastauksen antamatta jättäneiden tielautakuntien toimitusten tehtäviä. Epävarmuus on suurin toimitustehtävien osalta, jotka esiintyvät aineistossa harvalukuisina tai joita ei ole lainkaan. Niissä yksittäiset tehtäväpoikkeamat vastanneiden ja vastauksen antamatta jättäneiden tielautakuntien välillä muodostavat jopa satojen prosenttien suhteellisen eron. Epävarmuus on merkittävä, sillä valtaosa päätoimituksista esiintyi harvalukuisina tai yksittäisinä ja useita toimituksia ei esiintynyt lainkaan.

Toimitustehtävien määrälliseen arviointiin epävarmuustekijän muodostaa määrien muuntaminen vastanneiden kuntien määristä koko Maanmittauslaitosta ja PETO-vastuualueita koskeviin määriin. Vaihtoehtoisia muuntotekijöitä oli kolme, joihin kaikkiin liittyy luvussa 3.3.2 selostettuja epävarmuustekijöitä. Tutkimuksessa hyödynnettiin kaikkia kolmea tekijää, joten tekijöillä muunnettua määriä on mahdollista kontrolloida toisiinsa nähden. Tämä laskee määriin liittyvää epävarmuutta muttei poista sitä ja epävarmuus jää merkittäväksi.

¹⁰⁵ Joidenkin tielautakuntien pöytäkirjoista ilmeni, että toimituksia on tehty enemmän kuin pöytäkirjojen lähettäjä antoi ymmärtää.

¹⁰⁶ Maa- ja metsätalouden aineiston juttuja verrattiin tielautakuntien lähettämiin toimituksiin. Vertauksen lopputuloksena havaittiin yksittäisiä eroavaisuuksia tielautakuntien virkamiehien ilmoituksissa suhteessa maa- ja metsätalouden aineiston juttuihin. Joidenkin kuntien virkamiehet ilmoittivat esimerkiksi, että kunnassa ei ole suoritettu lainkaan toimituksia tutkimuksen tarkasteluajanjaksolla. Kuitenkin tielautakunnassa oli tehty tutkimuksen tarkasteluajanjaksolla toimitus, jonka ratkaisu oli maa- ja metsätalouden jutun kohteena.

Maanmittauslaitoksen osaamistarpeen selvittämiseen liittyy toimitusinsinööreille suunnattua kyselyä koskeva epävarmuustekijä. Toimitusinsinööreille ei ollut mahdollista selostaa siirtyvien tehtävien asiasisältöä,¹⁰⁷ eivätkä kysymykset kuvanneet kunkin tehtävän sisältöä yksityiskohtaisesti. Näin ollen vastanneet toimitusinsinöörit eivät saaneet vastaustaan varten kaikkea tietoa tehtävien asiasisällöstä. Tästä muodostuu epävarmuustekijä, jonka seurauksena osaamista koskevissa vastauksissa saattaa olla epätarkkuutta. Kuitenkin toimitusinsinööreillä voidaan olettaa olevan yksityistietehtäviin liittyvä perusosaaminen hallussaan, joten he ovat oletettavasti pystyneet harkitsemaan vastauksensa oikein perustein. Tästä johtuen selostettua epävarmuustekijää ei voida pitää merkittävänä.

Toimitusten ulkopuolisiin tietehtäviin liittyvät epävarmuustekijät

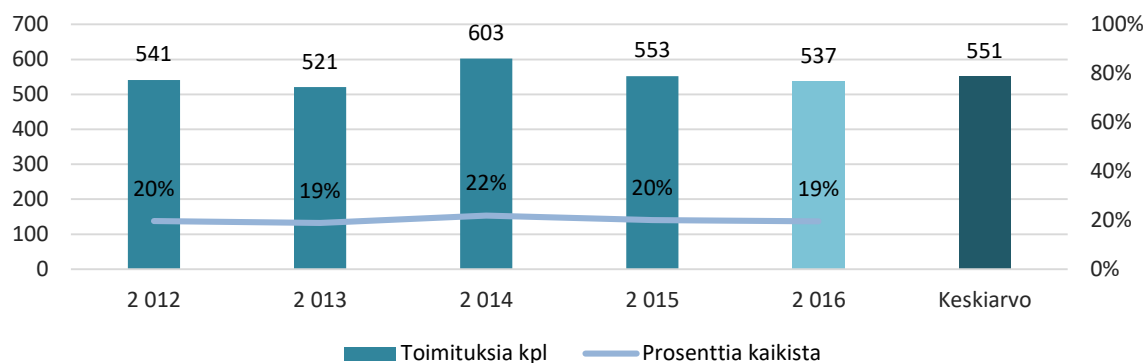
Suoritetun tutkimuksen perusteella tielautakunnat ovat käsitelleet tietehtäviä niin toimituksissa kuin myös toimitustensa ulkopuolella. Maanmittauslaitoksessa toimitusten ulkopuolisten tietehtävien käsittely ei ole mahdollista. Luvusta 2.3.1 ilmenevällä tavoin Maanmittauslaitoksen tietehtävät käsitellään kiinteistötoimituksissa ja vain neuvonnan osalta asiakaspalvelussa. Lisäksi vähäisenä osa-alueena ovat kiinteistörekisterinpitäjän päätökset. Rajanveto Maanmittauslaitoksen tietehtävien välillä on selkeä. Näin ollen tielautakuntien toimitustensa ulkopuolella käsittelemät tietehtävät tulevat todennäköisesti ainakin osittain kiinteistötoimituksiin käsiteltäviksi. Osa tehtävistä jäänee asiakaspalvelun neuvontaan, eikä toimitushakemusta tehdä. On myös mahdollista, että osa tehtävistä ohjautuu tieisännöitsijöille tai muille paikallisille asiantuntijoille, esimerkiksi tien tasoa koskevien asioiden osalta. Epävarmuustekijäksi muodostuu se, kuinka suuri osa tielautakuntien toimitusten ulkopuolisista tietehtävistä tulee kiinteistötoimituksissa tehtäväksi, kuinka suuri osa jää asiakaspalveluun ja kuinka suuri osa asioista ohjautuu Maanmittauslaitoksen ulkopuolelle tehtäväksi. Epävarmuustekijä on merkittävä, toimitusten ulkopuolisten tehtävien suuresta määrästä johtuen.

Toimitusmäärien trendi sekä tieavustukset ja kuntaliitokset

Tutkimuksessa selvitettiin tielautakuntien toimitusmäärien trendiä tutkimuksen tarkasteluajanjaksolla, sillä se saattaa vaikuttaa Maanmittauslaitokselle siirtyviin toimitusmääriin. Jos tarkasteluajanjakson eri vuosien välillä oleva trendi on laskeva, saattaa Maanmittauslaitokselle tulevaisuudessa siirtyvien päätoimitusten vuotuinen määrä olla aiempaa arvioitua alhaisempi. Jos trendi on nouseva, saattaa vaikutus olla päinvastainen. Määritetty trendi näkyy kuvassa 35¹⁰⁸. Siinä alkuvuotta 2016 koskevat toimitukset on muunnettu koko vuotta koskevaan määrään. Kappalemäärät on muunnettu kuntien lukumäärällä koko Maanmittauslaitosta koskeviin vuotuisiin määriin.

¹⁰⁷ Kunkin toimitustehtävän selostaminen olisi tehnyt kyselystä liian laajan, mikä olisi todennäköisesti laskenut vastausprosenttia.

¹⁰⁸ Luvussa 3.2.1 selostetulla tavoin tielautakuntien vastaukset koskivat kaikkiaan 1093 kappaletta toimituksia. Kuitenkin kyselyssä annettiin mahdollisuus vain toimitusten määrää koskevaan vastaukseen. Siksi osassa vastauksia ei ilmoitettu toimitusmäärien vuotuista jakautumista vaan vastaus koski toimitusmäärää koko tarkasteluajanjaksolla. Tästä johtuen trendi oli mahdollista määrittää vain 1069 kappaleesta tielautakuntien toimituksia.

Kuva 35. Koko Maanmittauslaitosta koskeva vuosien välinen trendi ajalla 1.1.2012–31.12.2016.

Kuten kuvasta 35 näkyy, trendi on tasainen, eikä selvää laskua tai nousua toimitusmäärissä ole havaittavissa. Tämä antaisi olettaa toimitusmäärien säilyvän ennallaan myös tielautakuntien tehtävien siirron jälkeen. Kuitenkin vuonna 2014 tielautakunnat ovat tehneet jonkin verran enemmän toimituksia kuin muina vuosina. Koska poikkeamalla saattaa olla vaikutusta siirtyviin toimitusmääriin, etsittiin tutkimuksessa syytä poikkeamalle.

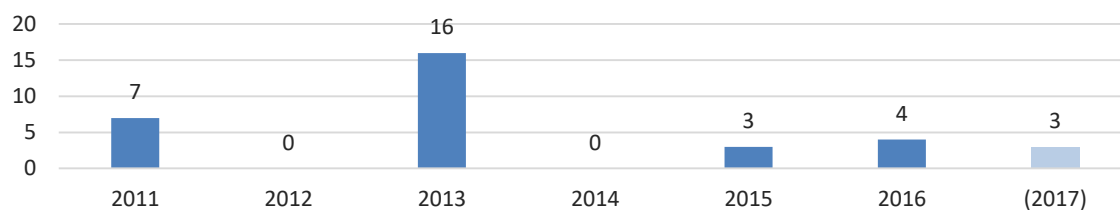
Yhtenä tekijänä toimitusmäärien vuotuiselle erolle saattoivat olla kuntien tieavustusten erilaiset ehdot. Jos avustusehtona on toimivan tiekunnan olemassaolo, voi se teoriassa lisätä tiekuntia koskevien toimitusten määrää. Tieavustuksia koskevassa selvityksessä oli mukana 68 sellaista kuntaa, joiden toimituksista oli mahdollista määrittää tiekuntaa koskevien toimitusten määrä ja joiden tieavustusehdot myös saatiin selville. Selvityksen lopputulos oli, ettei tieavustuksilla ole käytännössä vaikutusta tiekuntaa koskeviin toimitusmääriin. Riippumatta siitä, oliko toimiva tiekunta edellytys tieavustuksen saannille vai ei, tiekunnan perustamista sekä tien tai sen osan liittämistä ja erottamista koskevien toimitusten osuus kaikista toimituksista oli keskimäärin 43 %. Kuitenkin selvityksen yhteydessä tuli esille, jos kunta antaa tieavustuksensa tienpidon muodossa, saattaa se laskea tuon kunnan kokonaistoimitusmäärää¹⁰⁹.

Tieavustuksiin tehdyn selvityksen jälkeen tarkasteltiin kunnan tieavustusehtojen muutoksia, joilla havaittiin olevan yhteys toimitusmääriin. Havainto koskee myös tieavustusmuodon muutosta. Tieavustusehdot tai -muoto voivat muuttua kunnan avustuspoliittisen linjauksen muutoksen johdosta tai kuntaliitosten seurauksena.¹¹⁰ Vertaamalla kuvia 35 ja 36 voidaan havaita, että vuoden 2013 alussa on tullut voimaan 16 kuntaliitosta ja vuonna 2014 on edellä todettu nousu toimitusmäärissä. Selvityksen mukaisesti kuntaliitoksen ja toimitusmäärien välinen yhteys toteutuu vain, jos kuntaliitoksessa mukana olevilla kunnilla on erilaiset

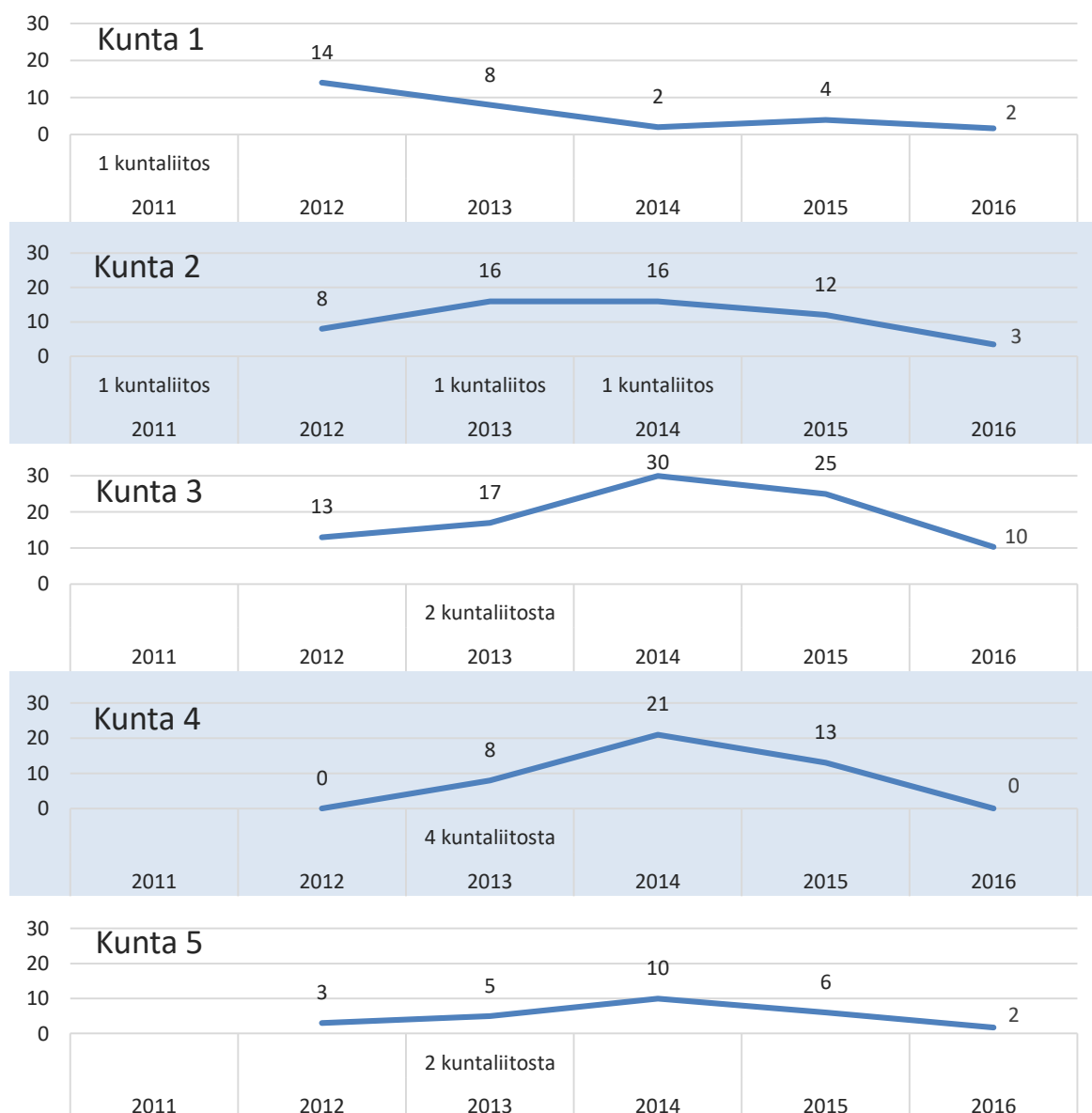
¹⁰⁹ Joissakin kunnissa hoidettiin koko kunnan alueen yksityistiestö. Tästä aiheutui se, ettei tiekuntien tarvinnut toimia, mikä laski tiekuntia koskevien toimitusten määrää. Lisäksi tuolloin tiestön kunnossapidosta ei tullut erimielisyyksiä, mikä laski myös toimitusmäärää.

¹¹⁰ Erään kunnan virkamiehen kommentin mukaan kunnassa on ensin muutettu kunnanavustusehtoja siten, että tieavustukset annetaan vain tiekunnallisille teille. Tästä aiheutui tiekuntien perustamista koskevien toimitusten lisääntyminen. Lisäksi kyseiseen kuntaan on viime vuosina liitetty useita naapurikuntia, joiden tieavustusehdot ovat muuttuneet liitosten seurauksena. Tämän vuoksi on tullut vireille tiekuntien perustamista koskevia toimituksia. Toisen kunnan virkamiehen kommentin mukaan kunta lopettaa yksityistiestön kunnossapidon lähitulevaisuudessa, jolloin kunnan alueen nukkuvat tiekunnat on tarkoitus herättää toimimaan. Tämä aikaansaa muutoksen toimitusmäärissä.

tieavustuksen ehdot tai tieavustuksen muoto. Kuntaliitoksen seurauksena alueen tiekunnat on tuolloin saatettava vastaamaan muuttuneita tieavustusehtoja tai -muotoa.

Kuva 36. Toteutuneet kuntaliitokset (kpl) aikavälillä 2011–2016 ja ennuste vuoden 2017 kuntaliitoksista (Kuntaliitto 2016a; 2016b).

Kuva 37. Kuntaliitosten ja toimitusmäärien välinen yhteys: vuosittain liitettyjen kuntien määrä (kpl) sekä vastaanottavan kunnan vuotuiset toimitusmäärät (kpl).

Mikäli tieavustusten ehtojen tai -muodon muutos on seurausta kuntaliitoksista, on vaikutus sitä voimakkaampi, mitä useamman kunnan liitos on samalla kertaa kyseessä. Tämä voidaan päätellä kuvasta 37. Siinä on esitetty viiden tutkitun kunnan kuntaliitosten ja toimitusmäärien välinen yhteys. Kaikilla vastaanottavilla kunnilla on tieavustuksen saamisen ehtona toimiva tiekunta. Vastaavaa yhteyttä kuntaliitosten ja toimitusmäärien välillä ei ollut niissä vastaanottavissa kunnissa, joissa toimiva tiekunta ei ollut tieavustusten saannin ehtona. Kuvassa 37 vuoden 2016 toimitusmäärät on muunnettu koko vuotta koskeviin määriin.¹¹¹

Aiemmin todetulla tavoin vuonna 2013 on ollut useita kuntaliitoksia. Verrattaessa kuvia 35 ja 37 voidaan todeta, että kuntaliitosten vaikutus trendiin on suurempi kuntakohtaisella tasolla kuin koko Maanmittauslaitosta koskevalla tasolla. Tämä johtuu siitä, että eri kuntien välinen toimitusten samanaikainen trendi voi olla eri suuntainen. Trendin nousevuus ja laskevuus ovat riippuvaisia vuodesta, jolloin kuntaliitos on ollut. Peräkkäisten vuosien kuntaliitoksissa edellisen liitoksen vaikutuksen lakatessa toimitusmäärät laskevat toisaalla, kun uuden kuntaliitoksen seurauksena toimitusmäärät nousevat samanaikaisesti toisaalla. Näin ollen kuntaliitosten vaikutus tasoittuu kuntakohtaisesta laajempaan alueeseen siirryttäessä. Tästä voidaan päätellä, että vaikutus PETO-vastuualueetasolla on kuntakohtaisen ja koko Maanmittauslaitosta koskevan vaikutuksen väliltä. Vaikutuksen suuruus riippuu siitä, montako kuntaliitosta kullakin PETO-vastuualueella tapahtuu peräkkäisinä vuosina.¹¹²

Tarkasteltaessa kuvaa 36 voidaan todeta, että kuntaliitosten määrät pysyvät vuosina 2015–2017 tasaisina. Tästä voidaan päätellä, että aiempi kuvasta 35 tehty johtopäätös pitää paikkansa, eli koko Maanmittauslaitoksen toimitusmäärien trendi säilyy tasaisena ainakin vuodelle 2018 asti. Kuitenkin PETO-vastuualueetasolla muutosta voi aiheutua niillä vastuualueilla, jonne kuntaliitoksia on tulossa. Muutos riippuu liitoksessa mukana olevien kuntien tieavustusehdoista ja tieavustuksen muodosta.

Tutkimuksessa ei ole ollut mahdollista selvittää kuntien tieavustusehtojen ja -muotojen muutosta tarkasteluajanjaksolla kuin osasta vastanneita kuntia. Lisäksi kuntaliitosten toimitusmääriin aikaansaama vaikutus rajoittuu edelliseen selvitykseen. Näin ollen tieavustusehtojen ja -muodon kunnittaisten muutosten sekä kuntaliitosten vaikutusta tutkimuksessa suoritettuihin määrällisiin laskelmiin ei ollut mahdollista eliminoida. Vastaavasti tulevat tieavustusehtojen ja -muodon muutokset sekä kuntaliitokset vaikuttavat toimitusmääriin. Nämä seikat aikaansaavat epävarmuutta määrälliseen arviointiin. Kuitenkin lasketut koko Maanmittauslaitoksen ja PETO-vastuualueiden toimitusmäärät ovat useamman vuoden keskiarvoja, mistä johtuen epävarmuustekijää ei voida pitää merkittävänä.

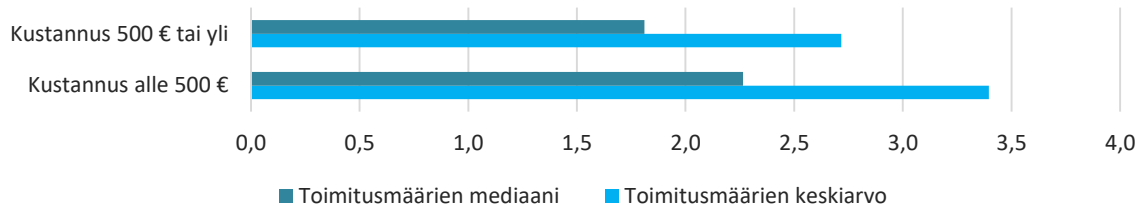
Toimituskustannusten aiheuttamat epävarmuustekijät

Tutkimuksessa selvitettiin toimituskustannusten vaikutusta tielautakuntien välisiin toimitusmääriin. Luvun 3.1.1 lopussa on selostettu aineisto ja lähtökohdat, jolla selvitys tehtiin. Selvityksessä oli mukana 42 tielautakunnan toimitukset. Niistä 31 tielautakuntaa määräsi vain alle 500 euron toimituskustannuksia ja 11 tielautakuntaa myös yli 500 euron toimituskustannuksia. Kuten kuvasta 38 näkyy toimitusmäärien mediaani ja keskiarvo ovat jonkin verran suuremmat tielautakunnissa, jotka määräisivät vain alle 500 euron toimituskustannuksia kuin tielautakunnissa, jotka määräisivät myös yli 500 euron toimituskustannuksia. Tästä on

¹¹¹ Kuvassa esitetyt kunnat olivat ainoat tutkimuksessa vastanneet kunnat, joilla toimiva tiekunta oli tieavustusten saannin ehtona ja ne vastaanottivat kuntaliitoksessa kuntia kuvassa 37 esitetyllä ajanjaksolla.

¹¹² Esimerkiksi vuoden 2013 kuntaliitokset ovat jakautuneet kuuden PETO-vastuualueen alueelle.

pääteltävissä, että toimituskustannusten nousulla on laskevaa vaikutusta toimitusmääriin, joskaan vaikutus ei ole suuri. Kuitenkin luvussa 3.1.1 todetulla tavoin yli 500 euron toimitusten kustannusten mediaani oli 640 euroa. Näin ollen tielautakuntien toimituskustannukset nousevat erittäin harvoin tuhansiin euroihin tai edes lähelle tuhatta euroa.

Kuva 38. Toimituskustannusten suuruuden vaikutus vuotuisiin toimitusmääriin.

Tutkimuksessa vastanneista tielautakuntien virkamiehistä jotkin olivat sitä mieltä, jos toimituskustannukset ovat Maanmittauslaitoksella korkeammat kuin tielautakunnilla on ollut, tulevat toimitusmäärät laskemaan tielautakuntien tehtävien siirtymisen jälkeen. Edellä tehdyn päätelmän perusteella mielipiteen voidaan katsoa olevan oikea. Myös yleisesti on esitetty sen suuntaisia mielipiteitä, että Maanmittauslaitoksen kiinteistötoimitusten hinnat ovat korkeita (Hämäläinen 2014, s. 35; LVM 2016, s. 2) ja hinnat myös ohjaavat Maanmittauslaitoksen asiakkaiden päätöksiä siitä, haetaanko toimitusta vai ei (Markkula 2016a).

Aiemmin tutkimuksen luvussa 3.1.1 todetulla tavoin tielautakuntien toimituskustannukset ovat keskimäärin alle 350 euroa ja osin tielautakunnat eivät määrää toimituskustannuksia lainkaan. Sen sijaan luvussa 2.3.2 todetulla tavoin yksityistietoimituksen toimituskustannus on noin 1500 euroa. Lisäksi yksityistietoimituksen toimituskustannus muodostuu aikaveloitteisesti, eli toimitusta hakiessa lopullinen toimituskustannus ei ole tiedossa. Todetulla kustannuserolla ja kustannuksen suuruuteen liittyvällä epävarmuudella on todennäköisesti vaikutusta siirtyviin toimitusmääriin. Vaikutus saattaa olla merkittävä etenkin toimituksissa, jotka eivät ole syvällä asianosaisten intressissä.

Kuitenkin Markkula (2016a) on todennut, että yksityistietoimitusten toimitusmaksujen kiinteähintaiseksi saattamiseen kohdistuu kova paine. Toimitustuotannon strategian (Kokkonen ym. 2009, s. 25) mukaan kiinteistötoimitusmaksujen yksinkertaistamista selvitetään kaikkien toimituslajien osalta ja Maanmittauslaitos (LVM 2016, s. 2) pitääkin mahdollisena esimerkiksi tiekunnan perustamista koskevan porrastetun hinnaston laatimista. Näin ollen yksityistietoimitusten kustannukset saattavat laskea ja muuttua kiinteähintaisiksi tulevaisuudessa. Jos näin käy ennen tielautakuntien tehtävien siirtoa, saattaa kustannusten vaikutus toimitusmääriin olla vähäisempi.

Asiakaspalvelun etääntymisestä aiheutuvat epävarmuustekijät

Vastanneet kuntien virkamiehet esittivät huolenaiheenaan sen, kuinka kuntalaisille yksityistieasioissa annettavan palvelun käy tiettehtävien siirtyessä Maanmittauslaitokselle. Tällä hetkellä kussakin kunnassa on tielautakunta, jonka virkamiesten puoleen kuntalaiset ovat voineet kääntyä yksityistieasioissaan. Riippuen kunnan linjauksesta tieasioista annettavan palvelun suhteen, on apu saattanut olla lähellä tai sitten kuntalainen on ohjattu esimerkiksi Maanmittauslaitoksen asiakaspalveluun. Tiettehtävien siirron jälkeen Maanmittauslaitoksen asiakaspalvelu on viranomaisista ainoa, josta saa yksityistieihin liittyvää neuvontaa. Luvussa

2.3.1 selostetulla tavoin kussakin Maanmittauslaitoksen toimipisteessä on tällä hetkellä asiakaspalvelu mutta niiden määrää tullaan harventamaan kuvan 4 yhteydessä annetussa selostuksessa todetulla tavoin. Tietehtävien siirron jälkeen yksityistietä koskeva henkilökohtainen palvelu saattaa siis olla merkittävästi kauempana kuntalaista kuin aiemmin. Kuitenkin Maanmittauslaitos korvaa tätä henkilökohtaisen palvelun etääntymistä jo olevilla sekä käyttönotettavilla sähköisillä palveluilla. Näin ollen asiakaspalvelua on saatavissa helposti myös tietehtävien siirron jälkeen.

Henkilökohtaisen asiakaspalvelun etääntymisellä saattaa kuitenkin olla laskevaa vaikutusta toimitusmääriin. Tähän asti asianosaiset ovat saaneet yksityisteitä koskevan palvelun lähellä olevalta, ehkäpä jopa tutulta virkamieheltä. Tämän vuoksi myös tietoisuustietämyksen kanssa on ollut helppo kääntyä hänen puoleensa. Tietehtävien siirron jälkeen tilanne on toinen. Henkilökohtaiset palvelut etääntyvät lähimmältä kunnantalolta jopa satojen kilometrien päässä olevaan Maanmittauslaitoksen toimipisteeseen. Epävarmaksi jää, nostaako henkilökohtaisen palvelujen etääntyminen kynnystä saattaa tietämystä vireille. Maanmittauslaitoksen sijaan saatetaan epäselvät tietehtävät pyrkiä ratkaisemaan itse tai apua haetaan esimerkiksi tieisännöitsijältä. Lisäksi Suomen tieyhdistys (2016) auttaa jo nyt tiekuntia yksityistieasioiden neuvontapuhelimen ja internet-sivustojensa kautta, järjestää alueellisia yksityistiepäiviä sekä kouluttaa jatkuvasti uusia tieisännöitsijöitä. Tieyhdistyksen toiminnalla on oma vaikutuksensa sille, kääntyvätkö tiekunnat Maanmittauslaitoksen puoleen tieasioissaan vai hakevatko asiantuntija-avun ongelmiinsa muualta. Mikäli palvelujen etääntyminen nostaa kynnystä saattaa tietämystä vireille, laskee se siirtyviä toimitusmääriä. Tuolloin määrien muutos saattaa olla merkittävä etenkin toimituksissa, jotka eivät ole syvällä asianosaisten intressissä.

5.2 Siirtyvien tehtävien sisältö ja määrä sekä työmenekin harkinta

Maanmittauslaitokselle siirtyvät tielautakuntien toimitustehtävät ryhmiteltiin päätoimitusryhmiin. Kunkin ryhmän sisältämät YksTL:n mukaiset päätoimitukset ja niiden tehtävät on mahdollista todeta luvussa 4.1 esitetyistä tehtäväkuvauksista sekä luvun 4.3.1 taulukosta 3. Päätoimitusryhmien sisältämien eri päätoimitusten kappalemäärää ei ole tarkoituksenmukaista määrittää luvussa 5.1 selostetuista tutkimusmenetelmiin liittyvistä epävarmuustekijöistä johtuen. Sen sijaan on tarkoituksenmukaista määrittää kunkin päätoimituksen esiintyvyys ryhmässään sen mukaan, kuinka usein kukin päätoimitus oletettavasti tulee käytännössä suoritettavaksi. Esiintyvyys on tarkoituksenmukaista eritellä vain Maanmittauslaitosta koskien. PETO-vastuualueittaisia esiintyvyyksiä ei ole tarkoituksenmukaista eritellä, luvun 5.1 epävarmuustekijöistä johtuen. Edellä todetu perusteiden määrittämät päätoimitusten esiintyvyydet on nähtävissä taulukossa 5.¹¹³ Ne on suhteutettu kunkin päätoimitusryhmän päätoimitusten kesken usein, harvoin ja erittäin harvoin tehtäviin toimituksiin. Esiintyvyys erittäin harvoin tarkoittaa, että kyseistä päätoimitusta ei esiintynyt läpikäydyssä tielautakuntien aineistossa.

Päätoimitusten määrät muunnettiin ryhmittäin luvussa 3.3.2 kahdella muuntotekijällä, jolloin saatiin kahdet toimitusmäärät niin Maanmittauslaitosta kuin kutakin PETO-vastuualuetta koskien. Näistä määristä arvioidaan lopulliset toimitusmäärät, laskemalla määrien keskiarvo. Valittu arviointimenetelmä johtuu siitä, että kumpakaan muuntotekijää ei voi nostaa luotettavuudessa toisen edelle ja molempiin tekijöihin liittyy omat luvussa 3.3.2 selostetut

¹¹³ Toimitustehtävien esiintyvyys on määritetty niin luvussa 3.2 suoritettujen analysoinnin kuin luvussa 3.3 suoritettujen päätoimitusten ryhmittelyn perusteella.

epävarmuutensa. Lisäksi keskiarvoa voidaan pitää yhdellä tekijällä muuntamista luotettavampana. Arvioidut lopulliset päätoimitusryhmien toimitusmäärät on esitetty koko Maanmittauslaitosta koskien taulukossa 5 sekä PETO-vastuualueita koskien taulukossa 6.¹¹⁴

Taulukko 5. Maanmittauslaitokselle siirtyvät tielautakuntien päätoimitusten määrät (kpl) päätoimitusryhmittäin, päätoimitusten esiintyvyys ryhmässä sekä siirron yhteydessä tapahtuva mahdollinen määrien muutos.

Päätoimitus	Kappaletta/esiintyvyys	Kpl muutos
MUUTOKSENHAKU JA TIEKUNNAN VELKA	136	nousee
Perustevalitus (88§)	<i>harvoin</i>	
Tiekunnan menettely (70§)	<i>usein</i>	
Muut päätoimitukset (70§)	<i>harvoin</i>	
Tiekunnan velka (77§)	<i>erittäin harvoin</i>	
TIEOIKEUS / TILAPÄISET OIKEUDET	8	nousee
Tieoikeus kiinteistölle (9.1§)	<i>usein</i>	
Tieoikeus elinkeinonharjoittajalle (10.1§)	<i>harvoin</i>	
Tienpitovelvollisuus (22§)	<i>harvoin</i>	
Tieoikeuden lakkauttaminen (28.2§)	<i>harvoin</i>	
Tilapäinen tieoikeus (80, 81§)	<i>harvoin</i>	
Väliaikainen kulkuoikeus (82, 82a§)	<i>harvoin</i>	
LIITÄNNÄISOIKEUDET JA -KIELLOT	6	nousee
Luonnonesteet (17.1-2§)	<i>harvoin</i>	
Puominpitokielto (18§)	<i>usein</i>	
Rakentamiskielto (19§)	<i>harvoin</i>	
TIENPIDON KUSTANNUKSET	6	nousee
Tienpidon osittelu (23.1-2, 28.1, 29§)	<i>usein</i>	
Tie-/käyttömaksu, suuruus (23.4-5,25-26,30§)	<i>harvoin</i>	
Tienjako (32§)	<i>erittäin harvoin</i>	
TIENPIDON JA -KÄYTÖN ERIMIELISYYDET	20	nousee
Tien vaurioituminen (31, 80.4§)	<i>harvoin</i>	
Liittymänpito (32a§)	<i>harvoin</i>	
Tien taso ja tieoikeuden käyttäminen(52.1,10a§)	<i>usein</i>	
Tienpidon erimielisyys (71.3§)	<i>usein</i>	
Tienpidon teettäminen (89, 89a§)	<i>harvoin</i>	
TIEKUNTA	342	laskee
Tiekunnan perustaminen (50§)	<i>usein</i>	
Tien tai tienosan liittäminen (69§)	<i>usein</i>	
Tien tai tienosan erottaminen (69§)	<i>harvoin</i>	
Tiekuntien yhdistäminen (69§)	<i>usein</i>	
Tiekunnan jakaminen (69§)	<i>harvoin</i>	
Tiekunnan lakkauttaminen (69§, 84.4-5§)	<i>harvoin</i>	
Vaalit ja koollekutsuvaltuus (58.3,65.3§)	<i>harvoin</i>	
Yhteensä (kpl)	518	+/- 80

¹¹⁴ Toimitusten ulkopuolella käsitellyille tietehtäville ei päätellä aiempaa yksityiskohtaisempia määriä, sillä jo lähtökohtaisesti ulkopuolisten tietehtävien määrällinen arviointi oli suuntaa-antavaa. Ulkopuoliset tietehtävät otetaan huomioon jäljempänä luvussa.

Taulukko 6. Maanmittauslaitokselle siirtyvät vuotuiset päätoimitusten määrät (kpl) PETO-vastuualueittain.¹¹⁵

Päätoimitusryhmä	ETE	KA	KES	LÄN	LOU	PMA	POH	POK
Muutoksenhaku/tiekunnan velka	40	24	27	14	11	2	11	7
Tieoikeus/tilapäiset oikeudet	1	2	2	1	1	1	-	1
Liitännäisoikeudet/kiellot	-	1	1	2	1	1	1	-
Tienpidon kustannukset	1	1	1	2	1	-	1	-
Tienpidon/käytön erimielisyys	7	1	4	1	2	1	4	1
Tiekunta	54	95	58	39	35	26	4	27
Yhteensä	103	124	93	59	51	31	21	36

Kuten taulukosta 5 voidaan havaita, YksTL asettaa tielautakuntien suoritettavaksi lukuisia tietehtäviä. Kuitenkin tielautakunnille tulee käytännössä suoritettavaksi vain osa noista tehtävistä. Siten Maanmittauslaitokselle siirtyvät hakemuserusteiset päätoimitukset koskevat pääasiassa tiekunnan perustamista tai muuttamista sekä valitusperusteiset toimitukset tiekunnan menettelyä. Muut toimitukset ovat selvänä vähemmistönä. Kunkin päätoimitusryhmän sisällä on yksittäisiä päätoimituksia, jotka esiintyvät ryhmässä selvästi muita useammin sekä yksittäisiä päätoimituksia, jotka tulevat tehtäväksi hyvin harvoin, jos koskaan. Lisäksi taulukosta 6 voidaan todeta, että Maanmittauslaitokselle siirtyvät toimitukset eivät jakaudu PETO-vastuualueiden välillä tasaisesti vaan PETO-vastuualueiden välillä on voimakasta vaihtelua niin toimitustehtävien kokonaismäärän kuin eri tehtävien sisällön osalta.¹¹⁶

Tielautakunnan toimitustehtävien sisältöön liittyviä epävarmuustekijöitä on vähän ja ne koskevat lähinnä tutkimusmenetelmiä. Nämä epävarmuustekijät vaikuttavat päätoimitusten käytännön esiintyvyyden määrittämiseen. Kuitenkin taulukon 5 mukaisia päätoimitusten esiintyvyyksiä voidaan pitää oikeana, niiden karkeasta jaottelusta johtuen. Epävarmuustekijät eivät vaikuta YksTL:n mukaiseen toimitustehtävien sisältöön, sillä se on määritetty oikeuskirjallisuuden ja YksTL:n säännösten sekä valmistelutöiden perusteella. Läpikäydyistä aineistosta käy yksiselitteisesti esille se, mitä tietehtäviä tielautakunnille nykyisten säädösten nojalla kuuluu suoritettavaksi. Tästä johtuen on varmaa, että tielautakunnilta siirtyy Maanmittauslaitokselle taulukossa 5 esitetyt päätoimitukset.

Toimitustehtävien määriin liittyy useita epävarmuustekijöitä, joista osa koskee tutkimusmenetelmiä ja osa tutkimuksen ulkopuolisia tekijöitä. Tutkimusmenetelmiin liittyvät epävarmuustekijät ovat osin merkittäviä, eikä tekijöiden vaikutusta muunnettuihin määriin ole mahdollista sanoa. Vaikutus vaihtelee eri osissa maata sen mukaan, kuinka suuri tielautakuntien vastausprosentti oli. Voimakkain vaikutus on niillä PETO-vastuualueilla, joilla vastausprosentti oli alhainen ja pienin vaikutus niillä vastuualueilla, joilla vastausprosentti oli korkea. Vaikutusta on mahdollista arvioida luvun 3.1.1 kuvista 5 ja 6. Kuvien mukaisesti pienin vastausprosentti oli PETO-Pohjanmaan alueella ja suurin PETO-Kaakkoisen Suomen alueella.

Tutkimuksen ulkopuolisia epävarmuustekijöitä ovat toimituskustannusten ja asiakaspalvelun etäntymisen vaikutus, tielautakuntien toimitustensa ulkopuolella suorittama tietehtävien käsittely sekä tieavustusten ja kuntaliitosten vaikutus, jotka määrittävät toimitusmäärien

¹¹⁵ Pyörityksistä johtuen yhteenlasketut määrät eivät kaikilta osin vastaa toisiaan taulukoissa 5 ja 6.

¹¹⁶ Taulukon 6 perusteella voidaan tehdä päätelmiä myös ARTO-vastuualueiden ja TJ-vastuualueiden toimitusmääristä, sillä luvussa 2.3.1 todetulla tavoin ne ovat osin yhtenevät PETO-vastuualueiden kanssa.

trendiä. Toimituskustannusten ja asiakaspalvelun etääntymisen vaikutus tulevat todennäköisesti laskemaan taulukossa 5 esitettyjä toimitusmääriä. Molempien tekijöiden vaikutus saat-
taa olla merkittävä varsinkin toimituksissa, jotka ovat vain vähän asianosaisten intressissä. Näitä ovat etenkin sopimusperusteiset toimitukset, joita ovat luvussa 4.1 esitetyn kuvan 27
mukaan muun muassa tiekuntaa koskevat päätoimitukset. Ne koostavat suurimman päätöi-
mitusryhmän, joten myös määrällinen vaikutus voi nousta merkittäväksi.

Tielautakuntien toimitustensa ulkopuolella käsittelemät tietehtävät tulevat todennäköisesti
osittain käsiteltäväksi yksityistietoimituksiin, luvussa 5.1 selostetulla tavoin. Tämä tulee
nostamaan taulukossa 5 esitettyjä tielautakunnilta siirtyviä toimitusmääriä. Luvun 3.3.2 ku-
vasta 24 esiintyvällä tavoin toimitusten ulkopuolisten tietehtävien käsittely on määrällisesti
yhtä mittavaa kuin varsinaisissa toimituksissa suoritettu käsittely. Lisäksi useat toimitusten
ulkopuolisista tietehtävistä ovat luvussa 4.1 esitetyn kuvan 27 mukaan syvällä asianosaisten
intressissä. Näin ollen toimitusten ulkopuolisten tietehtävien määrällinen vaikutus voi olla
suuri. Vaikutus kohdistuu kuvan 24 perusteella pääasiassa muihin, kuin tiekuntaa koskeviin
päätoimitusryhmiin.

Kunnan tieavustuksiin ja kuntaliitoksiin liittyvät epävarmuustekijät saattavat nostaa tai las-
kea vuotuisia toimitusmääriä kulloisenkin vuoden tilanteesta riippuen. Vaikutus kohdistuu
pääasiassa tiekuntien perustamista ja muuttamista koskeviin toimituksiin. Tekijät ovat saat-
taneet vaikuttaa jo tutkimuksessa arvioituihin toimitusmääriin, mikä vaikutus ei luvussa 5.1
tehdy selvityksen mukaisesti ole kuitenkaan merkittävä. Tekijät määrittävät osaltaan myös
toimitusmäärien trendiä. Tehtyjen selvitysten mukaisesti trendi tulisi säilymään vuodelle
2018 ennallaan koko Maanmittauslaitoksen tasolla, joskin PETO-vastuualuetasolla trendi
voi muuttua. Toimitusmäärien muutoksia on mahdollista kontrolloida etukäteen, kun tietää
jo tehty ja tulevat kuntaliitokset sekä kuntien tieavustuspolitiikkaan suunnitellut muutokset.

Lopputuloksena määrälliseen arviointiin liittyvistä epävarmuustekijöistä voidaan todeta, että
toimituskustannusten ja asiakaspalvelun etääntymisen toimitusmääriä laskeva vaikutus sekä
toimitusten ulkopuolisten tietehtävien toimitusmääriä nostava vaikutus saattavat paljolti ku-
mota toisensa. Toimitusmäärien trendin voidaan ennustaa säilyvän vuodelle 2018 tasaisena,
joten trendillä ei ole suurta merkitystä määrien arvioinnissa. Näin ollen Maanmittauslaitok-
selle siirtyvät kokonaistoimitusmäärät voivat teoriassa vastata taulukossa 5 esitettyjä määriä.
Käytännössä selostettuja epävarmuustekijöitä on kuitenkin niin useita, että määrällistä muu-
tosta tapahtune. Ottaen kaikki epävarmuustekijät huomioon sekä toimitusmäärien muunnon
yhteydessä havainnoidut toimitusmäärien vaihteluvälit, voidaan tuon muutoksen katsoa har-
kinnanvaraisesti olevan +/- 80 toimitusta.¹¹⁷ Lisäksi päätoimitusryhmien välillä tapahtune
selviä määrällisiä muutoksia, jotka johtuvat edellä todetuista toimituskustannusten ja asia-
kaspalvelun etääntymisen määriä laskevasta sekä toimitusten ulkopuolella tapahtuneen tie-
tehtävien käsittelyn määriä nostavasta vaikutuksista. Todettujen epävarmuustekijöiden vai-
kutuksen Maanmittauslaitokselle siirtyviin toimitusmääriin on esitetty taulukon 5 viimeisessä
sarakeessa.

Siirtyvien päätoimitusten määrän perusteella on mahdollista arvioida karkeasti myös päätöi-
mitusten työmenekki, esimerkiksi suhteuttamalla päätoimitusten työmenekki yksityistietoi-
mituksen työmenekkiin. Arvioinnin perusteena on mahdollista käyttää edellä luvussa 2.3.2

¹¹⁷ Pelkästään toimitusmäärien muunnossa esiintynyt vuotuisten toimitusmäärien vaihteluväli oli 470–553 toi-
mitusta, eli arvioituun 518 toimituksen määrään nähden noin +/- 40 toimitusta. Kun ottaa tämän lisäksi huo-
mioon muut toimitusmääriin liittyvät epävarmuustekijät, on tuo vaihteluväli hyvä kaksinkertaistaa.

todettua yksityistietoimituksen keskimääräistä toimituskustannusta 1500 euroa sekä Maanmittauslaitoksen (2016c, s. 10) hinnaston mukaista yksityistietoimituksen tuntihintaa 90 euroa/tunti. Näillä lähtötiedoilla laskettuna¹¹⁸ yksityistietoimituksen työmenekki on noin 2,3 henkilötyöpäivää (HTP). Päätoimitusten työmenekin suhteuttaminen yksityistietoimituksen työmenekkiin voidaan tehdä seuraavin perustein:

- Muutoksenhaku/tiekunnan velka: Tehtävät eivät edellytä maastokäyntiä tai arkistotutkimuksia, mikä vähentää työaikaa. Kuitenkin tehtävien riittävyyden vuoksi harkinta ja perustelujen kirjoittaminen lisäävät työaikaa.
- Tieoikeus/tilapäiset oikeudet: Tehtävät eivät edellytä tieoikeuden suunnan harkintaa, sillä kulkuyhteydet ovat tavallisesti jo olemassa. Tehtävät ovat kuitenkin pääosin riittäviä, joten harkinta ja perustelujen kirjoittaminen vievät aikaa.
- Liitännäisoikeudet/kiellot: Tehtävät koskevat suppeaa aihepiiriä. Kuitenkin ne voivat olla riittäviä, mikä kasvattaa perustelujen kirjoittamiseen kuluvaan aikaa.
- Tienpidon kustannukset: Omana päätoimituksenaan tehtävät ovat rutiininomaista tieyksiköiden laskemista. Kuitenkin tehtävät ovat tavallisesti riittäviä, mikä kasvattaa niin tekniseen toimenpiteeseen kuin perustelujen kirjoittamiseen kuluvaan aikaa.
- Tienpidon/käytön erimielisyys: Tehtävät ovat tavallisesti riittäviä ja edellyttävät niin arkistotutkimuksia, tieyksiköiden laskentaa kuin maastokäynnin. Tavallisesti tapahtuva tien tason harkinta kasvattaa työaikaa. Kuitenkin harkinnan kohde on yleensä suppea-alainen.
- Tiekunta: Tehtävät ovat tavallisesti rutiininomaisia. Ne koskevat ennestään olevia tieoikeuksia tai pelkästään tiekunnan hallintoa, mikä vähentää työaikaa. Työaikaa kasvattaa tavallisesti sivutoimituksena oleva tienpidon osittelu.

Taulukko 7. Harkinnanvarainen arvio Maanmittauslaitokselle siirtyvistä vuotuisista päätoimitusten henkilötyöpäivistä sekä niiden vaihteluväli.

Päätoimitus	Arviosuhde	Arvio HTP	kpl/vuosi	HTP/vuosi
Muutoksenhaku/tiekunnan velka	1	2,30	136	313
Tieoikeus/tilapäiset oikeudet	3/4	1,73	8	14
Liitännäisoikeudet/kiellot	1/2	1,15	6	7
Tienpidon kustannukset	1/2	1,15	6	7
Tienpidon/käytön erimielisyys	1	2,30	20	46
Tiekunta	3/4	1,73	342	590
Yhteensä			518	976
Keskiarvo / +/-		1,73	+/- 80	+/- 138

Kunkin päätoimituksen työmenekkiarvio näkyy taulukosta 7. Toimitusten kappalemäärät vastaavat edellä taulukossa 5 esitettyjä kappalemääriä. Lisäksi taulukossa on esitetty henkilötyöpäivien vaihteluväli edellä todetussa taulukossa esitetyn +/- 80 kappaleen ja keskimääräisen päätoimituksen henkilötyöpäivien 1,73 mukaisesti laskettuna.

5.3 Maanmittauslaitoksen osaamistarve

Tielautakunnilta Maanmittauslaitokselle siirtyvät tehtävät on mahdollista antaa useiden toimitusinsinööriryhmien suoritettavaksi. Toimitusinsinööreille suunnatun kyselyn mukaisesti

¹¹⁸ Laskukaava: $1500 \div 90 \div 7,25$. Siinä 7,25 tarkoittaa yhden työpäivän työtunteja.

heidän osaamistasonsa vaihtelee työnkuvasta riippuen. Tästä johtuen Maanmittauslaitoksen osaamistarve riippuu suuresti siitä, mikä toimitusinsinööriryhmä tehtävät tulee suorittamaan. Lisäksi osaamistarpeeseen vaikuttavat kunkin toimitustehtävän vaativuus.

Maanmittauslaitoksen osaamistarve on mahdollista poistaa joko koulutusten tai ohjeistusten avulla, toimitusinsinöörien koulutustarpeesta riippuen. Jos osaamistarve poistetaan koulutuksella, koulutukset on syytä suunnitella päätoimitusryhmittäin. Aiemmin tutkimuksessa useasti todetulla tavoin, päätoimitusryhmien toimitukset ovat sisällöltään ja tehtäviltään samankaltaisia. Tästä johtuen koulutuksia tulee kohdentaa vain päätoimitusryhmiin, joissa koulutustarve on kattava. Päätoimitusryhmien, joiden koulutustarve on vähäinen, yksittäisten toimitustehtävien koulutustarve täydentyy ryhmän muiden toimitustehtävien osaamisella, mistä johtuen koulutustarve voidaan tyydyttää tarvittaessa seikkaperäisellä ohjeistuksella. Koulutusten lisäksi sekä niiden tehtävien osalta, joihin ei kohdistu koulutustarvetta, tulee kuitenkin huolehtia täydentävien ohjeistusten olemassa olost.

Osaamistarpeen määrittämisessä on otettava huomioon myös luvussa 5.1 selostettu osaamistarpeeseen liittyvä ainoa epävarmuustekijä, jonka mukaan toimitusinsinööreillä ei ollut vastatessaan yksityiskohtaista tietoa kunkin toimitustehtävän asiasisällöstä. Epävarmuustekijän vaikutus kohdistuu tehtäviin, joista toimitusinsinööreillä ei ole tietoa ja joiden osalta toimitusinsinöörit ovat siis ilmoittaneet osaamisensa olevan alhaisella tasolla. Jos toimitusinsinööreillä olisi vastatessaan ollut selvillä kunkin toimitustehtävän asiasisältö, olisivat he saattaneet arvioida osaamisensa korkeammaksi.¹¹⁹

Mikäli toimitustehtävät tulevat muita kuin yksityistietoimituksia tekevien PETO-insinöörien suoritettavaksi, koskee selvä koulutustarve siirtyviä tietotehtäviä kauttaaltaan. Kaikkien päätoimitusryhmien koulutustarve on kattava. Siksi yksittäisiä tehtäviä, joille ei välttämättä tarvittaisi koulutusta, ei tule jättää koulutuksen ulkopuolelle. Osa koulutuksesta on helppo rakentaa noiden tehtävien ympärille, päätoimitusryhmien eri tehtävien samankaltaisuudesta johtuen.

Mikäli toimitustehtävät tulevat yksityistietoimituksia tekevien PETO-insinöörien, ARTO-insinöörien tai TJ-insinöörien suoritettavaksi, osaamistarve vaihtelee toimitustehtävästä riippuen. Tehtävistä muutoksenhakua ja tiekunnan velkaa koskevan päätoimitusryhmän toimitustehtäviin kohdistuu selvä koulutustarve, riippumatta siitä mikä toimitusinsinööriryhmä tulee tehtävät suorittamaan. Tehtävät on luokiteltu luvun 4.1 mukaisesti vaativuudeltaan erikoistuneiksi ja niitä koskeva osaaminen on kauttaaltaan alhaisella tasolla. Koulutustarve koskee myös ARTO-insinöörejä YksTL 70 §:n tarkoittamien toimitustehtävien osalta, vaikka niitä koskeva osaaminen on lähellä keskitasoa. Päätelmä johtuu siitä, että ARTO-insinöörit tarvitsevat selvästi koulutusta YksTL 88 §:n tarkoittamaan perustevalituksen käsittelyyn ja tuo käsittely liittyy olennaisesti YksTL 70 §:n tarkoittamiin muutoksenhakua koskeviin tehtäviin.

Tienpidon ja -käytön erimielisyyttä koskevan päätoimitusryhmän toimitustehtäviin kohdistuu osittainen selvä koulutustarve. Se koskee yksityistietoimituksia tekeviä PETO-insinöörejä ja TJ-insinöörejä tienpidon teettämistä koskevien toimitustehtävien osalta, koulutustarveluokkien rajatapaukset huomioon ottaen. Muilta osin todetut toimitusinsinöörit selviävät

¹¹⁹ Esimerkkinä tällaisesta tehtävästä on toimieliimen vaaleja ja uutta toimieliintä tai tiekunnan toimieliimen koollekutsuvaltuutta koskevat tehtävät. Ne ovat tutkimuksessa tehdyn selvityksen perusteella varsin yksinkertaisia suorittaa. Jos toimitusinsinöörit olisivat tienneet tämän, olisivat he todennäköisesti arvioineet osaamisensa kyselyn lopputulosta korkeammaksi noiden tehtävien osalta.

päätoimitusryhmän tehtävistä omatoimisella koulutuksella tai seikkaperäisellä ohjeistuksella. ARTO-insinöörit selviävät ryhmän toimitustehtävistä pääasiassa omatoimisen koulutuksen tai seikkaperäisen ohjeistuksen avulla, osin jopa ilman koulutusta täydentävän ohjeistuksen avulla. Kuitenkin edellä selostetun toimitusinsinöörien osaamiseen perustuvan koulutustarpeen lisäksi on otettava huomioon myös päätoimitusryhmän tehtävien vaativuuskuvaus, eli tehtävät ovat vaativia. Vaativuustaso nostaa koulutustarvetta, joten tienpidon ja -käytön erimielisyyttä koskevan päätoimitusryhmän kaikkien tehtävien osalta on syytä antaa henkilökohtainen koulutus toimitusinsinööriryhmästä riippumatta.

Yksityistietoimituksia tekevät PETO-insinöörit ja TJ-insinöörit voivat pääasiassa suorittaa tiekuntaa, tienpidon kustannuksia, tieoikeuksia ja tilapäisiä käyttöoikeuksia sekä liitännäisoikeuksia ja -kieltoja koskevien päätoimitusryhmien tehtävät joko omatoimisen koulutuksen tai seikkaperäisen tai täydentävän ohjeistuksen avulla. ARTO-insinöörien osaamistaso on jonkin verran edellisiä korkeampi. Edellä kappaleessa todettujen toimitusinsinööriryhmien selvä koulutustarve kohdistuu vain yksittäisiin toimitustehtäviin, jotka ovat osin sivutoimituksia sekä pääasiassa yksinkertaisia suorittaa. Ilman aiemmin todettua epävarmuustekijää, toimitusinsinöörit olisivat todennäköisesti ilmoittaneet noillekin tehtäville korkeamman osaamistason. Lisäksi todetut päätoimitusryhmät ovat vaativuustasoltaan normaaleja. Näin ollen edellä todettujen päätoimitusryhmien tehtäviin ei kohdistu lainkaan henkilökohtaisen koulutuksen tarvetta. Sen sijaan toimitustehtäviä koskevan omatoimisen koulutuksen tai seikkaperäisen tai täydentävän ohjeistuksen voidaan katsoa riittävän. Tarve koulutukselle tai ohjeistuksen kattavuudelle vaihtelee toimitustehtävästä riippuen luvussa 4.3.1 selostettujen koulutustarveluokkien mukaisesti.

Toimitusinsinööreille suunnatussa kyselyssä he totesivat käyttäneensä asiantuntijapalveluja tienpitoon ja sen kustannuksiin liittyvissä tietotehtävissä mutta eivät juurikaan muissa tietotehtävissä. Pääasiassa he käyttivät tiesuunnittelua, kustannusarviota ja tienpidon toteuttamista koskevia palveluita ja palvelut oli hankittu niin Maanmittauslaitoksen sisäiseltä kuin ulkopuoliselta asiantuntijalta. Tienpitoon ja sen kustannuksiin liittyvät tietotehtävät ovat pääosin samoja kuin tienpidon ja -käytön erimielisyyttä koskevan päätoimitusryhmän tehtävät, joissa kaikilla toimitusinsinööriryhmillä on koulutustarvetta aiemmin todetulla tavoin. Näin ollen toimitusinsinöörit ovat jo ennestään tottuneet korvaamaan tietotehtävissä tarvittavaa osaamista asiantuntijapalveluilla. Tästä voidaan päätellä, että Maanmittauslaitoksen osaamistarve on poistettavissa tienpitoon ja sen kustannuksiin liittyvissä tietotehtävissä osittain asiantuntijapalveluita käyttämällä. Asiantuntijoiden käyttöä voidaan perustella myös sillä, että todettu tienpitoon ja sen kustannuksiin kohdistuva osaaminen voidaan luokitella erikoisosaamiseksi. Sitä on vaikea ylläpitää, jos tehtäviä tulee harvoin suoritettavaksi. Edellisen lisäksi on muistettava, että luvussa 3.1.1 selostetulla tavoin tielautakuntien virkamiehet ovat usean tielautakunnan osalta kadun- tai tienrakennuspuolen ammattilaisia. Muiden ammattiryhmien tielautakuntien virkamiehet käyttävät tarvittaessa kuntaorganisaation sisäisen kadun- tai tienrakennuspuolen ammattilaisten apua tietotehtävissään.

5.4 Maanmittauslaitos toimitustehtävien vastaanottajana ja tulevaisuudennäkymä

Maanmittauslaitokselle tulee todennäköisesti vuoden 2018 alusta lukien vuositasolla tehtäväksi noin 500 tielautakunnilta siirtyvää tietoimitusta, mikäli YksTL:n kokonaisuudistus toteutuu aikataulussa ja siten, että kaikki tielautakuntien toimitustehtävät siirtyvät uudistuksen yhteydessä. Työmenekiltään toimitukset tarkoittavat arviolta 1000 henkilötyöpäivää vuodessa. Luvussa 1.2 todetulla tavoin tielautakunnilta siirtyvät tehtävät tulevat suoritettavaksi

yksityistietoimituksessa. Luvun 2.3.1 mukaisesti yksityistietoimituksia on vuonna 2014 loppuunsaatettu Maanmittauslaitoksessa 1629 kappaletta, mikä tarkoittaa luvun 5.2 lähtötiedoilla ja laskutavalla noin 3800 henkilötyöpäivää vuodessa. Näin ollen siirtyvien tietoitustusten seurauksena Maanmittauslaitoksen yksityistietoimitusten määrä tulee lisääntymään noin kolmasosalla ja henkilötyöpäivät noin neljäsosalla.

Verrattaessa siirtyvien toimitustehtävien sisältöä luvussa 2.3.2 selostettuihin Maanmittauslaitoksen tietehtäviin, voidaan tehtävien todeta olevan laajalti samoja yksityistietoimituksen tehtävien kanssa. Muut kiinteistötoimitukset poikkeavat siirtyvistä toimitustehtävistä osiltaan, joissa sovellettavana ei ole YksTL vaan muut säädökset. Yksityistietoimituksen tehtävien samankaltaisuus johtuu pitkälti yksityistietoimituksen yleisestä toimivallasta. Käytännössä siirtyvien tehtävien joukossa on kuitenkin useita joko kokonaan tai pääasiassa tielautakuntien suoritettavaksi kuuluvia tehtäviä, joita yksityistietoimituksessa tehdään vain erittäin harvoin tai niitä ei tehdä lainkaan. Tielautakuntien toimitustehtäviä koskeneen selvityksen ja toimitusinsinöörien osaamisen¹²⁰ perusteella niitä voidaan katsoa olevan

- muutoksenhakua ja tiekunnan velkaa koskevan päätoimitusryhmän tehtävät,
- tieoikeutta ja tilapäisiä käyttöoikeuksia koskevan päätoimitusryhmän tehtävistä tilapäisiä tieoikeuksia koskevat tehtävät,
- tienpidon ja -käytön erimielisyyttä koskevan päätoimitusryhmän tehtävät,
- tiekuntaa koskevan päätoimitusryhmän tehtävistä toimitusinsinöörin vaaleja ja tiekunnan kokouksen koollekutsuvaltuutta koskevat tehtävät.

Tarkasteltaessa Maanmittauslaitoksen yksityistietoimituksen ohjeistusta ja TMK:a voidaan todeta, ettei edellä lueteltuja toimitustehtäviä ole pääasiassa ohjeistettu lainkaan. Lisäksi ohjeistus puuttuu liitännäisoikeuksia ja -kieltoja koskevan päätoimitusryhmän tehtävien osalta, tiekuntaa koskevan päätoimitusryhmän tehtävistä YksTL 69 §:n tarkoittaman tiekunnan muuttamista koskevien tehtävien osalta sekä tienpidon kustannuksia koskevan päätoimitusryhmän tehtävistä YksTL 32 §:n tarkoittaman tienjakoa koskevan tehtävän osalta. Kuitenkin yksityistietoimituksessa suoritetaan joitakin tienpidon ja -käytön erimielisyyttä koskevan päätoimitusryhmän tehtävien kanssa samankaltaisia tehtäviä, jotka on otettu edellä todettuihin ohjeistuksiin. Näitä tehtäviä ovat YksTL 38.1,4–5 §:n tarkoittamat tieoikeuden selvittämistä koskevat tehtävät sekä YksTL 38.4 §:n tarkoittama kustannusarvion laatiminen. (Maanmittauslaitos 2007; TMK 18.)

Verrattaessa edellä luvuissa 4.3.1 ja 5.3 läpikäytyä toimitusinsinöörien osaamista luvussa 2.3.1 läpikäytyihin eri tuotannon tulosyksikköjen toimitusinsinöörien työnkuvaan, voidaan niiden välillä havaita suora yhteys. Muita kuin yksityistietoimituksia tekevät PETO-insinöörit käsittelevät pääasiassa sopimusperusteisia toimituksia, joiden sivutoimituksena suoritetaan usein yksityistietoimitus. Tuolloin tehtävänä on pääasiassa KML 156.3 §:n tarkoittama tieoikeuden perustaminen, johon liittyy tietehtävinä usein korvausten määrääminen ja tienpidon osittelu. Muita kuin yksityistietoimituksia tekevien PETO-insinöörien osaamistaso on korkein juuri noissa tietehtävissä. Yksityistietoimitusten toimivalta on puolestaan yleinen, jolloin niissä käsitellään myös tielautakunnilta siirtyviä toimitustehtäviä. Tämä selittää yksityistietoimituksia tekevien PETO-insinöörien osaamisen. Myös TJ-insinöörien osaaminen

¹²⁰ Toimitusinsinöörien osaaminen on luetelluissa tehtävissä joko keskitasoa tai sen alapuolella. ARTO-insinöörit tekevät tältä osin poikkeuksen joidenkin tienpidon ja -käytön erimielisyyttä koskevan ryhmän tehtävien sekä tilapäisiä tieoikeuksia koskevien tehtävien osalta.

selittyy samalla seikalla, sillä he tekevät alueellisia yksityistietoimituksia. Lisäksi he järjestävät tieoikeuksia kattavasti uusjakojen yhteydessä. ARTO-insinöörien muista poikkeavan korkea osaaminen selittyy osin sillä, että he ovat tottuneet tekemään riittäviä toimituksia. Lisäksi ARTO-tulosityksikön toimitusvalikoima on laaja ja KML 5 §:n ansiosta ARTO-tulosityksikön diplomi-insinöörit tekevät kaikenlaisia ja eri lakien mukaisia kiinteistötoimituksia.¹²¹ Näin ollen heillä on ennestään kattava osaaminen ja he ovat lisäksi toimitusinsinööreistä sopeutuvaisimpia vastaanottamaan uusia tehtäviä.

Hakemusperusteisissa toimituksissa tiekuntia koskevat päätoimitukset tähtäävät tavallisesti tiekunnan perustamiseen tai tiekuntien laajentamiseen, mistä johtuen tiekunnallisten teiden osuus kasvaa maassamme jatkuvasti ja järjestäytymättömien teiden osuus vastaavasti vähenee. Kehityksen voidaan olettaa jatkuvan, varsinkin jos Hämmäläisen (2014, s. 30–32) ehdotus tiekuntien yhdistämisestä tiestökuntiin toteutuu. Tästä voidaan päätellä, että Maanmittauslaitokselle tulee vastaisuudessa yhä enenevässä määrin käsiteltäväksi tiekuntaa koskevia toimituksia. Tiestökuntien muodostaminen tehtäneen yksityistietoimituksessa, mikä kasvattaa toimitusmääriä. Lisäksi tiekunnallisten teiden lisääntyminen kasvattanee kaikkien päätoimitusten määrää, sillä tielautakuntien toimitustehtävät koskivat luvussa 3.1.1 selostetulla tavoin pääasiassa tiekunnallista tietä. Viimeksi todettu päätelmä ei ole kuitenkaan täysin yksiselitteinen, sillä Suomen tieyhdistys kouluttaa jatkuvasti tieisännöitsijöitä. Samalla ihmiset muuttavat maaseudulta kaupunkeihin asumaan tai heidän kiinnostuksensa on muista syistä johtuen muualla kuin tienpidossa. Näin ollen tiekuntien, tai tulevaisuudessa tiestökuntien, tehtäviä hoitaa yhä useammin ammattilaiset. Niitä voivat olla Hämmäläisen (2014, s. 33) kaa-vailemat tiestön kokonaispalvelua tarjoavat yritykset, joilta saa niin hallinto- kuin tienpidolliset palvelut. Tuolloin viranomaistehtävien osuus tietehävissä voi jäädä kokonaisuutena vähemmälle.

¹²¹ KML 5 §:n nojalla Maanmittauslaitoksen palveluksessa toimitusinsinöörinä voi olla diplomi-insinööri ja ammattikorkeakoulussa tai teknillisessä oppilaitoksessa tehtävään soveltuvan tutkinnon suorittanut insinööri tai teknikko. Ennen vuotta 2017 säännös rajoitti muiden kuin diplomi-insinöörin toimintavaltaa tiettyihin toimituslajeihin. Diplomi-insinööri saattoi tehdä kaikkia kiinteistötoimituksia. Nämä toimitusinsinöörien kelpoisuutta koskevat koulutusrajat poistuivat 1.1.2017 voimaan tulleella lainmuutoksella (374/2016).

6 Johtopäätökset ja toimenpidesuosituks

Yksityistielain kokonaisuudistuksen toteutuessa vuonna 2018 Maanmittauslaitokselle siirtyy määrältään noin 500 tielautakuntien toimitusta, jotka vastaavat työmenekiltään noin 1000 henkilötyöpäivää. Luvun 5.2 taulukoissa 5–7 on esitetty myös tarkempia toimitusmääriin ja työmenekkiin liittyviä arvioita. Niihin liittyy useita epävarmuustekijöitä, joten arvioihin tulee suhtautua varauksella. Tämän vuoksi suositellaan, että siirtyvien tehtävien vuoksi ei ryhdytä mittaviin resursseihin kohdistuviin toimenpiteisiin ennen YksTL:n kokonaisuudistusta. Sen sijaan on hyvä odottaa ja katsoa siirtyvät lopulliset toimitusmäärät. Tulevaisuudessa, YksTL:n kokonaisuudistuksen jälkeen, Maanmittauslaitoksen on hyvä varautua ottamaan tielautakuntien suorittamia toimitustehtäviä nykyistä enemmän vastaan.

Toimitusmääriä on mahdollista ennustaa, jos tiedetään etukäteen kuntien tieavustuspolitiikan muutokset sekä tulevat kuntaliitokset. Tämän vuoksi tutkimuksessa suositellaan kehittämään kuntiin suuntautuvaa viranomaisyhteistyötä, joka tulisi laajentaa koskemaan edellä todettua etukätestiedoksiantoa. Viranomaisyhteistyön kehittäminen on tärkeää tehdä jo vuonna 2017, koska toimitusmäärät seuraavat avustusehtojen muutoksia ja kuntaliitoksia vuoden viiveellä. Ryhtymällä toimenpiteisiin ennen YksTL:n kokonaisuudistusta on mahdollista ennustaa jo vuoden 2019 toimitusmääriä.

Tielautakuntien toimitustehtävät ja niiden sisältö sekä eri toimitustehtävien esiintyvyys ovat tällä hetkellä luvun 5.2 taulukon 5 mukaiset. Pääasiassa toimitustehtävät koostuvat tiekunnan perustamista ja muuttamista käsittelevistä hakemuserusteisista toimituksista sekä tiekunnan menettelyä käsittelevistä valitusperusteisista toimituksista. Muita toimituksia on selvästi vähemmän. Toimitustehtävien sisältö vaihtelee osin voimakkaasti eri PETO-vastuualueiden välillä luvun 5.2 taulukosta 6 havaittavalla tavoin. Toimitustehtävien sisällön määrittämiseen kohdistui vain vähän epävarmuustekijöitä, joten taulukon 5 tietoja voidaan pitää luotettavina ja tulevien toimenpiteiden pohjana. Kuitenkin toimenpiteissä tulee ottaa huomioon ne muutokset, joita YksTL:n kokonaisuudistus aikaansaa määritettyihin tehtäviin.

Tielautakunnilta siirtyvät toimitustehtävät ovat oletettavasti tulossa yksityistietoimituksessa tehtäväksi. Kun otetaan toimitusinsinöörien nykyinen työnkuva ja koulutustarpeet huomioon, toimitustehtävät tulisi antaa ensisijaisesti yksityistietoimituksia tekevien PETO-insinöörien suoritettavaksi tai toissijaisesti ARTO- tai TJ-insinöörien suoritettavaksi. Jos siirtyvät toimitustehtävät annetaan ehdotetuille toimitusinsinööriryhmille, tulee heille järjestää henkilökohtainen koulutus niin muutoksenhakua ja tiekunnan velkaa kuin tienpidon ja -käytön erimielisyyttä koskevien päätoimitusryhmien tehtävien osalta. Lisäksi näitä kaikkia tehtäviä varten tulee täydentää ohjeistus TMK:an. Tiekuntaa, tienpidon kustannuksia, tieoikeuksia ja tilapäisiä käyttöoikeuksia sekä liitännäisoikeuksia ja -kieltoja koskevien päätoimitusryhmien tehtävät eivät välttämättä edellytä henkilökohtaisen koulutuksen järjestämistä. Kuitenkin luvun 4.3.1 taulukon 3 mukaisten punaisten ja keltaisten koulutustarveluokkien osalta on suunniteltava omatoiminen koulutus tai laadittava seikkaperäinen ohjeistus. Oma toimista koulutusta voidaan pitää seikkaperäistä ohjeistusta parempana vaihtoehtona, jos koulutusmateriaali jää toimitusinsinöörien käytettäväksi. Lisäksi TMK:an tulee lisätä täydentävä ohjeistus luvussa 5.4 lueteltujen tehtävien osalta.

Siirtyviä tielautakuntien toimitustehtäviä ei tulisi antaa kokonaisuudessaan muita toimituksia kuin yksityistietoimituksia tekevien PETO-insinöörien suoritettavaksi. Heidän työnsä on tehdä pääasiassa sopimuserusteisia kiinteistötoimituksia, jotka voidaan luokitella siirtyviä tielautakunnan toimitustehtäviä helpommiksi toimituksiksi. Päätoimitusryhmistä

yksikään ei ole luokiteltavissa helpoksi ja osa on vaativia tai erikoistoimituksia koskevia ryhmiä. Siksi siirtyvät toimitustehtävät saattavat olla heille liian vaativia. Mikäli siirtyvät tehtävät tästä huolimatta annetaan muita kuin yksityistietoimituksia tekevien PETO-insinöörien suoritettavaksi, tulee heille järjestää kaikkia siirtyviä toimitustehtäviä koskeva henkilökohtainen koulutus. Lisäksi TMK:an tulee täydentää luvussa 5.4 lueteltuja tehtäviä koskeva ohjeistus.

Vaihtoehtona siirtyvien toimitustehtävien suorittamiseen on tehtävien jakaminen eri toimitusinsinööriryhmien kesken, esimerkiksi resurssitarpeiden niin vaatiessa. Jakamista ei kuitenkaan voida pitää suositeltavana, sillä ratkaistavat toimitustehtävät eivät välttämättä ole tiedossa toimitusmääräystä annettaessa. Jos jakamiseen päädytään, kaikki toimitustehtävät voidaan jakaa yksityistietoimituksia tekevien PETO-insinöörien, ARTO-insinöörien sekä TJ-insinöörien kesken resurssitarpeiden vaatimalla tavoin. Tiekuntaa, tienpidon kustannuksia sekä tieoikeuksia ja tilapäisiä käyttöoikeuksia koskevat päätoimitukset on mahdollista antaa myös muita kuin yksityistietoimituksia tekevien PETO-insinöörien suoritettavaksi. Tieoikeuden liittämisosoikeuksia ja -kieltoja, tienpidon ja -käytön erimielisyyksiä sekä muutoksenhakua ja tiekunnan velkaa koskevia päätoimituksia ei tule antaa viimeksi mainitulle toimitusinsinööriryhmälle. Nämä päätelmät voidaan tehdä tehtävien vaativuusasteen, toimitusinsinöörien osaamisen ja nykyisen työnkuvan perusteella. Koulutustarpeet ja ohjeistusten laatimiset on otettava huomioon toimitustehtäviä koskevan jaon mukaisesti.

Toimitusinsinöörien osaamista on tarvetta täydentää asiantuntijapalveluilla. Siksi tutkimuksessa suositellaan, että Maanmittauslaitos huolehtii tienpitoon ja sen kustannuksiin liittyvien asiantuntijapalveluiden saatavuudesta myös jatkossa. Asiantuntijapalveluiden tulisi kattaa tiesuunnittelua, kustannusarviota ja tienpidon toteuttamista koskevat palvelut. Ensisijaisesti asiantuntijapalvelut tulisi järjestää siten, että toimitusinsinööreille annetaan aiemmin todetut koulutukset ja asiantuntijapalvelut täydentävät toimitusinsinöörien osaamista tienpitoa ja sen kustannuksia koskevissa tehtävissä. Toissijaisesti palvelut voidaan järjestää siten, että toimitusinsinöörejä ei kouluteta tienpitoa ja sen kustannuksia koskevissa tehtävissä vaan pääasiallinen osaaminen on asiantuntijoilla. Tuolloin toimitusinsinöörien osaamista turvaamaan laaditaan seikkaperäiset ohjeistukset. Toissijainen vaihtoehto on ensisijaista huonompi, sillä tarvittavat asiantuntijaresurssit ovat suuremmat ja toimitusinsinööreillä saattaa olla ongelmia tavanomaistenkin tienpitoa ja sen kustannuksia koskevien tehtävien suorittamisessa. Asiantuntijapalvelut voidaan toteuttaa joko Maanmittauslaitoksen sisäisellä asiantuntijapalvelulla tai sopimuspalveluilla valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Sopimuspalveluita ei tule toteuttaa alueellisten toimijoiden kanssa, koko Maanmittauslaitoksen kattavan yhtenäisen palvelun saamiseksi.

Maanmittauslaitoksen tulisi toteuttaa edellä annetut toimenpidesuosituksella sillä muutoin on vaarana toimitusten laadun heikkeneminen ja kestoajojen kasvaminen. Molemmat tekijät heikentävät lisäksi asiakaspalvelun laatua. Jos viranomaisyhteistyötä kuntiin ei kehitetä, saattaa eri PETO-vastuualueille vuodesta riippuen tulla odottamattoman suuri määrä tiekuntaa koskevia toimituksia, jolloin kestoajat saattavat kasvaa. Jos siirtyviä toimitustehtäviä ei anneta suositelluille toimitusinsinööriryhmille tai jos suositeltuja koulutuksia ei anneta, eikä ohjeistuksia laadita, olisi tehtävien suorittamisessa vaikeuksia. Tuolloin toimitusten laatu saattaisi kärsiä ja toimitusten kestoajaksi kasvaisi. Asiantuntijapalveluita koskevien suositusten laiminlyönnin seurauksena toimitusinsinööreiltä puuttuisi tienpitoa ja sen kustannuksia koskevien haastavimpien toimitustehtävien vaatima erikoisosaaminen. Todennäköisesti myös tuolloin toimitusten laatu kärsisi, ellei Maanmittauslaitoksella sitten ole ennestään riittävästi asiantuntijaresursseja.

7 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimusehdotukset

7.1 Tutkimuksen arviointi

Tutkimuksen lopuksi on hyvä suorittaa tutkimuksen oleellisimpien osien arviointia. Tutkimusongelman ratkaisun kannalta niitä voidaan katsoa olevan tutkimuksen rajaukset, tutkimusaineisto ja -menetelmät sekä tutkimustulokset ja niiden vaikutus.

Tutkimuksen rajoituksia voidaan pitää onnistuneena, sillä niiden avulla tutkimus kohdistui siirtyviin tielautakunnan toimitustehtäviin ja Maanmittauslaitoksen osaamistarpeeseen juuri tutkimusongelman kannalta oleellisilta osin. Tutkimuksen ulkopuolelle rajattiin tielautakuntien muut kuin toimitustehtävät sekä lisäksi toimitustehtävien epäolennaiset osat. Maanmittauslaitoksen osaamistarpeen tutkiminen rajoittui pelkästään toimitusinsinöörien osaamisen tutkimiseen.

Tutkimuksen aineisto oli teoriaosassa kirjallista ja ongelmanratkaisuosassa empiiristä, koostuen tielautakunnilta ja maa- ja vesialuehallinnasta kerätystä aineistosta sekä Maanmittauslaitoksen toimitusinsinööreille suunnatun kyselyn vastauksista. Teoriaosuuden aineisto ei ollut kaikilta osin ensisijaista vaan tutkimuksessa oli käytettävä myös toissijaisia lähteitä. Tämä johtui siitä, että tutkimuksen resursseja siirrettiin teoriaosuuden aineiston keräämisestä empiirisen osuuden aineiston keräämiseen ja analysointiin. Empiirisen osuuden aineisto oli kaikilta osin ensisijaista ja sitä tutkittiin ilman välikäsiä. Niin tutkimuksen teoriaosuuden kuin ongelmanratkaisuosuuden aineisto oli riittävän laaja ja tutkimusongelman ratkaisua ajatellen luotettava. Aineiston kasvattaminen ei olisi parantanut tulosten luotettavuutta.

Tielautakuntien aineisto koostui pääosin tielautakuntien edustajien lähettämistä pöytäkirjoista. Vastaustapa oli työläs, mistä aiheutui toimitustehtävien määrittämiseen kohdistuvia epävarmuustekijöitä. Tutkimuksessa harkittiin tielautakuntia koskevan aineiston keräämistä pelkän kyselyn avulla. Kuitenkin tämä olisi johtanut kaksinkertaiseen aineiston analysointiin. Ensin tielautakuntien edustajat olisivat analysoineet toimituksiaan, lähtökohtana oman kuntansa menettelytavat ja osaamistaso. Vastaajien eri lähtökohdista johtuen tutkimuksessa olisi jouduttu sovittamaan vastaukset toisiinsa, eli suoritettavaksi olisi tullut toinen analysointi. Näin aineiston luotettavuus olisi heikentynyt, joten tutkimuksessa valittua aineistonkeruumenetelmää voidaan pitää onnistuneena. Kuitenkin aineistoa olisi tullut pyytää molemmilla kotimaisilla kielillä, mikä olisi parantanut tulosten luotettavuutta. Myös maa- ja vesialuehallinnon aineiston keräämistä harkittiin tehtäväksi pelkän kyselyn avulla, sillä maa- ja vesialuehallinnon osalta ei olisi ollut edellä kuvattua kaksinkertaisesta analysoinnista johtuvaa ongelmaa. Kuitenkin tutkimusaineiston samankaltaisuuden vuoksi myös maa- ja vesialuehallinnon aineisto kerättiin kirjallisessa muodossa. Maanmittauslaitoksen aineiston keräämisen pelkällä kyselyllä mahdollisti se, että Maanmittauslaitos on valtakunnallisesti yhtenäinen organisaatio, jossa kiinteistötoimitukset suoritetaan yhtä menettelyohjeistusta noudattaen. Kunkin tulosyksikön toimitusinsinööreillä on toisiaan vastaavat työnkuvat ja osaamisvaatimukset. Näin ollen toimitusinsinöörien vastaukset saatiin toisiaan vastaavista lähtökohdista eikä vastauksia ollut tarpeen sovittaa yhteen.

Tutkimusmenetelmäksi valittiin osin laadullinen ja osin määrällinen tutkimus. Tielautakuntien toimitustehtävien sisällön ja Maanmittauslaitoksen osaamistarpeen tutkimusmenetelmä oli pääasiassa laadullinen ja osin määrällinen. Näiltä osin tutkimustulos vastasi tutkimusongelmaan kattavasti, joten menetelmän valinta oli onnistunut. Tielautakuntien toimitustehtävien määrällisen tutkimuksen tulos jäi epätarkaksi useista epävarmuustekijöistä johtuen.

Kuitenkin vain osa epävarmuustekijöistä liittyi tutkimusmenetelmään, joten menetelmän vaihtaminen ei olisi parantanut tuloksen luotettavuutta merkittävästi. Siksi myös määrällisen tutkimuksen tutkimusmenetelmän valintaa voidaan pitää onnistuneena.

Tutkimuksessa oli mahdollista vastata tutkimusongelman määrittäviin tutkimuskysymyksiin kattavasti, joten tutkimusongelma saatiin pääasiassa ratkaistua. Tielautakuntien toimitustehtävien sisältö selvitettiin yksiselitteisesti vailla merkittäviä epävarmuustekijöitä. Tutkimuksen oletuksena oli, että tutkimuksessa selvitetään vain tielautakuntien YksTL:n mukaiset toimitustehtävät. Tämän lisäksi tutkimuksessa oli mahdollista eritellä toimitustehtävien käytännön esiintyvyys, mitä voidaan pitää onnistumisena. Tuloksen avulla Maanmittauslaitos saa hyvän lähtökohdan tulevien koulutusten suunnittelulle sekä ohjeistusten laatimiselle. Toimitustehtävien määrällinen arviointi jäi epätarkaksi useista epävarmuustekijöistä johtuen. Oletuksena oli, että riittävän laajan aineiston keräämisellä sekä sopivien muuntotekijöiden valinnalla toimitusmäärät pystytään määrittämään luotettavasti. Kuitenkin tutkimustulos jäi odotettua heikommaksi. Tästä huolimatta Maanmittauslaitos saa tuloksen avulla vahvasti suuntaa-antavan tiedon tulevista toimitusmääristä ja osaa siten varautua toimitustehtävien siirtoon. Siksi tulosta ei voida pitää epäonnistuneena. Maanmittauslaitoksen osaamistarve pystyttiin selvittämään tyhjentävästi. Tielautakuntien toimitustehtävien sisällöstä tehty selvitys antoi hyvän lähtökohdan toimitusinsinööreille suunnatun kyselyn laatimiselle. Lisäksi toimitusinsinöörit vastasivat kyselyyn kattavasti ja kyselyn analysointi onnistui. Näin ollen Maanmittauslaitoksen osaamistarve saatiin selville ja saatua tulosta voidaan pitää luotettavana sekä hyvin onnistuneena. Tuloksen avulla Maanmittauslaitos saa tiedon siitä, mitkä tehtävät edellyttävät koulutusta ja mitkä tehtävät ovat suoritettavissa ohjeistuksen avulla, sekä tiedon siitä, mitä asiantuntijapalveluita tehtävien suorittamiseksi tarvitaan. Lisäksi siirtyvät toimitustehtävät on mahdollista antaa oikeille toimitusinsinööriryhmille suoritettavaksi.

Tutkimuksessa oli joitakin olettamuksia, jotka ohjasivat tutkimuksen kulkua. Toimitustehtävien määrää koskevan tutkimuksen osalta oli olettamuksena ensiksi se, että tielautakunnat suorittavat tietehtäviä niin toimituksissa kuin myös niiden ulkopuolella, sekä toiseksi se, että siirtyvät tehtävät tulevat PETO-vastuualueiden toimitusinsinööreille suoritettavaksi. Ensiksi mainittu olettaja piti tutkimuksessa paikkansa ja se otettiin tuloksissa huomioon. Toiseksi mainittu olettaja vaikutti niin toimitusmäärien tutkintaan kuin tutkimustuloksen muotoiluun. Maanmittauslaitoksen osaamistarpeen määrittämisen osalta oli olettamuksena, että niin tielautakuntien virkamiehet kuin Maanmittauslaitoksen toimitusinsinöörit käyttävät asiantuntijapalveluita tietehtävissään. Maanmittauslaitoksen osalta oletettiin lisäksi, että siirtyvien toimitustehtävien suorittamiseksi on tarvetta tienpitoon ja sen kustannuksiin liittyville asiantuntijapalveluille. Näin ollen osaamistarpeen tutkintaa laajennettiin koskemaan myös asiantuntijapalveluita, jolloin pääpaino oli Maanmittauslaitoksen todennäköisesti tarvitsemien asiantuntijapalveluiden tutkimisessa.

Kokonaisuutena tutkimuksen voidaan katsoa päässeen tavoitteeseensa. Tutkimustulosten avulla Maanmittauslaitoksen on mahdollista vastaanottaa sille tielautakunnilta siirtyvät toimitustehtävät. Tulosten ansiosta siirtyvien toimitustehtävien laatu säilyy korkeana eikä siirtyvien tai entisten toimitustehtävien kesto aika kasva ainakaan kohtuuttomasti. Tuolloin myös maanomistajat tulevat palveluksi tasapuolisesti ja laadukkaasti.

7.2 Jatkotutkimusehdotukset

Kansliapäätökset

Tutkimuksessa suoritetun selvityksen perusteella kaikkien tielautakunnilta siirtyvien tehtävien suorittaminen yksityistietoimituksessa ei liene järkevää. Esimerkiksi YksTL 58.3 §:n tarkoittamaa toimielimen vaalien määräämistä ja 65.3 §:n tarkoittamaa koollekutsuvaltuutta koskevat tehtävät ovat työmäärältään vähäisiä. Myös käsittelemättä jättämistä koskeva ratkaisu tilanteessa, jossa YksTL 70 §:n tarkoittama muutoksenhaku tehdään myöhässä, samoin kuin YksTL 88 §:ään liittyvä ulosoton keskeyttämisestä koskeva ratkaisu ovat varsin kevyitä toimenpiteitä yksityistietoimituksessa tehtäviksi. Sama koskee YksTL 77 §:n tarkoittamaa uskotun miehen määräämistä tilanteessa, jossa tiekunnan toimielin ei huolehdi tiekunnan velanmaksuvelvollisuuksista. Tutkimuksen mukaisesti kaikkia edellä todettuja tehtäviä tuli tielautakuntiin käsiteltäväksi. Läpikäydyn oikeuskirjallisuuden mukaan ainakin toimielimen vaalien määräämistä, myöhässä tehtyä muutoksenhakua ja ulosoton keskeyttämisestä koskevien ratkaisujen käsitteleminen on tielautakunnissa mahdollista KuntaL:n mukaisissa sisäisissä kokouksissa. Näin tielautakunnat ovat myös menetelleet.

Kaikille edellä todetuille ja mahdollisesti myös muille tehtäville tarvittaisiin yksityistietoimitusta kevyempi menettely, jota puoltaa myös MMM:n (2012, s. 8–9) kiinteistötoimitusstrategian päämäärä kustannustehokkaasta toimitustuotannosta sekä Maanmittauslaitoksen toimitustuotannon strategian (Kokkonen ym. 2009, s. 17–18) tavoite kokouksettomasta toimituksesta ja päätösten antamisesta kokousten ulkopuolella. Hämäläinen (2014, s. 35) ja Markkula (2016a) ovat esittäneet mielipiteinään, että yksityistietoimitusmenettelyä voitaisiin keventää kansliapäätöksillä. Yhtenä vaihtoehtona yksityistietoimitusta kevyemmälle menettelylle voisi olla luvussa 2.3.1 selostettu KML 165.1 §:n tarkoittama kiinteistörekisterinpitäjän päätöksen kaltainen menettely, joka sallisi myös erimielisyyttä koskevan asian käsittelyn. Menettelyn tutkiminen ei ole mahdollista tämän tutkimuksen resurssien puitteissa, joten siitä annetaan jatkotutkimusehdotus.

Sovittelumenettely

Tutkimuksessa todetulla tavoin tielautakuntien edustajat ovat suorittaneet tiettehtävien käsittelyä myös toimitustensa ulkopuolella. Useiden vastaajien kommenttien perusteella näin on vältetty kiinteistönomistajille aiheutuvia turhia kustannuksia. Toinen esitetty syy on menettelyn vaivattomuus. Kuitenkaan Maanmittauslaitoksella tällainen menettely ei ole mahdollista. Asiaan vaikuttanevat vahvimmin jääviyttä koskevat syyt sekä se, että Maanmittauslaitoksen virkamiesten tulee pysyä puolueettomana. Tämä tulee esille esimerkiksi MMM:n kommentteista (LVM 2016, s. 2). Kuitenkin tielautakuntien virkamiehet ovat sanojensa mukaan sovitelleet onnistuneesti erilaisia asianosaisten välisiä tieriitoja. Jos sovittelu ei ole onnistunut, on päädytty toimitusmenettelyyn. Joidenkin tielautakuntien virkamiesten kommentteista paljastui, että tällaisen menettelyn mahdollisuus tulisi olla myös Maanmittauslaitoksella.

Tämän tutkimuksen rajoissa ei ole mahdollista ottaa kantaa edellä kuvatun sovittelumenettelyn tarkoituksenmukaisuuteen. Kiinteistönomistajien aseman vuoksi asiaa olisi kuitenkin syytä selvittää. Maanmittauslaitoksen tulisikin suorittaa jatkotutkimus, jossa selvitetään mahdollisuutta toimitusmenettelyn ulkopuoliseen sovittelumenettelyyn sen sijaan, että jätetyt hakemukset johtavat poikkeuksetta viralliseen toimitusmenettelyyn. Sovittelumenettely voisi olla esimerkiksi asiakaspalvelun yhteydessä suoritettavana tilaustehtävänä.

Muut jatkotutkimusehdotukset

Joidenkin tielautakuntien edustajien vastauksista paljastui yksityistierekisteriin liittyvä ongelma. Heidän mukaansa kaikkia tielautakuntien toimitustietoja ei ole viety yksityistierekisteriin, mikä vaikeuttaa käytännön toimitustehtäviä. Lisäksi tutkimuksessa havaittiin, että joitakin läpikäytyjä tielautakuntien toimitusratkaisuja ei ole merkitty kiinteistörekisteriin. Havainto tehtiin huolimatta siitä, että tutkimuksessa tarkasteltiin kiinteistörekisterimerkintöjä vain murto-osasta toimituksista. Näin ollen jatkotutkimuksena ehdotetaan sen selvittämistä, kuinka tielautakuntien kaikki toimitusratkaisut saataisiin ajantasaistettua yksityistie- ja kiinteistörekisteriin.

Tutkimuksen tarkasteluajanjaksolta on kerätty kattava aineisto maa- ja metsä- ja ympäristöministeriön tuomioita, joista olisi oletettavasti hyötyä tielautakunnilta siirtyvien toimitusten ratkaisujen harkinnassa. Maanmittauslaitoksen tulisikin tutkia, olisiko tuo aineisto mahdollista koostaa osaksi Maanmittauslaitoksella jo olevaa oikeustapauskortistoa. Toki tälle on edellytyksenä se, että tielautakuntien tehtävät lopulta siirtyvät Maanmittauslaitokselle.

8 Yhteenveto

YksTL on kokenut yli 50 vuotisen voimassaolonsa aikana lukuisia osauudistuksia. YksTL uudistuu jälleen, sillä LVM on antanut joulukuussa 2015 YksTL:n kokonaisuudistusta koskevan säädöshankepäätyksen. Kunnalliset tielautakunnat on tarkoitus lakkauttaa kokonaisuudistuksen yhteydessä ja siirtää niiden tehtävät Maanmittauslaitokselle. Asiasta on yksimielisyys eri hallinnonalojen ja viranomaisten välillä. Kuitenkin tehtävien siirtymiseen liittyi ongelma. Tiedossa ei ollut sitä, mitä tielautakunnan tehtäviä Maanmittauslaitokselle tulee suoritettavaksi tai sitä, kuinka paljon eri tehtäviä on. Tästä johtuen Maanmittauslaitoksella ei ollut tietoa siitä, miten toimitustehtävien siirtoon olisi tullut varautua.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Maanmittauslaitokselle siirtyvien toimitustehtävien sisältö ja määrä sekä se, mitä osaamista Maanmittauslaitoksen tulisi hankkia ennen tehtävien siirtoa. Vastaavaa tutkimusta ei oltu aiemmin tehty, joten tutkimustuloksen ansiosta Maanmittauslaitos sai mahdollisuuden ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin tielautakunnilta siirtyvien tehtävien vastaanottamiseksi. Tutkimusta rajattiin siten, että se kohdistui vain tielautakunnan toimitustehtäviin niiden vireilletulosta lopettamiseen asti. Maanmittauslaitoksen osaamistarvetta tutkittiin vain toimitusinsinöörien osaamisen näkökulmasta.

Tielautakunnan toimitustehtävien sisältö tutkittiin osin laadullisesti lainsäädännön ja tutkimuksen aihepiiriä käsittelevän kirjallisuuden avulla, jolloin saatiin selville YksTL:n tielautakunnille asettamat toimitustehtävät. Osin sisältöä tutkittiin tielautakunnilta ja maa- ja metsätalouden ministeriön kerätystä aineistosta sisällönanalyysillä sekä määrällisellä erittelyllä, jolloin saatiin selville tielautakuntien käytännön toimitustehtävät sekä eri tehtävien esiintyvyys aineistossa. Todettu aineisto koostui pääasiassa tielautakuntien toimituspöytäkirjoista sekä niistä tuomioista, joita maa- ja metsätalouden ministeriö oli antanut tielautakuntien toimituksista. Aineisto kerättiin tarkasteluajanjaksolta 1.1.2012–31.5.2016. Siirtyvien toimitustehtävien määrät selvitettiin taulukoimalla tielautakuntien toimituspöytäkirjoista koostuva aineisto. Se jaoteltiin toimitustehtävittäin ja ryhmiteltiin edelleen pää- ja sivutoimituksiin. Päätoimitusryhmien määrät laskettiin ensin vastanneiden tielautakuntien koko tarkasteluajanjakson määristä vuotuisiksi keskiarvomääräksi, minkä jälkeen määrät muunnettiin koko Maanmittauslaitosta koskeviksi. Lisäksi määrät muunnettiin PETO-vastuualueita koskeviksi, sillä toimitustehtävät tulevat oletettavasti PETO-tulosityksikön toimitusinsinööreille yksityistietoimituksiin käsiteltäväksi.

Maanmittauslaitoksen osaamistarve selvitettiin Maanmittauslaitoksen tuotannon tulosityksiköiden toimitusinsinööreille lähetetyllä kyselyllä. Sillä mitattiin toimitusinsinöörien osaamista kaikkien niiden tietotehtävien osalta, joita YksTL asettaa tielautakunnille tehtäväksi. Kyselyn vastauksia analysoitiin laadullisesti mutta myös määrällistä erittelyä suoritettiin. Analysoinnin perusteella laadittiin koulutustarveluokat. Niiden perusteella oli mahdollista päätellä tehtävät, joissa toimitusinsinöörit tarvitsevat koulutusta sekä tehtävät, joiden suorittamiseksi riittää ohjeistusten laatiminen. Lisäksi oli mahdollista päätellä ne toimitusinsinööriryhmät, joille siirtyvät toimitustehtävät tulisi antaa suoritettavaksi. Kyselyssä tiedusteltiin myös niitä asiantuntijapalveluita, joita toimitusinsinöörit olivat käyttäneet tietotehtävissään. Vastausten perusteella pääteltiin ne toimitustehtävät, joiden suorittamiseksi on suositeltavaa käyttää myös asiantuntijapalveluita.

Tutkimuksen lopputuloksena todettiin suuntaa-antavasti, että Maanmittauslaitokselle on siirtymässä määrältään noin 500 tielautakuntien toimitusta vuodessa. YksTL:n mukaiset toimitustehtävät oli mahdollista määrittää luotettavasti. Kuitenkin vain osa toimitustehtävistä tulee tielautakunnille käytännössä suoritettavaksi. Pääasiassa hakemusperusteiset toimitukset

koskevat tiekuntien perustamista tai muuttamista ja valitusperusteiset toimitukset tiekunnan menettelyä. Muut toimitukset ovat selvänä vähemmistönä. Lisäksi todettiin, että siirtyvät toimitustehtävät eivät jakaudu koko Maanmittauslaitoksen alueelle tasaisesti vaan PETO-vastuualueiden välillä on voimakasta vaihtelua niin toimitustehtävien määrän kuin sisällön osalta.

Maanmittauslaitoksen osaamistarvetta koskevassa tutkimustuloksessa todettiin, että toimitusinsinöörien koulutustarve vaihtelee riippuen siitä, mille toimitusinsinööriryhmälle siirtyvät toimitustehtävät annetaan suoritettavaksi. Jos suorittajina ovat muita kuin yksityistietoimituksia tekevät PETO-insinöörit, on koulutustarve selvä kaikkien siirtyvien toimitustehtävien osalta. Jos suorittajina ovat yksityistietoimituksia tekevät PETO-insinöörit, ARTO-insinöörit tai TJ-insinöörit, selvä koulutustarve koskee lähinnä muutoksenhakua sekä tienpidon- ja käytön erimielisyyttä koskevia toimitustehtäviä. Muiden toimitustehtävien suorittamiseksi riittää ohjeistusten laatiminen. Ohjeistusten tulee tehtävästä riippuen olla joko seikkaperäisiä tai täydentäviä. Lisäksi tutkimustuloksessa todettiin, että Maanmittauslaitoksen osaamistarve on poistettavissa osittain asiantuntijapalveluilla tienpitoa ja sen kustannuksia koskevien tehtävien osalta.

Tutkimuksessa suositeltiin, että Maanmittauslaitoksessa ei ryhdytä toimitusmäärien epätarkkuuden vuoksi mittaviin resursseihin kohdistuviin toimenpiteisiin ennen YksTL:n kokonaisuudistusta. Kuitenkin Maanmittauslaitoksen tulisi kohdistaa kuntiin suuntautuvaa viranomaisyhteistyötä etukäteistiedoksiantoon, sillä toimitusmääriä on mahdollista ennustaa tulevien kuntien tieavustuspolitiikan muutosten ja kuntaliitosten avulla. Tutkimuksessa määritetty toimitustehtävien sisältö oli luotettava ja sitä voidaan pitää tulevien toimenpiteiden pohjana. Kuitenkin toimenpiteissä tulee ottaa huomioon ne muutokset, joita YksTL:n kokonaisuudistus saa aikaan siirtyvissä toimitustehtävissä. Siirtyvät toimitustehtävät tulisi antaa ensisijaisesti yksityistietoimituksia tekevien PETO-insinöörien suoritettavaksi tai toissijaisesti ARTO- tai TJ-insinöörien suoritettavaksi. Kolmantena, joskaan ei suositeltavana, vaihtoehtona on toimitustehtävien jakaminen toimitusinsinööriryhmien kesken, jolloin osa toimitustehtävistä voidaan antaa myös muita kuin yksityistietoimituksia tekevien PETO-insinöörien suoritettavaksi. Lisäksi tutkimuksessa suositeltiin, että Maanmittauslaitos huolehtii tienpitoon ja sen kustannuksiin liittyvien asiantuntijapalveluiden saatavuudesta. Ensisijaisesti asiantuntijapalvelut tulisi järjestää suppeasti siten, että asiantuntijapalvelut tukevat toimitusinsinöörien osaamista. Toissijaisesti palvelut on mahdollista järjestää kattavasti siten, että pääasiallinen osaaminen on asiantuntijoilla. Asiantuntijapalvelut voidaan järjestää joko Maanmittauslaitoksen sisäisillä palveluilla tai ulkoisilla palveluilla valtakunnallisten toimijoiden kanssa.

Tutkimustuloksessa oli mahdollista vastata tutkimusongelmaan kattavasti ja tutkimuksen voidaan katsoa päässeen tavoitteeseen. Toimitustehtävien sisältö pystyttiin määrittämään yksiselitteisesti. Tältä osin tutkimus onnistui ja Maanmittauslaitos saa tuloksen avulla tietoonsa niin siirtyvät YksTL:n mukaiset toimitustehtävät kuin niiden käytännön esiintyvyyden. Toimitustehtävien määrää koskevaa tutkimustulosta rasittivat useat epävarmuustekijät, mikä laski määrällisen arvioinnin tarkkuuta. Tältä osin tutkimus jäi odotettua heikommaksi. Tutkimustulos ei kuitenkaan ollut epäonnistunut, koska Maanmittauslaitos saa tuloksen ansiosta suuntaa-antavan tiedon siirtyvien toimitustehtävien määrästä. Maanmittauslaitoksen osaamistarve todettiin luotettavasti, joten tältä osin tutkimus onnistui. Tuloksen avulla Maanmittauslaitoksen on mahdollista antaa siirtyvät toimitustehtävät oikeiden toimitusinsinööriryhmien suoritettavaksi. Lisäksi Maanmittauslaitos saa lähtökohdan tulevien koulutuksen suunnittelulle ja ohjeistusten laatimiselle sekä tiedon tarvittavista asiantuntijapalveluista.

Lähteet

- Aalto-Setälä, Erkki. (1971) Tielautakunta ja sen tehtävät. Helsinki: Kunnallispaino. 336 s. (Suomen kunnallisliitto).
- Aalto-Setälä, Erkki & Aalto-Setälä, Merja. (1981) Tielautakunta. Vantaa: Kunnallispaino. 186 s. (Suomen kunnallisliiton tekninen julkaisusarja nro 6). ISBN 951-773-196-5.
- Aalto-Setälä, Erkki, Martikainen, Kauko, Rankamo, Risto. (1975) Yksityisen tien tienpidon käsikirja. 3. painos. Vantaa: Kunnallispaino. 343 s. (Suomen kunnallisliitto). ISBN 951-773-011-X.
- Fagerlund, Markku. (2001) Tiekunta. Helsinki: Kuntatalon painatuskeskus. 224 s. (Suomen kuntaliitto). ISBN 951-755-518-0.
- Fagerlund, Markku. (2005) Tielautakunnan käsikirja. 2. painos. Helsinki: Hakapaino Oy. 154 s. (Suomen kuntaliitto). ISBN 952-213-017-6.
- Hiironen, Juhana. (2012) Peltotilusjärjestelyn vaikutuksista ja kannattavuudesta. Espoo: Insinööritieteiden korkeakoulu. 252 s. (Aalto University publication series, Doctoral dissertations 21/2012). ISBN 978-952-60-4521-4 (painettu) ISBN 978-952-60-4522-1 (sähköinen) ISSN 1799-4934 (painettu) ISSN 1799-4942 (sähköinen).
- Hyvönen, Veikko, O. (1998) Kiinteistönmuodostamisoikeus I. Yleiset opit. Espoo: Ky Veikko O. Hyvönen & Co. 569 s. ISBN 951-95355-9-4.
- Hyvönen, Veikko, O. (2001) Kiinteistönmuodostamisoikeus II. Kiinteistötoimitukset. Espoo: Ky Veikko O. Hyvönen & Co. 712 s. ISBN 951-98394-1-0.
- Hämäläinen, Esko. (2013) Yksityisteiden hallinto. Tiekunta ja tieosakas 2013. Kerava: Painojussit Oy. 162 s. (Suomen tieyhdistys, Yksityistiejulkaisut). ISBN 978-952-99824-6-2 (painettu) ISBN 978-952-99824-7-9 (sähköinen).
- Hämäläinen, Esko. (2014) Yksityistielain uudistamistarpeet. Selvitysmiehen arviot ja ehdotukset. [Verkkojulkaisu]. 42 s. (Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 30/2014). [Viitattu 2.9.2016]. ISBN 978-952-243-431-9 (verkkojulkaisu) ISSN 1795-4045 (verkkojulkaisu).
- Komiteamietintö. (1957) Komiteamietintö yksityisiä teitä koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino. 70 s. (Komiteamietintö 16/1957).
- Kokkonen, Arvo, Halme, Pekka, Haulos, Sakari, Lukkarinen, Tuomas, Seppänen, Heikki, Tella, Ari. (2009) Maanmittauslaitoksen toimitustuotannon strategia 2015. [Verkkojulkaisu]. 32 s. (Maanmittauslaitos, keskushallinto). [Viitattu 18.10.2016]. Saatavissa: http://www.maanmittauslaitos.fi/sites/default/files/Toimitustuotannon_strategia.pdf.

- Korpinen, Petri. (2016) Selvitys Maanmittauslaitoksen palvelusteverkon kehittämiseksi. [Verkkajulkaisu]. 48 s. (Maanmittauslaitos). [Viitattu 26.9.2016]. Saatavissa: http://www.maanmittauslaitos.fi/sites/default/files/maanmittauslaitoksen_palvelupisteselvitys_15.4.2016.pdf.
- Kotilainen, Seija. (2007) Public Roads and Readjustments of Real Properties and Private Access Roads. A Case Study of Planning Procedures. Nordic Journals of Surveying and Real Estate Research. Vol. 4:2. s. 40–58. ISSN 1459-5877.
- Kuntaliitto. (2015) Lausunto yksityistielain uudistustarpeita koskevasta selvitysmiehen raportista 16.4.2015. [Verkkajulkaisu]. 3 s. [Viitattu 24.10.2016]. Saatavissa: <https://www.lvm.fi/lvm-mahti-portlet/download?did=169904>.
- Kuntaliitto. (2016a) Kuntajaot ja asukasluvut 2000–2016. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 10.10.2016]. Saatavissa: <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/Sivut/default.aspx>.
- Kuntaliitto. (2016b) Kuntaliitokset. Ajankohtaistilanne. [Verkkosivusto]. [Viitattu 10.10.2016]. Saatavissa: <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/Sivut/default.aspx>.
- Kuusiniemi, Kari & Peltomaa, Hannu. (2000) Lunastuslainsäädäntö ja korvausjärjestelmä. Helsinki: Oy Edita Ab. 260 s. ISBN 951-37-3128-6.
- LVM, Liikenne- ja viestintäministeriö. (2015) Säädöshankepäätös 9.12.2015. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityisistä teistä. [Verkkajulkaisu]. 3 s. [Viitattu 24.10.2016]. Saatavissa: <https://www.lvm.fi/asiakirjat/2015>.
- LVM, Liikenne- ja viestintäministeriö. (2016) Yksityistielain kokonaisuudistus. Viranomaistehtäviä käsittelevä kokous 4.4.2016. 6 s.
- Maanmittauslaitos. (2007) Yksityistietoimituksen ohjeistus. Versio 1.0, 12.6.2007. Päivitetty 8.6.2016. 27 s.
- Maanmittauslaitos. (2016a) Käsikirja yksityisteiden tienpidon osittelusta. 6. painos. 70 s. (Maanmittauslaitoksen julkaisuja nro 92). ISBN 978-951-48-0243-0.
- Maanmittauslaitos. (2016b) Tieyksiköinti tilaustehtävänä. [Verkkosivu]. [Viitattu 26.9.2016]. Saatavissa: <http://www.maanmittauslaitos.fi/hinnasto/tieyksikointi-tilaustehtavana>.
- Maanmittauslaitos. (2016c) Hinnasto, Kiinteistötoimitukset 2016. [Verkkajulkaisu]. 12 s. [Viitattu 26.9.2016]. Saatavissa: http://www.maanmittauslaitos.fi/sites/default/files/kiinteistotoimitukset_suomi_www_2016.pdf.
- Maanmittauslaitos. (2016d) Maanmittauslaitoksen vuositilastoja 2014. [Verkkajulkaisu]. 24 s. (Suomen virallinen tilasto, Ympäristö ja luonnonvarat 2015). [Viitattu 26.9.2016]. Saatavissa: http://www.maanmittauslaitos.fi/sites/default/files/mml_vuositilasto_2014.pdf.

Maanmittauslaitos. (2016e) PETO Eteläisen osaamiskartoitus kevät 2016. [Maanmittauslaitoksen intranet]. 9 s. [Viitattu 27.9.2016]. Koulutusmateriaalit.

Maanmittauslaitos. (2016f) Ohjeet kiinteistörekisterin pitämisestä 17.12.2015. [Verkkojulkaisu]. 51 s. [Viitattu 6.10.2016]. Saatavissa: http://www.finlex.fi/data/normit/42437-KRO_2016.pdf.

Maanmittauslaitos. (2016g) Palvelupisteselvitys. [Verkkosivu]. [Viitattu 1.10.2016]. Saatavissa: <http://www.maanmittauslaitos.fi/toiminta/organisaatio/palvelupisteselvitys>.

Maanmittauslaitos. (2016h) Maanmittauslaitos, Tuotanto. [Maanmittauslaitoksen intranet]. [Viitattu 2.10.2016].

Majamaa, Vesa & Markkula, Markku. (2001) Kiinteistönmuodostamislaki. Helsinki: Edita Publishing Oy. 265 s. ISBN 951-37-3481-1.

Manner, Arvo. (1928) Laki tilusteistä. Maanmittaus. Aikakauskirja maanjako- ja karttatieteitä sekä geodesiaa varten. Maanmittaustieteiden seuran julkaisema. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino. s. 73–83.

Markkula, Markku. (2005) Yksityiset tiet. 2. painos. Helsinki: Edita Prima Oy. 424 s. ISBN 951-37-4515-5.

Markkula, Markku. (2016a) Maanmittausneuvos. Maanmittauslaitoksen keskushallinto. Sähköpostikeskustelut 23.4.2016 ja 22.9.2016.

Markkula, Markku. (2016b) Tiekunnan kokouksessa tehtyjen päätösten asiallinen oikaiseminen. [Maanmittauslaitoksen intranet]. 3 s. (Lakitieto 2/2016). [Viitattu 26.10.2016].

MMM, Maa- ja metsätalousministeriö. (2012) Maa- ja metsätalousministeriön kiinteistötoimitusstrategia 2013–2020. [Verkkojulkaisu]. 9 s. (Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja). [Viitattu 6.10.2016]. ISBN 978-952-453-760-6 (verkkojulkaisu) ISSN 1797-397X (verkkojulkaisu).

MMM, Maa- ja metsätalousministeriö. (2015a) Maa- ja metsätalousministeriön tilusjärjestelystrategia 2015–2020. [Verkkojulkaisu]. 14 s. (Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja). [Viitattu 3.10.2016]. ISBN 978-952-453-875-6 (verkkojulkaisu) ISSN 1797-397X (verkkojulkaisu).

MMM, Maa- ja metsätalousministeriö. (2015b) Lausunto yksityistielain uudistamistarpeita koskevasta selvitysmiehen raportista 24.4.2015. [Verkkojulkaisu]. 7 s. [Viitattu 24.10.2016]. Saatavissa: <https://www.lvm.fi/lvm-mahti-portlet/download?did=170841>.

Noponen, V. K. (1931) Pakkotiestä. Maanmittaus. Aikakauskirja maanjako- ja karttatieteitä sekä geodesiaa varten. Maanmittaustieteiden seuran julkaisema. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino. s. 113–136.

Notko, Petri. (2016) PETO-tulosityksikön johtaja. Sähköpostikeskustelut 5.9.2016, 27.9.2016 ja 10.11.2016.

Pietilä, Jorma. (1962) Yksityisistä teistä annetun lain pääkohdista. Maalaiskunta. s. 586–593.

Repo, Matti, V. (1995) Yksityisistä teistä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 257 s. (Lakimiesliiton kustannus). ISBN 951-640-823-0.

Suomen tieyhdistys. (2016) Suomen tieyhdistys. [Verkkosivusto]. [Viitattu 18.10.2016]. Saatavissa: <http://www.tieyhdistys.fi/etusivu/>.

TEM, Työ- ja elinkeinoministeriö. (2015) Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto yksityistielain uudistustarpeita koskevasta selvitysmiehen raportista 15.4.2015. [Verkkojulkaisu]. 4 s. [Viitattu 24.10.2016]. Saatavissa: <https://www.lvm.fi/lvm-mahti-portlet/download?did=170050>.

TMK. Toimitusmenettelyn käsikirja. Maanmittauslaitos. [Viitattu 3.10.2016]. Saatavissa: <http://www.maanmittauslaitos.fi/toimitusmenettelynkasikirja>.

Varonen, Asta, Juvonen-Ryynänen, Riitta, Kallela, Liisa, Pakanen, Maija-Liisa, Reunanen, Pasi, Roitto, Tatu, Tallgren, Mikko. (2011) Maanmittauslaitoksen tietopalvelustrategia 2012–2016. [Verkkojulkaisu]. 33 s. (Maanmittauslaitos, keskushallinto). [Viitattu 1.10.2016]. Saatavissa: http://www.maanmittauslaitos.fi/sites/default/files/Maanmittauslaitoksen_tietopalvelustrategia_2012_2016.pdf.

Wiiala, Arvid. (1962) Yksityiset tiet. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy. 243 s.

Wirilander, Juhani. (1979) Rasitteesta maankäyttömääräyksenä. Tutkimus rasitteen käsitteestä, kehityksestä, voimaansaattamisedellytyksistä ja voimassaolon perusteista Suomen lain mukaan. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy. 821 s. (Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 132). ISBN 951-9068-94-5 (nidottu) ISBN 951-9068-95-3 (sidottu).

Vitikainen, Arvo. (2003) Uusjakojen toimitusmenettelyn uudistamisesta. Espoo: Teknillinen korkeakoulu. 199 s. (Kiinteistöopin ja talousoikeuden julkaisuja A 32). ISBN 951-22-6530-3 (painettu) ISBN 951-22-6531-1 (sähköinen) ISSN 0785-5079.

Liite 1. Maanmittauslaitokselle suunnatun kyselyn kysymykset

ASiantuntijoiden käyttäminen

Seuraavissa kysymyksissä tiedustelen yksityistiehen liittyvissä tehtävissä käyttämiäsi asiantuntijapalveluja. Kysymyksissä 3–7 tarkoitan yksityistie tehtävällä tien rakentamiseen, korjaukseen, suunnitteluun, kustannuksiin tai kustannusarvioon liittyvää tehtävää. Tilusjärjestelypuolen henkilöstö voi lukea tehtäviin myös mukauttamistoimet. Kysymyksessä 8 voit kertoa myös muissa yksityistie tehtävissä käyttämistäsi asiantuntijapalveluista.

3. Oletko käyttänyt viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana yksityistiehen liittyvissä tehtävissäsi asiantuntijapalvelua? (Voit valita kyllä-vastauksista tarvittaessa molemmat.)

- En ole
- Kyllä: Maanmittauslaitoksen sisäinen asiantuntija
- Kyllä: Maanmittauslaitoksen ulkopuolinen asiantuntija

4. Jos vastasit edellä käyttäväsi asiantuntijaa, missä yksityistiehen liittyvissä tehtävissä häntä käytit? (Voit valita useamman kohdan.)

- Tiesuunnittelu
- Kustannusarvio
- Kustannusten osittelu
- Tien rakentamisen tai korjauksen toteutus

5. Jos vastasit edellä käyttäväsi Maanmittauslaitoksen sisäistä asiantuntijaa, voit kertoa asiantuntijan tulosityksikön ja työtehtävän.

- Sanallisesti

6. Jos vastasit edellä käyttäväsi Maanmittauslaitoksen ulkopuolista asiantuntijaa, valitse alta asiantuntijan organisaatio. (Voit valita useamman kohdan.)

- OTSO-Metsäpalvelut
- Metsänhoitoyhdistys
- Alueellinen tieisännöitsijä
- Muu

7. Jos vastasit edelliseen kohtaan Muu: kerro mikä organisaatio/asiantuntija oli kyseessä?

- Sanallisesti

8. Oletko käyttänyt yksityistie tehtävissä muita kuin edellä läpikäytyjä asiantuntijapalveluita? Mainitse yksityistie tehtävä, jossa käytit asiantuntijaa sekä asiantuntijan organisaatio ja tehtävä, jossa hän työskentelee.

- Sanallisesti

OSAAMINEN

Seuraavat kysymykset koskevat tehtäviä, jotka saattavat tulla Sinun suoritettavaksesi. Arvioi osaamistasi tehtävissä asteikolla 1–5.

Selostus asteikosta:

- 1 = En osaa, erittäin paljon koulutustarvetta
- 2 = Osaan vähän, paljon koulutustarvetta
- 3 = Melko hyvä osaaminen kokonaisuutena, jonkin verran koulutustarvetta
- 4 = Hyvä osaaminen, vain vähäinen koulutustarve
- 5 = Erittäin hyvä osaaminen: kehittäjä, kouluttaja, uudistaja

Tehtävät:

9. Tie kunta

- Tie kunnan perustaminen
- Tienosan liittäminen tie kunnan tiehen tai erottaminen tie kunnan tiestä
- Tie kuntien yhdistäminen tai tie kunnan jakaminen tai lakkauttaminen
- Tie kunnan ylijäämän, velkojen sekä saatujen avustusten käsittely tie kunnan lakkauttamista koskevassa tilanteessa
- Määrätä tie kunta suorittamaan toimitielimen vaalit tai määrätä tie kunnalle uusi toimitielin
- Antaa tie kunnan koollekutsuvaltuus sitä hakevalle tie osakkaalle

10. Tienpidon kustannukset

- Tienpidon osittelu Maanmittauslaitoksen ohjeistuksen mukaisesti
- Määrätä lisätie oikeuden saanut tie osakas korvaamaan osa tien entisistä rakentamiskustannuksista
- Ratkaista käyttömaksun määräämistä ja sen perusteita koskeva erimielisyys
- Määrätä tienpito suoritettavaksi tienjaon perusteella
- Jakaa tienpidosta johtuva velka tie osakkaiden kesken lisätie oikeuden perustamisen yhteydessä

11. Tie oikeus

- Lisätie oikeuden perustaminen kiinteistölle
- Lisätie oikeuden myöntäminen elinkeinonharjoittajalle
- Lisätie oikeuden perustaminen määräaikaaisena tai rajoitettuna
- Määrätä korvaus lisätie oikeuden perustamisesta
- Määrätä kiinteistö tienpitovelvolliseksi tien vaikutusalue rajauksen yhteydessä
- Käsitellä tienpitovelvollisuudesta vapauttaminen riitatilanteessa, jossa tie osakas on saanut korvaavan kulkuyhteyden

12. Tilapäiset käyttöoikeudet

- Ratkaista erimielisyys koskien muun kuin tieosakkaan tilapäistä tienkäyttöoikeutta
- Tilapäisen tieoikeuden myöntäminen puun kuljettamista varten
- Väliaikaisen kulkuoikeuden myöntäminen lisätieoikeuden perustamisen yhteydessä
- Väliaikaisen kulkuoikeuden myöntäminen vuokraoikeuden haltijalle
- Käsitellä korvaus tilapäisen tieoikeuden tai väliaikaisen kulkuoikeuden perustamisesta

13. Tieoikeuden liitännäisoikeudet ja -kiellot

- Käsitellä tieoikeuden alueella tai sen läheisyydessä olevan luonnonesteen poistamista koskeva erimielisyys
- Käsitellä erimielisyys koskien tiealueen läheisyyteen rakennettavan aidan sijaintia
- Käsitellä puomin pitämistä koskeva erimielisyys
- Määrätä tieoikeuden alueen ulkopuolelta poistettavan puuston korvaus
- Käsitellä korvaus aidan rakentamista tai puomin pitämistä koskevasta kiellosta

14. Tienpidon ja -käytön erimielisyydet

- Ratkaista erimielisyys siitä, onko tie tai sen liittymä tasoltaan riittävä
- Kustannusarvion määrittäminen tien rikkomista koskevassa riita-asiassa
- Ratkaista erimielisyys siitä, käytetäänkö tietä perustetun tieoikeuden mukaisesti
- Ratkaista erimielisyys tilanteessa, jossa kaikki tieosakkaat eivät halua ottaa osaa jo suoritettujen tienpidon kustannuksiin
- Määrätä tienosan tienpito ja kustannukset tilanteessa, jossa tienpito tapahtuu tienjakoon perustuen ja tieosakas laiminlyö tienosansa tienpidon
- Määrätä tienpito ja sen kustannukset tilanteessa, jossa yksityistietoimituksessa on asetettu määräaika tienpidon suorittamiseksi ja tienpitovelvollinen laiminlyö tienpitovelvoitteen

15. Muutoksenhaku tiekunnan kokoukseen sekä tie- ja käyttömaksujen maksuunpanoon. Tiekunnan velka.

- Käsitellä valitus, joka koskee tiekunnan kokouksen menettelyn ja ratkaisujen laillisuutta
- Käsitellä valitus, joka koskee valittajan oikeutta ja tieosakkaiden yhdenvertaisuutta
- Käsitellä tiemaksun ja käyttömaksun laittomasta maksuunpanosta johtuva perustevalitus
- Määrätä perustevalitukseen liittyvä ulosotto keskeytettäväksi
- Määrätä uskottu mies tilanteessa, jossa tiekunta laiminlyö velanmaksunsa

VAPAA SANA

16. Jos Sinulla on jotain kommentoitavaa diplomityössäni tehtävää tutkimusta varten, otan kommenttisi mielenkiinnolla vastaan ja huomioon tutkimuksessani.